

radu greceanu

1206

radu greceanu
cronica
cronicari munteni, 3

„„Discursul” lui Radu Greceanu este multifuncțional. Brodind în jurul „subiectului” (Constantin Brâncoveanu), paginile predosloviei conturează o imagine ce reprezintă concretizarea unor opinii sedimentate în timp (opiniile cronicarului despre voievod, părerile domnului despre sine însuși — dacă e să acceptăm teza permanențelor imixtiuni ale lui Brâncoveanu în gândurile curteanului scriitor), alimenteritate de observații directe, de meditații asupra faptelor înaltului personaj, de nenumăratele relații pe care prezentul le cultiva cu un trecut nu prea îndepărtat și, evident, de necesarele proiecții într-un viitor mereu invocat cu deslușite speranțe. Greceanu oferă cititorilor săi (și viitorimii) un „model” voievodal, un „construct” atent elaborat, atins de aripa perfecțiunii și capabil să se transforme într-un util „ghid” de lectură a cronicii.»

DAN HORIA MAZILU

radu greceanu

Lei 8

editura minerva

Ilustrația copertei: *Anton Slomnicu*

radu greceanu

cronica
cronicari munteni, 3

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE MIHAIL GREGORIAN

Săniu Chutu
2.2.85
București.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI ● 1984

EDITURA MINERVA ● BUCUREȘTI

Volumul de față reproduce textul publicat în *Cronici muntene*, Editura pentru literatură, București, 1961, vol. II, p. 7—273.

ÎNCEPĂTURA ISTORIII VIETII
LUMINATULUI ȘI PREACREȘTI-
NULUI DOMNULUI ȚĂRII RUMÂ-
NEȘTI, IO COSTANDIN BRÂNCO-
VEANU BASARAB-VOIEVOD, DĂ
CÎND DUMNEZEU CU DOMNIA
L-AU ÎNCORONAT, PENTRU VRE-
MILE ȘI ÎNTÎMPLĂRILE CE ÎN
PĂMÎNTUL ACESTA ÎN ZILELE
MĂRII-SALE S-AU ÎNTÎMPLAT

PRELOSLOVIA

Preainălțatului și prealuminatului și preaslăvitului și de Dumnezeu iubitorului stăpinului și oblăduitorului Io Costandin Basarab Brâncoveanu-voievod și domn a toată Ungrovlahia.

Cu smerenie și plecat mă închin măriei-tale și sărut stăpîneasca pulpana vestmîntului măriei-tale rugînd pre Dumnezeu cel atotputernic, îndurător și bun, să reverse a sa milă și al său ajutor din cerescul său lăcaș asupra măriei-tale și se supuie pe tot vrăjmașul la picioarele măriei-tale.

Prealuminate stăpîne. Faptele bune sînt lucrurile cele mai mari și mai de folos omului, precum în grecește zice filozoful, ἀρετή, căci întru adevăr virtuțile omului și faptele lui cele slăvite, de multă laudă și peste toate avuțiile ele mai cinstite îi sînt, și alți minunați și înțelepți le-au scris și le-au lăudat și un așa (virtuos) om este destoinic de a fi binecuvîntat, căci nici de răutatea vrăjmașilor ele biruite nu sînt, iar ἀρετή pe toate le biruiește. Așa este totdeauna bine să se ferească omul de lucrul cel rău, căci dacă face binele și se apără de fapta rea și fapta cea bună lesne o împlinește. Cum zice David prorocul, psalm 331, 14: „așemenea virtutea lungeste omului pămînteasca sa viață, dîndu-i pe ceia de veci care va veni“. Mulți sînt împărați și

stăpînitori care au cîştigat un nume neuitat și fără sfîrșit pe acest pămînt, cum scrie filozoful și Grigorie Teologul, lăudînd virtutea: „eu voiu pre domnul să-l laud, căci el a dat să fie lăudată virtutea“. Mulți s-au străduit a o dobîndi și puțini s-au învrednicit de ea, căci fără siluire este și fără teamă de puterile lumești, și ea prin bunăvoință este de sus dăruită sufletelor cărora li se cuvine, precum și sf. Ioan Gură de Aur zice: „virtutea fără silă și numai cu inimă voioasă se dăruiește“. Pentru aceea filozoful Dioghene la lumina zilei a aprins lumina prin tîrg, și dacă l-au întrebato a răspuns că el caută cu lumina oameni. Aceasta arată că omul fără ἀρετή nu este socotit om a fi. Și Platon filozoful a zis: „oricît aur sau argint s-ar afla prin pămînt, cu prețul virtuței nu se potrivește“.

Dar, care este virtute mai mare și mai plăcută lui Dumnezeu ca a mării-tale bunătate, preaputernice stăpine, căci vrednică este d-a fi încununată cu toate mai sus pomenitele laude și încă și cu mai multe. Destul este să ne aducem aminte de proorocul David, despre a căruia blindețe însuși Dumnezeu arată și zice: „eu am aflat în acel David, fiul lui Isaia, un om după inima mea“. Dar ce dovadă ar fi mai mare și mai de folos ca aceasta? Și care virtute este lui Dumnezeu mai plăcută decît această bunătate sau blindețe? Căci chiar Hristos pe deplin a avut-o în sine, căci însuși el a arătat și a zis: „luați învățătură de la mine, căci eu blind sint și din inimă îngăduitor“. Mat. 11. Și cu această virtute a bună-tății ești înzestrat măria-ta de la Dumnezeu.

Preainălțate doamne Dumnezeu însuși te-a ales pe măriata și el însuși cu domnia țării aceștia te-a încununat. Și pînă în ziua de astăzi multe feluri de bunătați ai dăruit măriata la toată suflarea din țara aceasta și așa și pe mine, plecatul slujbaş al înălțimei tale, m-ai încălzit încît nu poti să-mi arăt mai bine recunoștința de care sint cuprins decît prin alcătuirea acestei istorie (*Cronografie*) despre viața și întîmplările domniei înălțimei-tale, care s-a petrecut prin vederile mele, și arătînd drepturile și faptele înaltului neam al

măriei-tale, care despre tată din Basarabești se trage, precum și despre mamă din sînge împărătesc, de la strălucitul răposatul Ioan Cantacuzino, ale cărui mari și vestite politici și fapte de către alți iscusiți istorici scrise sînt, nu numai de prin alte țări streine, ci și de către vrednicii de toată încrederea scriitori istorici greci.

Eu, numai faptele măriei-tale cele mai lăudate și de toată suflarea țarei aceștia cinstite și iubite, numai pe acelea am pus gînd să le povestesc prin condeiul meu, și întîmplările și tulburările ce s-au petrecut în Ungrovlahia sub domnia măriei-tale, pe timpul cînd dumnezeiasca pronie din a sa milă nesfîrșită s-a milostivit în acești ani de neliniște să te ție stăpînitor și părinte al ei. Căci măria-ta ești cu daruri vrednice împodobit și ai îngrijit de această țară cu o așa adîncă pricepere și înaltă privighere, cu atîta blîndețe și răbdare, pornită din sufleteasca dragoste ce îi porți, încît eu poci să dau chezășie că politica luminată și plină de bunătate a înălțimei-tale este în adevărată asemănare cu înțelepciunea lui Democrite, care în învățăturile sale zice: „stăpînii noroadelor și povătuitorii lor trebuie să aibă în toți timpii îngrijirea ca să se arate cu asprime către vrăjmașii țarei, iar către supușii lor iubitori și blînzi“.

Aceste virtuți le ai pe toate măria-ta pe deplin, căci ele izvorăsc din înțelepciunea și multa bunătate a înălțimei-tale, și precum apa potolește focul, tot așa îți poți potoli măria-ta oricînd voiești, oricît de mare minie a sufletului, încît să nu te vezi nevoit a o lăsa să izbucnească de la sine. Și cu această idiomă poți purta tronul Țarei Ungrovlahiei fără teamă. Nici nu însuflă spaima supușilor măriei-tale ca alți stăpînitori, căci prin dragoste îi apropii și le îndupleci sufletele supușilor să se domolească și să-ți dea ascultare. Zice Democrit sus pomenitul că domnul de care toți se teme, acela trebuie ca și el de toți să se teamă, și se unește și Aristotel la aceste cuvinte zicînd că acela ce altora însuflă frică trebuie și el să se păzească de toți.

Cu asemenea bunătați te-a împodobit pe măria-ta înțelepciunea sa. Și pentru ca să împlinești sfaturile bine-glăsuitorului Demosthene, care zice că: stăpinitorii trebuie să fie renumiți nu¹ pentru putere, ci pentru bunele fapte să fie laudați, cindai scăpindu-să și den norocire a acestorași laude să să învrednicească, precum și la istoriile împăraților pravoslavnici, că care s-au nevoit a-și împodobi viața cu bunele fapte, și numele au cîștigat mare; nu că doar împărățiile lor au fost mai mari decît a celorlalți împărați, ci faptele lor au fost mari, pentru aceia și mari s-au numit, cum marele Costandin, și marele Iustinian și alții asemenea lor.

Căroră dar și măria-ta a urma silindu-te și în tot chipul spre bune fapte nevoindu-te, mai virtos, cu milosténii, case dumnezeiești multe den temelii ai rădăcat, făr' de cele ce cu mile ai întărit, altele cu ziduri ai înnoit și ai întemeiat, cît pot zice că mai nici o mănăstire domnească n-au rămas neîntărită de mila mării-tale, și nu numai aicea în țară, ci și pentr-alte țări strîine, prin limbi păgine, biserici creștinești ai făcut pravoslavnicilor creștini, ce prentre-acele părți lăcuiescu, și mai ales în tot chipul pentru sfînta biserică te-ai nevoit, că și cărți multe bisericesti în zilele mării-tale și cu chielțuiala mării-tale s-au tipărit. Den porunca mării-tale tălmăcite duple limba elinească pre limba rumânească, și pre limba grecească foarte frumoase, care n-au fost mai înainte, și școale de învățături elinești și slovenești măria-ta ai făcut și pururea spre bunătați neconținut ești a face, spre folosul de obște, spre care Dumnezeu să te întărească cu darul cel de sus al sfinții-sale, și să te învrednicească pe măria-ta a face mai multe decît ai făcut.

Eu dar, cît am putut ajunge cu istoria mării-tale orinduiescu, închinîndu-mă ca cu o mică, plecată și nevrednică slujbă, cu care, zic, istorie ajungînd pînă la al zecilea an den domnia mării-tale, pre puternicul și milostivul Dumnezeu

¹ Pînă aici textul a fost reprodus după Șt. D. Greceanu, întrucît în manuscrisele 548 și 1350 lipsește.

rog ca să trăiască pre măriia-ta în multe zeci de ani, de acum înainte, în luminatul scaunul domniei mării-tale, sporindu-te întru aceste bune fapte și învrednicindu-te a face și altele multe și mai mari decît acestea, și pre mine, robul mării-tale, încă să mă păzească sfinția-sa cu viață supt umbra mării-tale, și să mă învrednicească ca și de acum înainte să poi serie strălucita politie și cele bune și dumnezeiești fapte ale mării-tale pînă într-adînci bătrînețele mării-tale, rugîndu și iar rugîndu necurnat, pre cel mare și tare atotputernic și milos-tiv Dumnezeu ca să păzească pre măriia-ta întru nălțatul și luminatul scaunul domniei, care țe-au dăruit cu lină pace în ani îndelungați, cu norocire și fericire, împreună cu prealuminată doamna mării-tale și cu toți luminații coconi ai mării-tale, învrednicindu-te același Dumnezeu, precum în viața aceasta ai bine plăcut sfinții-sale, și în viitoarea să te bucuri întru a sa împărăție, cea gătită aleșilor și plăcuților săi în veci nesfîrșiți, amin.

A mării-tale mică și preaplecătă slugă
RADUL LOĞOFĂT GRECEANUL

Cap. I

Multe și vrednice istorii fiind lucrurile și întâmplările ce s-au întâmplat în zilele luminatului și preacreștinului domnu Țării Rumânești Io Costandin Brâncoveanu Băsarabă-voievod, și de vreme ce ale altor domni vieți și istorii mai denainte întru neuitare de alții au rămas la létopisețul țării, așa și noi a pomeni de viața acestui preacreștin domnu Io Costandin-voievod Băsarabă ne-am ispitit numai den cîte a ținea minte am putut, care în zilele noastre și prin vederea noastră s-au întâmplat după multele vrăjbi și turburări, carii de la o vreme încoace între Împărăția Turcului și a Neamțului s-au întâmplat de cînd răposatul Șarban-vodă la Beci au oștit cu Cara Mustafa-pașa veziriul, dempreună împărătînd sultan Mehmet, leat 7191, cîte războaie și turburări într-aceste doao împărății s-au întâmplat, care la viața acestuiași Șarban-vodă pare-mi-să că scrise vor fi, iar noi de aicea începem viața acestuiași, care mai sus am zis cum și în ce chip s-au rădicat și domniia au luat, apucînd strămoșăscul scaun de vreme ce strenepot bătrînului Matei-vodă Băsarab să trage.

Cap. II

PENTRU DOMNIA LUI ȘĂRBAN-VODĂ, UNCHIUL
MĂRII-SALE, CÎȚI ANI AU DOMNIT ȘI DE MOARTEA LUI

Domnit-au dar unchiul mării-sale, Șărbănu-vodă, Țara Rumânească ani 9 și luni 10, iar cînd au fost la leatul 7197 dispre sfîrșitul vieții lui, pentru cele în cumplite viitoare răotăți și primejdii care pă ticălosul pămîntu acesta să vie era, cum în cea de apoi au venit, mai virtos den ficlenile lucruri, și îndemnări ale unora numai răi pămînteni, carii în scurtă vreme după aceia den depărtarea lui Dumnezeu vrednică plată și osînda și-au luat.

Intr-aceia dar vrîme răposatul Șărbănu-vodă, tot cele spre ocrotirea și folosul ticăloasii țări socotind, ca nu cîndăi țării vreo primejdie să vie despre nemiți, gătit-au soli ca să trimită la împăratul neamțului anume pre frati-său Iordachie Cantacozino vel-spătar, și pre gineri-său, Costandin Bălăceanul vel-agă, și pre nepotu-său, Șărbănu Cantacuzino biv-vel-căpitan, și pre Șărbănu comisul Vlădescul, pre carii la 2 zile ale lui octombrie i-au trimis. Iar dup-a acestora soli trimiteri căzut-au Șărbănu-vodă în boală, și solii mergînd pînă în Ardeal, multe zăticniri și piiedici acolo li s-au prinsu, cît neputîndu-se numai printr-înșii trebile a să desluși și dăzvoalbe, trimis-au în urmă Șărbănu-vodă pre nepotu-său acesta ce s-au zis mai sus, carele atuncea să numia Costandin Brâncoveanu vel-logofăt, și cu multa sa vrednicie deslușînd trebile ce era despre Veteran ghenărariul, carele era cu oștile nemțești în Ardeal, s-au dat solilor cale de s-au dus la Beci, și Costandin Brâncoveanu iarăși fără zăbavă s-au învîrtejit înapoi la domnu-său Șărbănu-vodă, după a căruia învîrtejire pre Șărbănu-vodă încă boala îl îngreuiase tot mai spre rău den zi în zi mergînd, pînă ce și obșteasca datorie ș-au dat la leat 7197, luna lui octombrie 29 de zile, lăsîndu țării și politii multă jale, de vrednica stăpînire cu care în zilele mării-sale au domnit, iar cel ce toate stăpînește și de toate grijaște, Dumnezeu, n-au striinat stăpînirea de vrednicia care au avut,

ci cu a sa dumnezeiască pronie iar la asemenea stăpin o au încredințat, care nu numai cu vrednicia împodobit iaste, ci și cu buna faptă a blindéților, pe deplin încoronat iaste, pentru care mă și adeverez că faptele mării-sale nemincinos mă vor scoate.

Cap. III

CUM, DUPĂ MOARTEA LUI ȘĂRBAN-VODĂ, TOATĂ BOIERIMEA S-AU STRINSU LA MITROPOLIE DE AU FĂCUT SFAT PENTRU ALEGIREA DE DOMNIE

Atunci dar după a răposatului Șărban-vodă petrecire, numaidecît toată boierimea țării la Mitropolie adunîndu-să și sfat pentru alégirea de domnie făcînd, așa cu toții de la mic pină la mare, pre acest Costandin Brâncoveanu vel-logo-făt de domnie au numeit, carele nefiîndu-și de față, lingă oasele lui Șărban-vodă aflîndu-să și de cele ale morții ce trebuia grijînd, iar sfatul și toată adunarea boierimei ce să afla la Mitropolie, au trimis pre Preda Brătășanu vel-pitar, i Radul Goleșcu, de l-au poftit ca să meargă acolo, a cărui chemări măcar că pricina nu o știia, iar nici den obște a ieși putea, făr' cit a merge, și așa mergînd toți numaidecît la un cuvîntu fiînd, ca să priimească stăpinirea țării l-au poftit, pentru că nu era altul obștii mai plăcut decît măriia-sa, nu numai pentru multă vrednicie și înțelepciune ce avea, ci mai virtos pentru multele blindéțe și faceri de bine, care spre toți încă den boierie avea și toți de acestea ale sale bune fapte încălziți era.

Căruia dar foarte cu greu jugul stăpinirii a-l lua pârîndu-i-să, în multe feliuri s-au apărat, îndestulat fiînd de tot binele și cu fericit traiu întru ale sale trăînd: iar nici într-alt chip să urmăze putea, de vreme ce de la Dumnezeu orînduiala era, după cuvîntul carele zice: „că tot darul desăvirșit de sus iaste“, precum în urmă faptele s-au văzut aievea, că minunate și mari chivernisiri pămîntului acestuia și ocîrmuiri au făcut întru nenorocitele acestea vremi, ce

au fost, cit altul lucrurile la cap și la săvirșit ca acele a aduce n-ar fi putut, care mai în jos pre rind le vom zice, pînă încît și la ce stăpîn ticăloasa aceasta țară au ajunsu.

Cap. IV

ÎN CE CHIP RĂDICAREA ȘI ÎNĂLTAREA DOMNIEI AU FOSTU LUI COSTANDIN-VODĂ

Fiind dar precum am zis adunarea toată la Mitropolie, toată boierimea țării, și slujitorii, și Dionisie patriiarhul Țarigradului, care atuncea aicea să afla, și părintele Theodosie mitropolitul țării, era și un capigi-bașa împărătesc anume Ahmet aga, care mai nainte venise cu trebi la domn și alți bogați agi, care atunci în țară să afla.

Deci văzind și ei cu toți alegirea și socoteala cea de obște, ce să făcuse pentru domnie, iar capigi-bașa numai decit pre acest Costandin Brâncoveanu vel-logofăt cu caftan l-au îmbrăcat, și așa boiarii împreună cu arhieriei luindu-l, în biserică au mers și, ducindu-l părintele patriiarhul în oltar, molitvele de domnie i-au cetit, sfintul prĕstol înconjurîndu-l după cel ce domnii dup-obiceiu să încoronează.

Décii ieșind den biserică, îndată și calul domnescu i-au adus cu toată podoaba, și toți slujitorii, și toată orînduiala domnească fiind, au încălecat și la curtea domnească cu cînte și cu pompă mare au mers, și întii în biserică domnească au mers și au intrat, și cîntînd axion după obiceiu, sfinteli icoane au sărutat și jurămîntu acolea cu boiarii încredințîndu-să, în sfînta evanghelie ca cu măriia-sa în dreptate să ție, după aceea în casele domnești în divanul cel mare suindu-să, în scaunul domnesc au șazut și cu tunurile dînd, mare veselie în toată politiia s-au făcut de domnie noao, care după plăcerea a toată obștea să făcuse: și după aceasta a doao zi și oasele lui Șarban-vodă au rădicat, împreună cu toată boierimea, și toți arhieriei și preoții, de l-au dus la

mănăstirea la Cotrăcenii, cu fală și cu cinste mare, ca pre un domnu .și făcîndu-să slujba pogribanii cumsăcade, l-au îngropat în biserică.

C a p . V

CUM, DUPĂ CE S-AU AȘĂZAT DOMNU, AU TRIMIS BOIARI
IN TOATE PĂRȚILE, PRE UNII LA POARTĂ, PRE ALȚII
LA PAȘA SERASCHERIUL, CE ERA CU OȘTI LA BABA.
PRE ALȚII LA HANUL, DE S-AU FĂCUT TOATE ISPRĂVILE
DOMNIEI

După aceia Costandin-vodă, întorcîndu-să la curtea domnească, împreună cu toți boiarii, făcut-au sfat și socoteală, și au trimis boiari la Poartă, la împărăție, anume pre: Ghincea vel-vornic, i Alixandru vel-clucer, i Pîrvul logofăt Cantacozino, i Preda Brătășanul și alți mulți boiari, cu arzumagzaruri de la toată țara, dîndu în știre pentru domnia mării-sale, iar pre alți boiari, anume pre: Dumitrașco Caramalăul vel-postelnic, i Socol vel-medelnicer, i Vergo vel-portar capichihaia lingă serascheriul fiind, i-au trimis la pașa serascheriul, anume Mustafa-pașa, care era cu oștile la Baba. Așijderea pe alți boiari, anume: Mihalcea șătrariul, i Costandin clucer Ciorogirleanul, au mai trimis la hanul Selim Gherei, întîmplîndu-să a fi și el atuncea în Bugeac.

Deci, după ce au mers boiarii la Poartă și au făcut știre la împărăție, cum că nu pofteste țara pre altul, fără cit pre măriiia-sa, dat-au Dumnezeu și împărăției năstav și au lăsat după a țării poftă alégire și rugăciune, și numaidecît și schimni-agă au trimis anume pre Ismail aga-capigilar-chihaias al vezirului, cu caftan de domnie; iar după acestea nu multe zile trecînd, venit-au și boiarii de la Poartă cu steagul domniei și cu tuiurile. Și așa toată isprava și așăzarea domniei făcîndu-să, apoi măriiia-sa socoteală au făcut ca să trimiță la boiarii de la Beci că era duși soli, să le facă știre în ce fel lucrurile s-au strămutat; și așa pă Preda spătarul Pîrșcoveanul cu cărți la Beci l-au trimis, la boiarii care s-au zis mai

sus, ce era soli trimiși de Șarban-vodă [făcându-le și lor știre atît de petrecerea răposatului Șarban-vodă]¹, cit și de înălțarea domniei mării-sale lu Costandin-vodă.

Deci mergind Preda spătarul încă pre cale i-au ajuns pre boiari nesoșiți la Beci, căroră vestindu-le și de una, și de alta, despre o parte mare întristare coprinzîndu-i de moartea lui Șarban-vodă, iar despre altă parte de domnia mării-sale lu Costandin-vodă s-au bucurat, afară den Costandin aga Bălăceanul, și așa dempreună pînă la Beci au mers, și la împăratul neamțului solia ș-au dat, după cum rînduită era de Șarban-vodă, așa și despre măriia-sa Costandin-vodă; și făcîndu-li-să pîimire cu cînte, după aceia toți aceia alți la un gînd era, afară den Costandin Bălăceanul, căruia vestirea domniei lui Costandin-vodă peste voie fiind, altele mai de demult în inima lui hrînind și socotind, la mare mîhnire au venit, și în zavistiie vrăjmașul adevărului l-au adus, și cu tot felul de vrăjmășie asupra țării și domniei s-au întorsu, nesocotindu-și ticălosul binele și folosul casii și al capului lui, și cîntea carele de la măriia-sa Costandin-vodă era să aibă, avîndu den boierie dragoste și frăție cu dînsul, ci cu minte cuvîntul carele zice: φθόνος γάρ οὐκ οἶδε προτιμᾶ τὸ συμφέρον, adică că zavistiia nu știe a alége cela ce iaste de folos.

Ci multe amestecături au făcut, cuvinte improtivnice pre la cei mari de acolo semănînd, pentru boiarii carii să afla cu dînsul acolo, adică de Iordache spătarul și de Șarban căpitanul, și multe rele pentru dînșii zicîndu, pînă în cea de apoi acești doi boiari, acolo la Beci den poruncă împărătească s-au oprit, ca să nu vie în țară, și el luîndu-și voie să vie, și pre Șarban comisul Vlădescul cu dînsul au slobozit, cu carii împreună și Ceachi Laslo, ungur de fel, om hiclean, înșălător și mare mincinos, de acolo s-au trimis cu răspunsurile, care boiarii aceștia solie mersése și cu toții pîn' la un loc viînd, iar Costandin aga Bălăceanul, cu ficleșug la inima lui fiind șrajungîndu-l și cărțile de la soacră-sa, doamna

¹ Adăugat pe marginea ms.

lui Șarban-vodă (sîrbcă de fel de la Nicopoe, fata Ghietii neguțătorului de abale), ca să nu vie în țară, s-au oprit la Sibiiu, nicidecum în țară să vie vrînd, și așa numai Șarban comisul Vlădescul împreună cu Ceachi acela au venit.

Deci măriia-sa Costandin-vodă de a lui Ceachi venire auzînd, trimis-au înaintea lui la Tîrgoviște pre Pirvul Cantacozino vel-stolnic, de l-au priimit ca pre un sol, aducîndu-l cu cînte pînă la sațul mării-sale, Mogoșoaia, și acolo împreunare cu măriia-sa au făcut și voroavă de ce au avut trebile au vorovit și iarăși fără zăbavă Ceachi înapoi s-au învîrtejit.

Însă acest Ceachi și mai înainte în zilele lui Șarban-vodă în 2 rînduri au venit, și multă cînte și folos și atunci au avut, izgonit fiind pentru hicleșugurile lui den Ardeal, iar nemulțumitor pă urmă s-au arătat, că binele carele de la acești domni văzuse îl uitase și cu înșălăciuni și meșteșuguri numai ca să mănince purtîndu-să, cu Costandin aga Bălăceanul mai pre urmă să alăturase [povățuitor spre toate faptele rele făcîndu-se]¹, ale căruia isprăvi întru care Costandin aga nădăjduia, deșarte pînă în cea de apoi s-au cunoscut și au rămas, nici o putere la mina lui fiind, făr' cit minciuni și cu nădejdi deșarte purtîndu-l, cum sfîrșitul s-au arătat.

Cap. VI

CUM AU VENIT DOMNULUI PORUNCĂ DE LA ÎMPĂRĂȚIE
ÎN ANUL DENTII AL DOMNIEI DE S-AU DUS LA CERNETI
CU CÎTĂVA OASTE ÎNTR-AJUTOR OȘTILOR TURCEȘTI,
CE ERA ACOLO ȘI DE ALTE PORUNCI CE ERA A FACE,
ȘI CUM VENIREA NEMȚILOR S-AU ÎNȚIMPLAT ÎN ȚARĂ
A ÎNTRA

După acestea toate, într-acea vară în anul dentii al domniei lui Costandin-vodă, venit-au poruncă domnului de la Împărăția Turcului, de s-au dus la Cerneți cu oaste într-ajutorul oștilor ce era într-acolo, dîndu-i-să poruncă de au dres cetatea Cladovii și a Rușavei, fiind acolo serascher oștilor

¹ Adăugat marginal.

turcești anume Husein-pașa. Acolo și Tucheli groful cu oastea lui să afla, căruia, Împărăția Turcului, domniia Ardealului dădese, carele și împreunare cu măriia-sa Costandin-vodă pohtindu a avea, o dată și de doao ori de ceasta parte de Dunăre viind, s-au împreunat și s-au ospătat.

Într-aceia dar vrême și într-acel an, nēmților izbîndă asupra turcilor s-au întimplat, cap mare tuturor oștilor nēmțești fiind Ludovic, prințepul de Baden, fiind Beligradul luat de nēmți, încă mai denainte în zilile lui Șărbăn-vodă și lăsîndu-să mai jos pină la Niș, au luat și Nișul.

Atuncea pașa serascheriul, care era cu oștile turcești, vîzîndu a nēmților biruință și a turcilor înfringere, s-au rădicat de acolo și mai înapoi cu oștile s-au tras, a căruia mutare și domnul vîzîndu, sculatu-s-au de la Cerneți și au venit la Craiova; iar nēmții după luarea Nișului și pină la Diu s-au tinsu, și au luat și cetatea Diului, cu războiu tare, mulți turci și acolo perindu.

C a p. VII

CUM AU TRIMIS NĚMȚII SOL LA COSTANDIN-VODĂ,
FĂCÎND ȘTIRE CĂ VOR SĂ ÎNTRE ÎN ȚARĂ, ȘI APOI
MĂRIIA-SĂ ÎNCĂ ASEMENEA BOIARI SOLI AU ÎNCEPUT
A TRIMITE LA NĚMȚI CU RĂSPUNSURILE SOLILOR LOR

Déci alăturîndu-se nēmții cu Țara Rumânească pă decindea, numaidecît și soli la domnu au trimis, anume pre colonelul grof Șlic cu ceriri ca acestea, să gătească domnul zaharéle, că cu oștile în țară ca să iernéze vor să treacă, care solie domnului foarte cu greu și peste toată putința fu, pentru care lucru sfat cu boiarii făcîndu, trimis-au și măriia-sa boiari soli la nēmți, anume pre: Cornea Brăiloiul vel-agă și pre Șărbăn Greceanul vtori logofăt, cu mare jalbă și cu multă rugăciune, ca să nu vie în țară, arătînd și în tot chipul dovedind neputința țării, mai pre urmă și aceasta arătîndu-le cum că n-au loc nicăiri în țară a sta să se apere, cînd vreo vrême de primejdie ar fi dispre vrăjmașii lor, nefiind

cețăți și altele multe ca acestea înainte să le puie, ca doar s-ar conțeni să nu vie în țară.

Și după aceia boiarii aceștia mergînd acolo, și oastea nemțească tăbărită găsindu-o decîndea la Cladova, mers-au de s-au împreunat cu prințepul de Baden, care era capul și poruncitoriul, cum mai sus s-au zis, tuturor oștilor nemțești, și cele ce s-au căzut boiarii le-au grăit. Acolo și Costandin aga Bălăceanul cu ai lor era, cari atunci den Ardeal cu Haizler ghenărariul dempreună veniți era ajutor lor, și prieten fiindu-le, și nu pentru alta era venirea lor, fără cît ca să îndemneze pre capetile oștilor, și la căi ca acelea să-i puie, ca să vie în țară să facă mii de răutăți, cum au și făcut, și cu mijlocul lui Haizler ghenărariul, care era om trufaș și lacom, să poată lua și pre doamna lui Șarban-vodă cu avuția ei să o ducă în Ardeal. Pentru a căroră îndemnare și zavistie nu s-au putut nici într-o seamă ținea cite boiarii aceștia solii au arătat de neputința țării, și de cea mai mare primejdie ce se pogorîia țării despre turci și despre tătari, pentru venirea lor, toate împotrivă arătîndu-le Bălăceanul, cum că țara nu iaste săracă, nici prădată, ci bogată de toate, și nu numai că cite oști nemțești avea, zicea, ci îndoite și întreite mai multe de ar avea le-ar putea hrăni și păzi; și el să apuca a scoate aceia la cap, pre domn și pre boiari nepriimitori de binele creștinilor și alte multe vinzări creștinilor hicleanul Bălăceanul striga și zicea.

Deci după reaa lor necăntenită pornira, care să pornise cu gînd ca acela, ca să vie în țară, întors-au pre unul den boiarii aceia, anume pre Șarban vtori logofăt, la domn ca să dea știre de venirea lor, iar Cornea aga au mai rămas acolo. Deci dar viind Șarban logofătul cu răspunsul acesta, aflat-au pre domnu la satul mării-sale, la Brâncoveni, unde împreunîndu-să cu domnul, și arătînd în ce chip gîndul și pornirea nēmților era, și de cine aievea îndemnați și porniți sintu, la mare grijă și întristare au venit și domnul, și boiarii toți care fruntea țării era și să afla lingă domnu, văzînd silnica faptă a nēmților ce pusese înainte, care era începătură

de stingirea țării, însă nu den singură voie și socoteala nemților acelea veniia, ci cum mai sus s-au zis, den demnarea și pornirea hienilor și vinzătorilor țării, cărora capul Bălăceanul Costandin și cu ai lui era.

După aceasta numaidecît și de la Cornea aga cărți la domnul au venit, scriind cum că și nemții toată oastea Dunărea au trecut, și de ceasta parte la Cerneți au venit și în jos s-au pornit a veni. Atuncea și domnul de acolo s-au rădicat, și la satul mării-sale la Șărbănești au venit, unde iarăși altă veste veni, cum că și nemții la Craiova au sosit.

Deci și acoloa făcînd măriia-sa sfat cu boiarii, și socotiră a mai trimite și pre alți boiari, anume pre: Diicul Rudeanul vel-clucer, i Costandin Știrbei vel-sluger, i Preda Brătășanul vel-pitar, și iar Cornea vel-agă, iarăși cu rugăciuni și cu făgăduieli de dăre, ca doară s-ar conteni, să se întoarcă îndărăt, să nu cază țara la primejdie, de vrème ce în țară vor șădea ei, atuncea și turcii, și tătarii în țară vor intra, ca să se bată cu ei, și ca să-i scoață vor sili. Deci aducîndu-să atîta seamă de oști într-această ticăloasă țară, și atîta réle viind pre ea, ce alta să aștepta, fără istovul pustiirii ei, și purcegîndu și boiarii aceștia a merge cu solia aceasta la nemți.

Domnul încă sculîndu-să de la Șărbănești, venit-au iar la satul mării-sale la Potlogi; iar nēmții și după mergirea boiarilor acestora nicidecum den pornirea lor căntenîndu-să, nici la făgăduiala dării sau la altuceva uitîndu-să, s-au sculat de la Craiova și au venit la Brâncovești, tot Bălăceanul cu a lui povață făcîndu-să.

C a p. VIII

CUM S-AU SFĂTUIT DOMNUL CU BOIARI, PENTRU CELE
MULTE ȘI PESTE PUTINȚĂ CERERI ȘI POHTE ALE NEM-
ȚILOR, CARE CEREĂ SĂ ODIHNEASCĂ, SĂ NU CALCE
ȚARA SĂ O STRICE

Atuncea domnul, văzînd că nu mai iaste nădejde de mintuire de ei, făcut-au sfat cu boiarii, și den 2 rele cel mai puțin rău alegînd, adecă; că și după ceririle lor a-i chivernisi

rău era, iar și nechivernisiți a-i lăsa mai rău era, iarăși de iznoavă pre alți boiari au trimis la nemți anume, pre [...] pentru ca să vădă ce iaste cerirea lor de iernatecul oștilor, ca să facă rinduială să li să dea, zicînd, că de nu li să va orîndui, să li să stringă iernatecul, ca să-l ia cu socoteală, vor da oștilor voie de vor preda și vor jăfui de unde vor găsi, și vor lua tot. Însă cu tocmeară ca aceasta, să se dea oștile deoparte spre munte, să șază la Cîmpu Lungu, și cele rînduite de iernatic să li să dea, socotindu domnul, după alalte toate și cu aceasta doar ar scăpa țara de cea de tot prăpădirea ei, fiind ei într-o parte în munte, și spre aceasta și ei făgăduință au dat, că acolo să vor trage de vor șădea, numai să li să dea hrană de ajunsu, și doar și ei mai făr' de primejdie să șază de vrăjmașii lor, fiindu suptu munte pohtia.

Deci măcar că ceririle lor era țării și domniei cu greutate mare nesuferită și peste toată puțința, iar nu putea într-alt chip să fie făr' cit lucrul acesta la o cale să-l puie: una: ca țara să nu să calce peste tot de dinșii, alta: ca să să mai lungască vremea trecînd așa, pînă Dumnezeu altu mijloc de mintuința lor va arăta și va da, și cea de apoi doar și cea mai mare ce să părea primejdie despre turci a scăpa, iar ei nicidecum la un cuvîntu nu sta, ci unile zicea și altele făcea, altile făgăduia și altele răsuffla, că vîind la Brâncoveni, multă stricăciune și pagubă domnului nespusă intru toate au făcut. De acolo au trimis Costandin Bălăceanul cu hoțescul meșteșug de au adus pre feciorul lui Șarban-vodă, dă unde era cu mămă-sa, de la satul lor de la Drăgănești, dupe alte blestemăciuni cu hirea alunecîndu-să, pîrîndu-i că: cum îl va aduce, nemții domnu țării îl vor pune, și așa cu acel nume de domnie, el ispravnic domniei și otcirmuitor făcîndu-să, căci tinăr copil era de ani coconul acela al lui Șarban-vodă, mai lesne pre ai țării boiari și lăcuitori îi va trage lingă ei: intru care în deșărtu nădăjduia, că nemții nicidecum după a lor nebunie nu umbla, ci numai folosul lor și trebile lor căuta și cum vor lua.

C a p. IX

CUM S-AU DUS PRINȚEPU L DE BADEN LA BECI ȘI AU LĂSAT ÎN LOCUL LUI PRE HAIZLER GHENĂRARIUL CU OȘTILE ÎN ȚARĂ, ȘI CUM AU TRIMIS DOMNUL BOIARI LA POARTĂ, DE AU FĂCUT ȘTIRE CUM NEMȚII AU COPRINSU ȚARA

Deci după acestea domniia și de la Potlogi s-au rădăcat, și la mănăstire la Cotrăceni lângă București au venit, pentru că nu putea intra în București fiind ciumă pre acele vremi în târgu, săvai că despre istovul și contenirea ei era acestea toate, pentru nenumărate păcatele noastre socotindu-le că veniia, nici un fel de rău văzîndu-să că nu lipsiia după acest ticălos de pămîntu, însă aceste réle nu începute era den zilile mării-sale lui Costandin Băsărab-voievod, ci mai denainte citva, încă den zilele lui Șarban-vodă. Iar nemții, după multa stricăciune ce s-au făcut la Brâncoveni, lăsat-au un reghementu de nemți acolo, și alalți s-au rădăcat cu prinȚepul de au venit la Pitești, și acolo lăsîndu iarăși un reghementu, rădăcatu-s-au prinȚepul cu o seamă de oaste de au mersu la Cîmpul Lungu, pentru că acolo poruncise lui Haizler ghenărariu să-i iasă înainte viînd den Ardeal, să-i dea oștile ce rămînea în țară pă seamă și el să ducă la Beci, și așa prinȚepul de la Cîmpul Lungu s-au dus la Sibîiu, ducînd și o seamă de oaste ce era mai slabă cu el acolo, și de acolo s-au dus la Beci, lăsîndu toată puterea în mină lui Haizler.

Deci Haizler acesta ghenărariul, cum au luat a fi el mai-mare oștilor, multe stricăciuni și lucruri făr de cale au făcut, om trufaș și lacom cum mai sus s-au zis, și făr de socoteală fiind, pentru că îndată de la Cîmpul Lungu s-au pornit de au venit la Tirgoviște, iar oastea nemțească ajungea țara den munte pină în Argeș cu prada și jaful, și spârgea pîmnițile boiarilor de minca și bea, și răsipiia și strica tot, dezbrăca oamenii unde găsiia și alte multe răutăți făcea. Atuncea dar domnul de acolea, de la Cotrăceni, au făcut sfat cu boiarii și au ales boiarii de au trimis la Poartă, anume pre Ghincea vel-vornic și pre Dumitrășco vel-postelnic pentru ca să facă

știre la împărăție (impărătind sultan Suleiman, și vizir fiind Mustafa-pașa Chiuopruoglu) că nēmții au intrat în țară.

Deci după ce au mersu boiarii la Poartă și au făcut știre, iar împărăția numaidecît cu grabnică poruncă au trimis la Atzamet Gherei feciorul hanului calgan-sultan, fiindu la Bugeac el atuncea, să se scoale cu tătarii, să meargă să scoată nēmții den țară, pentru că hanul tată-său era atuncea la Ischiup, în părțile arbănașilor și ale Bosnii, fiind coprinsu și pă acolo nēmții; iar Haizler ghenărar nici la Tirgoviște nu s-au oprit, ci și spre București a merge s-au pornit, trimițindu încă înainte pre Magne grof ghenărariul cu o seamă de oaste călărimi, și cu dinsul împreună era Preda Prooroceanul și Matei Bălăceanul, vără-său, poveți fiind celuialalt Bălăceanul Costandin; toți era cu Haizler.

Veniia dar aceștia ca să apuce pre domnu acolea să nu să rădice nicăiri, făgăduindu-i nēmții și îmbunîndu-l că ei nu vin pentru vreun rău sau stricăciune domniei sau țării, ci numai pentru zdrobirea turcilor, că ei pentru creștinătate să bat cu păgîinii, și altele multe ca acestea zicea și scriia; și nič acele feliuri de amăgituri și de înșălăciuni priliștiia pre domnu, că faptele și apucă[tu]rile lor nu răspundea ziselor. Unde dar domnul mai înainte să gătise, ca de s-ar tinde nēmții și spre București să n-aibă împreunare cu dinșii, și așa cîndu au venit Magni groful cu Preda Prooroceanul și Matei Bălăceanul, măriia-sa încă fiind gata să să rădice de la Cotrăceni, lăsînd la scaun ispravnic pre Cîrstea Popescul velvistiiar și pre alți boiari, ca să fie purtători de grijă a zaharelilor ce era să să dea nēmților. Și de toate de cite trebuia învățîndu-l, s-au rădicat măriia-sa cu doamna, cu coconii, și cu toată casa mării-sale, cu toată boierimea ce era lingă măriia-sa, cu jupînésile și cu [co]conii lor. Părintele vlădica Theodosie, episcopul de la Rimnic, Ștefan și alți egumeni duple la mănăstiri ce să întîmplase aici, și alți preoți și clișeari încă împreună cu domnul era, și mergea unde umbლა și toți slujitorii, afară numai den unii boiari ce nu să afla acolo, rătăcindu-să după ale vremii cîrgeri. Atuncea dar măriia-sa

și toți alaltii la mare turburare și întristare să afla, văzind că pridedise nemții țara, cu povățuirea și îndemnarea hicle-
nilor și vinzătorilor de țară, care era și veniia să apuce și
scaunul.

Pentru care vestire nici unul den cîți era iubitori de pămîntul său și ticiți, și drepti în inimă, nu era făr' lacrimi și jale, măcar că Dumnezeu pă măriia-sa de toată primejdiia l-au ferit și pină în cea de apoi iarăși la cinste și la slavă care au avut l-au adus.

Pentru că zice oarecare istornic grecescu: „οὐτε γὰρ χρημάτων πλῆθος οὐδέν αὐταρκές πρὸς τε πανήδος ἀκρασίαν οὐτε αἰδοσυφόρον φρουρὰ ἔκτανή ρίεσθαι τὸν ἄρχοντα εἰ μὴ πρὸς ὑπάρχῃ ἢ τὸν ὑπάρχοντα εὐνοία“ Care va să zică: „Că nici mulțimea banilor nimic îndestulat iaste spre împărăție zarvă, nici paza cea bună a slujitorilor poate să mîntuiască pre domnu sau pre împărat, de nu va fi mai înainte a celor supuși dragoste“.

Cap. X

CUM S-AU RĂDICAT DOMNUL DE LA COTRĂCENI CU
TOATĂ BOIERIMEA ȘI CU TOATĂ GLOATA, DE S-AU TRAS
ÎN JOS, CA SĂ NU SĂ ÎMPREUNE CU NEMȚII

Așadar măriia-sa, luînd pre Dumnezeu într-ajutor, au purces de la Cotrăcenii cu toată gloata mării-sale și au mers la mănăstire la Plătărești. Această dar sculare a domnului de lingă București și în jos mergînd, iar Costandin Bălăceanul auzindu s-au bucurat mult, pîrîndu-i că în Țara Turcească domnul să duce și fugă, și apoi deci că mulți alți lingă dinșii vor veni, zicînd nemților că cum vor merge în București să apuce scaunul, toată boierimea și țara la ei vor alerga, și acolo încă și de a țării oaste multe mii vor face, zaharele încă vor găsi să apuce duple la jicnițile domnești ce va fi, duple la mănăstiri, duple la casile boierești, duple la neguțatori și du pre la alții, aducîndu-și 100.000 de oaste, într-un an pot ținea, zicea, afar' den cea du prin țară ce ar putea strînge. Ci n-au nemerit hicleanul și făr' de minte om cele

ce-i părea, ci numai cu rea mintea lui le făcea, căci domnul altele socotiia, că săvai în jos pre marginea Țării Turcești arăta că merge, iar nu acolo, ci de la Plătărești în sus, apoi s-au întorsu spre Gherghiță și apa Praovii pre la Răsimnice în vad trecind, au ieșit la cîmpu, mergindu la Ruși la heleşteu, la Ruși, la satul lui Șarban-vodă au șazut acolo.

Atuncea deci au venit ghenărariul Pațea cu cîtăva călărime de oaste nemțească la sat la Dragănești, unde era casile lui Șarban-vodă, acoloa șazind doamna lui de aștepta pre aceia să o ia, și alte fumuri mai mari acei muieri îi urla în cap, care toate în deșărtu i-au ieșit, că ochiul cel privighitor al lui Dumnezeu niciodată nu să înșală; cu dinșii fiind și den ceia ce era cu Costandin Bălăceanul, anume Barbul Bădeanul i Preda Prooroceanul, vără-său, care pentru multe ceriri punea pricini înainte că ăste venirea lor acolo, iar mai vîrtos și aieva venirea lor era pentru rădicarea doamnii aceia, de o au rădicat de la sat de la Drăgănești, cum poftiia, și o au dus în București, unde împreunîndu-să cu gineri-său Costandin Bălăceanul, duple ce au văzut și bine au cunoscut că hicieniile și feliuri de feliuri înșălăciunile lor, și ce li se părea că vor isprăvi cu acelea nu lesne [le ies ba] încă împotriva lor că pogoară pricepea, căci lucrurili într-altu chip să turbura și să schimba peste toată voia și nădejdea lor, s-au rădicat cu toții de s-au dus în Ardeal, și căci că cunoștea că nemții nu urma după ale lor fandasii și păreri nebunești, ci căuta numai folosul lor, că duple ce veniră nemții în București, cîteva zile trecind și nimic de cele ce le zisese Bălăceanul nu să văd, nici nimeni la ei nu vin, ci încă fug și muierile lor, și copii mulți, la domnu unde era la Ruși, și pricepindu ca niște oameni și ostași știuți și pățiți ale domnului umblete și purtări, cum cură și merg mai cu temei, nu nebunești și vinturi bălăcinești, și temîndu-să să nu cază ei mai pre urmă la alte mari primejdii, unde s-au cîmpit la București, pre zisile celor ce-i aduce au început a socoti și a păzi mai într-alt chip, și la Bălăceanul a nu să mai uita, fără Haizler, ce-l mai ținea, căruia multe sume de bani și altele îi făgăduise.

Însă dar nemții la București așezindu-să, cit au șăzut, multă pagubă și stricăciune au făcut, că despre o parte ispravnecul domnului care era la scaun făcuse orinduială foarte mare și grea de zaharale de da oștilor, iar despre altă parte ei umbla tot jăcmănindu și pre afar' pre la satē cit putea ajunge prăpădea tot.

C a p. XI

CUM AU MERSU HAIZLER GHENĂRARIUL ÎNSUȘI DE
S-AU ÎMPREUNAT CU DOMNUL LA DRĂGĂNEȘTI

Așadar după acestea toate fiind încă domnul tot la Ruși, pofțit-au și Haizler ghenărariul ca să viie să să împreune cu măriia-sa; măriia-sa domnul încă au priimit și au venit însuși cu vreo 80 de oameni la Drăgănești, de s-au împreunat, mergindu și domnul de la Ruși acolo, unde împreună într-o zi au șăzut, mincind prinzul împreună, și seara, cela s-au întorsu la București, domnul au venit la Ruși, și acestea nu fără știrea unui capigi-bașa împărătescu, anume Ali aga, și a lui Mustafa-efendi, turcu înțeleptu și știut și a altor turci oameni de ispravă, ce tot pre lingă măriia-sa să afla, nici făr' de sfat au făcut, ca să să împreune pentru multe pricini și adinci socoteli, toate spre folosul și binele de obște, uitindu-să.

Deci dar făcindu-i domnul cinste mare, și cu daruri l-au dăruit, toate acele făcindu-le, pentru că în tot chipul domnul munciia și să nevoia, ca și pre nemți fără primejdie să-i scoată, și pre turci și pre tătari să-i oprească să nu între în țară, ca să nu calce și ei, și doar să o și prade și să robească aici în ticălosul pământu cu pricina nēmților, în multă vrēme șăzind de vor veni, cu care ieșirea nēmților den țară de să făcea; să destulea împărăția și nici o oaste, nici turcească, nici tătărăscă, nu mai băga într-însa, cum și asēminea gindului lor, apoi s-au cunoscut că așa era.

Cap. XII

CUM AU VENIT DOMNULUI VESTE DE CALGA-SULTAN
CĂ VINE ÎN ȚARĂ CU TĂTĂRII ȘI I-AU TRIMIS BOIARI
ÎNAINTE, APOI ȘI MĂRIIA-SA AU MERSU DE S-AU IMPRE-
UNAT CU EL

După aceia, deci, nu multă vreme trecîndu, venit-au veste domnului că și calgan-sultan la hotar s-au apropiat, deci îndată boieri înainte i-au trimis anume pre Diicul vel-elucer i Vergo vel-portar, cu daruri și cu multe rugăciuni, ca să nu dea țara în pradă, în robie, că nimîni nu iaste vinovat de a păți ticăloasa țară una ca aceia, nici nimîni sabiia împotriva împărăției și a lor n-au scos, nici mina au rădicat, ci singuri nemții ca niște izbinditori ce era, s-au tinsu într-atît de au venit pînă la București. Acestea și le scria și le zicea, și așa domnul s-au sculat de la Ruși și s-au dus la Buzău, trimițînd de olac și la București știre la boiarii care era ispravnici (cum s-au pomenit mai sus, că lăsase ca să ocîrmiiască pre-nemți să nu facă atîtea stricăciuni de ei), și să spuie și lui Haizler, și alte capete aceia ca să să scoale să să ducă acoloa, de sintu creștini, să nu aducă istovul pustiirii țării, iar de vor să să bată, nu să să închiză în București, iasă afară departe în cîmpu să să bată că aceia va fi stingerea nevinovatei țări, și vor da seama la Dumnezeu de răul ce să va face.

Domnul dreptu că în tot chipul nevoia să-i scoată den București, socotindu că dacă să vor închide în tirgu, prin mănăstiri, măcar și în curțile bolovănite, că a face șanțuri nu era vremea, iarnă fiind și ei tot foc avînd, că era ca la vreo 8—9 mii de oaste aleasă nemțească, avîndu și tunuri citeva cu ei, tătarii la dinșii nu vor merge, nici să vor bate, ci penprejur vor sta departe, după obiceiul lor. Zăbovindu-să decii vremea, că singur Dumnezeu cînd și ce săvîrșit ar fi fostu lucrul și ar fi avîut, atunci lăsăm pe fieștecare om cu minte și știut, să socotească ce ar fi făcut tătarii în ticăloasa țară, și la ce o ar fi adus, și ce ar fi mai rămas într-însa.

-La Buzău iar viind veste, cum și în hotarăle țării calgan-sultan au intrat. Așa de acolo, lăsîndu pre doamna sa, coconii și cu alaltă gloată împreună și cu o seamă de boiari cu jupînésile și cu coconii lor, și cu toți alții, cîți era acolo cu măriia-sa mai multu decît 4—5 mii de suflete cu ostași, cu fâmei, cu copii, jupînese sârace văduve, și alții mulți, mers-au numai așa ușure cu cîțiva boiari, cu curtea, ca la vreo 200 de oameni, înaintea sultanului și s-au împreunat la sat la Bertești, lingă orașul Flocii. De întîmplările vremilor multe cu sultanul voroavă avînd, pre domnu de starea lucrurilor și multe ca acelea au întreat. Domnul cele ce era și cum s-au întîmplat, și cum sîntu și lucrurile cu socoteală și cumsăcade spuindu-le, făcut-au sfat ca acela cu sultanul, despre baltă să vie și domnul să meargă pre supt munte, dîndu-i sultanul cîțiva mîrzaci de treabă cu o seamă de tătari lingă măriia-sa, și așa zioa bună de la sultanul ș-au luat ca să meargă la Buzău, și acolo mai gătîndu-să, și luîndu-și și ostași de ai săi, că avea măriia-sa cu cazaci pedestrime, cu saragéle, cu siméni și cu alți lefegii ca la 2.000 de oameni buni.

Iar după aceia cîndu au fostu a doao zi, întorcîndu-să spre Buzău, întîmpinatu-l-au de olac viind de la București Tănase cluceru Păușăscul, care era și el lăsat de domnu cu alții la București lingă ghenărariul, și veste aduse domnului cum că nemții den București s-au rădicat cu totul și s-au dus în sus. Deci domnul numaidecît de olac s-au întorsu iar la sultanul, și l-au găsit la oraș la Floci, și spuindu-i de rădicarea nemților, s-au bucurat și el, că rici el nu știia sfîrșitul lucrului cum va ieși, ci ca să nu să întîmple vreo necinste, era bucuros cu dusul lor, așa să se chime izbinditor, că de frica lor fug, însă îndată au găsit doi mîrzaci anume, Dimir-han Hagi și pre [...] capete nohailor fiînd, cu cîtăva oaste tătărăscă, cu carii dempreună dîndu den poruncă și domnul doi boiari, anume pre Cernica vel-armaș, i Matei Cîmănean vel-căpitan za seimeni, cu cîțiva slujitori, și mai vîrtos i-au trimis cu cît vor putea să stea și să păzească de stricăciunile tătariilor să nu facă, mai ales să nu robească pre cineva, și să nu

răpească ca niște lupi de oameni ce sintu acei varvari; au venit pînă la București și de acolo s-au dus gonaci după nemți pînă la Cimpul Lungu, unde și cu strejile lor cele dupre urmă s-au lovit, ci nimic n-au făcut.

Iar domnul, mergînd la Buzău, la ghenarie în 6 zile, au făcut Boboteaza acolo, și cu toată orînduiala ei făcînd slujba în piscupie cu boierimea, cu alaltî, cu toți slăviia și măria pre Dumnezeu de toate cite era, și cu toată inema toți să ruga ca să să milostivească sfîntul Dumnezeu pre ticăloasa țară, și pre domnul să-l ție și să-l păzească, ca făr' de mare pustierea ei să oteșască focul de oști ce ardea și era într-insa, și la o liniște să o aducă.

C a p. XIII

CUM, DUPĂ CE AU FĂCUT DOMNUL BOBOTEAZA LA PIS-
CUPIA DE LA BUZĂU, S-AU SCULAT DE AU VENIT ÎN
BUCUREȘTI LA SCAUN, PENTRU CĂ IEȘINDU NEMȚII
DEN ȚARA, TĂTĂRII ÎNCĂ AU IEȘIT

Cînd au fost a doao zi de Bobotează, au purces dom-
nul de au venit la scaun la București drept, ieșîndu înaintea
mării-sale boiarii care să afla la scaunul mării-sale, și după
ce au șazut în scaun, au dat cu tunurile făcînd veselie mare,
dînd întiu laudă lui Dumnezeu și mulțumită, căci nu s-au
scăpat de nădejdea care pusese la dinsul, ci toate scirbile și
întristarea trecutelor primejdii spre bucurie le-au întorsu,
după scriptura care zice că: „domnul face voia celor ce să
tem de el, și spre cel ce nădăjduiește spre dinsul, mila îl va
încungiura“.

Iar nemții puținel mai oprîndu-să la Cimpul Lungu, că
să vază la ce sfîrșit lucrurile vin și de mulțimea tătarilor în-
telegînd, care în țară asupra lor venise, rădicatu-s-au cu toții
den Cimpul Lungu și au trecut în Ardeal.

Atuncea dar și tătarii, văzîndu că nemții s-au dus, după
multa stricăciune care și ei țării făcuse, măcar că porunca
împărăției nu era la dinșii ca să facă vreo stricăciune, sau

robiciune țării, iar unde calcă oastea nu poate locul acela scăpa întreg, cu cît dar mai virtos unde neamul acesta va călca. Așadar cu multe cheltuieli dispre domnie, și cu sume mari de daruri, abii s-au rădicat, și tătarii, pînă la 15 zile ale lui februarie, s-au dus den țară. Atuncea sāraca țară dentratita nespūsă nevoie, fiind cālcată de atitea oști, început-au a ieși du pren munți, și du pren pālāngi, și după petutindenea cineși la locul lui, și făcindu-să liniște, au domnit domniia cu pace pînă în primăvară.

Intr-acest an s-au apucat măriia-sa de mănăstirea de Hurezi den temelie a o face cu multă osirdie și cheltuială, ispravnic trimițind pre Pirvul Cantacozino vel-stolnic de au căutat loc ca acela [pe] care s-au pus temeliia de s-au făcut mănăstirea.

Și fiind acestu boiar ispravnic asupra lucrului într-acea vară pînă în toamnă, după aceia au venit la domnu de ș-au dat seama, și fiind la casa lui pînă în primăvară, iarăși den poruncă au mersu la mănăstire ca să să lucrēze lucrul, și așa într-acea vară întimplatu-i-s-au grea boală, și au murit acolo, care nu puțin întristare domnului și neamului au dat, că om iscusit era și acesta; nepot de frate lui Șerbarvodă era, fecior răposatului Drăghici Cantacozino vel-spătar, carele nu puțin vrednicu și înțeleptu în pămîntul acesta au stătut și să pomenēște. Deci după petrecirea acestui boiaru, făcut-au ispravnic la lucrul mănăstirii pre Cernica biv-vel-armaș.

Mai făcut-au măriia-sa și alte lucruri și zidiri, întii turnul biséricii despre doamna den București, care mai înainte de Gligore-vodă făcută era numai așa boltită, iar măriia-sa i-au făcut turnul și tindă biséricii, înfrumusețind bisERICA și cu timple, și cu zugrăvituri și cu alalte toate împodobindu-o. Mai făcut-au și căsa cea domnească ce iaste pre stilpi de piatră și iaste cu trei cafasuri și cu toate ce să vād într-însa, care iaste despre bisERICA cea mare. Și alte case au făcut despre doamna iar den temelie, însă doao rinduri de casc.

Cap. XIV

CUM AU VENIT DOMNULUI PORUNCĂ DE LA ÎMPĂRĂȚIE
CA SĂ SĂ GĂTEASCĂ SĂ MEARGĂ CU TUCHELI ȘI CU
OȘTILE TURCEȘTI, TĂTĂREȘTI ÎN ARDEAL

Deci dar iar la urma istoriei să venim cînd au fostu atunci cea tot într-al doilea an al domnii lui Costandin-vodă, leat 7198, iar Împărăția Turcului nici cu atîta s-au suferit pentru a nemților venire în țară, ci au trimis ferman la Tucheli groful, fiind încă la Nicopoe cu oștile lui, poruncindu-i îndată să să gătească de oaste ca să meargă în Ardeal asupra nemților, împreună cu Cerchez Ahmet-pașa serascheriul cu oastea turcească și cu Gazi Gherei-sultan, cu tătari și cu alți cîțiva pași ca să vie pren țară, să meargă să între în Ardeal pre unde s-ar socoti.

Trimițînd și domnului Costandin-vodă aceiași poruncă cu ferman împărătescu, ca și el de oaste să să gătească și împreună cu oștile împărătești să meargă pre unde ar ști să bage oștile în Ardeal. Și așa duple poruncă Tucheli cu toate oștile, și cu sultanul, și cu serascheriul, și cu toți pașii s-au gătit, și trecînd Dunărea pre la Nicopoe, de ceasta parte, făcut-au știre și domnului că au intrat în țară și sintu viitori.

După care dar poruncă și domnul de oaste gătindu-să, și aflîndu că oștile au intrat în țară și sintu viitori, nici măriia-sa n-au mai zăbovit, ci au purces de la București, la iunie 21, și făcînd conacul la Flocoasa, o zi pre loc au șăzut, de au scris cărți la împărăție, făcînd știre de purcedirea mării-sale la oaste, și de acolea au mersu la satul mării-sale la Potlogi, unde și citeva zile au șăzut pînă au venit oștile împărătești.

Deci acolea fără zăbavă și oameni de la Matei Ciorogirleanul vel-sluger au venit, carele mai înainte era trimis de domnu cu o seamă de oameni să să afle lîngă seraschieriul și lîngă Tucheli, care scriia la domnu de venirea oștilor că sintu viitoare, întinsoarea fiindu-le să treacă Argeșul pre la Drăgești. Și după această veste veni la măriia-sa și un agă de

Ciurmuș al lui Cerchez Ahmet-pașa seraschieriul, care cu trebi fusese trimis de seraschieriul la calgan-sultan, și aduse veste că și pre calgan-sultan l-au lăsat la Prut, de vreme ce și el poruncă avea să meargă la oaste duple viziriul, și iarăși prin țară și a lui trecire era, cu conace și cu chieltuială mare săracii de țară ca și alte dăți de cîte ori hani și sultani au trecut, de cîndu turcul asupra neamțului cu oaste s-au rădicat.

Dar după vestea ce venise la domnu de a oștilor venire, numaidecît boiari au rădicat anume pre: Cernica Izvoranul vel-armaș, i Mihai Corbeanul vtori postelnic, i Ianache vătăfu Văcărescul să meargă să caute ca unde ar găsi vad bun pre apa Argeșului, să facă pod pentru trecirea oștilor împărătești, și găsindu-să vad bun drept satul Costești, au trimis pre Barbul Brătășanul, vataful de aprozi, să scornească țara, să suie toate vasele în sus pre Argeș, pînă la vadul acela, iar pre Radul Goleșcul vel-agă l-au pus cu slujitorii de au făcut podul, și duple aceia pre Cernica vel-armaș înaintea oștilor l-au trimis, adecă la saraschieriul, și sultanul și Tucheli, să-i povățuiască pînă la Argeș. Și așa domnul de acestea grijind, de la calgan-sultan încă un mîrzac au sosit cu poruncă de conace, ca să li să dea, cerșind mai mult de cum rînduiala s-au făcut, zicîndu că mai multe oști sîntu estimpu decît în ceialalți timpi, și cum că și sultanul să fie intrat în țară au spus, și cum venirea îi iaste degrab, iar pîn-în seară și altu mîrzac tot de la calgan-sultan mai veni cu poruncă la domnu, pentru rîndul podurilor de a sultanului trecire la Ialomîță și la Argeș, spuindu că și sultanul la Albotești au sosit, spre care acestea la aporii mari și domnul să afle, încătro mai înainte grijă să aibă, și a răspunde că sultanul veniia den jos, luînd țara în lungu, iar cestealalte oști luase țara curmeziș. Ci dar ca un multu înțeleptu și spre o parte și spre alta lucrurile chivernisiia, de vreme ce cerescul împărat, cum scriptura zice: „dă înțelepciune spre ai săi, și calea celor ce să tem de dînsul păzește“; și așa cu multa sa vrednicie toate le ocîrmuia, că și de ale sultanului porunci și trebi nice era, ispravnici avea rînduiți de toate și spre mîrzacii aceștia cu

rspunsuri inapoi invirtejindu-i, nici cealaltă poruncă și treabă împărătească părăsiia, ci in tot chipul sirguindu de facirea podului la Argeș, rinduit-au și mai înainte boiari și slujitori, ca să dreagă calea și podurile ce vor fi stricate den Argeș, pină în Praova.

Atuncea și părintele patriiarhul Dionisie, viind de la Tarigrad, ajungind pre domnul acolea la Potlogi, de s-au împreunat, de acolea și pre Costandin Cantacozino biv-vel-stolnic l-au trimis domnul înaintea lui Tucheli de s-au împreunat. Iar Cernica vel-armaș, invirtejindu-să de acolo la oști, spus-au domnului că i-au lăsat la Neagra. Deci a doua zi și părintele patriiarhul Dionisie ș-au luat zioa bună de la domnu și s-au dus la București, iar domnul au încălecat de au mersu de au văzut podul. Acolea la pod venit-au și Ușaban aga de Ciurmuș al saraschierului, fiind trimis la domnu, și invirtejindu-să iarăși inapoi, trimis-au domnul cu dinsul pe Dumitrașco Caramaliul vel-postelnic, înainte la saraschierul, și domnul pin-in seară iar la Potlogi invirtejindu-să, nemerit-au și un capigi-bașa împărătescu de la împărăție, ispravnic fiind trimis preste acele oști, care au venit de s-au împreunat cu domnul, și voroavă de trebile oștirii au avut.

După accia și Costandin stolnecul de unde au fostu trimis de la Tucheli s-au invirtejit, și niai pre urmă și Dumitrașco Caramaliul vel-postelnic de la seraschierul au venit. Și tot într-accea zi și sol de la Tucheli la domnul au venit, anume Șandru Gașpar, și iarăși un mirzac de la Gazi Gherei-sultan. Iar pre urma acestora și Matei Ciorăgirleanul vel-sluger, de la oștile turcești viind, și domnului spuindu că saraschierul, și sultanul, și Tucheli la pod la Argeș, cu toate oștile au venit și au sosit, numaidecît și măriia-sa au încălecat, și cu toți boiarii mării-sale, la ordiia turcească au mersu, fiind oastea tăbărită toată în lunca Argeșului, de la Grecii lui Șarban lo-gofăt pină den jos de Jugurém.

Că s-au împreunat întâi cu seraschierul, carele cu cinste mare pre domnu l-au priimit, cu caftan îmbrăcindu-l împre-

una și cu 12 boiari ai mării-sale, apoi de la seraschieriul au mers mai sus unde sultanul era, și s-au împreunat și cu sultanul, apoi de la sultanul împreună cu Iacpal aga, veziriul sultanului, încălecînd, au mers iar [la] seraschieriul, de au făcut multă voroavă pînă în seară. După aceea au mers la otacul mării-sale, unde era den josul ordiei turcești de au mas acolo, într-acea noapte fiind înserat.

Iar a doao zi, întorcîndu-să măriia-sa iar înapoi și trecîndu Argeșul de ceasta parte unde și Tucheli tăbărit cu oastea lui era, s-au împreunat și cu dînsul și cu multă voroavă cu Tucheli avîndu, oprit-au pre măriia-sa de au mîncat bucate, și după ospăț multă cinste domnului și alai făcîndu-i, au purces măriia-sa de au mersu iar la Potlogi. Atuncea și doi tătari de la calgan-sultan încă venise, pentru poelonul sultanului, căci trecea prin țară, pre carii fără zăbavă cu răspunsul i-au trimis, și poelonul sultanului cu Ianache comisul l-au trimis.

Cap. XV

CUM AU PURCES DOMNUL DE LA POTLOGI ȘI AU AJUNSU
OȘTILE TURCEȘTI, TĂTĂRĂȘTI ȘI CRUȚII LA PODUL
HRIZII

Deci după acestea și domnul de la Potlogi cu oastea s-au rădicat și după celelalte oști au mersu, deci au sosit la Podul Hrizii, unde toate oștile turcești, tătărăști, ungurești tăbărite era, și sosind domnul la conac, numaidecit la seraschieriul au mers de s-au împreunat, și iarăși voroavă făcînd, și sfătuindu-să pentru trecirea în Ardeal, pre unde mai cu pîrlej bun ar fi, pre vrăjmași cam [fără de]¹ veste i-ar lovi pentru că socoteala intii era pre la Teleajăn era să meargă, iar apoi, lăsîndu acea socoteală pre la Tîrgoviște a merge, au hotărît să treacă pre la Rucăr. Și așa după acea socoteală numai

Adăugat cu altă

decit a doao zi de la Podul Hrizii cu toate oștile s-au rădicat și au mersu pină den sus de Tirgoviște de au tăbărit, unde iarăși împreunare domnul cu seraschieriul avîndu, și cu sultanul, și cu Tucheli, și mai sfātuindu-să, trimis-au într-acea zi 2.000 de oaste aleasă, călărime den oastea lui Tucheli, și a seraschierului, și a domnului, streji înainte, ca să meargă să răzbească pină în Ardeal, cu care oaste și pre Cernica vel-armaș domnul l-au trimis cap. Și așa cu grabnică pornire pină la Bran mergîndu, unde și streajă nemțească era, și can făr' de veste lovindu-i, foarte rău i-au stricat, cit mai nimini den [nemți n]¹ -au scăpat.

Iar a doao zi Tucheli și cu viziriul sultanului dempreună la tabăra muntenească au venit, și cu domnul s-au împreunat și de toate lucrurile sfātuindu-să, și bine așăzîndu-le, cînd au fost după-prînzu, lăsatu-ș-au toți agarlicul acolo, adecăte seraschieriul, sultanul, Tucheli și domnul; și numai așa sprinteni cu oștile purcegîndu, au poposit den sus den fintîna Drăgoeștilor, și fiindu-le masul acolo, iar peste noapte veste de la oastea ce mersese înainte la domnu au venit, cum că străja némțească ce au fost păzîndu la o palangă ce făcuse la hotarul țării o au lovit și foarte rău i-au stricat, aducîndu și nemți vii la domnu, care veste vestîndu-să și la ceialalți, adecă la seraschieriul, sultanul și Tucheli, numai-decît iarăși de dimineată cu toții degrab au purces, și făcîndu • popasul de prînz la cetatea Negrului-vodă, iar de seară au poposit den jos de Dragoslavele, și acolo între munți au mas, dimineata s-au mai mutat pină la Dragoslavele, și acolo două-trei zile șăzînd pre loc, de ce era trebile iarăși s-au sfătuit. Apoi și de acolo rădicîndu-să, mers-au pă den sus de palangă, ce au fost păzîndu némții streja, și au poposit acolo de au mas, și de acolo iarăși dimineata au purces de au mersu pe suptu cetatea de la Bran, și iarăși acoloa într-acea noapte au mas. Iar doao zi cu toții s-au strîns de s-au sfătuit pentru trecirea oștilor în Ardeal, pre unde ar fi, căci căile era prise-

¹ Adăugat cu altă cerneală în ms.

cite și astupate, și la Bran era pază tare și cu tunuri. Despre altă parte de cea mare strimtoare a locului foarte cu nevoie le era, [și vremea grăbindu-i, cu greu și peste mână le era,]¹ și mai virtos asupra domnului Țării Rumânești lucrul acesta răzîmîndu, ca cum povățuitor celorlalți era.

C a p. XVI

CUM AU INTRAT OȘTILE ÎN ARDEAL CU TOATE CAPE-
TELE CELE MARI, ADECĂ SERASCHIERIUL, TUCHELI
ȘI DOMNUL PRIN LOC RĂU, ȘI STRIMTU ȘI CU MARE
NEVOIE, ȘI CUM S-AU LOVIT [CU] NEMȚII

Puternicul Dumnezeu, căruia cele neputincioase toate să pot, precum mai înainte în trecutele întîmplări și primejdii, domnului au luminat, așa și la aceasta după multe feliuri de cercări ce făcuse cu oamenii săi ce preste munte povață era, aflat-au o cale, măcar că foarte strîmtă era, și cu nevoie mare peste un munte înaltu și cu pogoriș rău, iar nu era altu mod a face, făr' cît pre acea cale a merge.

Deci stringîndu-să toate oștile și pre Dumnezeu într-ajutor luînd, au purces pre plaiul acela toate oștile, tot tîrîș pogorîndu-să pin-in vale în Țara Ardealului, în cîmpii Tohanilor; acolo dar toate sfaturile să sfîrșise și toate nădejtile se tăiasă, și ale tuturor inemile încremenite era, la loc de primejdie ca acela căzînd, unde nici înapoi, nici înainte nădejde de scăpare era, de vreme ce oștile nemțești înainte le era, gata de războiu fiind, ci fieștecăre nu numai la Dumnezeu avea nădejde.

Deci dar nemții, cum au văzut pogorîrea oștilor turcești acolo dreptu la Tohani, ei spre cîmpu den jos de Zărnești s-au tras, și acolo după a lor bună orînduială, orînduîndu-să într-același cîmpu între Tohani și între Zărnești, unii despre o parte și alții despre altă parte viîndu, și apropiîndu-să unii cu alții, cînd au fostu la zece ceasuri den zi într-o luni, avgust

¹ Adăugat marginal cu altă cerneală.

11, s-au lovit și făcînd tătarii iureș înainte, întîi oastea ungurească, săcui, au dat dosul a fugi, nimic stîndu de războiu. Deci rău au smintit pre nemți, pentru că o seamă de oaste nemțească den aripa den stînga rumpîndu-să, și viîndu asupra tătarilor, oastea turcească pă de altă parte năvală asupra lor făcîndu, și îndată au început pă nemți a-i înfrînge foarte rău și grozav tăîndu-i, și mare, moarte într-înșii făcîndu-să pă de toate părțile. Că și aripa care să luase asupra tătarilor, măcar că luase pre turci pă denapoi, iar apoi întorcîndu-să turcii asupra lor, rău i-au stricat și pă aceia, și nu mai multu războiu au ținut ca într-o jumătate de ceas, i-au călcat și i-au fărîmat, cit prea puțintei vii să fie scăpat den nemți.

Într-acestași chip biruință minunată și grabnică au fost, poate-fi că și pre ei osînda de la Dumnezeu căzuse, pentru răotățile ce făcuse, și gîndiia a face săracii de Țări Rumânești că tocmai și capetile oștilor, și sfetnecii, și povățuitorii cei purta, nimini n-au scăpat, unii vii prinzîndu-i, alții în războiu periți fiind, și den căpeteniile nemțești și den boiarii ungurești capete mari, anume Tekeli și alții au perit.

C a p. XVII

CUM AU PRINSU PRE HAIZLER VIU ÎN RĂZBOIU ȘI
PRE ALȚII DEN CĂPETENII, FĂRĂ CEI MULȚI CE AU
PERIT

Deci dar dupa contenirea războiului, aducîndu ostașii totdeauna și nēmții vii, și steaguri, și de altele, adus-au tocmai și pre Haizler ghenărar, prinsu viiu den războiu, pre care ducîndu-l la Tucheli cu cînte l-au priimit, și lingă dinsul alătura a șădea l-au pus.

Atuncea și domnul Costandin-vodă mergînd la Tucheli, s-au împreunat cu Haizler, cu carele dînd mina au săzut între Tucheli și-ntre Haizler, și citecevași voroavă domnul cu Haizler făcînd, îl imbuna cu cuvînte de mîngîiare pentru ale vremii și ale lumii întîmplări. Care cuvînte de cea semeată și nebu-

nească megalopsihiia lui Haizler puțin să atingea, că nu ca un prinsu și rob răspundea, ci și atunci firea lui cea înaltă vrea să-și arate micșorîndu lucrurile și biruințele ce să făcuse, ca și o nimic arătîndu-le, că cu atita, zicîndu, lumea nu piare, și de au perit aceia, mai sîntu ș-alții și ca acéstea nebunești grăiia răspunsuri. Și Tucheli le priimiia, pentru pricinile și nădejdlile ce pentr-insul a isprăvi nădăjduia, ca să-și scoată muierea de la nemți, că oprită era acolo, ficlenindu-să el de cătră Împărăția Neamțului, și galbeni mulți pentru dinsul să ia. Și cîndu au fostu mai pre urmă, făcîndu tocmeală Haizler cu Tucheli ca să-i dea multă sumă de galbeni de aur, pentru răscumpărarea lui, slobozitu-l-au cu chiezășie, lăsîndu în locul lui pre marchiez Doriia ghenărariul cu al căruia mijloc Tucheli pre Haizler au slobozit. Apoi nu după multă vrême, marchiez Doriia au murit, iar Haizler galbeni ce au tocmit ca să dea pentru răscumpărarea lui tot i-au trimis și muierea lui Tucheli de la Împărăția Neamțului încă i s-au slobozit, de au [venit] la dinsul

· Cap. XVIII

CUM AU ADUS DAR ȘI CAPUL LUI COSTANDIN BĂLĂCEANUL LA COSTANDIN-VODĂ

Atuncea dar după bătaia nemților, ce s-au zis mai sus, și Costandin aga Bălăceanul acolo aflîndu-să, nu în războiu, ci mai de o margine fiindu, și înfrîngirea nemților vîzînd, cum au putut și el dosul au dat, și ajungîndu-l turcii rău l-au tăiat și l-au fărîmat, al căruia cap la Costandin-vodă aducîndu-l tocma în țară, la București, în vederea tuturor l-au trimis. Pentru că izbînzile și minunile lui Dumnezeu nu să pot ascunde, că altele sîntu sfaturile oamenilor și altele Dumnezeu poruncește, și cel ce sapă groapa altuia, el într-însa cade; că acestu Costandin Bălăceanul nu-l lăsa, ticălosul, trufiia ca să-și aducă aminte de Dumnezeu, ci credea în avere, și în cai, și în arme, și în vitejii, și în fandasii nebunești, și nu știia

A nu iaste Dumnezeu inaintea celor ce nu să tem de dinsul, ci așa cu acestea ș-au pus și sufletul, și viața. Căzut-au atunci și Cerchez Ahmet-pașa serascheriul carele era cap oștilor turcești și lovindu-l un glonțu de pușcă au perit. Apoi pașii ceialalți stringîndu-să toți și făcînd sfat, au ales pre Funduc Mustafa-pașa și l-au făcut serascheriu. Și așa numaidect după războiu și izbînda ce s-au făcut, au scris cărți și au trimis la viziriul, fiind la Niș, de bătea cetatea Nișul, adecă serascheriul, sultanul, Tucheli și domnul, făcîndu-i știre de toate întîmplările, și de bătaia și izbînda ce s-au făcut.

C a p. XIX

CUM AU INCEPUT UNGURII A SĂ ÎNCHINA LA TUKELI
VĂZÎNDU IZBÎNDA TURCILOR

După aceia dar și ungurii izbînda turcilor văzîndu, început-au a veni și a să închina la Tucheli cu steaguri și cu pocloane. Deci de acolea s-au sculat serascheriul, și sultanul, și Tucheli și domnul cu toate oștile, și au mersu asupra cetății Brașovului, de au tăbărit; însă domnul au tăbărit împotriva streji Brașovului unde păzia nemții, și acolo au mas. Apoi a doao zi domnul au purces de au mers înainte pînă la Sățicile lîngă Timiș, de au conăcit acolo, și fiind Sintă Măriia mare, a doao zi au șăzut tot pre loc, iar a doao zi de Sintă Mărie, s-au rădicat și măriia-sa, și au venit la gura Telului dreptu Prejmir, de au tăbărit, unde și celelalte oști tăbărite era. Acolea domnului poruncă au venit de la serascheriul, ca să trimită să strice cetatea de la Virful lui Craiu, și să deșchiză calea de la Teleajăn; și așa după poruncă domnul îndată pre calotă logofătul au trimis cu o seamă de slujitori de o au fărîmat de tot, deșchizîndu și calea pre unde nēmții au fostu astupat. Acolea la acel conac venit-au și marcheș Dorie ghenărariul, de s-au împreunat cu domnul, carele și el rob căzîndu la tătari den războiu, iar Tucheli l-au răscumpărat, deci după

împreunare și a doua ora au venit la domnu de ș-au luat zioa bună, fiindu mergător la Beciu.

Și iarăși, acolea s-au sfătuit serascheriul cu Tucheli și cu domnul, de au trimis cităva seamă de oaste spre Făgăraș, și după-aceia Tucheli la domnu au venit, de s-au mai vorovit. Iar a doua zi au mersu domnul la Tucheli, fiindu și serascheriul acolea, unde 12 boiari ungurești după la cetăți veniră cu pocloane și cu daruri de s-au închinat lu Tucheli, pre toți cu caftane i-au îmbrăcat.

Deci făcură sfat ca să meargă spre Beligrad, și așa au purces serascheriul, sultanul și Tucheli cu toate oștile de au mersu înainte, iar domnul Costandin-vodă au mai rămas o zi acolea pre loc, avindu multe trebi, și viindu la măriia-sa și un sol moldovenescu de la Costandin-vodă, domnul Moldovei, anume Mihăiia logofăt, de au avut cu măriia-sa împreunare de ș-au dat solia ce au avut.

După aceia s-au rădicat și măriia-sa cu oastea mării-sale, de au mersu după celelalte oști unde era tăbărite, între Bod și între Feldioară, apoi de acolea iarăși cu toate oștile rădicindu-să, au mersu de au poposit la Kiupecerit, fiind o zi oturac. De acolea și solul moldovenescu s-au întorsu înapoi. Deci de acolea rădicindu-să oștile, au mersu la Homorod, unde iarăși o zi oturac făcînd, venit-au iarăși Tucheli la tabăra muntenească de s-au împreunat cu domnul, și de ce era trebile s-au mai vorovit, și de acolea iarăși rădicindu-să, au mersu de au tăbărit la Lebleni, și de acolea au tăbărit între Șulumbir și între Marghindea, după la care cetăți venit-au sașii cu pocloane la domnul, și iarăși de acolea rădicindu-să au mersu la Agnita și dupe ce au poposit mers-au domnul la serascheriu-pașa de s-au mai vorovit și viind la otac, numai-decît au trimis pă Văsiu vel-căpitan za lefecii i Vicol căpitan și alți căpitani cu cităva oaste dentr-a mării-sale, împreună și cu tătari, de s-au dus înlăuntru spre Beligrad cercători, pentru că simția că mai vin niște oști.

Apoi de acolea iarăși rădicindu-să au mers pînă den josul Sibiiului la un sat săsescu, și au mas acolea; de acolea s-au

rădăcat și au mersu în luncile Sibiului, de au tăbărit, acolo au venit la otacul domnului doi pași, anume Salih-pașa și pașa al serhlatleilor, care împreună și voroavă de treaba oștii cu domnul avîndu, i-au oprit măriia-sa de au și ospătat.

Deci și de acoloa rădicîndu-să mers-au den susul Sibiului la un sat ce să chiiamă Amărujii; la acestu conac au venit și Ghidimoc vâtaf de călărași den Țarigrad, împreună și cu oamenii serascheriului și ai sultanului, și ai lui Tucheli de la ordiia veziriului cu cărți de la viziriul, aducîndu și veste că și pre nemții de la Niș turcii i-au bătut, și avură bucurie.

Cap. XX

PENTRU CORONAȚIA LUI TUCHELI, CUM S-AU CORONAT
A FI CRAIU ARDEALULUI, IPROCI

Deci dar și de acoloa de la acest conac rădicîndu-să mers-au și mai înainte pînă la satul Cîrstiiianului și toate oștile acolo au tăbărit, la care sat și coronația lui Tucheli-craiul s-au făcut, de care mai pre largu vom zice, în ce chip s-au făcut, și cum au fost, pentru cei ce n-au văzut să auză, măcar că socoteala încoronării la Beligrad era să să facă unde scaun crăiescu iaste, iar craiul temîndu-să pentru vreo zmințeală de niscava oști nemțești ce să auziia că vin den sus, el au primit de s-au încoronat acoloa la acel sat, care și în preajma Sibiului iaste. Deci dar în rînduita zi ce era să să facă coronația, rădicatu-s-au toată oastea de acolo de unde era tăbărită, den poruncă cu gătire de alai, să ducă pă Tucheli-craiul cu pompă mare în sat în Cîrstiiianul să să încoronéze, și trimițîndu craiul înainte pre boiarii Ardealului cîți cu el era, împreună și cu țara, că pînă atunceea să închinase cităva săcuime, care era adunați cu toții ca la 6—7 mii, ca să meargă ei înainte, unde gătirea de coronație era.

Deci venit-au Costandin-vodă, domnul Țării Rumânești, de au descălecat la cortul craiului, și puținel voroavă cu craiul șazîndu, venit-au și pasa-serascheriul. descălecîndu

iarăși la cortul craiului, și șazîndu puținel voroavă cu toții, pînă s-au rînduit oștile, cu alai să meargă, cineși după rînduiala lui, veniră și soli de la boiarii ardeleni și de la țară, carii mai înainte mersese la Cîrstianul, poftindu pă craiul să meargă, fiind vrîme de coronație. Deci dar numaidecit au purces, cu toții fiiștecăre cu ostașii, și cu frumoase alaiuri, mergînd înainte pre rînd pașii cîți era cu oastea turcească, și după dinșii sultanul, și după sultanul domnul Țării Rumânești, Costandin-vodă, și pre urma domnului mergea serascheriul, iar pe urma tuturor venia craiul pre care oastea Ardealului așteptîndu cu pompă mare l-au priimit. Așadar Costandin-vodă trecînd în capul oștilor ardelene și așteptîndu pînă au trecut serascheriul ca să primească pre craiul, iar craiul însăși cum s-au apropiat, luat-au pre domnu deoparte, alătura cu dinsul mergîndu, și de altă parte capigi-bașa cel împărătescu, carii cu caftan împărătescu de la Poartă ca să îmbrace pe craiul venise; și cite trei alătura mergînd, craiul la mijloc fiind, iar denaintea lor de o parte boiarii ardeleni mergea, de altă parte boiarii muntenești și povodnicii pîn mijloc, atita ai craiului cit și ai domnului, iar oastea Ardealului stîndu cineși la rînduiala lor cu căpitanii lor și toți să închina craiului și să ducea înainte, și așa cu orînduială ca aceasta și cu bună tocmire, mergînd cu trîmbițe, și cu tambuhanale, și cu tot feliul de pompă intrîndu în sat, [au descălecat]¹ în curtea biséricii unde coronația era să fie, și întii în casă suindu-să craiul cu domnul dempreună și cu capigi-bașa, mers-au și serascheriul, și viziriul sultanului, și alaltii pași toți cîți era, pre care craiul deodată cinstîndu-i, venit-au numaidecit boiarii ardeleni și au poftit pe craiul să meargă, că țara il chiiamă să să încoronéze.

Și așa sculîndu-să cu Costandin-vodă au mersu în biserică împreună, unde toți boiarii ardeleni și altă țară adunați era, și fiindu scaunul craiului grijit și gătit înaintea preastoluului, într-însul au șazut; iar de-a stînga lui, alătura, și altu scaun

¹ Adăugat marginal.

fiind grijit pentru domnul Țării Rumânești, șazut-au și domnul cu dinsul alăturéa. Și mai fiindu și alte scaune mai jos și de o parte și de alta, șázindu toți boiarii, ardelenii și munteni, unii de o parte, alții de alta. Deci numaidecît cu trimbișile [au început]¹ a zice în biserică, și cîntăreții cînta după al lor obicei și orînduială. După aceea contenindu-să cîntările început-au popa cel mare al lor predicăție a face cala o jumătate de ceas țindu-i; după aceea sculatu-s-au boiarii ardeleni, și viîndu înaintea craiului i-au zis cum că țara îl roagă și-l poftêște să le fie craiu și bun oblăduitor. Atuncea și craiul scoase o scrisoare întru care citeva ponturi scrise era, spre care craiul poftiia țara să urmeze și, în auzirea tuturor, logofătul crăiescu cetîndu-le, toți cum că le vor ținea priimind, s-au fîgăduit.

După aceea și boiarii ca despre țară și despre toți dat-au lui craiu o carte care era tipărită, de o au cetit în cap; dentracea carte, întru care era jurămîntu cu care crai cîndu să pun să jură, pentru ca să le ție cele ce acolo sintu scrise legături; și cetînd craiul acelea, îndată toți cu un glas au strigat, zicînd: „*vivat, vivat*“ ! și iarăși cu trimbișile începîndu den afară încă tunuri și puști multe da.

Deci pre capigi-bașa acolo încă cu cînte mare aducîndu-l, încă îndată îmbrăcat-au pre craiul cu caftanul cel împărătesc, căptușit fiind cu cojoc de samur, și actinamile împărătești cetîndu-le iarăși cu trimbișile și a da cu tunurile au început; așijderea și Iacpalan aga, vezirul sultanului, viînd împreună cu capigi-bașa, dat-au și el scrisoarea ce avea trimisă de la hanul, ce scriia la țară și toate acestea cetîndu-să, și pre limba ungurească tălmăcîndu-să întru a tuturor înțelegire, mulțumită împăratului și hanului au dat.

Atuncea dar și măriia-să Costandin-vodă cu a sa vrednicie ce o are, arătîndu cătră craiul cea cuviincioasă dempreună bucurie, făcut-au craiului frumoasă orație, pentru norocirea

¹ Adăugat marginal.

și înălțarea ce Dumnezeu îl învrednicise, și că să-i fie într-un ceas bun crâia, și alte cuvinte frumoase. După acestea ieșit-au craiul den biserică cu domnul dempreună și cu capigi-bașa și vizirul sultanului, și mergîndu sus în case, unde era seraschier-pașa de aștepta pre craiul, cu cinste l-au priimit și cu cuvinte de bucurie pentru înălțarea crâiei.

Apoi s-au sculat serascheriul de s-au dus la otac, iar mai pre urmă și craiul împreună cu Constandin-vodă, ieșind, au mersu la sultanul [și vremea grăbindu-i, cu greu și peste mîină le era]¹ și ieșind și de acolo s-au dus cîneși la otacul lui. Iar a doao zi craiul făcut-au ospăț mare mării-sale lui Costandin-vodă, în sat în Cîrstiianul, cu mare priimință, cu dragoste și cinste șazăind amindoi în ăpaul mėsii, și în jos boiarii ardeleni de o parte și cei muntenesți de altă parte, făcîndu-să mare veselie pînă la un ceas den noapte, apoi sculîndu-să de la masă, vrînd domnul a-și lua seara bună de la craiu, iar craiul au încălecat de au petrecut pre măriia-sa cu toți boiarii, pînă la un loc, apoi ș-au luat seara bună unul de cătră ăltul și s-au dus cîneși la otațul lui.

C a p. XXI

CUM AU VENIT CAPIGI-BAȘĂ ÎMPĂRĂTESCU DE AU ADUS
CAFTANE SERASCHERIULUI, SULTANULUI, CRAIULUI,
DOMNULUI, DE I-AU ÎMBRĂCAT PENTRU IZBÎNDA CE
AU FĂCUT

Deci după acestea venit-au și capigi-bașa împărătescu de la Poartă cu caftane pentru izbînda războiului ce să făcuse, pre care cu mare cinste și cu alai serascheriul l-au priimit, și după aceia întii pă sultanul, pașaserascheriul au trimis de l-au adus cu cinste și cu alai mare, de l-au îmbrăcat cu caftan, apoi au adus pre Tucheli-craiul de l-au îmbrăcat cu caftan și dupe dinsul au trimis de au adus pre măriia-sa Costandin-vodă de l-au îmbrăcat cu caftan împărătescu,

¹ Adăugat marginal.

și viindu măria-sa vodă la otac cu cînste și cu alai împreună cu chihaiaoa serascheriului, s-au cetit fermanul cel împărătescu care scria la măria-sa.

După aceia chihaiaoa au îmbrăcat întii pre iazagiul domnului cu caftan, care au cetit fermanul, apoi și pre 10 boiari ai mării-sale, pre toți cu caftane îmbrăcîndu-i, s-au întors înapoi.

Atuncea viindu niște tătari despre oștile nemțești ce venia de la Niș, și aducîndu și un neamțu, făcut-au socoteală de au trimis vreo 7.000 de oaste, turci cu tătari, împotriva acelor oști, iar serascheriul, sultanul, împreună cu alaltii, și craiul, și domnul, s-au sculat de acolo de la Cîrstiiianul, și au mers pînă din jos de Sibiiu de au tăbărit la Viu-ocnă, și de acolo la Șinca Mare. Acii s-au strînsu toți pașii la serascheriul, fiindu și domnul Costandin-vodă, de s-au făcut sfat pentru trebile oștilor, și așa s-au făcut socoteală să tragă oștile spre Brașov. Deci purcegîndu de acolo, mers-au la cetatea Mediiășului, tăbărînd acolo, la care cetate făcut-au sasii ospăț craiului, dînd și cu tunurile den cetate. Deci ridicîndu-să de acolo au mers de au tăbărit den susul cetății Sighișoarii, la care cetate craiul iarăși ospăț domnului făcînd, a doao zi și de aceea s-au rădicat, și au mersu de au tăbărit la Fereghiazul.

Cap. XXII

CUM CĂ LA CONACUL DE LA FEREGHIAZ S-AU STRÎNSU TOȚI PAȘII, ȘI SULTANUL, ȘI CRAIUL, ȘI DOMNUL: PAȘA SARASCHERIUL, DE S-AU SFĂTUIT A SĂ TRAGE OȘTILE ÎN JOS, PENTRU OȘTILE NEMȚEȘTI CE VENIA DEN SUS ASUPRA LOR, ȘI PRE COSTANDIN-VODĂ L-AU RÎNDUIT SĂ MEARGĂ SĂ FIE DE PAZĂ LA GURA TE-
LEAJÂNULUI

La acest conac strînsu-se-au toți pașii, și serascheriul, și sultanul, și craiul, și Constandin-vodă, domnul Țării Rumânești, făcînd iarăși sfat și socoteală încătroo să vor trage cu oștile, înțelegîndu de oștile nemțești ce venia den

sus, și rinduindu pre măriia-sa Constandin-vodă să meargă a fi de pază la gura Teleajănelui, îndată și zio bună de la serascheriul, și de la sultanul, și de la craiul luindu-și, au purces spre gura Teleajănelui; iar serascheriul, și cu alalți pași, și cu sultanul, și cu craiul, împreună cu toate oștile au rămas în preajma cetății de la Sighișoară.

C a p. XXIII

PENTRU IEȘIREA OȘTILOR DEN ARDEAL VIIND IARĂSI
ÎN ȚARĂ ȘI PENTRU TUCHELI, CU CE VRĂJMAȘIE PRE
URMĂ ASUPRA CREȘTINILOR S-AU ARĂTAT

Deci dar domnul mergindu după cum s-au rinduit, și sosindu la gura Teleajănelui, acolo și oarece oaste moldo-venească era, de Cantimir domnul Țării Moldovei trimisă cu boiari, anume Lupul Bogdan hatmanul, într-ajutor oștilor turcești, și mai era un căpitan al craiului, anume Daroți, cu citva oaste de pază acolo la gura Teleajănelui, care de venirea domnului aflindu, ieșit-au înaintea mării-sale cu alai de s-au împreunat, și tăbărind domnul acolo au făcut o zi oturac.

După aceia s-au rădicat cu tabăra, și au venit de au trecut între munți, aproape de Virful lui Craiu, și au tăbărit. Deci acolo venindu veste mării-sale pentru niște hoți ce întrase în țară peste Oltu, viindu den Țara Ungurească, trimis-au pre Cernica vel-armaș cu citiva slujitori ca să le stea împotrivă, ca să-i scoată den țară, fiindu și Cornea Brăiloiul vel-paharnic acolo ispravnic, trimis de măriia-sa încă mai denainte vrême.

Atuncea și jupinésele boiarilor ardeléni, care lu Tucheli-craiul să închinase, s-au rădicat cu totul, și au trecut în Țara Muntenească, pentru că nu era a sta în Ardeal, de vrême ce oștile toate a ieși den Ardeal să trăgea, neputînd a sta înaintea oștilor nemțești, carii den sus gréle veniia, cit și a să sparge oștile turcești începuse, și rînduri-rînduri de turci și de tătari cu năvală veniia și în țară trecea.

Văzind dar și Constandin-vodă că oștile să trag în țară, măriia-sa încă s-au mai mutat mai înainte, și trecind Virful lui Craiu au tăbărit acolo; apoi și de acolo mai mutându-să au tăbărit la Ceraș, unde cităva oaste turcească fugind den tabăra turcească în țară au trecut, și pre urma acelora și sultanul cu tătarii au trecut și mai pre urmă serascheriul cu Tucheli cu toate oștile ieșind den Ardeal în țară au intrat, mai rămîindu încă rămășiță de pedeapsă de păcatele creștinilor, că mai multă călcare și stricăciune ticăloasei țări la întorc[ea] oștilor den Ardeal s-au făcut decit întii, cînd au intrat în Ardeal, și de turci și de tătari, iar mai virtos de păgînii cruți, care era în oastea lu Tucheli, de care mai nainte vom tinde cuvîntul cu ce fel de mulțumită acest asemînea ostașilor lui Tucheli, țării și domnului s-au arătat.

Atuncea dar și domnul, de la Ceraș, rădicîndu-să, au venit de au poposit la Vălénî și numaidecît mergînd măriia-sa de s-au împreunat cu serascheriul, unde și Tucheli și toți ostașii strînși era, făcut-au sfat și socoteală încătroo să vor trage oștile, și au ales ca să să tragă spre Ploiești. După aceia purces-au domnul de la Vălénî, de au mers la Ploiești, unde veste domnului cu niște călărași de la Tarigrad, de la veziriul au venit, cum că Beligradul turcii au luat și calgan-sultan cu tătărirea și cu oastea turcească în Țara Ungurească p[er] la Timișoară au intrat.

Deci fiind domnul și a doao zi șazător acolea, venit-au și serascheriul, sultanul și Tucheli cu toate oștile, de au tăbărit împrejurul Ploieștilor și după aceia numaidecît domnul la serascheriul au mers de s-au împreunat, fiind și Tucheli acolea, cu care multă prigoneală și ceartă domnul înainte pașii serascheriul au avut pentru răotățile ce păgînii lui ostași țării a face începuse, imputîndu-i domnul și muștrîndu-l pentru nădejdea cea de prieteșug ce cu dînsul avea, gîndia pentru multa slujbă și dragoste ce-i arătase, iar el cu cît dumnezeirea de dînsul să depărtase și creștinătatea, cu atîta și el de prieteșug nu să lipia, ci după tirăneasca și păgîneasca lui fire ce avea, mai mult asupra creș-

tinilor să sălbătăciia și cu toată împotrivicirea da voie hoților lui stricăciuni și pradă creștinilor să facă, carei cumplete răotăți țării făcea, nici de sarascheriu, nici de împărăție temere avind. Atunci domnul, păgînătatea lui văzînd, îndată au trimis de au făcut jalbă la împărăție, iar despre altă parte și măriia-sa voie ostașilor mării-sale au dat nu prostu pre cruți a-i măcelări, dar ce folos, că de niște păgini și tilhari ca aceia nici o pagubă nu era, ci tot de creștini era pagubă, că pă unde-i găsiia păgînii cruți foarte rău li căzniia și le lua tot.

Cap. XXIV

CUM S-AU RĂDICAT DOMNUL DE LA PLOIEȘTI, DE AU VENIT LA SATUL MĂRII-SALE LA TĂTĂRANI, UNDE ȘI ALALTE TOATE OȘTILE AU VENIT

Deci domnul rădicîndu-să de la Ploiești, au mersu la satul mării-sale, la Tătărani, și acoloa citeva zile șazănd, făcut-au ospăț sarascheriului împreună cu toți pașii și sultanului, apoi s-au sculat de au mers la Filipești, așteptîndu pînă va veni și răspunsul de la împărăție. Deci fără zăbavă și poruncă de la împărăție cu ferman viind, atita la serascheriul și la sultanul, ca să să rădice cu oștile să iasă den țară, cit și la Tucheli să nu mai stea să facă stricăciune țării, ci cu oastea lui la Diiu să să ducă. Care poruncă deaca o au văzut, întii sultanul au purces cu oastea lui de s-au dus. Așijderea și serascheriul cu toți pașii împreună cu domnul au purces de au mersu prin București și iarăși acolo domnul ospățu mare ca unor pași făcîndu-le, și cu daruri pre toți dăruindu-i, s-au dus unii spre Nicopoia, alții pre la Ruși au trecut cu toate oștile turcești.

Numai lu Tucheli porunca aceasta nimic nu i-au plăcut, că gîndul lui era ca să iernéze în București, ca toată vrăjmășia asupra creștinătății pre deplin să și-o arate. Iar de vreme ce porunca împărăției era să să rădice, îndată s-au

sculat de la Stăncești, de unde era, și la Tirgoviște s-au dus împreună cu toată oastea lui, și multe răotăți și acolo, și pre unde au ajunsu hoții lui au făcut. Și așa multe zile acolo șazăindu, multă pradă și stricăciune țării au făcut, muncindu în tot chipul și pricini găsindu ca să nu iasă den țară. Zicea că va să mai meargă în Ardeal și așa de la Tirgoviști sculindu-să cu hoții lui, fără veste pă suptu munte au mersu de au lovit Cîmpul Lungu, și nespuse jăcmăanii și răotăți săracilor au făcut. Deci de acolo aflind o seamă de oaste nemțească, ce era la cetate la Bran, numaidecît cităva oaste de a lui au trimis peste munte și făr' de veste lovindu-i, foarte rău i-au stricat, cit și ghenărariul acela ce era cu acea oaste au perit.

Deci, după aceia nemții de Tucheli aflindu, îndată cu gătire mare s-au pornit, ca făr' de veste și pre el să-l lovească, să-l ia den Cîmpul Lungu viiu nevătămat, și așa l-ar fi luat, de nu puțin mai înainte veste ar fi prinsu, de au fugit noaptea de acolo cum inema lui n-au vrut, și s-au dus de au trecut Oltul și s-au oprit în preajma Diuului, și acolo iarăși de cele ce știia nu să părăsiia, ci iarăși răotăți nespuse țării făcea. Deci domnul văzind cea neconținută a lui răotate, trimis-au și măriia-sa căpitani cu cițiva slujitori în preajma hoților lui, ca să apere țara de dinșii și multă moarte în cruți de ai noștri s-au făcut.

Atuncea Tucheli, văzindu că n-are ce să mai facă, au prinsu pă căpitanul cel mare de Cerneți, care era acolo de paza marginii, anume Necula Glogoveanu, și l-au ținut multă vreme în obezi.

După aceia venitu-i-au poruncă de la viziriul Mustafa-pașa Chiurprolooglu, ca să meargă la Beligrad, să să împreune cu dinsul, și numaidecît după poruncă mergindu acolo, și cu veziriul împreunându-să, nu cea după nălucirea lui priimintă i se-au făcut, că îndestulat era viziriul de cele despre dinsul răotăți auzise, care nu numai în creștini, ci și în turci neprestan făcea. Atuncea și boiarii capichiaiale

Țării Rumânești mergindu la viziriul jalbă de dinsul au făcut pentru cite în țară făcuse răotăți, și pentru căpitanul de Cerneți cum l-au prinsu și-l ține la închisoare, pentru care viziriul cu poruncă au trimis de l-au scos făr' de voia lui. Și așa și alte cite împotriva domnului a zice pusese înainte, nici într-o seamă i s-au ținut, cît văzînd el acestea și făr' de voia lui, cu priiteșug spre domnu poftiia (dar cu ce obraz?). Acestea sîntu ale lui Tucheli lucruri și purtări, dentru care tot cea mai puțină parte s-au scris den cite au făcut el.

Iar la al treilea anu al domniei, șăzut-au domnul la scaun.

Intr-acel an, viind hanul de la Cîrîm cu tătarii den poruncă împărătească ca să treacă prin țară, să meargă la oaste în sus după viziriul, ieșit-au domnul înainte la Fintina Réce, carele cu cînte pre domnu priimindu-l cu caftan l-au îmbrăcat; după aceia și domnul, dîndu-i poclonul, s-au luat zioa bună și s-au întors la scaun la București, și au șăzut cu pace într-acea vară.

Intr-acestu an, primăvara, au trăsnet clopodnița cea domnească den București care mai înainte de Grigorie-vodă era făcută, iar Șărbăn-vodă o mai înălțase mult. Deci fiind o cămară dedesuptu la mijlocul clopotniții, den nesocoteală s-au fost băgat acolo într-acea cămară iarbă de pușcă ce era domnească, ca să stea acolo, iar apoi iarba aceia au adus primejdie, că rădicindu-să o ploaie iute într-o zi, la iunie în 25 de zile, cu tunete, cîndu au fost dreptu acel loc, foarte tare fulgerindu, tocma acolo în clopotniță în iarbă au trăsnet, și fiind iarbă multă, au răsipit clopotnița pînă în pămîntu, de care trăsnet spărgîndu-să clopotnița, și aflîndu-să bogați oameni lingă dînsă aciundu-să de ploaie, la cîțiva și' moarte s-au făcut, și betejiaciuni la alții, iar în casile domnești nici o stricăciune nu s-au făcut. După aceia măriia-sa Costandin-vodă atunceși îndată au pus de au făcut altă clopotniță, de iznoavă, încă mai bună de cum [au] fostu întii, puindu și cesnic sus în clopotniță, făcîndu-i și horă împrejur care n-au fostu mai înainte la alți domni.

Cap. XXV

PENTRU LĂCUSTE CÎNDU AU VENIT ÎN ȚARĂ, DE FĂCEA
MULTĂ STRICĂCIUNE, ȘI PENTRU VENIREA BOIA-
RILOR SOLI DE LA BECIU, ȘI PENTRU MOARTEA LUI
IORDACHE SPĂTARIUL

Cînd au fostu la al treilea an de domniia mării-sale, aflindu-să țara la mare lipsă și foamete de stricăciunea lăcustelor, care încă den zilele lui Șarban-vodă vinise cea urgie dumnezeiască pre acest pămînt, de au pedepsit 7 ani cu dînsile, de să făcea multă stricăciune și pagubă, și așa măriiia-sa Costandin-vodă pentru cea minie dumnezeiască ce era asupra acestui pămîntu, trimis-au la Sfetagora și au pohtit pre părinții de acolo cu rugăciune de au adus capul lui sfeti Mihail Sinadschi; după ce l-au adus aici în țară, au făcut aici în țară și în București mai întii rugăciuni cu litanii, și ieșiră afară, după aceia l-au trimis și în țară sfintul acela cap, de l-au purtat pre unde era lăcuste cu arhierei și cu preoți, anume părintele Axentie vlădica Sofiiianul, care au fostu mai înainte vlădică la Sofiia, aflindu-să aicea în țară, și cu mulți arhierei și preoți, de umbla făcîndu osfeștării și rugăciuni pin' toate locurile unde era lăcuste. Și așa, dentr-acel an, cu vrerea și cu mila lui Dumnezeu și cu ajutoriul sfintului, s-au rădicat lăcustele și au perit dupre pămîntul acesta, de s-au cunoscut ciudă aievea!

Pentru aceia și domnul după ce au adus capul sfintului aici la București la scaun, au făcut cunună de aur cu pietri scumpe asupra capului, și au făcut cutie de argintu frumoasă de au așăzat capul sfintului, și făcînd și cătră sfinții părinți, care a venit aici cu sfintul cap de la Sfetagora, mulțumita și cel după putîntă ajutor sfintelor mănăstiri, s-au dus cu capul iară la Sfetagora.

Iar cînd au fostu iarna dispre postul cel mare, venit-au și boiarii de la Beci, solii care fusese trimiși de răposatul Șarban-vodă, și-i oprise chesariul acolo, anume Iordache

spătarul Șarban căpitanul, care ei trei ani au fost opriți acolo pentru pricinile ce s-au zis mai înainte; iar cîndu au fost primăvara căzut-au Iordache spătarul în grea boală, și nu mult l-au lungit, fără de cit o săptămînă, și ș-au dat obșteasca datorie, lăsîndu în urmă multe tînguiri și jale, nu numai pentru îndelungata lui streinătate ce fusese, ci numai vreo 2 luni cu jupîneasă și cu coconii lui după ce au venit au lăcuit, ci mai virtos pentru cea tînără a lui vîrstă și multa vrednicie ce avea, de care nu numai fraților și domnului pagubă s-au făcut, ci tocmai și țării, că ales boiaru de cînstă și de treabă era.

Cap. XXVI

CUM CĂ AL PATRULEA AN AL DOMNIEI LUI COSTANDIN-
VODĂ CÎND AU FOST VARĂ, AU MERSU MĂRII-SA LA
TÎRGOVIȘTE

Intr-aceiași dar vară, care era al patrulea an de domnia mării-sale lui Costandin-vodă, venitu-i-au poruncă de la împărăție ca să iasă den scaun, să meargă spre munte în preajma Ardealului, că țara de vrăjmași [să-și] păzească și numaidecît den poruncă gătindu-să, purces-au de au mers spre Tîrgoviște și den sus spre dealul lui Bărbat au tăbărit și, toată vara acolo fiind, pus-au de au curățit casele domnești den Tîrgoviște, și s-au apucat a le drege, ispravnic făcînd pre Mihai Cantacozino vel-spătar, și toată orînduiala făcînd ca să să apuce de lucrul casilor să le facă.

Cîndu au fost la septemvrie rădicatu-s-au domnul de acolo și, învirtejindu-să spre Potlogi, au venit iar la scaun în București, și s-au gătît de nunta fiică-șii, mării-sale doamnei Stancăi, care o au dat-o după coconul lui Iliaș-vodă, Radul beizadea, a căroră nuntă s-au făcut la luna lui noiembrie, însă veselie domnească mare și înfrumosețată, carele în zilele noastre asămînea aceia n-am pomenit.

Cap. XXVII

PENTRU STAICO PĂHARNICUL CE ERA FICLEAN ȚĂRII DE MULTĂ VRÊME, CUM CĂ S-AU RĂDICAT DE LA MOLDOVA, ȘI AU MERSU LA POARTĂ CA SĂ FACĂ PIRĂ LUI COSTANDIN-VODĂ, UMBLINDU ȘI EL DUPĂ DOMNIE

Într-acea iarnă, s-au rădicat și Staico păharnic de la Moldova de au mersu la Poartă să facă piră lui Costandin-vodă, fiind acestu Staico pribeag încă mai denainte vrême, de cînd Șarban-vodă domniia au luat și umblindu cînd în Moldova, cînd în Ardeal, iar mai vîrtos în Ardeal, multe amestecături țării și domnii despre nēmți făcînd, ca un om foarte rău și zavistnic ce era, înălțîndu-să și el cu hirea a apuca domniia, și nu să uita că nu să dau acestea nici celui ce aleargă, ci cui Dumnezeu va.

Într-aceasta dar fandasii și el vremea își pierdea, pină cîndu, văzînd că cu nēmții a strica lui Costandin-vodă nu poate, s-au lăsat de dinșii și capul a-și pleca la Costandin-vodă au început, cu multe scrisori, cercînd ca să-i iarte greșala și în țară să-și vie, spre care și domnul creștineasca datorie făcîndu-și, trimisu-i-au carte de iertăciune, că făr' de nici o temere la moșie să-și vie, scriînd și la Viteran ghe-nărar, care în Ardeal era bun priiaten domnului fiind, ca să-i dea slobozire să-și vie în țară, și îndată l-au slobozit, iar el nu cele ce serie la domnu, ci altele a face gîndiia, pentru că așa păcatul lui la osîndă îl trăgea, ca să plinească cuvîntul scripturii care zice: „că omul nesilnic la inemă cădea-va la rău“; că nu putea a fi altul asemenea lui la răutate.

Acestu Staico au fost om de jos, fecior unui Bărcan, care și părcălab de curte fusese, iar fiul-său acesta, Staico, mai înainte slugă era la Pirvul vistiariul Vlădescul; după aceea lipitu-se-au lingă Mareș banul, și cu vrême i-au dat și pă soru-sa de l-au făcut cumnat. Decî Mareș banul, fiind om de casa boiarilor Cantacozineștilor, cu mijlocul lor au tras și pă Staico mai la cînte și la boierie, fiind Mareș vister mare, pă Staico l-au făcut logofăt de visterie, apoi și vistier al treilea ajunsese. Iar dup-aceia, cităva vrême trecîndu, în-

tr-altu chip premenindu-să vremile și țara la domni streini și la greci căzîndu, și boiarii aceștea Cantacozineștii la nevoie ajungîndu, den zavistiia unura și altora acestora răi pămînteni, și acesta, nemulțămîtor binelui s-au arătat, cu acéia alăturîndu-să cu de tot feliul de-mpotriviri să afla mai multu decît alții, care vrăjmașii fățișai neamului Cantacozineștilor era, și măcar că toți aceia mai nainte de la Dumnezeu plata ș-au luat, iar nici Staico de dumnezeiasca judecată n-au scăpat, că el de răposatul Șarban-vodă să temea, și tot pribeag au fost, den locu în locu fugîndu, pentru că cu multe feliuri de meșteșuguri și cercări Șarban-vodă pentru-alte părți îl căuta și-l gonîia, ca doar l-ar dobîndi cu el să-și izbindească și nicicum n-au putut.

Iar Costandin-vodă milă și blîndețe spre el arătîndu, Dumnezeu în mină i l-au dat, pentru că el cum au scăpat den Ardeal, n-au venit în țară la moșîia lui ci în Moldova la Cantimir-vodă, s-au dus și acolo cu dînsul sfătuîndu-să și Cantimir îndemnare făcîndu-i, sculatu-se-au de au mersu la împărăție ca să facă pîră lui Costandin-vodă, cu cițiva hoți de ai lui hieleni, anume: Preda Milcoveanul, i Preda Prooroceanul și cu Hațaghi Ungureanul, fecior de poște, și un Iacșă sirbul, care ei s-au ținut în Ardeal tot cu toții tot de Bălăceanul, iar după istovul lui, s-au lipit de acest Staico de i-au scos la cinste mare, ca și pre el. Că mergîndu la împărăție cum s-au zis mai sus, mers-au de s-au împreunat cu veziriul, și nespuse răotăți de Costandin-vodă au zis, și multe pîri făcîndu și prihăni aruncînd, cu care, necum că nimica inimii ș-au izbîndit, ci mai mult asupra lor rele au isprăvit, că nu minte cuvîntul care zice: „că unde Dumnezeu dă, nimic zavistiia nu poate sluji“, și „unde — iarăși — Dumnezeu nu dă, nimic truda și osteneala nu poate isprăvi“. Pentru că veziriul, despre o parte, cele cu tot feliul de vicleșuguri ale lor umblete știîndu, cite cu nemiții împotriva turcilor s-au purtat, și despre altă parte, cea spre împărăție dreapta și credincioasă slujbă a domnului știînd, nimic ascultare nu le-au dat, ci nîmaidecît în obezi și în

cătușă băgându-i, la Costandin-vodă cu un agă i-au trimis, ca pedepsă ca unor ficleni de domnie și de împărăție să le facă, rămîind Cantimir-vodă rușinat împreună cu ai lui, care spre acestea îi povățuia.

Iar acea de apoi nici pre ei judecata lui Dumnezeu nu i-au trecut, ci în scurtă vreme și lor dumnezeiasca arătare s-au făcut, că numai decît după acestea lui Cantimir scurtare de viața lui cea necuvioasă i-au sosit și obșteasca datorie ș-au dat, și cu domnia Țării Moldovii împărăția pre Costandin, feciorul răposatului Ducăi-vodă, au miluit; iar Cantimireștii împreună cu Cupăreștii la împărăteasca urgie au căzut, cit pre unii în Țarigrad au prinsu, iar alții care au fostu în Moldova, prinzîndu de veste, cum au putut, unii în Țara Ungurească, alții în Țara Leșească au pribegit, că Dumnezeu uniori și zăbovește, iar alteori curîndu răsplătește. Mai virtos la cei ce dintr-a lui Dumnezeu parăhorisis ajungîndu la stăpîniri, ca cum și acest Cantimir, că el întîi au fostu hergheligi, apoi lefeciu, apoi și ceauș la steagul spătărescu aici în țară au fostu. După aceia ducîndu-să în Moldova, căci moldovan era, multă vreme acolo fiindu, poate-fi pentru păcatele creștinilor acelu pămîntu, l-au adus soarta și la domnie.

Intr-acestași chip fiind, că vrînd împărăția să mazi-lească pă Dumitrașco-vodă, care atuncea era în Moldova, om rău și fără frica lui Dumnezeu, și acest Dumitrașco fiind, pentru multe răotăți și asupriciuni ce țării făcea cu scîrbă mare împărătească, de domnie s-au lipsit; deci întîmplîndu-să de pribegise o seamă de boiari moldoveni, atuncea aici în țară, cu carii și acest Cantimir era, și căzînd ei la picioarele lui Șarban-vodă, ca să le fie într-ajutor spre împărăție să-și puie domnu de țară dentru ei și să nu le mai vie domnu strein, și alegîndu-și ei pre acest Cantimir, răposatul Șarban-vodă prieteșug mare avînd cu Suliiman-pașa sarascheriul ce să afla atunci la Baba, trimis-au boiari la dînsul cu cărți și cu rugăciuni, și îndată, pentru roia lui Șarban-vodă, domnia lui Cantimir s-au dat. Iar el, cum au

luat domnia întâia dată, nemulțumitor s-au arătat, și spre făcătoriul lui de bine Șarban-vodă cu multe împotrivicii s-au întorsu, și neputîndu-i vremea sluji ca să strice ceva lui Șarban-vodă, cit au trăit, apucatu-s-au cu mijlocul acestui Staico ca cu un vreun mod lui Costandin-vodă sminteală și surparc să-i facă, precum mai înainte s-au zis, iar Dumnezeu nu l-au învrednicit după pofta ce avea.

Acestu coccn dar, ce mai sus s-au zis Io Costandin Duce-voi vod, pre carele Dumnezeu cu domnia Țării Moldovii l-au coronat, dentru multa nevoie, ajutor și osirdie a mării-sale lui Costandin-vodă Brâncoveanul, despre împărăție domnia i s-au dat, pentru că ginere era să-l facă după fiica mării-sale doamna Mariia, precum l-au făcut, cum istoria să vede înainte, iar acum pentru Staico la prochimem să venim.

Cap. XXVIII

PENTRU JUDECATA ȘI MOARTEA LUI STAICO PĂHARNICUL ÎN CE CHIP AU FOST

Staico păhărnicul multă vreme la închisoare împreună cu ai lui soții fiindu, de multe ori ~~la~~ divan i-au scos, că măcar că domnul spre moartea lor nu să bucura, iar nici vina și faptele lor să scape era, ci cu tot sfatul înaintea țării judecată făcîndu-i-se, și cele ficlene ale lor scrisori arătîndu-să, și toate de față cetîndu-li-să, nimini den cîți auzia a să milostivi spre dinșii era, faptele lor cele spurcate și păgîne aievea văzîndu-să, cite spre domnu ficleşuguri și țării vînzări făcuse, că ei pre nemi în țară-i adusese, și pentru nemi tătarii venise, și la primejdie și de istov prăpădire țara ajunsese, cit nimeni den creștini poate zice că n-au rămas de pradă și de sărăcie scăpați, care de tătari, care de nemi, lăsîndu multa sărăcime, care arși de tătari și căzniți au murit, făr' de robi ce au luat.

Acele lacrimi și suspini ale creștinilor pre ei la osindă ca acéia i-au adus, că „strigarea săracului ascultă Dumnezeu“, zice Iov, și David așijderea, „că nu desăvârșit săracul să va uita, și răbdarea săracilor nu desăvârșit va peri, că am cunoscut, zice, că domnul judecata săracilor va face și dreptatea méserilor“.

Așadar, după faptele lor în judecata lui Dumnezeu căzind, în hotărîre de istovul lor ca aceasta și apofasis de cătră toată țara li s-au ales și pre Staico în Bucurêști la Tîrgu-de-Afară, la zi de tîrgu, în mijlocul oborului l-au spînzurat, unde nu puțină mulțime de norod era; pentru că acest feliu de plată i să cădea a-și lua, ca un începător și cap răo-tăților, ce era. Așijderea și pre Preda Prooroceanul la Rușii-de-Véde în tîrgu l-au spînzurat, iar pre Hațaghi, și pre Iacșa i Preda Milcoveanul în ocnă băgîndu-i, și cităva vréme zăcînd, apoi domnul milostivindu-să i-au iertat.

C a p. XXIX

CUM CĂ AU VENIT PORUNCĂ DE LA ÎMPĂRĂȚIE LU
COSTANDIN-VODĂ SĂ GÂTEASCĂ ZAHARÉLE ȘI CONACE.
CĂ VIZIRIUL ÎNSUȘI CU HANUL DEMPREUNĂ VA SĂ
VIE ÎN ȚARĂ, SĂ TREACĂ ÎN ARDEAL

Cînd au fostu la al cincilea an în domnia lui Costandin-vodă, leat 7201 la luna lui iunie, venit-au domnului poruncă de la împărăție cum să gătească zaharéle și conace, că însuși veziriul cu oaste turcească, împreună și cu hanul cu tătărimea lui, în țară va să vie ca să treacă în Ardeal, să prade Țara Ardealului, și de suptu stăpînirea neamțului să o ia.

Care poruncă văzîndu-o domnul și toată boierimea, la mare grijă și întristare au venit, cît au încremenit, socotîndu întii cele peste puțință dări și chieltuieli, care a odihni pre doao împărății trebuia, adecă pre viziriul și pre hanul, și a doao, stricăciunea iarăși și călcarea ticăloasii țări, ce era să calce de atîtea grele oști și nesilnice ca acelea. Care văzînd domnul că mintea omenească a o coprînde nu poate,

spre chivernisirea unii gresăli și nevoi ca aceia ce pă biata țară venia, lăsatu-s-au toate la mila și chivernisirea ceres-cului împărat, și de cele ce ale poruncii era, după puțință grijiia pînă cînd, viindu-i veste cum că despre o parte veziriul și de la Odriiu au purces, și cu toată puterea împărătească foarte tare la Ruși iaste viitoare, și de altă parte hanul cu tătărimea de la Crim au purces și în țară iaste viitoriu, luat-au pre Dumnezeu într-ajutor, și spre Giurgiuu a merge au purces, ca întru întimpinarea veziriului să iasă și să să împreune, după cum și porunca de la veziriul Mustafa-pașa îi venise ca să-i iasă înainte la Rușciuc, și purce-gîndu la iunie în 8 zile, iar la 10 ale lunii, la Giurgiuu au sosit, conăcind den jos de Giurgiuu, în malul Dunării.

Deci fiind și veziriul sosit decindea la Ruși, domnul încă îndată cu boiarii, cîți cu măriia-sa au fostu, Dunărea de cea partea au trecut, și numaidecît la ordie mergîndu, cu veziriul s-au împreunat, și primire cu cinste domnului au făcut, și multă voroavă cu viziriul avînd; ieșit-au după aceia de la viziriul, îmbrăcîndu-l cu caftan, și iarăși la Giurgiuu unde conacul mării-sale era, au trecut, vesel fiind pentru cea cu cinste primire ce de la viziriul au avut, și încă a doao zi puindu-să într-un caic, cu boiarii în preumblare, pre marginea Dunării au mersu. Unde dar domnul pre Dunăre mergîndu, șaicile ce era cu zahareao împărătească încă den jos venia, și cum că domnul Țării Rumânești este aflînd, început-au din toate șaicile cu tunurile dîndu, cinste domnului făcîndu.

Iar după aceia venit-au domnului veste că și hanul cătră Giurgiuu s-au apropiat, ca cu veziriul să să împreune; deci dar domnul numaidecît purcegîndu, mers-au de i-au ieșit înainte la Daia, de s-au împreunat, făcîndu cităva voroavă, și după aceia iarăși domnul decindea mai înainte trecîndu și, pînă a nu veni hanul, cu veziriul s-au mai împreunat. Iar după ce și hanul decindea au mers, și cu veziriul s-au împreunat, fiindu și calgan-sultan și toți bei tătărăști, și toți pașii și toate ogeacurile adunate la sfat pentru treaba oștirii,

atuncea și pă domnul la sfat chemîndu-l, pusu-i-au scaun de au șazut între inecer-aga și între tefterdariul, și întrebîndu-l de sfat, domnul încă cele cu socoteală le-au dat, toate cei mari le-au priimit, și așa sfatul s-au ales pentru mergirea oștilor în Ardeal, pe la Teleajăn să treacă.

Deci după acestea luîndu-și zioa bună domnul de la viziriul, ca să vie în țară la scaun, să rînduiască cele ce trebuia de conacile viziriului și ale hanului, și și însuși măriia-să să să gătească de oaste, să meargă cu viziriul, [atuncea iarăși]¹ cu cînte mai mare pre domnul au scos, cal frumos înșălat cu toate podoabele gătîndu-i, și încălecînd de la poarta viziriului cu cînte și cu pompă mare au ieșit, îmbrăcînd pre 12 boiari cu caftane.

Deci la conacul capichihaialilor țării domnul mergîndu, gătît-au și mării-sa 2 cai frumoși înșălați și împodobîți, cum să cade, unul pentru vizirul, altul pentru coconul viziriului și cu ginerile mării-sale, Radul, feciorul lui Iliiaș-vodă, împreună și cu alți boiari, i-au trimis și la vizirul dar de la domnul i-au închinat, [pre]² care foarte cu cînte i-au priimit.

După aceia domnul au purces și la scaun, la București, au venit. Așijderea și hanul au trecut de ceasta parte [Dunărea]³, înapoi spre Dințești s-au tras, de vrîme ce și viziriul să să ridice era, să meargă să treacă Dunărea pre la Turtucaia, ca cu toții pre la Teleajăn să treacă; a căruia dar trecire cu zăbavă multă au fostu, pînă a trece și a purcede. Iar tătarii pe de toate părțile [țara]⁴ o jăfuia, nu doar că poruncă ei avea, numai după obiceiul lor cel păgînescu ca un neam silnic ce iaste și nestăpînit.

Deci dar, după ce domnul toate conacile spre Teleajăn au rînduit, și veziriul de ceasta parte trecîndu întînsoarea fîindu-le pre acolo a mîerge, iată și veste de la Beligrad le-au venit, de la serascheriul de acolo Geafer-pașa, cum că grele

¹ Adăugat marginal.

² Adăugat pe deasupra rîndului.

³ Adăugat pe deasupra rîndului.

⁴ Adăugat pe deasupra rîndului.

oști nemțești s-au pogorit, și cetatea o au încunjurat; ci să meargă, scriia veziriului, cu toată puterea și cu hanul dempreună să apere cetatea, să nu cază la primejdie, care veste foarte pă viziriul au întristat, și, socotind că foarte cu greu iaste a lăsa Beligradul și a merge în Ardeal, mai de folos au ales a fi mergirea la Beligrad, decît la Ardeal, și așa întinsu a merge la Beligrad au hotărît, părăsind Ardealul, care socotele ale lor țării tot de rău și de stingere era.

Cap. XXX

CUM CĂ AU VENIT DOMNULUI PORUNCĂ AL DOILEA RIND, SĂ RINDUIASCĂ CONACILE ÎN SUS PRE BALTĂ, PÎNĂ LA CERNETI, ȘI PENTRU MERGIREA MĂRII-SALE ÎMPREUNĂ CU VEZIRIUL, PÎNĂ LA DIHU

Atunci dar, după socoteala ce au făcut îndată, și ferman la domnu au trimis ca însuși pren țară pînă la Cerneți conacile să să rinduiască și să facă poduri la Argeș, la Oltu, la Jiū, și unde va trebui, ca să treacă oștile. Deci dar fiește înțeleptu să socotească de poate mintea sau puțința omenească să coprinză ale lor învirtituri și sucite¹ porunci, și care mai înainte și cu ce să plinească; că tătarii tot deo-partă jăfuia. Iar de vreme ce cele ce la oameni sîntu neputîncioase la Dumnezeu toate se pot, dat-au sfinția-sa, poate-fi, și celor mari năstav ca și ei neputința a crede, și toate iarăși dup-a domnului și a țării puțință, cu ajutoriul lui Dumnezeu le-au ocîrmuit.

Și cu acestea toate spre care cu multă nevointă și strădanie domnul s-au aflat, și boiari mari pre la poduri au rînduit, iar ei tot nu s-au putut odihni ca niște silnici ce sîntu, ci viîndu pînă în preajma Giurgiuului, numaidecît cu grabnică poruncă pre un agă veziriul au trimis, ca și domnul să să rădice să meargă lingă dinșii să să afle. Care poruncă domnul văzînd, îndată cu cită oaste s-au aflat lingă măriia-sa au

¹ În ms.: *sucituri*.

purces, și mergînd au ajunsu pã veziriul la podul care sã făcuse peste Oltu, den sus de Nicopoe, împotriva Izlazului, și așa împreunîndu-sã cu veziriul tot cu cînte ca și întii l-au priimit. Apoi împreună cu dinșii domnul pînã la Diu au mersu, unde toate oștile turcești și tătărăști Dunărea au trecut.

Și acolo cîteva zile domnul aflîndu-sã, pînã toate oștile și greimea au trecut, apoi de la vizirul zioa bunã luîndu-și, cu toți boiarii dempreună, au purces măriia-sa și s-au învîrtejît la satul mării-sale la Brâncoveni, unde cîteva zile iarăși șazîndu, după aceea au purces de au mersu la mănăstirea mării-sale Hurezii, care dentr-al doilea an de domniia mării-sale den temelie o au început și o au rădicat, cum s-au zis mai nainte. Și încă netîrnosită fiindu, atunce o au tîrnosit și o au sfințit, fiindu mitropolitul țării kir Theodosie, și alți arhierii, și părinți, și toată boierimea, făcîndu-sã toate cele după obicei, orînduite cu cînte mare.

Deci după acéia, mers-au măriia-sa la a sa iarăși mănăstire Bistrița de o au văzut, și la piscupiia de la Rimnic, și la Mănăstirea De-un-Lemnu. Și după închinăciunea și preumblarea acestor sfinte mănăstiri, numaidecît au purces, și pre suptu munte s-au pogorît a veni la scaun; și viîndu pre la Pitești, mers-au de s-au preumblat pre la toate viile domnești, de le-au văzut.

Apoi de acolo venit-au la Tîrgoviște și aséminca și acolo vreo zi zăbovindu-sã și iarăși pre la vii preumblîndu-sã, și la casele domnești, și la Mitropolie, purces-au și de acolo, și viîndu pre la satul mării-sale pre la Mogoșoaia, de acolo au venit la scaun în București, leat 7202, la septembrie 23. Pentru că gătire era să facã de nunta fiicã mării-sale doamnei Mariei, care după Costandin-vodã, domnul Moldovii, o au dat, care nuntã nu s-au putut face într-alt chip după al domnilor obicei, ce nu pot veni unul la altul, fără cit numai apropiîndu-sã orînduitele zile ale nuntirii, gătît-au măriia-sa pre fiica mării-sale cu toate cele vrednice cuvioase și domnești cînsti și orînduiale, și împreună cu cînstite și mari obra-

ze o au trimis, anume cu cinstită cea cu de toată creștină-
tea împodobită jupineasa Stanca, maica mării-sale, lui Cos-
tandin-vodă, și cu cinstitul și blagorodnecul unchiul mării-
sale Costandin Cantacozino biv-vel-stolnic, i Diicul Rudea-
nul vel-logofăt, i Cornea Brăiloi vel-paharnic, i Mihalcea
vel-stolnic, i Matei Filipescul stolnecul, i Radul Golescul
vel-agă, i Bunea vel-armaș, și cu alții mulți boiari și cu ju-
pinése, și cu multe gloate s-au dus la Iași, și acolo primire
cu cinste și cu pompe mari făcându-li-să, făcut-au și nunta
după obiceiul la luna lui noiembrie 5 dni.

După săvârșitul nunții, boiarii iarăși, împreună cu mai-
ca mării-sale lui Costandin-vodă, s-au întorsu de au venit
la București.

C a p. XXXI

PENTRU VENIREA DOAMNEI MARIEI DE LA MOLDOVA

Deci într-această iarnă avind domniia pace și liniște, să
afla asupra trebilor și chivernisirilor țării, împreună cu
toți boiarii mării-sale; iar cindu au fostu primăvara, fie-sa,
doamna Mariia a lui Costandin-vodă, dorindu de părinții
ei, pohtit-au ca să vie în țară, să-și vază părinții, și după a
ei pohtă domnul său și soțul ei o au trimis, a căriia venire au
fost la luna lui mai în 13 dni, leat 7202. Însă cu cuvioasă
cinste au venit împreună cu soacră-sa, doamna Anastasia
a Ducăi-vodă, și cu boiari mari dg cinste, anume: Vasilie
vel-stolnic de Țara de Jos, și Vasilie Cantacozino vel-spătar
cu jupinėsile lor, și cu alți boiari și slujitori. Iar și părinții
cu mai mare cinste o au priimit, despre o parte ca pre o fiică,
despre altă parte ca o doamnă a unui țări, că după altă cinste
și priimintă ce i-au făcut de la hotar pînă a veni la Bucu-
rești, trimis-au măriia-sa Costandin-vodă pre doamna mă-
rii-sale împreună cu toți coconii mării-sale, și cu multă boie-
rime și jupinése cu toată slujitorimea, de le-au ieșit întru
întîmpinare la Colintina, de s-au împreunat, și le-au adus

cu cinste și mare pompă pînă la curtea domnească. Și împreunîndu-să cu părintele său, cu mării-sa Costandin-vodă, avut-au bucurie mare și o parte, și alta.

Într-aceeași vrême, a doao zi după venirea doamnii Mariei, venit-au și un agă de la Poartă, anume, [...] de au adus lui Costandin-vodă caftan, pentru că scoțînd împărăția pre Mustafa-pașa viziriul den vizerie, și puîndu altu vizir, pre Ali-pașa, ce oarecînd fusese tefterdar, trimis-au domnului caftan de vizerie noao. Deci ieșîndu domnul înaintea caftanului cu alai, după obicéiu, l-au adus la curtea domnească, unde îmbrăcîndu aga pre domnu cu caftan, au dat cu tunurile, făcîndu cele obicinuite orînduiuale.

După aceia, nu multă vrême și doamna Mariia șazîndu la pîrîntii ei iarăși cu aceiași cinste o au trimis de s-au dus în Moldova, la domnul său.

Cap. XXXII

PENTRU A TĂTĂRIILOR IARĂȘI VENIRE PRIN ȚARĂ

Iar cînd au fostu vara într-același an, gătîndu-și Împărăția Turcului oști ca să meargă la Beligrad împotriva nemților, și vrînd a să rădica Ali-pașa vezirul să meargă cu oștile, trimis-au domnului poruncă ca să gătească conace hanului Selin Ghiiari-han, ca să vie cu tătărimea să treacă prin țară, să meargă și el la Beligrad după veziriul. Și așa făr' zăbavă și hanul în țară au intrat, împreună cu calga-sultan și alți sultani, și alți bei den ogeacurile lor, și mulțime de tătari, fiind intrarea lor la iunie în 20, cîndu creștinii era de-și strîngea bucatele după cîmpu. Atuncea ei ș-au năpustit bucatele lor, și au fugit den calea lor, pentru care multă lipsă săracilor s-au făcut, că piinile care au fostu în calea lor au perit, de n-au luat nimic nimini.

Atuncea domnul, după poruncă ce i-au venit, rînduit-au toate conacile pre baltă, vite de vaci, și oi multe, afară dentr-alte multe chielțuiele și daruri, cu care au trimis bo-

iari, anume pre: Costandin Știrbei vel-clucer, i Oprea vel-șătrar, i Luca vistier, de au ieșit înainte la Daia.

Deci după a tătarilor trecire, nici domnul zăbavă n-au făcut, ci cîndu au fost la august zece dni, au purces și măriasa den București, și au mersu la Țirgoviște, pentru că și porunca atunci de la viziriul îi venise ca să gătească cu cită oaste va avea, să meargă spre partea muntelui, să aștepte, pentru paza țării de cătră nemiți.

Și într-acești chip mergîndu domnul la Țirgoviște, au tăbărit afară den susul orașului, măcar că și casile să isprăvise, iar nu de tot. Iar în zioa de Sintă Marii mare, la august 15 dni, au mers domnul la curtea domnească, de au fostu la biserică la sfînta liturghie, și ieșind de la biserică, și mergîndu sus în case, s-au dezbrăcat de cabanița sa cea domnească, ce era îmbrăcat, și au îmbrăcat pre Mihai Cantacozino vel-spătar pentru că ispravnic asupra casilor fusese de-nceput pînă s-au isprăvit, cum s-au zis mai sus. Și la masa domnească au șazut într-acea sfîntă zi a Sintă Măriei, în casile domnești, cu părintele vlădica și cu boiarii, de s-au ospătat, unde dar altu domnu n-au mai putut să șază, încă mai denainte cu multă vrême, cu vreo 35 de ani, tocmai den zilele Mihnii-vodă, care să hainise de cătră turci, și au ieșit den țară gonit de turci cu rușine și de tătari, pînă au trecut în Țara Ungurească. Iar în urma lui numaidecît împărăția au poruncit la Ghica-vodă, care venise domnu în urma Mihnii-vodă, de au surpat casile, și le-au sfărîmat de tot, ca să nu mai fie scaun domnescu acolo, căci mai sup-tu munte fiîndu să temea turcii de hainie, și așa au fostu pînă cîndu Dumnezeu pre acestu Costandin-vodă Băsărabă cu domnia au miluit. Și încă după al patruilea an den domnia mării-sale, de case s-au apucat, nemaiputîndu lăsa un scaun vechiu ca acela duple la stremoșii mării-sale să stea pustiu, ci în tot feliul și în multe rînduri, au cercat împărăția pînă i s-au dat voie, ca și casile să facă și cînd [va vrea]¹ și acolo să șază.

¹ Adăugat deasupra.

Iar după ce au trecut Sintă Măriia, sculatu-s-au domnul de s-au dus în sus, iarăși la mănăstirea mării-sale Hurezii, de au văzut cele ce și acolo să mai lucrased, și șazănd citeva zile acolo, iar s-au sculat de acolo de s-au pogorit mai jos, la casa mării-sale la Brâncovéni, de au șázut cităva vréme, preumblindu-să și pre la altele ale mării-sale, și apoi fără zăbavă iarăși s-au învirtejit înapoi la Tirgoviște, și întrîndu cu alai după obiceiú au descălecat în curtea domnească, pentru că și casile de tot lucrul să isprăvised. Și au șázut în casile domnești cu doamna mării-sale, și cu toată curtea cităva vremea, apoi s-au rădicat de la Tirgoviște și viîndu la Mogoșoia, venit-au la București la octombrie în 20 de zile, leat 7203.

C a p. XXXIII

PENTRU TRIMITEREA BOIARILOR LA ODRIU

Deci mai trecîndu cităva vréme, rînduit-au măriia-sa o seamă de boiari, de i-au trimis la Poartă, anume pre: Alixandru vel-vornic, și pre Cornea Brăiloiul vel-paharnic, i Costandin Ciorogirleanul vel-slugear, i Radul Izvoranul pitariul, i Bunea Grădișteanul vel-armaș, i Vergo portar, i Oprea vel-șătrar și alții, a căroră trimitere era ca să facă jalbă și plingere la împărăție pentru slăbiciunea și multul păs al țării, de cele multe și cele grele porunci, ce totdeauna de la împărăție pre ticăloasa țară venia, și pentru a tătariilor călcare, ce în toți anii țării făcea, și nici cu pocloanile, și dările domnia mai putea să biruiască; și afară dentr-acestea să facă jalbă pentru hotarul țării despre partea Brăilii, care impresurase turcii brăileni, de coprinsedse atita pămînt de să tinsedse pre locul țării, și aceasta încă mai demultu să trăgea, și multă gilceavă țara cu brăilenii aceștia au avut.

Încă și den boieria lui Șarban-vodă, unchiul mării-sale lui Costandin-vodă, fiind Șarban-vodă spătar mare pre vremele acelea, în zilele lui Antonie-vodă, fost-au la Poartă im-

preună și cu alți boiari, și făcînd jalbă la împărăție, li s-au dat ferman și agă împărătescu, de au venit în țară, și s-au căutat treaba aceasta, care însuși Șarban spătarul și cu boiari mulți au mers pre margine cu turci mărgineni și cu cadii, călcînd marginea țării, de la Rușava pînă la Brăilă, și au pus semne și pietri, hotărîndu pă unde au fost cele vechi hotară și s-au așăzat toate gilcevice, cu multă chieltuială țării.

Iar cînd au fostu în zilele mării-sale lui Costandin-vodă, iar au început a să tînde brăilénii pre pămîntul țării și au călcat hotarăle. Deci măriia-sa neputînd îngădui, au făcut știre la Poartă și s-au trimis un agă ca să caute treaba aceasta, cu care agă au trimis pre Mihai Cantacozino vel-spătar, cu alți boiari acolo împreună spre Brăilă, de au căutat și au ales semnile și hotarăle, puindu pietri. Iar după aceia cîndu au fostu al doilea timp, brăilénii tot nu s-au putut așăza, ei s-au sculat o seamă de turci brăiléni, de s-au dus la Poartă și au făcut jalbă. Atunci împărăția au rînduit pre un beiu, anume Isuf capigi-bașa împărătescu, care era fecior lui Suliman-pașa, ce fusese mai înainte vezir. Deci viindu beiul acesta mai înainte aicea la domnu, primitu-l-au cu cinste și cu daruri, om mare fiind, nădăjduind domnul că va face țării dreptate, precum și el să făgăduia. Și trimițînd domnul boiari cu el, anume pre: Mihalcea vel-stolnic, i Costandin vel-sluger la Brăila, ca să caute treaba aceasta, după ce au mersu acolo beiul acesta, despre o parte om tinăr fiind și de minte ușor, despre altă parte brăilénii mituindu-l, făcut-au după voia lor, mutîndu hotarăle pe unde au zis ei, iar țara au rămas numai cu chieltuiala. Atuncea dar măriia-sa Costandin-vodă trimițîndu pre boiari la Odriiu precum s-au zis și mai sus, pe lingă alte trebi și nevoi ale țării, făcut-au jalbă și pentru aceasta, pentru că avea țara mare strimbătate de dinșii.

Deci împărăția iar au trimis pre un capigi-bașa, și un cadiu anume Muvela ca să vie să caute judecata aceasta și să facă dreptate. Și viindu capigi-bașa cu cadiul, trimis-au

domnul iarăși pre Mihai Cantacozino vel-spătar' și pre Costandin Ciorăgîrleanul vel-clucer, de au mersu cu dinșii dempreună acolo la hotar, iar turcii brăilēni n-au vrut să meargă la judecată nicum. Deci capigi-bașa și cu cadiul făcîndu încercetare cu amăruntul prin alți turci mărginēni și și pre unii den brăilēni, aflat-au pră brăileni că au umblat rău și au călcat hotarāle, și le-au mutat pre unde au vrut ei. Deci iarăși au pus de le-au mutat, și le-au pus pre unde fusese întii mai nainte.

Cap. XXXIV

PENTRU MERGIREA DOMNIEI LA CETATEA CLADOVII
DEN PORUNCĂ ÎMPĂRĂTEASCĂ

Deci cînd au fostu leat 7203 la luna lui martie, într-al 7-lea an den domniia mării-sale lui Costandin-vodă, întîmplîndu-să a muri împăratul turcescu, anume sultan Ahmet, și puîndu-să împărat sultan Mustafa, feciorul lui sultan Mehmet, și însuși împăratul gătîndu-să ca să meargă la oaste la Beligrad asupra nēmților, trimis-au și domnului poruncă ca să meargă cu oastea la cetatea Cladovei, să o facă, care cetate și mai denainte tot de țară au fostu făcută, fiîndu iarăși măriiia-sa Costandin-vodă mersu acolo den poruncă, în trecuții ani, de o au făcut, pe vremea care venise nēmții, și neputîndu-le sta împotrivă turcii, carii să afla atunci acolo, iar ei însuși i-au dat foc de au arsu și o au năpustit, și ei s-au tras mai jos, tot atuncea, cînd și aicea în țară au venit nēmții.

Deci dar viîndu domnului porunca aceasta, care s-au zis mai sus, ca să meargă și acum la Cladova, foarte peste puțință fiînd, că încă vrēme de iarnă era, și cu multă nevoie era a să găti domnul și toată obșteā, că încă iarbă nu era și vita foarte slabă, ci vāzînd o poruncă făr' de vrēme ca aceasta, care niciodată n-au fostu, despre o parte au trimis porunca la Cornea Brăiloiul vel-ban la Craiova, ca să meargă

cu țara despre Mehedinți la cetatea Cladovii, să să apuce să o facă, despre altă parte numaidecît au trimis boiari la Poartă, anume pre: Costandin vel-clucer și pe Dumitrașco Caramaliul vel-postelnic, pentru ca să facă jalbă, ca doară ar lăsa pre domnu, să nu meargă, numai să rinduiască oameni și ispravnici, să meargă să facă cetatea; iar viziriul și chihaiiao, oameni foarte răi, și lacomi și varvari fiindu, necum că aceasta n-au făcut, ci încă și altă răotăte mare pre sāraca de țară au adaos, ca să ducă țara zaharea la Cămeniță, care era o nespūsă nevoie, că cu zahareao și carele ce trebuia a o rădica să o ducă, să facea o sumă mare de bani, cît nu era puțință a să rădica.

Și așa domnul, tirăneștile lor porunci văzîndu, nu putea face într-alt chip, fără cît a mergirea și numaidecît au făcut sfintele Paști, au șăzut, la 24 de zile, fiind Paștele, ale lui martie. Iar după ce au trecut sfintele Paști, îndată au purces măriia-sa la aprilie în 8 dni, pentru că și a doao poruncă îi venise cu un agă împărătescu, una ca să rădice pre domnu, alta pentru zaharea, ca să să pornească. Și aceasta grabă mare și rădicare făr' de vrēme nu pogoriiia despre împărăție, fără cît numai den multa răotăte și silnicie a viziriului, și a chihaialii, că nu era puțință domnului a-i sătura, după cel mare nesațiu al lor ce avea.

Deci așa cu multă nevoie, domnul cu oastea s-au rădicat și mergîndu pînă la satul mării-sale Potlogi, citeva zile pre loc au șăzut și iarăși de acolo rădicîndu-să, au mers pînă la Brâncovēni, și acolo au venit vēste domnului de la capi-chihaiiale de la Odriiu, cum că viziriul, și cu chihaiiao viziriului și cu alți ai lui au căzut la urgie împărătească pă pierzare, nemairăbdîndu Dumnezeu răotățile lor și mîncăturile ce făcea creștinilor cu necontenitele ceriri și grélile porunci ce totdeauna într-aceste biete țări nu să mai curma de la dinșii pentru multa lăcomie ce avea, a sorbi tocma și singile sāracilor. Și nu era îndestulați cu atîta, ci și pre domnul făr' de vrēme și peste puțință la oaste îl rădicase pă vrēmi réle și ploioase, cu răceli, de au perit vitele creștinilor, cît și

mulți den slujitori s-au pedestrit, ci poate-fi că și pentru acele suspinuri și necazuri ale creștinilor, Dumnezeu la osindă ca acéia i-au adus, că nu fiece moarte mai ocărită au avut veziriul acela, ci omorindu-l au poruncit împăratul de i-au lăpădat spurcatul lui trup tocma în uliță, de au zăcut citva, în vederea tuturor.

După aceia puind împărăția altu vizir, anume pre Mehmet-pașa, și altă chibaia, anume Ibrahim aga, oameni buni și ticiți fiindu, început-au și jalbile a să asculta, care domnul pentru păsurile țării trimitea că intii pentru zaharea făcînd jalbă la dinșii că iaste peste puțină țării să o ducă, au lăsat zahareao să nu să ducă, numai să dea țării bani, adecă prețul zaharéli să să trimiță la Cameniță, care nu pu[țină ușurare] săracilor era, și nu era greul cel mare zahareao, cit era carăle și chiria care era să o ducă.

După aceia și după ce au mersu domnu acolo la Cladova și cetatea lucrîndu-să, nu multă vréme acolo au șazut, ce i-au venit ferman ca să lase oameni și ispravnici să șază să să isprăvească cetatea, iar domnul să să întoarcă înapoi, spre partea muntelui pre unde [sînt] plaiuri, ca să-și păzească țara de vrăjmași și de oameni răi.

Pentru că și hoțime multă de unguri la munte să făcuse, făcîndu multe răotăți și aici pre hotarul țării și pre hotarul Țării Ungurești, țîndu căile și strînturile, de-a uciderea neguțători și alte multe răotăți făcea. Deci lăsat-au măriia-sa acolo la Cladova boiari ispravnici, anume pre: Radul Izvoranul vel-stolnic, i Radul Hrizii vel-clucer și cu o seamă de slujitori de pază și pentru alte trebi și porunci ce era acolo. Iar domnul numaidecit s-au învîrtejit de acolo de la Cladova, mergînd spre partea muntelui și puind pază tare pre la plaiuri au prins un steag de hoți ca freo 50 de oameni unguri, fiindu foarte hoți răi și bine înarmați nici unul n-au scăpat, ci cu căpitan cu tot i-au adus la domnu.

Deci care s-au dovedit den hoți mai răi și s-au cunoscut și de unii păgubași, au trimis de i-au spinzurat la locurile

aceia unde au făcut răotatea; den ceialaltî pre unii i-au trimis la ocnă, pă alții i-au pus la opreală.

Și așa fiind măriia-sa viitor pă suptu munte, mers-au la mănăstirea Tesmana și de acolo au mersu la mănăstirea mării-sale la Hurezii și au șazut făcîndu cîteva zile și făcîndu și Simpietru acolo. După aceia sculîndu-să de acolo, au mersu la Mănăstirea Den-un-Lemnu și de acolo la mănăstirea Argeșului, pre care sfinte mănăstiri le-au mai adaos măriia-sa, și le-au mai întărit cu mile și cu podoabe scumpe de biserică. Deci de la Argeș au venit măriia-sa la Pitești și tăbărîndu acolo, cîteva zile au zăbovit.

Și după aceia s-au rădicat domnul de au venit la scaunul Tirgoviștii, la luna lui iulie în 20, unde și doamna mării-sale venită era mai înainte cu cîteva zile de la București, împreună cu toți coconii și cu toată casa mării-sale.

C a p. XXXV

PENTRU A HANULUI IARĂȘI VENIRE PRIN ȚARĂ

Iar cîndu au fostu la iulie în 28, venit-au vête domnului că și hanul Silin Ghirei iaste viitor iarăși ca să treacă prin țară să meargă duple împărăție la Beligrad, măcar că într-acest timpu să fie avut și ei grijă despre muscali, rădicîndu-să oști muschicești, de au mers cu războiu asupra Azacului și a altor cetăți după apa Niprului, și era mare grijă tătarilor.

Iar de vrîme ce de la împărăție mersese hanului poruncă peste poruncă, ca să nu facă într-alt chip, ci numai să rădice să meargă, n-au putut să stea împotriva poruncii, ci s-au rădicat împreună cu calga-sultan de au mersu, săvai că cu puțină oaste era; care dar vête la domnu făcîndu știre de la margine, că hanul și cu calga-sultan iaste viitor a trece prin țară, numaidecît și măriia-sa boiari întru întimpinare le-au trimis anume: pre Vergo vel-paharnic și pre Iamandi vel-portar ca să aștepte cu slujbă lingă dinșii și să le arată păsul și slăbi-ciunea țării, cîndai și ei cu vreo milă să vor arăta spre țară,

să o mai ușureze ei den rînduiala conacilor, și den pocloane care a cere obiciuți era. Iar ei nimic spre a țării albă nu s-au uitat, ci după a lor cruzie și nesilnicie, cari apururea asupra creștinilor lupi răpitori sîntu, toate cele obiciuite ale lor mîncături, ca și mai denainte pă deplin le-au cerut și domnul le-au plinit și conacile, și plocioanele.

Deci mergîndu el pre baltă pînă la apa Jiului, la sat la Comoșteni, acolo i-au ajunsu vîstea după urmă, cum că muscalii și cazacii facu multă stricăciune la cetățile care s-au zis mai sus. Deci acolo s-au sfătuit și s-au întorsu calga-sultan înapoi cu o seamă de tătari, iar hanul cu o seamă de oaste de tătari ce au rămas lingă el, au trecut Dunărea pre la vadul Diului și s-au dus la Beligrad duple împărăție.

Intr-acest an au dat Dumnezeu și lu Tucheli groful cădere den cinstea lui care avea de la împărăție, tocma ca luceafărului, de vremea ce și în urechile împăratului mersese cele multe răotăți ce făcuse mai înainte și preste toată vremea și în tot locul pre unde piciorul lui călcase în țara împăratului. Deci socotind și împărăția că nici de un folos nu iaste, ci mai multu de stricăciune, îndată ce au mersu și el acolo la Beligrad cu oastea lui, ca să aștefle cu slujbă lingă împărăție, n-au pohtit împărăția slujba lui, ci au poruncit de l-au luat împreună cu muiera lui și cu cîteva slugi ce au avut și dîndu-l pe pază împărătească, l-au trimis la Tarigrad, cum inema lui n-au pohtit, unde și săvîrșitul lui va fi, nemaiavînd scăpare de acolo — că dreptu iaste Dumnezeu și dreaptă iaste judecata lui, așa sîntu sfîrșiturile răilor și tiranilor. Iar oastea lui o au dat împărăția pre seama mării-sale lui Costandin-vodă, poruncindu ca să vie să fie suptu ascultarea mării-sale, de va pohti domnul să-i ție în leafă, iar de nu, să fie raia, săvai că mării-sale nu i-au trebuit; iar și ei, ca niște hoți ce au fostu, au venit pînă la un loc și apoi au făcut carele încătroo au putut, neavînd obrazu să fie la domnu, că — și știia jafurile și răotățile ce făcuse în țară, ci așa toată gloata lui și strînsoarea lui precum au fostu hoțească și tilhărească, așa și săvîrșitul i-au venit, cu stăpin cu tot, dempreună spre pierzare desăvîrșit.

C-a p. XXXVI

PENTRU TRECIREA ÎMPĂRĂȚIEI PRIN ȚARĂ ȘI PENTRU
CĂLĂTORIA DOMNULUI, DE AU MERSU ÎNAINTEA ÎMPĂ-
RATULUI SULTAN MUSTAFA

Aflindu-să dar domnia la Țirgoviște, cu grija pazii despre Ardeal, cum s-au zis mai înainte, veste ca fără de nădejde domnului soséște de la Cornea vel-ban și de la Istodor vel-căpitan za Cerneți, trimițindu și cărți de la capichihaiiale ce era cu oastea turcească anume: Ianache Porfirită drago-manul și Iane căpitanul de Odiove, făcându știre, cum că împărăția cu toată oastea turcească întorcându-să va să vie pren țară să treacă.

Pentru că fiind împărăția la Beligrad, cum s-au zis mai înainte, rădicatu-s-au de acolo cu toată puterea și au trecut Dunărea de ceasta parte la Panciova, de au mersu la o cetate ce să chiuma Lipova, care era suptu biruința neamțului, luindu-o de la turci mai în trecuții ani și acéia o au luat-o cu războiu.

După acea împărăția iar s-au întors la Timișvar și aflindu o tabără nemțească ce era cu Viteran ghenărar între Sebeș și Logoș, care era ca la vreo 6.000 de nēmți numai, și așa numai au trimis pre un pașă numit arbănaș, ce să chiuma Mahamut Beiuoglu, fiind și Rumeli beglerbei, cu oaste asupra lor, care mergin du nimic nu le-au putut strica, ci foarte rău nēmții i-au înfrintu.

Deci făcându știre împărăției, numaidecît împăratul însuși cu toată oastea, împreună și cu hanul, cu tătărimea s-au pornit asupra lor, care mare înșălăciune lui Veteran au fostu, că nu știuse el că împăratul iaste, că s-ar fi tras înapoi, n-ar fi stătut împotrivă-i cu acea puținică oaste ce avea. Iar de vreme ce norocul așa i-au slujit, nu era puțință într-altu chip a face, fără de cit a să întimpina cu dînsul și foarte tare războiu au dat, cit s-au îngrozit și turcii, că 4 ceasuri războiul au ținut. Iar de vreme ce mulțimea turcilor pre de toate părțile îi co-prinsése, pin-in cea de apoi rănindu-să Veteran ghenărariul,

atît cît a mai sta în fruntea oștilor, n-au mai putut sta. Au dat dosul și cialaltă oaste nēmțească și așa fiind izbînda turcilor.

Mulți den nēmți au omorit și s-au și prinsu și însuși Veteran ghenărariul au perit, neștiindu-să încă unde să fie căzut, carele cum spunea și însuși turcii, că de nu ar fi perit el nici într-un chip n-ar fi luat turcii acea izbîndă. Însă acel războiu, nici fără mare pagubă și pierdire turcilor n-au fostu, că den capete au perit și de la ei Șain Mehmet-pașa, cumnatul împăratului, Mahmut Beioglu Rumelii, beglerbeiu, și alți bei și capete alése multe au căzut, care fiind împăratul de față și cu hanul la războiul acela și văzîndu tarea bătaie a nēmților și făr' de voia lor le-au căutat a sta, siliți fiind de împăratul că-i va omori de nu-i va sparge pre nēmți, poruncindu-le a să bate și a năvăli pînă la moarte.

După aceea împăratul au arsu pălăngile, arme: Logoșul i Sebeșul, lăsîndu-le nēmții pustii duspre războiul acela, carele și mai nainte suntu biruința turcilor era, apoi le luase nēmții.

Deci dar făcîndu împărăția aceste izbîndi, nimic nu s-au mai contenit, ci înapoi s-au învîrtejît, a cărîia învîrtejire și venire nu era pentr-altă parte mai dreptu a fi și mai curînd a ieși dentr-acele părți, fără cît pre Almaș să dea pre la Dimircap și să vie prin țară, să mcargă să treacă Dunărea pe la Nicopoe, cum socotise. Văzîndu dar vizirul Mehmet-pașa în ce chip întînsoarea împărăției iaste, numaidecît pre un agă trimite la domnu cu ferman, ca să să rădice domnul să meargă să-i iasă înainte la Dimircapi întru întîmpinarea împăratului, să deschiză drumul, să facă poduri la ape mari și la altele să să afle cu slujbă lingă împărăție, de vrîme ce împărăția prin țară-i vine și trece.

Poate dar fieștece înțeleptu socoti, la cită grijă domnul s-ar fi aflat și ce fel de inemă mare trebuia a fi la o vrîme ca aceea, fiindu a mîerge înaintea unii împărății, întîiu că rădicarea îi era grabnică făr' de vîeste și făr' de nici o gătire; alta, călătoria încă era lungă și vrîmea scurtă, gîndindu-să nu cumva să apuce împărăția să între mai nainte în țară și nu să va afla domnul să-i iasă înainte la hotar, unde era po-

runca; și de va cere niscareva zaharale, unde să putea afla în grab, fiind și țara fugită și băjănită, ca acestea domnul gindia.

Însă pre Dumnezeu nădăjduind cela ce la multe întimplări ca acestea l-au luminat și l-au ajutat, numaidecît au început a să găti de purces înainte, precum i să poruncise, socotindu ca unde ar putea întimpina pre împăratul cu toată puterea ce venia. Întii pre Pătru vel-căpitan za dorobanți Obedeanul de olacu l-au trimis înainte la Dimircapi ca să dreagă drumul, săvai că vel-ban și cu Istodor căpitanul acolo tot dregea și purta acele griji cît să putea, și să grijască de cele ce ar fi de treaba împărăției. După aceia și alți boiari au mai trimis, anume: pre Dumitrașco Caramaliul vel-postelnic, i Bunea vel-armaș și pre alții cu cărți la viziriul, făcînd știre că și domnul iaste viitor și ca să aștepte lingă împărăție, pînă și domnul va sosi, și de olac i-au trimis. Apoi și domnul pre Dumnezeu într-ajutor luînd, au purces la septembrie 23 de zile, cu o seamă de boiari și cu cîtăva slujitorime călări cît s-au socotit de treaba slujbei a fi, lăsîndu la Tirgoviște pe doamna mării-sale și toată casa, lăsînd și pre Costandin Cantacozino stolnecul și pre Ianache Văcărescul vel-agă, cu toată pedestrimea împreună și cu o seamă de călărime; iar la București au trimis pre Șarban vel-vistier ca să fie ispravnic și purtător de grijă, pînă să va întoarce domniia, fiindu acolo și Constandin Cioroghreleanul vel-clucer și Andrei vel-căpitan za cazaci, carii era de paza orașului. Și așa domnul degrab s-au dus, trei conace făcîndu pînă la Brâncoveni, iar la al patrulea conac, ajungîndu pînă la pod la Iamnic, ce iaste peste apa Jiului, întimpinat-au olăcari viîndu de la ordiia împărătească cu poruncă ca să să nevoiască domnul să meargă cu un ceas mai înainte, pentru că împărăția intrase în țară și într-acea zi încă și puresesce de la Cerneți în jos spre Diu. Care grabă văzîndu domnul, lăsat-au acolea carăle și alte agărlieuri ce au fostu, împreună cu Diicul vel-logofăt, i Mihai Cantacozino vel-spătar și cu slujitorimea și luînd numai o seamă de boiari și cu cîtiva slujitori, au mers înainte sprinteni și

cîndu au fostu la septembrie 27 de zile, vineri, au ajunsu domnul împărăția la Cușmir și cum au sosit, la ordie au mersu numaidecît domnul de s-au împreunat cu veziriul, carele au întrebat pre domnu ce au fostu pricina de au zăbăvit cu venitul, de oareșcîndu făcîndu-i știre că împăratul vine și răspunzîndu-i că tirziu au venit aga cu acea veste și calea departe fiind, altă n-au mai zis fără cit așa să întîmplă de multe ori ca la acéle. Iar a doao zi, simbătă, rădicîndu-să împărăția de la acel conac, au mersu la conacul de la Maglavit, la care conac s-au mai împreunat și domnul și cu alte căpetenii ale împărăției, cum cu tefderdariul, cu reiz-afendi și cu alți ca aceia dregători.

După aceia tot într-aceia zi au venit domnului ferman, ca însuși domnul să meargă înaintea împăratului, să fie povață pînă unde va trece Dunărea. Și așa Dumnezeu puternicul au povățuit pre domnu și l-au păzit cu cinste, după vrednică slujba sa, pînă la sfîrșitul și acei căi.

Cap. XXXVII

PENTRU CONACILE ÎMPĂRĂȚIEI, CARE PE UNDE AU FOSTU, ANUME PÎNĂ LA TURNU, UNDE AU TRECUT DECINDEA LA NICOPOE

Însă de vrème ce cu cale iaste și conacile anume să să puie pre unde au mersu împărăția, iată așa le punem, și le numim, care pre unde au fostu orînduite.

Rădicîndu-să dar împărăția de la Maglavit, au mersu la conacul de la Hrast, unde iarăși pre domnu veziriul au chie-mat de s-au împreunat, avîndu multă voroavă pentru trébile țării și ale împărăției. De acolo au mersu la conacul de la Măceși; la acestu conac s-au împreunat domnul cu hanul Silen Ghirei, avînd și el multă voroavă pentru țară și pentru trébile împărăției, la care conac au trimis împăratul pre Hasichi aga, de au întrebat pre domnu deosebi și de alte trebi ale lor împărătești. De acolo, au mers la conacul de la Ciobanul împotriva Oreaovii, trecîndu apa Jiului pă den josul mănă-

stirii Sadovii, pre pod mereu, carele domnul mai înainte trimisese de-l făcuse pre Calotă logofăt Bilcirescul și pre Dumitrașco căpitan Hărgitoianul, i Preda Zătoreanul, vâtaf bănescu al scaunului Craiovii, și alte căpetenii. De acolo au venit la conacul de la Orlea; aici au chemat vezirul pre domnu de l-au îmbrăcat cu caftan împreună cu 12 boiari de întoarcere, căci de la Turnu era să-i dea voie să se întoarcă în țară-și, la scaun, arătîndu viziriul și făgăduințe de milă spre țară, zicîndu că împărăția va face multe mili țării pentru slujbile și altele ce au arătat și au făcut domnul. După aceia au venit împărăția, la Turnu, trecîndu apa Oltului pre pod stătător, care iarăși domnul trimisese boiari de-l făcuse, anume: pre Bunea vel-armaș, și pre Pirvul logofăt Fărcășanul, și pre Barbu pitar Bîrsescul și pre alți boiari căpetenii.

Sosînd deci împărăția la Dunăre, la Turnu împotriiva Necopoi, și stîndu domnul cu boiarii și alte căpetenii ce era lingă domnu, s-au închinat înaintea împăratului și îndată cum au descălecat împăratul în vad, au chemat pre domnu de l-au îmbrăcat cu caftan, dîndu-i și ferman de domnie noao, datu-i-au și voie ca să se întoarcă la scaun înapoi. Și așa, după aceia, împăratul puîndu-să în caic, au trecut Dunărea de cea parte la Nicopoe, iar domnul încă trei zile pre loc acolo ca tabăra de o laturi în cîmpu au mai șăzut, ca să-și caute cu vistieria împărătească de multe ale țării trebi, păsuri și grêle nevoi ce avea nespuse. Atunci, acoloa cît au mai șăzut, și cițiva nemți de la turci și de la tătari au răscumpărat, întru carele au fost și un Ioan Conrad Huber îl chiea, ce era comisar oștii nemțești, adecă ca un vistiiar mare, cum îi zicu, de toate trebile ce sîntu ale oștii el purtător de grijă fusese, și alți oameni de cînte căpitani s-au răscumpărat.

Deci la octombrie 7 zile, au purces, și domnia de acolo sculîndu-să s-au întorsu înapoi, viîndu iarăși pre la Brâncoveni la Tîrgoviște unde la octombrie 13 dni, cu mila și cu ajutoriul lui Dumnezeu sosîndu și pre toți ai casii mării-sale împreună și cu altă boierime ce acolo era sănătoși aflîndu-i, puțințel au mai șăzut; deci cu totul s-au rădicat și au venit la

scaun la București, la octombrie în 20, intrînd cu alai mare și frumos, după cum s-au cuvenit și obicina iaste și după ce la curtea domnească au intrat și în scaun au șăzut, dat-au de s-au celit fermanul împăratului care-i dădese de înnoirea domniei în divanul cel mare, în auzirea tuturor, fiind mitropolitul țării kir Theodosie, și toată alaltă boierime, și căpeteniile și slujitorimea, la orînduiala ler stîndu, și cu tunurile și cu pușcile dîndu, s-au făcut bucurie de obște, toți dîndu laudă și mulțumită lui Dumnezeu celui atotputernic, carele toate duple adincă înțelepciune, bunătatea și voia sa le tocmăște, le poartă și le face.

C a p. XXXVIII

CUM AU VENIT INTR-ACEST AN MULTE PORUNCI DE LA ÎMPĂRĂȚIE, CERERI DE BANI ȘI DE ALTELE, DE AU VENIT ȚARA LA MARE GREU ȘI DE TRECIREA TĂȚĂRIILOR IAR PRIN ȚARĂ ȘI DE MERGIREA DOMNIEI LA TIRGOVIȘTE

După aceia dar avut-au demniia pace și liniște de iarnă, iar cîndu au fostu despre primăvară, încă de la luna lui februarie 10, leat 7204, începîndu turcii a face iarăși gătire de oaste în multe părți, multe grêle orînduiale pre această ticăloasă țară au rînduit, nu numai sume de bani au rînduit a da, ci și cai mulți, și boi, și oi, și cară multe cu boi osebi, unele să să trimită la Beligrad, altele la Timișoară, altele la cetățile de la Vozilia, fiind poruncă ca să să dreagă acele cetăți, și asupra acestora venia fermanuri după fermanuri, cu grabă mare, tot cu agi de la împărăție, cît și domnul și boiarii își pierdea mîntea și sfatul, mirîndu-să care poruncă mai înainte să facă, tot grêle fiind și grabnice, care nu s-au pomenit mai înainte [ca aceste greutăți pre această săracă dă țară.

Săvai că de va fi fost păs și împărăției mai înainte,¹ iar s-au fostu rădicat ca acestea cu Țara Moldovii și cu Țara Ardealului, iar în vrémile acestea ajungîndu Țara Moldovii

¹ Adăugat marginal.

la mare slăbiciune, de multe și nespuse călcări și prăzi, cîndu de tătari, cînd de lēși și Țara Ardealului fiindu supt biruința nēmților, rămas-au tot greul pre această țară și numai de aici le cerea toate cite le trebuia, care nu putea zice niminea că va mai sta cinevași pre pămîntul acesta, începînd și satele a să răsipi de păsul ce era pă țară. Pentru [că]¹ jalbele domnului și ale săracilor nu să asculta la cei mari stăpînitori, căutîndu ca niște lupi răpitori numai să-și plinească ale lor cite le trebuia, ci numai la Dumnezeu le era nădejdea și măcar că cu nēspuse nevoi a săracilor iar și cu multă nevoie și chivernisire a domnului, au ajutat Dumnezeu de s-au rădicat toate cele preste puțință porunci.

Intr-această iarnă s-au intimplat mazilia și lui Costandin Duca-vodă de la Moldova, ginerile mării-sale lui Costandin-vodă Basarab, pentru că nu putea să împlinească poruncile cite și de acolo împărăția cerea, că în domnia lui era totdeauna a să strejui, cînd de lēși, cînd de tătari, cît însuși el pohtia să să lipsească de acea domnie, văzîndu că de ce mēрге, țara i se pustiaște și nevoile să ingreuiază. Deci au dat împărăția domnia lui Antioh, feciorul lui Cantimir, iar Costandin-vodă s-au dus la Poartă și i s-au făcut prîmință bună de cătră împărăție și rădicîndu-și pre doamna sa și toată casa sa, datu-i-au împărăția voie să șază la casa lui cu pace în Țarigrad.

Iar cîndu au fostu la luna lui mai, avîndu domnia ceva răsufllare după ce toate poruncile împărătești plinise, cum s-au zis mai sus, ieșit-au domnul în preumblare spre satul mării-sale Obilești, vreo zece zile zăbovind. Deci numaidect iarăși un agă de la împărăție sosește, anume Mehmet aga, ce era cunibaragi-bașa împărătescu (care den frinci să turcise), cu poruncă împărătească la domnu viînd, ca să gătească domnul den țară o sută de mii de chile de zaharea, o seamă să să stringă la București, și o seamă la Tirgoviște, să fie de treaba oștilor, avîndu împărăția gîndu să vie pre aicea prin țară, să treacă la Ardeal, ca de va putea să ia Ardealul de suptu biruința neamțului.

¹ Adăugat deasupra rîndului.

Iar apoi, nu precum poftiia ei a face, le mergea, ci precum vremea îi chieama, așa urma, că cea mai mare a lor grijă era tot despre Beligrad. Dreptu aceia înțelegindu că nemții merg asupra Timișoarii cu toate oștile [s-au pornit și împărăția spre Beligrad a mergere cu toate oștile,]¹ trimițind și la hanul poruncă, ca să trimită o seamă de tătari, să meargă cu împărăția, pentru că hanul nu putea să vie, avîndu iarăși păs despre muscali, viind iarăși grêle oști moschicești asupra Azacului, și avea tătarii mare grijă să n-aibă primejdie despre dinșii. Drept aceia și puțintică oaste tătărăscă s-au rînduit duple împărăție, rădicîndu pre Ială agas de la Bugeac, cu o seamă de tătari, de au mers după împărăție, cărora fiindu-le trecirea iar pen țară, iar pagubă domniei și țării s-au făcut, trimițîndu-le pocloane și conace făcîndu-le, după păgînescul lor obicei, fără alte jafuri și stricăciuni, ce sîntu obicinuiți a face creștinilor, pre unde a ajunge ei. Iar domnului viindu-i poruncă împărătească, ca să iasă den scaun, să vie spre munte la plaiuri, să păzească țara, s-au rădicat de la București și au venit la Tirgoviște la luna lui iulie 11 dni.

Și îndată după venirea mării-sale, venit-au veste de la margine, că mai vine un sultan, anume Șaipazu Gherei, feciorul hanului, și cu o seamă de tătari, să între în țară ca să meargă după împărăție, cărora și lor le-au rînduit vite de conace și le-au trimis și pocloane, bani înainte și altele ce s-au obicinuit păgîinii a lua, de cîndu s-au început oastea Beciului. Și acestu sultan n-au priimit să ia mai puțin, ci tocmai ca și hanul cînd ar fi, au cerut să i să dea, arătînd laudă și spăimîntări, că de nu i să va da după cerirea lor, să vor tînde și spre în București a veni și vor face multe réle. Drept acéia și domnului de nevoie îi era a trimite ca să-i plinească pohta pentru folosul bietii țări, carele pre la Diu, la 10 zile ale lui avgust, au trecut Dunărea, mergînd la Běligrad după împărăție.

¹ Adăugat marginal.

C a p. XXXIX

CUM AU MERSU ÎMPĂRATUL SULTAN MUSTAFA LA BELIGRAD ȘI RĂZBOIUL CE-AU FĂCUT TURCII CU NÉMȚII

Iară împărăția încă la iulie 23 dni, sosind la Beligrad, făcut-au sfat ca să meargă să lovească la Petrovarodin, apoi numaidecît viindu-le veste cum că oștile nemțești au mers asupra Timișoarei de o au ocolit, lăsat-au de aciia împărăția sfatul cel dentii și numaidecît la 27 dni ale lui iulie, s-au rădicat cu toată puterea și, trecîndu Dunărea de ceasta parte, au mersu spre Timișoară. Némții, cum au prinsu de veste că mergu turcii, au lăsat Timișoara și s-au tras mai la cîmpie, ca pentru să să lovească cu turcii, că nici la dîșii nu era proastă putere și gătire, fiindu duca de Saxoniia cap mai mare oștilor. Care aflîndu turcii, vrut-au să mai facă înșălăciuni, ca doar ar apuca o fărîmă de izbîndă ca în trecutul an și aflîndu de o tabără mai mică nemțească ce era la Titel, pre apa Tisii, pornitu-s-au a merge asupra acelora, iar nici cu acel sfat n-au putut nemeri, că tăbăra cea mare nemțească încă s-au pornit după dîșii, căci că turcii munciia ca să înșale pre némți, iar némții munciia ca să-i coprinză, la acele locuri să-i bată. Așadar, văzîndu turcii că s-au scăpat de sfatul lor și vremea îi strimtează și némții veniia asupra lor, le-au căutat a sta de războiu, față la față, și au făcut meterez de cară.

Deci cîndu au fostu la avgust în 16 dni, s-au lovit némții cu turcii și s-au făcut războiu înfricoșat, făcîndu-să mare omor, precum au spus cei ce acolo în războiu au fostu, că doao și trei părți vor fi căzut de turci și o parte de némți, cît zic, că de n-ar fi innoptat într-acea noapte ar fi fostu izbînda némților, ci innoptîndu s-au contenit războiul. Némții încă sfîrșînd zahareao (căci vreo doaozece de zile trecuse, cît au umblat den loc în loc, pînă a să lovi cu turcii), în noaptea aceia s-au mai tras înapoi ca să-și mai ia zaharea, gîndindu că să vor trage turcii după dîșii, ca să iasă la loc mai larg, să să bată, că acolo era strimtoare, iar turcii nimic n-au mai stătut,

ci s-au învîrtejit înapoi și așa izbinda nici a unora, nici a altora au fostu, că după întoarcirea turcilor nici nemiții nimie nu s-au mai mișcat a merge după dinșii.

Căzut-au dar și într-acest războiu capete mari, și de la o parte și de la alta, că de la turci au perit Mustafa-pașa, fratele viziriului, și s-au rănit inicer-aga și alți pași; de la nemți încă au perit Haizler ghenărariul [și Bolod ghinărar]¹, și așa într-acesta chip și războiul de estimpu s-au întimplat. Deci întorcîndu-să turcii înapoi la 28 dni ale lui avgust, au trecut Dunărea la Beligrad și acolo sosind împărăția cităva vrême au stătut, pentru ca să vază de nemți, încăt să vor mai porni și ce vor face. Și așa stînd ei pă acea socoteală, le-au sosit veste de la hanul, cum că viind împăratul Moscului, țar Petru însuși cu putere mare asupra Azacului, și încungiuîndu cu războaie, n-au mai putut nici turcii ce s-au aflat acolo, nici tătarii să stea împotrivă, ci cu sabiia l-au luat. Care veste la mare grije și turburare au adus și pre împăratul, și pre toate căpeteniile cele mari, cit nimica n-au mai zăbovit împărăția la Beligrad, ci s-au rădicat cu totul la septemvrie în 21 dnii, de s-au dus la Odriiu, sosind acolo octombrie în 15 dni.

Iar domniia, aflîndu-să toată vara cu pace la Tîrgoviște, îndemnatu-s-au a face heleșteul cel mare de la Ilfov lîngă Fintina Țiganului, care mai înainte vrême era făcut de răposatul Costandin-vodă cel Bătrîn și au stătut pînă la Radul-vodă, fceiorul lui Alion-vodă.

Deci acestu Radul-vodă au pus de l-au tăiat și apoi nu l-au mai dres, ci l-au lăsat de s-au stricat de tot, iar măriia-sa Costandin-vodă au pus de l-au făcut de iznoavă, foarte lucru frumos și minunat. Apoi fiîndu vremea culesul[ui] viilor au mersu măriia-sa și la Pitești, împreună cu doamna mării-sale, și cu toată casa și cu toți boiarii, de au fostu la culesul viilor acolo și iarăși fără zăbavă s-au învîrtejit la Tîrgoviște. Și peste scurtă vrême s-au rădicat măriia-sa de au venit la scaunul Bucureștilor la octombrie 29 dni, leat 7205. Însă nici

¹ Adăugat marginal.

despre toamnă n-au putut fi măriia-sa și țara fără de supărare despre turci, ci iar au început a veni agi de la împărăție cu fermanuri de ceriri de bani, de care măriia-sa au făcut cum au putut și tot le-au rădicat.

C a p. XL

PENTRU ZIDIRI CE AU FĂCUT MĂRIIA-SA ȘI ALTE
LUCRĂRI CARELE AU SĂVÎRȘIT ÎNTR-ACESTU AN

Într-acest an al optulea den domniia mării-sale, s-au săvîrșit și mănăstirea care au făcut măriia-sa la tirgul Rimnecului, unde să proslăvește adormirea cei de Dumnezeu născătoare, stăpînii noastre, care iar den pajiște și den temelie o au zidit împreună cu unchiul mării-sale, Mihai Cantacozino vel-spătar, însă mănăstire mare și cuvioasă, cu chilii de piatră și cetate împrejur, pentru că fiindu în locu ca acela de iaste în calea oștilor și mai mult a tătarilor. Drept aceia au pus măriia-sa nevointă împreună cu unchiul mării-sale, ce s-au zis mai sus, de o au făcut cu tărie, ca multora scăpare și apărare să fie, care cu mile întărindu-o și cu toate cumsăcade împodobindu-o, la sfînta și dumnezeiasca mănăstire de la muntele Sinai o au închinat, întru vécinică pomenire.

Și iarăși tot într-acest an au săvîrșit măriia-sa mănăstirea ce să chiiamă Mamul ot sud Vilcea, care iaste hramul celui dentru sfînți părintele nostru Nicolae Mirlichiișchii făcătoriu de minuni, care mai înainte era mănăstire făcută de lemnu și să trăgea despre Buzești și veche fiindu și să stricase. Iar dumneaei jupîneasa Stanca, muma mării-sale, o au făcut-o de iznoavă, însă iar de lemnu, iar măriia-sa după aceea iar trecînd cîtăva vrême, tot nu o au lăsat a fi de lemnu, ci o au pus de o au făcut de piatră den temelie și o au săvîrșit cu toate cele ce trebuiescu.

Mai făcut-au măriia-sa, pre lingă altele și aceasta, însă tot într-acestu an: la tirgul Focșanilor era lipsă mare de apă de băut, cît foarte rău trăia oamenii acolo, că și apa care să

afla acolo era sărată și rea, nu numai cea curătoare, ci și puturile de făcea, tot apă așa rea era. Deci măriia-sa văzîndu o lipsă ca aceia și nevoie ce avea creștinii de apă, nu s-au lenevit a face o pomeană ca aceia, nici la chieluială nu s-au uitat, ci au pus cu toată nevoița meșteri fîntinari de au adus o fîntină cu apă foarte bună și îndestulată, fiind acea fîntină departe de tirgu, cale de 2 ceasuri și au făcut măriia-sa fîntină acolo minunată și vrédnică de pomeană, care n-au fostu mai înainte și iaste tuturor oamenilor de ajunsu nu numai cestor dincoace, ci și celor den Moldova și călătorilor adăpare bună și îndestulată și mării-sale sufletească folosință.

Cap. XLI

PENTRU NEVOILE CE S-AU ÎNTÎMPLAT ȚĂRII ÎNTR-ACESTU AN DE LA TURCI; ȘI PENTRU CĂLĂTORIA DOMNII CE AU CĂLĂTORIT LA CERNETI; ȘI DE RĂZBOIUL CE AU AVUT TURCII CU NEMȚII ȘI ESTIMPU

Deci cînd au fost într-al noaolea an den domniia mării-sale, leat 7205, iar să ingreuie țara cu multe dări de la Împărăția Turcului, mai în cumplit de cum fusese în ceialalți timpi pentru gătire oștilor ce avea și spre partea némților, și spre partea muscalilor, cit putea zice cineva că nu va să mai rămîie în țară nici bou, nici oaie, nici cai, nici nimic, fără bani ce să da pre unde să rînduia, de care să afla domniia și boiarii la grijă că nu le vor putea scoate la cap, și iarăși cu ajutoriul lui Dumnezeu toate pre rîndu s-au rădicat.

Deci avînd domniia răsuflore după ce toate poruncile împlinise, după obiceiul ce avea primăvara, la luna lui mai a ieși în preumblare, mers-au, cum și alte dăți, la satul mării-sale Obilêștii, cu toată casa mării-sale și cu boierimea. Ci n-au fostu cu ticnă nici acea ieșire a domnului, că încă măriia-sa fiind la Obilêști, iar la București venise un agă de la împărăție, cu poruncă ca să rădice pre domnu cu grab să meargă la Cerneți, pentru că rădicîndu-să o seamă de hoțime ce să ținea de nemți despre partea Hațagului, au mersu de au lovit

un oraș ce se chema Oreaova, decindea de Dunăre, în Țara Turcească, de au făcut mare stricăciune și pradă, luindu și pre cadiul, și pre alți turci de acolo de i-au dus cu dinșii. Care veste mergindu la împărăție, oarece turburare au făcut și numaidecît împărăția au trimiis pre un agă, ce s-au zis mai sus, la domnu, cu poruncă ca să meargă cum mai curindu cu oaste spre Cerneți, ca doar de vor fi trecut acei hoți spre partea țării, să-i coprinză și să-i strice, să nu scape. De a căruia turcu venire făcînd domnului știre de la boiarii de la scaun, îndată și domnul au purces de au venit la București și cum au văzut porunca împărătească, nimic n-au mai zăbovit, ci numaidecît s-au gătit și au purces la mai în 27 dni, de au mers pre la Brâncoveni și de acolo au trimis înainte pre Istodor căpitanul de Rușii-de-Véde cu o seamă de slujitori, acolo decindea, despre Oreaova și spre Diiu, în preajma acelor hoți, de s-au împreunat cu pașa de la Diiu și făcîndu pază tare, au și prinsu cîțiva dentr-inșii și i-au trimis la împărăție.

După aceia măcar că nu s-au mai simțit hoți, iar domnului tot îi era a merge după poruncă și rădicîndu-să de la Brâncoveni, au mers la Craiova și de acolo la Cerneți, pentru că și împărăția purcesese de mergea în oaste iarăși la Beligrad asupra némților, pentru aceia au mers și domnul la Cerneți, să să afle den poruncă.

Atuncea făr' de nădejde au ajunsu pre domnu veste foarte amară de la Țarigrad, că au murit fiica mării-sale, doamna Mariia a lui Costandin-vodă, feciorul Ducăi-vodă, care vestire rumpere de inemă părinților au fostu, că e multu a zice de întristarea și jalea ce au avut pentru fiica lor cea iubită și dorită, că nu o văzuse de 4 ani și au murit în striinătate și nu era a să potoli acea făr' de mîngîiare plîngire și întristare cu altcevași, fără cit iar cu mîngîierea celorlalte odrasle ale măriilor-sale, ce vedea înaintea ochilor, pînă la 10 coconi și cocoane, și cu multa înțelepciune ce avea, au mulțumit lui Dumnezeu, celui ce stăpînește și moartea, și viața, lăudîndu și slăvindu numele sfinții-sale.

După aceia mergind la Cerneți au șăzut acolo pină la septembrie 20 dni. Deci venind vête domnului de la capichihaiale ce avea lingă veziriul, că împărăția au trecut Dunărea, de s-au dus pre Dunăre în sus, pre apa Tisii, la cetatea Titelul, s-au sculat de la Cerneți, de au venit la apa Jiului la Țințărâni și acolo au șăzut pină cîndu au auzit că ș-au luat turcii plata iarăși de la Dumnezeu, ca și de multe ori, săvai că niciodată ca acum n-au pățit ei bătaie și zdrobire de la nēmți.

Carii sintu vrednice a să scrie în ce chip întîmplările războiului acestuia au fostu, că putem să zicem, „pă cine va să piiarză Dumnezeu îi ia sfatul“. Pentru că bătaia într-acestași chip au fostu că după ce au sosit împărăția la Beligrad, la iulie 31 dni, stringindu-și toate oștile acolo în multe feliuri să sfătuia încătroo vor merge, că atît li să înălțase trufiia, cît să socotiia că au în ce parte vor merge vor prăpădi tot și să vor întoarce cu mare izbîndă. Și așa la avgust 9 dni, au trecut împărăția pre podul ce-l făcuse peste Dunăre la Panciova, și acolo șăzindu o săptămînă, au rumptu ca să meargă dreptu la apa Tisii. Și purcegîndu la Panciova, la 16 dni ale lui avgust, sosîndu la apa Tisii, numaidécit au făcut pod peste Tisa și trecîndu Tisa de ceia parte, au luat cetățuia Țitelul, în care era puțintică oaste nemțească și sirbi, și sculîndu-se de acolo de la Țitelul, au tras iar la Dunăre, la un loc ce se chîema Cobila, den jos de cetatea Pătruvarodinul și acolo, făcîndu mare meterezuri împrejurul taberii lor, au șăzut citeva zile, făcîndu sfat ca să treacă Dunărea în ceia parte, ca să să apuce de cetatea Pătruvarodinul să o bată; și așa trimisese să aducă podul cel ce era peste Dunăre făcut, de trecuse pă la Panciova, ca să-l întinză peste Dunăre, drept acel loc unde era ei, ca să treacă la Pătruvarodinul. Deci aceasta întelegîndu nēmții, de unde era cu tabăra lor spre Săghedin, cum că turcii vor să treacă la Pătruvarodin, sculatu-s-au Evghenie, prințepul de Savoi, care era mai mare cap oștilor neimțești și cu alalți ghenărari ce mai ăra împreună cu dînsul și cu toată oastea, de s-au pogorit și ei asupra Varodinului.

Deci de aceia viitoare a n  m  ilor   n  eleg  ndu turcii, au încălecat   nsu   viziriul Mehmet-pa  a, cu alalt   viziri   i cu alalt   pași,   i cu toată oastea turcească c  t   era călărime, l  s  ndu în   an  tu numai pre împăratul cu pedestrima,   i au ieșit înainte a n  m  ilor ca să-i z  ticneasc  , să nu poată a merge suptu Pătruvarodinul; ci nimic n-au putut să-i z  ticneasc  , că precum era r  ndui  ti n  m  ii au mersu dreptu împotriva Varodinului, în malul Dunării, unde era pod nem  tescu făcut peste Dunăre supt Varodin   i acolo s-au con  cit, neputîndu turcii, necum vreo zmin  teal   să le facă, ci nici măcar un om dentr-  n  ii să ia.   i a  a s-au întorsu veziirul cu ru  ine înapoi iar la tabăra lor. At  ncea au cunoscut turcii că cele ce socot  ia mai înainte să facă nu le vor putea s  v  r  i duple pohta lor, că văzură puterea n  m  ilor ce iaste, ci numaidecît   ntoars  r   sfatul lor cel truf  a a începe să să poarte în me  te  uguri   i în t  lpizii,   i socot  r   să să întoarcă înapoi pre apa Tis  i în sus, ca să strice t  rgule  e   i sate ce ar găsi,   i p  n   a să întoarce n  m  ii după di    ii, iar ei să treacă iar Tisa, socotînd cu acele t  rgule  e   i sate ce ar strica că au izb  ndit   i să să întoarcă înapoi, ci acea socoteală au fost de peirea   i stingerea lor.

  i a  a numaidecît într-aceiași noapte au purces de la Cobila la avgust 28 dni,   i mergîndu pre apa Tis  i p  n   la ora  ul ce să ch  iam   Sentea   i lov  ndu ora  ul acela făr de veste, l-au arsu,   i au zdrobit,   i au omor  t pre to  i oamenii, c  ti au aflat într-ace  l ora   cu mare crud  tate;   i alte sate ce mai era împrejurul Sentii, a  seminea le-au stricat   i iar    i au făcut pod peste Tisa acolo la Sentea   i împăratul cu călărimea au trecut podul acela peste Tisa de ceasta parte, despre Timișoară, l  s  ndu dencolo de Tisa toată pedestrima,   nce  r  i, gebeg  i, top  ii, arb  na    i, bo  n  g  i   i pre   nsu  i vezirul, cu alte capete fiind,   i, ei să treacă a doao zi după   mp  t  tie. Ci fiind voia lui Dumnezeu ca să să ru  ineze truf  ia lor cea mare   i să ocărască sfaturile lor cele de   arte, c  nd au fost zi   nt  i a lui septembrie, începutul anului nou 7206, s-au pomenit ocol  ti toată pedestrima accia a lor, de oastea

nomțească, neavîndu veste nimic de oaste nemțească că vine asupra lor. Pentru că ghenărariul cel mare al lor, Evghenie, și cu alalți ghenărari, prinzînd de veste de unde era dempotriva Varodinului, precum s-au zis mai sus, s-au luat și ei după turci cu socoteală ca aceasta unde i-ar ajunge să-i bată cu mare îndrăzneală.

Și apropiindu-să de acolo de unde era pedestrima turcească, au coprinsu mai înainte pă un Cuciuc Géfer-pașa, care era de strajă cu vreo 200 de oameni, luîndu-l cu toți oamenii aceia ce era cu dînsul, nescăpîndu nici unul să meargă să spuie turcilor de venirea nemților asupra lor și așa de acel Cuciuc Géfer-pașa, înțelegîndu ghenărarii cum că împăratul au trecut apa Tisii cu călărimea și numai veziriul cu căpeteniile au rămas cu pedestrima de ceia parte de Tisa, carii și șanțu împrejurul lor avea și cu citeva tunuri, nimica n-au mai făcut altă zăbavă, ci numaidecît s-au pus în rînduială de bătaie și au îmbărbătat, de au mersu asupra lor. Pă carii văzîndu-i turcii făr' de veste, vrut-au ca să fugă, ci nu le-au dat îndămină vremea, că era voia lui Dumnezeu să să prăpădească, ci stînd viziriul la capul podului, cu alți pași nu-i lăsa să fugă, și némții iarăși îmbărbătîndu au coprinsu căpătiul podului și așa turcii, de voie de nevoie, le-au căutat a sta de războiu și bătîndu-să ca la 2 ceasuri, foarte tare, în cea de apoi tot i-au răzbit puterea nemțească și atita i-au omorit, cît dentr-aceia cîți au fostu acolo, nici unul n-au putut scăpa să treacă la ordiia împărătească, unde era dencoace de Tisa, căzînd veziriul cu alalți 5 veziri și cu 12 pași, inicer aga Cucul-chihaia și cu zagaragi-bașa și 80 de ciorbagii și cu tot ogeacul inicerilor, gebegi-bașa cu topci-bașa, iar cu tot ogeacul lor, Rumeli beglerbei și cu 44 de alai-bei și cu toți arbănașii, fotlibuluc-bașa, care era peste boșnégi, cu toți boșnégii, carii să socotea această pedestrima aproape de 20.000 cu toți, acolo s-au prăpădit nescăpîndu nici unul.

Și acestu războiu n-au ținut mai mult decît 3 ceasuri și într-aceste 3 ceasuri s-au făcut această înfringere mare

turcilor. Iată aievea a lui Dumnezeu plată, după cum zice proorocul că: „domnul, trufașilor, stă împotriva“. Și iar această stingire văzîndu sultan Mustafa împăratul cu cei ce era pă lingă dinsul dencoace de Tisa, nimic nu s-au mai zăbovit, ci îndată cerîndu calul și încălecind de cu seară, au fugit toată noaptea și a doao zi, 23 de ceasuri, pînă la cetatea Timișoarii, lăsîndu și corturi, și tunuri ce era trecute cu dinsul, și cară cu zaharéle, și dobitoacile toate, și tot ce era cu dinsul, care pă cum zic, a doao zi trecîndu némții podul, au intrat în ordiia turcească, mirîndu-să de atîta seamă de corturi, de zaharéle, de dobitoace ce lăsase. Și așa némții în cortul cel mare al împăratului, făcînd liturghie, au dat slavă lui Dumnezeu; iar împăratul după ce au ajunsu la Timișoară, nemairămîind altu pașă să facă vezir, pentru că să prăpădisse toți acolo în războiu, pecum s-au zis mai sus, au trimis la un Husein-pașa, care era serascher la Beligrad, ca să fie acela vizir și să meargă înaintea împăratului cu cîta oaste va fi la Beligrad și, mergîndu după poruncă ce-i mersese, au purces și împăratul de la Timișoară de au mersu la Beligrad, ajungîndu la Beligrad la septembrie 9 dni.

Domnul fiindu la Țîntăreți, pecum s-au zis mai sus, la septembrie 8 dni, în zioa de nașterea născătoarii de Dumnezeu și pururea fecioarii Marii, cînd ieșîia de la utrenie, dimineața, au venit această veste de izbînda creștinilor cu Stoian vătaful de călărași, care să împlinea la Beligrad și înțelegîndu de această veste veselitoare, de izbînda creștinilor și stingerea păgînilor, au dat slavă lui Dumnezeu și maicăi sfinții-sale. Și mai șazîndu acolea la Țîntăreți o săptămînă de zile, pînă au rînduit să facă pod peste apa Jiului, au lăsat acolo pă Andrei vel-căpitan za cazaci și pă Dumitrașco căpitanul Hărgitoianul să facă pod și cu o seamă de slujitori pedestri.

Iar măriia-sa cu boierimea și cu alaltă slujitorime au purces la septembrie 15 dni, mergîndu la mănăstirea mării-sale la Hurezi, unde au ajunsu la septembrie 18 dni, dîndu slavă lui Dumnezeu și bucurîndu-să, căci mănăstirea grijită

de tot o au găsit și acolo s-au împreunat cu maica mării-sale și cu doamna mării-sale și cu toată alaltă casă a mării-sale. Și de la mănăstire purcegiu au venit la vii la Pitești, de au fostu acolo la culesul viilor și acolo au adus și pre coconășul fiicăi mării-sale, al domnii Mariei de la Țarigrad, care s-au zis mai sus că s-au petrecut în trecătoarea vară acolo la Țarigrad, ca să-i fie de mîngîiere întristăciunii ce avea de fiica mării-sale doamna Maria. Și de acolo de la Pitești, au trimis pre Vergo vel-clucer, și pre Luca Rătescul vteri visticier și pă Preda căpitan Zătreanu, la Odriiu, pentru că și împărăția purcesese den Beligrad de mersese la Odriiu, cu pocloane la viziriul și la alții ai Porții, după obicei, și ca să facă jalbă de slăbiciunea și de neputința țării și de multe nedreptăți ce au avut țara de la viziriul ce perise în războiu, pentru că era un păgin rău, vrăjmaș creștinilor, trufaș, blestemat, iproci. Și de la Pitești sculindu-să măriia-sa, au venit la scaun la Țirgoviște, sosindu la octombrie, 9 dni.

C a p. XLII

DE MERGIREA DOMNIEI DEN ȚIRGOVIȘTE LA
BUCUREȘTI, VIINDU AGĂ DE LA ÎMPĂRĂȚIE CU CAFTAN

Șăzind dar domniia în Țirgoviște, de la 9 dni ale lui octombrie pin' la 6 dni ale lui decembrie, de vrème ce încă nu să potolise boala ciumei ce era atuncea în București, avindu giindu domniia încă să mai șază, iar întimplindu-să atunci a veni un agă de la Poartă cu caftan de la viziriul cel nou ce să pusese, pecum s-au zis mai nainte și auzind cum că domniia iaste viitoare la București, el încă să oprișe acolo, așteptînd pre domnu. De care lucru înțelegindu domnul, nu putea să mai șază fără cit să să rădice să vie la București. Și numaidecît a doao zi de praznicul Sfintului Nicolae, au purces măriia-sa cu toată casa și cu toată curtea mării-sale de au venit la București, unde intrindu cu alai după obicei, ieșit-au și aga acela cu caftanul inaintea mării-sale la mar-

ginea oraşului, împreună cu boiarii cei ce era ispravnici la scaun şi cu alalt norod, de au întîmpinat pre domnu cu cîntea cea ce să cădea.

Deci intrîndu în oraş şi la curtea domnească şi şăzîndu măriia-sa în scaun, îmbrăcatu-l-au aga cu caftanul şi au dat cu tunurile, după obicéiu. După aceia, aşăzîndu-să domnul şi boierimea şi toţi alaltî prin casile lor, făcîndu-să sfinte rugi pre la bisérici necontenite, întîmplîndu-să atunci aici şi părintele Dosithei, patriiarhul Ierusalimului, care şi cu domniia la Tirgovişte fusése, şi mai înainte venise la Bucureşti, şi aşă Dumnezeu cel puternec şi milostiv s-au milostivit de au rădicat acea moarte ce era atunce în oraş [şi nu s-au mai tinsu nicicum, nici în oraş],¹ nici într-altă parte.

Iar după aceia în scurtă vréme, cînd au fostu la luna lui ghenarie, venit-au domnului poruncă de la împărătie, cu grab, ca să gătească alita seamă de zaharea, să o trîmîtă la Cameniţă, care poruncă foarte grea şi peste putîntă era ţării şi domniei, mai vîrtos, căci era vréme de iarnă; iar de vréme ce turcii nu cred, nici să uită la neputînteles creştinilor, pus-au domnul nevoinţă mare rînduîndu boiari ispravnici, de au strînsu zahareao şi au făcut cară şi numai-decît au încăreat zahareao pre acele vrémi cumplite de iarnă ce era şi o au pornit-o de o au dus-o cu multă nevoie pină o au băgat-o în Cameniţă.

Atunce dar, avîndu măriia-sa şi nuntă a face pă cişlegi a fiicăi mării-sale doamnii Ilineai cu Scarlatache, coconul lui Alixandru, dragomanul cel mare împărătescu, cîstit-au întîi cu dregătorie pre acestu cocon, făcîndu-l păharnic mare; după aceea şi nunta s-au făcut la februarie [...], veselie foarte mare şi cu cînte domnească făcîndu-l şi despre o parte, şi despre altă parte, că nici coconul acesta nu cu proastă gătire de la tată-său venise, om mare lingă împărătie fiîndu, ştiut şi învăţat foarte.

¹ Adăugat marginal şi deasupra rîndului.

După aceea, început-au a veni iarăși grele porunci de la împărăție, de cară, de boi, de cai, de salaori și de altele ce se obicinuise păgînii a lua în toți anii den țară, pentru gătirile oștirii împărătești spre Beligrad, care cu mare greu și cu multu păs era țării, că țara de ce mergea, slăbiia de nevoi. Iar ei den cele ce să obicinuise a lua mai mult să întăriia, care peste puțină era țării și domniei a le plini, că nu era mai puține și mai pre rîndu a să da, ci toate deodată. Iar încă și prin multa nevointă a domnului și mai virtos prin ajutoriul lui Dumnezeu și acestea toate rădicîndu-să, cînd au fost mai despre primăvară, la martie venit-au iarăși la domnu poruncă împărătească cu agă, ca să gătească domnul 500 de slujitori, să-i trimiță la Iași, unde era trimisă aznao împărătească la domnul Moldovii, să o ducă la Cămenită pentru lefile slujitorilor de acolo, fiindu tătari și turci rînduiți a merge cu acea azna, ca să n-aibă primejdie. Dreptu aceea au rînduit și pă măriia-sa Costandin-vodă să dea acești 500 de slujitori, pre carii îndată după poruncă, cu multă nevointă domnul i-au gătit și i-au pornit, căpetenie făcîndu-le pre Mănil căpitan ot Buzău, ce era căpitan mare de lefecii, de s-au dus de au rădicat zahareao, împreună cu domnul Moldovii și cu celelalte oști turcești, tătărești, de o au dus de o au băgat-o în Cămenită.

Dupre acestea toate, nici într-acest anu nu fu țara nesupărată de trecirea tătarilor, în sus la Beligrad, pentru că rădicîndu-să Împărăția Turcului iarăși cu oști a merge la Beligrad împotriva nēmților, și fiindu hanul Selin Ghirei încă mai de cu iarnă mersu la împărăție den poruncă, ca să să sfătuiască cu dînsul de ale oștilor, cînd au fostu primăvara pornîndu împărăția pre Husein-pașa, veziriul, să meargă cu oștile, au trimis pre hanul de au mersu cu dînsul, care numaidecît au trimis la Crîm de au rădicat încă trei feciori ai lui, pre Gazi Ghirei-sultan și pre alți doi sultani mai mici, cu cităva seamă de oaste tătărăscă, ca să meargă după dînșii în sus la Beligrad.

Care dar pornindu-să la 7 zile ale lui iunie, au intrat în țară. Deci nu puțină iarăși pagubă și cheltuială țării au făcut, rădicindu-li-să grele conace și plocoane, trimițându-le înainte cu boiari, fără de alte jafuri și stricăciuni ale lor ce a face sintu obicinuiți, și așa au trecut de s-au dus unde le-au fost porunca, trecind Dunărea pre la Diu.

C a p. XLIII

PENTRU ALTE ZIDIRI ȘI SFINTE BISERICI CE AU MAI
FĂCUT MĂRIIA-SA ȘI PENTR-ALTE ȚĂRI ȘI ALTELE CE
S-AU MAI ÎNTÎMPLAT ÎNTR-ACESTU AN ȘI DE MERGIREA
MĂRII-SALE LA TÎRGOVIȘTE

Intr-acest an au trimis măriia-sa și pre Neagoe pitariul Măjăscul în Țara Ardealului, la Făgărași, de au isprăvit o biserică, care încă den trecutul an l-au fost trimis măriia-sa de o au început den temelie a o lucra cu chieltuiala mării-sale. Pentru că neavindu creștinii de acolo biserică, trimis-au la măriia-sa cu multe rugăciuni ca să le facă o biserică și neapărându-să măriia-sa de un lucru dumnezeiescu ca acesta, stătut-au bucuros după rugăciunea lor și au trimis de au făcut biserică mare și frumoasă, întru pomenirea și cinstea celui mare făcător de minuni, sfintului Nicolae Mirlicheischii.

Așijderea și la Galata de la Țarigrad, arzîndu o biserică ce fusese iar a sfintului Nicolae, trimis-au părintele patriiarhul Țarigradului kir Calinic și creștinii poporului aceluia la măriia-sa, cu multe rugăciuni, ca să o facă de iznoavă. Și iarăși au priimit măriia-sa să o facă și au trimis ispravnic, cu multă chieltuială a mării-sale de o au făcut de iznoavă.

Și spre partea Bugeacului, la Smil, asemînea s-au întîmplat de au arsu biserica ce au avut creștinii acolo. Deci arhiereul de acolo și cu creștinii de acolo ce să afla lăcuitori, au trimis la măriia-sa cu multe rugăciuni ca să facă pomană să le facă biserică, să nu rămîie creștinii fără de sfinte rugăciuni și fără de slujbele cele dumnezeiești, pre care lucru cu osîrdie au stătut măriia-sa bucuros a o face, și numaidecît

au trimis la Poartă de au cerșut voie la vizirul, și dându-i-să voie cu ferman, trimis-au măriia-sa acolo un boiar, cu cheltuiala mării-sale, de o au făcut întru cinstea și pomenirea sfântului marelui mucenic Gheorghie, purtătorului de biruință.

Într-această vară s-au isprăvit și chiliile hanului den mănăstirea lui Sfeti Gheorghie de aici den București, care era făcute mai de demult, den zilele lui Alixandru-vodă cel Bătrîn, care să făcuse cu cheltuiala unui Panaiotache, ce fusese dragoman mare împărătescu, însă numai așa cite un rînd de bolte era făcute; iar după acia cîndu au fost în zilele mării-sale lui Costandin-vodă, după al șaptelea an den domnia mării-sale, apucatu-s-au măriia-sa cu multă nevoiță și cu mare cheltuială de au făcut pă desupra celorlaltele altu rîndu de chilii foarte bune și boltite jur împrejur, și case patrierșești decesebi, și altu rînd de case egumenesti foarte bune cumsăcade, precum să și văd, care în trei ani acestea toate s-au făcut și acest bun lucru de folos ce să începuse s-au isprăvit.

Și iarăși într-acest an, înțelegînd Împărăția Turcului că să rădică craiul leșăscu cu putere să vie asupra Cameniții și rînduind cităva sumă de oaste la sarascherul de la Baba, anume Isuf-pașa, ca să meargă asupra lor, rînduindu și pre domnul moldovenescu ca să meargă în jos cu sarascheriul cu oastea lui, trimis-au împărăția și la măriia-sa Costandin-vodă un agă cu poruncă ca să facă 1.000 de oameni de oaste să trimită lingă sarascheriul și îndată cu poruncă, cu multă nevoiță, domnul au gătit și au trimis la iulie 24 dni, și fiind alte căpetenii asupra aceștii oști, făcut-au măriia-sa sărdar pre Dumitrașco Caramaliu vel-postelnic cap mai mare și poruncitor. Iar după pornirea acestora, nici măriia-sa în București n-au mai șazut, ci s-au rădicat de au mersu la Potlogi de au văzut casile mării-sale ce să lucra acolo. Și de acolo au mersu la Tirgoviște, sosindu la iulie 31 dni. Și după venirea mării-sale la Tirgoviște, s-au isprăvit și foisorul cel boltit den grădina domnească, care den

trecutul an să începuse de să zidise, iar într-acest an s-au isprăvit și de alte podoabe ce l-au înfrumosețat, cum să și vede, că e foarte ciudat.

Și au șăzut domniia tot în Tirgoviște până în toamnă. Deci cindu au fostu la culesul viilor, au mersu măriia-sa arăși la viile de la Pitești, de au șăzut o săptămână, după aceea iară s-au întorsu iar la Tirgoviște. Atuncea s-au isprăvit și bisérica domnească deîn Tirgoviște de zugrăvit, măcară și mai nainte zugrăvită au fost, ci să învechise și să stricase zugrăveala, iar măriia-sa au pus de iznoavă de o au zugrăvit și o au pardosit cu lespezi de piatră, cu multă chielială și foarte frumoasă o au înfrumusețat, pă cum să și vede. Și tot atuncea s-au isprăvit și bisérica lui Sfeti Dimitrie în Tirgoviște, care era de tot stricat și bolta stricată, iar măriia-sa pre lingă altele multe ce au făcut în Tirgoviște și aceea au pus de o au dres și o au grijit de tot, de au făcut pujbă într-insa în zio de Sfeti Dimitrie.

A doao zi octombrie 27 dni, s-au rădicat măriia-sa cu totul de au purces și au mersu la Potlogi, unde și casile de acolo isprăvite găsindu-le de zidit, numai doao zile au zăbovit. Deci au purces de au mers la Mogoșoaia și de acolo au venit la scaunul Bucureștilor la noiembrie 1 dni, leat 207, împreună cu toată boierimea viindu cineși pre la casile or.

Într-acest an nici oștile turcești cu cele nemțești lovire între dinșii n-au avut, săvai că cu gătire s-au pornit și o parte și alta, adecă viziriul mergînd la Beligrad cu oștile împotriva némților, și némții așijderea în preajmă viindu-le, iar fiind pricină de pace la mijlocul lor, nu s-au mișcat nici o parte, nici alta spre războiu, pentru că cercîndu turcii pre némți pentru pacea și dîndu-li-să în bună, trimis-au împărăția Turcului sol la némți, anume pre Rami reiz-efendi, împreună cu Alixandru terzimanul cel mare împărătescu, fiind la mijlocu solul englezului și al olandezului, ca să să facă pacea; și viindu soli de la némți, de la muscali, de la lăși și de la vinețeni, s-au strinsu toți la un loc, ce să zice

Carlovici, acolo. Deci adunați fiind toți și vorbind pentru pacea, fiindu și voia lui Dumnezeu, s-au așăzat și așa la dechemvrie 28 dni, leat 7207, acea pace, s-au isprăvit. În să această legătură s-au făcut cu nēmții, ani 25, dînd nēmților ca să ție tot Ardealul și Țara Ungurească de Sus, iar turcii să stăpînească Timișvarul împreună cu tot ținutul lui, adecă cu Lipova, cu Varansebeș și cît ține pînă în Mureș și pînă în Sava. Cu lēșii încă au făcut pace vécinică, dîndu-le Camenița înapoi, așa întreagă cum iaste, și ei au dat turcilor tot pămîntul Moldovii cît îl luase, înapoi. Cu muscalii au făcut numai doi ani pace și aceasta nu într-alt chip de așă zămîntu, fără numai starea armelor; cu venițianii totdeauna. Și așa isprăvind solii pacea și a unii părți, și a alaltia cei turcești s-au întorsu la Odriiu, iar ceialaltii, carii la locu lor s-au întorsu.

Tot într-acest an, dupre ce s-au întorsu veziriul de la oaste, măriia-sa Costandin-vodă au socotit de au trimis la Poartă, pentru greul și păsul țării, pre dumnealui Cornea Brăiloiu vel-ban, și pre Mihai Cantacozino vel-spătar, și pre Dumitrașco Caramaliul vel-postelnic și cu ei au mersu și lăne vataful de aprozi. Așa deci acolo mergîndu și la cei puternici spuîndu slăbiciunea sārăcilor pămîntēni, s-au ascultat jalba lor și așa ce au zis s-au și făcut, întii pentru doac haraciuri ce țara dedese mai mult la visteria împărătească, s-au milostivit împăratul de au dat ferman, poruncîndu tefterdarului, ca să nu mai orînduiască țara să dea cevaș pînă în doi ani, ca să să umple socoteala banilor celor ce dedese mai mulți în trecuții ani.

Mai milostivitu-se-au încă puternecul împărat pentru multa slujbă ce au slujit măriia-sa Costandin-vodă cu credință în vremea oștii, de l-au dăruit cu hatișirif, ca pînă va avea zile să domnească acestu pămîntu al țării, care hatișerif aducîndu-l boiarii cei mai de sus ziși, împreună cu Osman aga salahorul, cu multu și frumos alai, măriia-sa Costandin-vodă ieșîndu-i înainte deasupra viilor în deal, dupre obicéiu, întîlnîndu-să cu dînsul, au venit tot alătura cu

turcul pînă la scaun în divan și așa sosindu, cetindu-să întîi hatîșeriful, după aceia mucarelul, l-au îmbrăcat cu caftan pre măriia-sa Costandin-vodă, îmbrăcîndu cu caftane și pre 24 de boiari, și așa dîndu tunurile și pușcile, dup-obicéiu, pă turcu cu feregea cu spinare de samur îmbrăcîndu-l, la gazdă l-au dus; îmbrăcat-au cu feregea cu spinare de samur și pre efendi iazagiul, pentru căci au cetit hatîșereful.

Acestu dar agă au sosit aici la aprilie 13 dni, leat 7207.

C a p. XLIV

[PENTRU PRISTĂVIREA DUMNEAEI JUPÎNESEI STANCĂI
BRÂNCOVEANU CANTACUZINO, MAICA MĂRII-SALE LUI
COSTANDIN-VODĂ]

Tot într-acestu an, la februarie 10 dni, s-au pristăvit și muma mării-sale lui Costandin-voievod, jupîneasa Stanca Cantacuzino, de vîrstă de 62 de ani, pre care și bătrînéțile ajungîndu-o, iar mai mult gréle boale, cum zic, s-au pristăvit, care lăsîndu cu a dumneaei gură ca să o astruce lingă boiariul dumneaei, jupan Papa Brâncoveanul, la mănăstirea Brâncovénii, că acolo era îngropat. Deci și măriia-sa Costandin-vodă, fiul dumneaei, dupe cum au lăsat cu sufletul dumneaei așa au și făcut, că orînduind mulți boiari, tot rude de ale mării-sale, întîi în curte la dumneaei făcîndu-i-să pogribania cu sobor mare, cu toți arhierii, căci aicea în orașul acesta să afla și cu toată boierimea și slujitorimea. Și așa deci isprăvind slujba pogribanii, cu mare cinste rădicîndu-o, tot pe jos mergînd pînă suptu deal, acolo deci așăzîndu-o într-o carătă, rămîind măriia-sa împreună cu toată casa mării-sale și toate rudele la amafă întristăciune și mîhnire, măriia-sa s-au întorsu la scaun, iar oasele s-au

¹ Titlurile puse între paranteze lipsesc din manuscris. Au fost date după Șt. Greceanu, *op. cit.*, care le-a luat din Filstich.

dus de s-au astrucat unde au lăsat cu sufletul dumisale, toți
 cu un glas rugindu pre Dumnezeu că să o odihnească în
 corturile dreptilor, la vecinica împărăție, amin.

Cap. XLV

[CUM AU VENIT DOMNULUI PORUNCĂ DE LA ÎMPĂRĂȚIE
 CA SĂ DEA 1.000 DE CARĂ ȘI 700 DE SALAHORI CA SĂ
 MEARGĂ SĂ FIE PENTRU DEȘĂRTAREA CAMENIȚII]

Și iar într-acest an venit-au la măriia-sa Costandin-vodă
 poruncă de la puternica împărăție, cu un salahor, ca să dea
 o mie cară și 700 de salahori, ca să meargă la Camenița, ca-
 răle să fie pentru deșărtarea cetății ce ar fi borfe și altele ca
 acelea, iar salahorii să curățească pă marginea Nistrului
 păduri, eringuri, ca să poată pogori fără primejdie plutele
 ce vor să se facă să ducă tunurile. Deci dar măriia-sa Cos-
 tandin-vodă, văzîndu că iaste mare greu și păs bieților să-
 raci pămînteni, au făcut jalbă și mare rugăciune la Poartă,
 pre unde au trebuit, și așa s-au ascultat rugăciunea și den-
 tr-o mie de cară au lăsat să dea 500 și den 700 de salahori,
 au lăsat să dea 500, și aceste cară să să trimiță lui Isuf-pașa,
 serascherul de la Baba, căci că el orinduisă să meargă să să
 afle la acea deșărtare a Cameniții, împreună cu domnul Mol-
 dovie. Așa deci gătîndu carăle și salahorii, au rînduit mări-
 ia-sa pre Costandin eliuicer Rali și la 7 zile ale lui iunie, le-au
 pornit dupe cum au fostu porunca împărătească, de s-au
 dus cu ele la Isuf-pașa.

Cap. XLVI

[PENTRU FACEREA MĂNĂSTIRII BRÂNCOVENILOR]

Ci iarăși într-acestu an, al unsprezăcilea al domniei mă-
 rii-sale lui Costandin-[vodă], pentru multa evlavie și părin-
 teasca dragoste ce avea cătră maica mării-sale, mai sus po-

menita, n-au lăsat numai milele și pomenile, atîta pre la biserică cu sărindările, cît altele prin taină la cei săraci și rumași cîte au făcut, ei încă și aceasta au mai început a face.

Adecă, fiind la mănăstirea Brâncovénilor (unde era astreuate oasele pomenitei maicei mării-sale) bisericea acéia făcută iar de moșii mării-sale, care fiind mică foarte, măriia-sa Costandin-vodă o au fărîmat de tot și alta mai mare de iznoavă den temelie a face au început, trimițîndu dar, ca să fie la începerea zidului să puie cărămida cea dentiiu, duple obicéiu, pre iubiți fii mării-sale: Costandin și Ștefan, și cu dișii au mersu și sfinția-sa părintele mitropolitul țării kir Theodosie, ca să facă începerea, cetînd molitva iar după obicéiu, care începere la iunie 9, leat 7207, s-au făcut. Și așa coconii mării-sale, împreună cu sfinția-sa părintele mitropolitul, înapoi iarăși s-au învîrtejit, rămîind acolo ispravnic orînduit de măriia-sa dumnealui Radul Golesecul vel-conis, carele multă nevoință și osîrdie puindu, la avgust în 5 dni, acea sfîntă mănăstire de toată zidirea ei ce au trebuit, s-au isprăvit.

Cap. XLVII

ICUM DE LA ÎMPĂRĂȚIE PORUNCĂ DOMNULUI AU VENIT
SĂ TRIMEATĂ IARĂȘI 200 DE CARĂ LA CAMENITA ȘI
DE MOARTEA GINEREI MĂRII-SALE SCARLATACHE
MAVROCORDAT VEL-PAHARNIC)

Șăzînd domnia în București pînă la sfîrșitul lunii lui iunie, după accia la zi întîi a lui iulie, au purces spre Tîrgoviște, însă zăbovindu-să pre la satele mării-sale, pre la Moșoaia, pre la Potlogi cîtva, la iulie 19 dni, au mersu în scaun. Așa deci la Tîrgoviște sosînd, numaidecît au venit un agă de la împărăție cu poruncă ca să mai trimită 200 de cară la Ibrahim-pașa, care trimis era pentru deșărtarea Cameniții, zicînd că nu ajungu cele ce mai nainte să fusese trimis. Deci măriia-sa cu multă nevoință le-au făcut și acelea, și numaidecît le-au trimis unde au fostu porunca împără-

ției. După aceia, cîndu au fostu la 28 dni ale aceiași luni, fiind fostu bolnav, încă mai den trecuta vreme, al doilea ginerile mării-sale Scarlat marele paharnic, feciorul prea-învățatului și preaștiutului [marelui dragoman al Porții turcești]¹, al lui Alixandru Mavrocordat, încă la țară pătîmindu cităva vreme, căutîndu-l cu doftori și acolo cit au fost, iar după ce l-au adus la scaunul Tirgoviștii, numai trei zile mai zăcîndu, poate că mai multu lui Dumnezeu au plăcut decît părinților și tot neamului lui, s-au pristăvit, lăsînd jale mare foarte jupînésii sale, părinților lui și tot rodului și neamului lui, fiindu [în] vîrstă de ani 22 și căsătorit numai de un an și jumătate, nelăsîndu în urmă nici semîntie, și așa cu mare cinste, cu săbor arhierescu, preoțescu, boierescu și slujitorescu, ducîndu-l, l-au astrucat la sfînta Mitropolie, la Tirgoviște, și toți cu un glas rugînd pre Dumnezeu să spodobescă, ca sufletul lui la răpaos vécinic să-l ducă, în corturile dreptilor odihnîndu-l, iar neamului și singelui lui să dea mîngîiare și bună răbdare făr' de osîndă.

Cap. XLVIII

ICUM MĂRII-SALE DOMNULUI PORUNCĂ DE LA VIZIRIUD
AU VENIT CA SĂ PLINEASCĂ 600 CARĂ CU BOI ȘI 300 VACI
PENTRU CRUȚII CARE ERA SĂ IERNEZE LA CHIU-
PROVĂȚI]

Și iarăși viîndu un agă vizirescu cu poruncă ca să dea măriia-sa Costandin-vodă 600 de boi și 300 de vaci, la cruții ardeleni, pre carii împărăția la Chiproveți îi așăzase, ca să le fie pentru hrana lor, de care vîzîndu măriia-sa greul și păsul bieților pămînteni, au trimis cu multă rugăciune la Poartă, doar să va milostivi împărăția, să mai iarte ceva dentr-această sumă ce pusese și nimic n-au putut isprăvi de la Poartă, ci iar cu înțeleaptă socoteala mării-sale lucrul

¹ Adăugat marginal.

chivernisindu nici treaba jos stîndu, s-au dat după poruncă aceste vite toate, nu atît cu a bieților săraci supărare și greu.

Tot la Tîrgoviște au venit și vestea la septemvrie 13 dni, [leat] 7208 că și cetatea Camenița s-au dat lășilor, care intrîndu în cetate, creștini cu multu și mare laudă au proslăvit pre Dumnezeu și multă bucurie toată [creștinătatea]¹ au dat, de lucru niciodată auzit, nici gîdit a fi, cum noianul milii și pronii lui Dumnezeu lucru de a fi au adus, carele iar zic, [creștinii] cu un glas au proslăvit numele cel vécinic al lui Dumnezeu.

Aici numai a să ști însemnăm că la 9 dni ale lui octombrie, leat 7208, s-au pristăvit și un preot, anume popa Necula, carele grec fiind și veche slugă al casii mării-sale lui Costandin-vodă, și om foarte politic, știut, vrédnic în toate, carele multă vréme pătimind, și el obșteasca datorie ș-au făcut, pentru care multă mîhnire au dat domnului său și priiatenilor lui.

Ca p. XLIX

[IDE A DOMNULUI MERGERE DIN TÎRGOVIȘTE, LA BUCUREȘTI]

De aici de la Tîrgoviște dar, măriiia-sa Costandin-vodă s-au ridicat și la scaun la București au mers, la octombrie 19 dni, purcegîndu, de vréme ce și vremea să răcise, însă înții pre la satul mării-sale, pre la Potlogi mergîndu, unde prăiscusite și frumose case au făcut precum să și văd, și acolo praznecul marelui mucenic Dimitrie făcînd, simbătă au purces și la octombrie 30 dni, la scaun, în București, au intrat cu mare alai și pre boiarii caimacani dupre obicei_u cu caftane i-au îmbrăcat.

¹ Adăugat deasupra rîndului.

Cap. L

ÎNCEPIREA CU AJUTORIUL LUI DUMNEZEU A ANULUI DOISPĂZECILEA DE DOMNIA MĂRII-SALE LUI COSTANDIN-VOIEVOD

Șăzind domnia în scaun, au venit poruncă împărătească ca să dea măriia-sa o sumă mare de cară cu cai, și cai slobozi să fie pentru treaba solului nemțescu carele mergea la împărăție, pre carele, aducându-l pre Dunăre pină la Rușciuc, de acolo dreptu la Țarigrad l-au dus. Deci măriia-sa cu multă nevointă porunca împărătească au plinit, iar cu destul greu săracilor.

Și această poruncă nici bine isprăvindu-să, altă poruncă de iznoavă împărătească au venit ca să rădăce măriia-sa Costandin-vodă să meargă la oaste asupra nohailor în Bugae, pentru că nevrindu nohai să supuie poruncii împărătești au rădicat cap împotriva hanului, pentru care lucru s-au rădicat hanul cu oaste asupra nohailor. Deci au venit poruncă de la împărăție ca și măriia-sa Costandin-vodă să meargă într-ajutoriu hanului, împotriva nohailor. Și așa măcar că iarnă foarte grea fiind și mult greu era de a rădica den scaun, iar supuindu-să măriia-sa poruncii împărătești, cu toată boierimea și slujitorimea sculindu-să la ghe-narie 15 dni, den scaun, au purces și mergindu la satul Drăgănești ot sud Prahova, acolo citeva zile șăzindu mai mult, așteptind și altă poruncă de la hanul și vête de la boiarii cei ce fusese trimiși mai înainte să iasă înaintea hanului acolo la Drăgănești, zic, vête au venit precum hanul s-au împăcat cu nohai, și s-au învirtejit înapoi la Crim. Și poruncă au venit la măriia-sa vodă să întoarcă înapoi; deci măriia-sa poruncă avind, cu bucurie de obște s-au întorsu la scaun den București cu multu alai și cinste.

Deci trecindu iarna cu pace, cind au fostu în primăvară la luna lui mai, apucatu-s-au măriia-sa de nunta fiicăi mării-sale, doamna Safta, pre care o au dat-o după Iordache Crețulescu vel-cămăraș, făcindu nuntă ca aceea mare, domnească, cu multă cinste și cuviință și veselie, întimplindu-să

și părintele Athanasie, patriiarhul Antiohiei, care slujba curunii o au făcut, fiindu nun părintele vlădica Theodosie.

După acéia aflindu-să domniia cu bună pace la scaunul Bucureștilor, iar vrăjmașii adevărului, cela ce nici odinioară nu înceată a pune păcii zizanii și a seornî amestecături, aflat-au și organe pre oarecare oameni răi dentru pămînteni, carii tot acestea și mai nainte în inimele lor hrănind au fostu, carei elinește să chiamă (δῆμιονες) adecă rădicători de zarve, precum oarecari den filozofi mărturisése că „nu iaste mai rău lucru în lume decît această dimighersie“, carii și în zilele mării-sale mai nainte vrind a face aséminea amestecări domniei, Dumnezeu la osîndă și pedepsă i-au adus. De s-ar fi potrivit domnul faptelor lor și aceștea ca și alți părtași ai lor, de viață s-ar fi lipsit; ci milostivindu-să domnul și iertînd la unii greșalile, ei tot nu s-au așăzat a face cele obicinuite răotăți ale lor, pină cînd iar dreptatea domnului la pedepsă i-au adus, singuri ei în cursă căzînd, precum înainte povestea arată.

Că unii ca aceștea, adecă: un Dumitrașco Corbeanul și cu alții de ai lui, cercîndu a face amestecături domniei prin mijlocul unui turcu, anume Mehmet-efendi, care să întîmplase de venise aicea cu trebile lui și avîndu-l ei priiaten mai de demult și deschizîndu-și ei vorbile cătră dînsul, el ca un păgîn înșălător și spre o parte, și spre alta, au mai virtos să zicem că den voia lui Dumnezeu au fost aceasta, că acest turcu după ce le-au luat lor sfatul și gîndul, îndată la domnu au mersu și vicleșugurile lor pă deplin au arătat. Atunci domnul ca pre niște ficleni la opreală cu urgie i-au pus, care aceștea înțelegîndu-să la unii iarăși den greci vrăjmași pămîntului acestuia, carii și cu slujbă la Poarta viziriului să afla, le-au prifăcut și le-au sporit într-alt chip, spre multă asupra domniei răotăte, pină și pre cei mari spre vorbile lor i-au plecat, multe pungi făgăduind ca să-și plinească pohtele lor cele réle, ce avea asupra domniei.

Și așa numaidecît viziriul pre un agă mare cu grabnică poruncă și făr' de veste la domnu au trimis (cît nici capichi-

haialile n-au prinsu de veste), însă cu ferman ca să dea domnul pre o seamă de boiari să-i ducă acolo, carii vrăjmașii aceia înainte pusese, cum că voitori de rău domnului acei boiari ar fi și mergind acolo, ceva după pohta lor vor isprăvi.

Iar domnul văzindu porunca, numaidecît nu numai pre aceia, ci și pre alți boiari mari și mai de jos, mulți au trimis ca să stea de față să vază cu ce vinuiescu pre domnu, aflîndu-să cu dreaptă slujbă împărăției și toate poruncile plinindu. Și pornindu-să aga acela cu atita boiarime a merge la Poartă și viziriului în știre dindu-i-să de atita norod ce mergea, oarece grijă au avut, despre o parte văzînd lucrurile, nu precum vrăjmașii le urzise iesu, ci dreptatea domnului să cunoștea că și înaintea agăi la București cu mic cu mare să rădicasă, cu mare jalbă, mărturisindu toți că domnul iaste bun și nimini nici o nedreptate despre domnu n-are și cum că tocma la împăratul să mărturisească a merge gata sintu, iproci.

Dreptu, aceia, nicidecum cu cale n-au găsit viziriul ca să meargă norodul acesta acolo, ci îndată iarăși pre un agă degrab l-au trimis de i-au întorsu înapoi tocmai de la [...], nelăsîndu-i să meargă în Țarigrad nici măcar pre unul și așa s-au întorsu boiarii înapoi și vrăjmașii au rămas rușinați și domniia neclintită; numai de atita s-au făcut întristare domniei și țării, căci că cheltuială multă și pagubă s-au făcut pin' la 300 de pungi, că turcii la unile ca acestea ca să mănînce să bucură și, den cite vrăjmașii pun înainte, nimic nu lasă. Pre care cea cu 2 ascuțituri sabie dumnezeiască îi va osîndi, precum am văzut că, cîți s-au pus împotrivă de au păgubit țara aceasta, nici unul n-au scăpat de osîndă și de judecata dumnezeiască.

Întorcîndu-să dar boiarii, domniia încă s-au sculat de la București și au mersu la Potlogi la satul mării-sale, unde șăzîndu cîteva zile, iar s-au rădicat și au mersu la scaunul Țirgoviștii, la avgust 1 dni și așa la Țirgoviște șăzînd pînă la noiembrie 15 dni, s-au rădicat și au venit iarăși la scaun la București, intrînd cu alai, după obicei au îmbrăcat pă cai-macani cu caftane.

Cap. LI

ÎNCEPIREA CU AJUTORIUL LUI DUMNEZEU AL ANULUI TREISPRĂZECILEA A DOMNIEI MĂRII-SALE LUI COSTANDIN-VODĂ

Șăzîndu măriia-sa Costandin-vodă la scaun, de la lăcomul chihaiă neconținute ceriri de bani măriia-sa avea, den care mai mulți era făr' de cale, numai den păgîneasă răotăte, ceruți și luați, însă măriia-sa cu bună socoteală tot le-au chivernisit (săvai cu destul păsu săracilor), iproci.

Mai însemnăm aici și aceasta ca să știe, adică pentru a doao domnie a lui Costandin, feciorul Ducăi-vodă den Moldovă și la mazîliia lui Antiohie, feciorul lui Cantimir; zice Solomon: „de căderea priiatenului tău nu te bucura, că urăciune iasta lui Dumnezeu“.

Antiohie, feciorul lui Cantimir, fiind domnu Țării Moldovii, nu era îndestulat pînă încît minca și jăfuia acea biată țară și sugea sîngele săracilor, cu un Iordache Ruset vistiier, grec de Țarigrad și cu frații lui și cu un Bogdan hatmanul, cumnat acestui Antiohie și cu alții asemînea vrăjmași pămîntului fiindu, pentru că boiarii cei de temeu ce era aleși și buni pămînteni era toți pribégi în zilele lui, pentru nedreptățile ce făcea. Ci începuse a să atînge și de Costandin-vodă Brâncoveanu, domnul Țării Rumânești, cu multe feliuri de împonecișturi, înălțîndu-să cu firea, că cu priiatenii lor ce avea la Poartă, anume Alixandru Mavrocordat tîrziimanul și Mihalache Ruset, vor putea dar face vreo mișcare celuia ce cu pace și liniște domnia și țara își păzia. Dar n-au putut ticăloșii nimic altu să-i strice, de vreme ce preaînțeleptul dragoman cu dinșii a să uni n-au vrut, fără cit numai pă țară au păgubit cu o sumă de bani, precum s-au zis mai înainte, care spre mult rău le-au ieșit mai pă urmă, că cela ce sapă groapa altuia și cade el într-însa, precum iar cel ce s-au zis Solomon, zice: „că cel ce să bucură de căderea altuia, Dumnezeu ia sarcina aceia și o pune asupra celui altu“.

Văzînd dar și Costandin-vodă, domnul Țării Rumânești, cea nesuferită și crudețca lor răotăte, cu a sa vrednicie

și putere ce avea la Poartă, cu ajutoriul lui Dumnezeu și prin mijlocul prietenilor, pre Antiohie den domnie l-au lipsit și totodată fără de veste cu agă de la împărăție s-au pomenit de i-au luat și nici capicihiaiale lor n-au prinsu de veste și domnia o au dat lui Costandin-vodă, feciorul Ducăi-vodă, ginerile mării-sale, lui Costandin-vodă Brâncoveanu. Atunce boiarii moldoveni, cîți au fostu pribégi aici în țară de atita vreme, daca au văzut că s-au curățit țara de tirani, s-au dus toți cineși la casa lui și la moșia lui.

Fîindu domnia lui Mogoșoia, venit-au un mirzac de la hanul cu poruncă împărătească să dea măriia-sa Costandin-vodă o seamă de slujitori, cu boiarii, ca să meargă să facă podul la Tighina peste Nistru să poată tréce tătarii și nohai, pre carei hanul îi rădica pentru multe nebuniile lor ce făcea și sta împotrivă, nebăgindu seamă de hanul. Așa el deci cu oaste puternică viind, i-au supus și făcîndu-le multă pagubă dentr-înșii, i-au dus de i-au trecut la Crim. Această poruncă viindu, măriia-sa numaidecît au poruncit de s-au gătit 500 de slujitori, trimițîndu cu dinșii pre Mănuil vel-căpitan za lefecii. Deci nici întru aceasta n-au lăsat măriia-sa a nu plîni ce au fostu porunca împărătească.

C a p. LII

[CUM AU FĂCUT SEAT PENTRU HARACIUL CEL MARE ȘI
DE TRIMITEREA BOIARILOR LA ÎMPĂRĂȚIE, CARE PE
VREMEA ACEIA LA ODRIIU ERA]

Dupre acéstea șazîndu măriia-sa în scaun, făcut-au socoteală și s-au sfătuit cu toată boierimea pentru dăjdiile și nevoile țării, cum și în ce fel s-ar putea afla mijloc ca acela cît și biata țară să mai răsufle și dările să să mai ușuréze. Și așa cu înaltă și înțeleaptă socoteala mării-sale, împreună și cu sfatul boierilor au aflat ca să facă un așăzămîntu, să știe fieștecine ce să dea într-un an, mai ușurîndu pre cei ce să vedea și să părea că sintu îngreuiati și mai slabi, și mai adăogîndu pre cei ce se vedea că sint mai ușori și mai cu pu-

tóre; însă întâi socotindu dăjdile ce au dat țara în trecutii ani și și dentr-aceia mult mai jos, aşăzindu-o au făcut rup-tori ca să dea țara într-un an de 4 ori, care bună socoteală și chiverniseală a țării cunoscându-o pământénii, multă mul-țumită au dat mării-sale cunoscându-și însuși ușurarea și folosul lor.

Și așa aceia isprăvind, au socolit măriia-sa de au trimis la Poartă pre Șarban vel-vistier i pre Vergo vel-cluceer, una, ca să aşaze pre datornicii țării, rugându-i și puindu-le zi să știe cîndu își vor lua banii lor; a doao, ca să plîngă țara de slăbiciunea ei, ca doară lacoma și tirăneasca cerirea lor o ar mai timpî a lăsa pre ce au fost obicéiul lor a cere și a lua den țară, iar nu afară den teată puțința a-i mai prăda pre săraci. Însă după ce au sosit la Odriiu, unde acolo împărăția să afla, apucîndu-i cu mare strînsoare au mai luat păginul chi-haia făr' de nici o pricină, numai cu păgineasca și tirăneasca lăcomiia sa, 80 de pungi la care și măriia-sa Costandin-vodă și toată boierimea alt n-au avut ce mai zice, fără a să ruga lui Dumnezeu să stingă pă acești stingători de țări, lacomi păgini. Și duple ce dar au pornit pre boieri, mai șăzîndu puțină vrîme pentru ca să să mai trezească și să să preum-ble, au mersu măriia-sa la satul mării-sale la Potlogi, unde șăzînd vreo 10 zile, cu multă boierime întru bucurie au pe-trecut; și așa de acolo purcegîndu au venit iarăși la scaun ca să caute de trebile și chivernisirea țării.

C a p. LIII

IDE PURCEDEREA DOMNULUI PÎN LA CONACUL OT TU-
NARI ȘI DUPĂ A FERMANULUI VENIRE LA BUCUREȘTI
S-AU ÎNVÎRTEJIT

Șăzînd domniia în București, au venit poruncă de la împărăție ca să meargă măriia-sa Costandin-vodă la hanul, să să afle acolo, că nu carea cumva nohai iar să stea impo-triva hanului. Deci măriia-sa măcar că mai înainte, iar den poruncă împărătească, cum s-au zis mai sus, trimisese slu-

jitori pentru facerea podului despre Nistru, iar încă și îndată s-au gătit și au purces pînă la conacul ot Tunari și acolo citeva zile făcîndu, cunoscîndu Poarta că nici o de treabă mergirea mării-sale nu va fi, i-au venit ferman de s-au întorsu iar la scaun la București, însă iar nu cu puțină chieltuială s-au făcut și această gătire și învîrtejire (dar asupra tirăniei și lăcomiei păgînești, cine poate zice cuvîntu?). Și așa în București citeva zile măriii-sa făcînd, la iulie 21 dni, au purces spre Tirgoviște, mergînd în preumblare pre la satul mării-sale, pre la Mogoșoaia i Potlogi, și așa la avgust 13 dni, au intrat la scaunul Tirgoviștii.

Cap. LIV

(PENTRU BOIARIII DE LA MOLDOVA FUGIȚI AICI ÎN
ȚARA RUMĂNEASCĂ)

Șăzut-au dar măriii-sa Costandin-vodă în Tirgoviște de la luna lui avgust pînă la Sfeti Dimitrie, unde și viile au cules măriii-sa. În Tirgoviște dar șăzîndu, au venit veste de la căpitanul cel mare de la margine la măriii-sa vodă, scriîndu că mai multă parte den boiarii Țării Moldovii nemaiputîndu suferi cele făr' de socoteală lucruri și chivernisiri ce să făcea de Costandin Duca-voievoda au trecut de ceastă parte iproci. Întru aceia măriii-sa vodă au poruncit căpitanului că o seamă dentr-acei boiari, care s-ar socoti să le zică, să vie la măriii-sa, ca să auză den singură gura lor ce le va fi păsul și cu ceia ce va putea să le ajute și să le folosească, mai mult pîrînd mării-sale multu rău, căci vedea cum s-ar zice de omul mării-sale făcîndu-să lucruri necuvioase, iproci.

Așa deci zicîndu-le căpitanul, ei foarte bucuroși fiind s-au ales cîțivași care era mai de cînte, întîi: Vasilie vornecul Gavrilîță și cu frate-său Lupul viistiiariul, Lupul Bogdan hatmanul, Antiohie hatmanul, Mihalache Racoveț paharnicul, Ilie stolnecul și alții pin' la 12, lasă, că la margine după cum spunea, era mai mulți decît 40 de boiari, cu mar

cu mici. Viind dar la măriia-sa vodă, au arătat jalba lor și nedreptatea și reao chiverniseală ce face Costandin Duca-vodă, carele acelea toate măriia-sa vodă bine auzindu-le și pre ei cu dulci cuvinte întărindu-i și bucurindu-i, au făgăduit că cu bun mijlocu va nevoi să le facă pace, ca fieștecarele să-și meargă la casa și la pământul său. Și numaidecît lui Costandin Ducăi-vodă scriindu cuvinte părintești de învățatură, certîndu-l căci face lucruri necuvioase, iproci; el încă au trimis sol pre Nicolae Costin hatmanul la măriia-sa vodă cu plecăciune și multă rugăciune, arătînd și întru aceia tălpiziia (sau mai bine să zic blestemăția cea grecească).

Viindu dar cel mai sus numit hatman, măriia-sa i-au chie-mat și pre dinșii și așa cum am mai zis, ca un iubitor ce era a face pace, ales întru vecini ca aceia a acestor țări, cu frumoase cuvinte și căzute, pre sol înapoi l-au trimis, că să le trimiță jurămîntu duple obicéiu să-și meargă la casile lor.

Aceasta dar măriia-sa socotiia și cîndu aștepta să le vie acel așăzămîntu, iată numai că are vête, unde vine un capigiu-bașă cu ferman împărătescu la măriia-sa vodă, căci de o parte ca un tălpiz ce era trimiterea sol ca să-i îmbunéze cu cuvîntul să-i poată duce în țară-le, iar de altă parte trimisese la Poartă cu multă piră pentru dinșii. De venirea dar acelui capigi-bașă, măriia-sa vodă înțelegîndu s-au turburat foarte, mai mult socotind măriia-sa că acest obicéiu ca să dea dentr-o țară într-alta boiari fugiți nici au fostu, nici iaste; însă cu înaltă înțelepciune și buna chivernisirea măriisale și ca să nu să arate împotrivnic fermanului împărătescu aceasta au făcut: au scris la Poartă de s-au rugat ca să nu să facă acestu nou obicei care de cîndu sintu aceste doao țări n-au fost, ci să meargă la margine trimițîndu și măriia-sa boiari și Costandin Duca-voievod iarăși boiari, și fiind toți de față să facă un așăzămîntu (mai multu măriia-sa privilegiind pentru viața lor) și după acel așăzămîntu ce să va face întru dinșii, să-și meargă la casile lor, și așa răspunsul de la Poartă i-au venit ca așa să facă cum au socotit. Întru aceia măriia-sa vodă au gătit pre sfinția-sa părintele

episcopul ot Buzău cu 2 boiari mari ai divanului: pre Cornea Brăiloiul vel-ban și pre Mihai Cantacozino vel-spatar împreună cu acei boiari toți pribégi, de au mersu la Focșani la marginea țării, unde viindu boiari mari aséminea și de la Costandin-vodă.

Așa jurămintu și alte bune aşăzăminturi făcindu-să, mai multu ca să să implinească porunca împărătească, au socotit măriia-sa de au dat pre cei ce gindia că nu vor avea nici o nevoie, nici primejdie viața lor, iproci, iar pre Vasilie vornecul, și pre Lupul Bogdan hatmanul, i Mihalache Racoviță paharnicul, și pre Ilie Stolnecul socotind măriia-sa ca nu care cumva fiind om nestătător atita la cuvintu cit și la fapte, Costandin Duca-vodă, apucându-i la mină-i, să le facă vreo nevoie, foarte cu bună socoteală și nu cu puțină cheltuială le-au făcut ispravă de la Poartă ca să șază aici în țară să să odihnească, pînă cîndu Dîmnezeu și vremea lesnire și putință va da, și atunci să meargă la casile și la pămîntul lor.

Și așa după accia den Tîrgoviște purcegîndu și pre la satul mării-sale Potlogi mergîndu, la noiembrie 16 dni, iar la scaunul mării-sale, la București, au venit îmbrăcîndu cai-macanii cari-i lăsase măriia-sa, cu caftane, după obicei, iproci.

C a p. LV

[DE TRECIREA PRIN ȚARĂ A ENGLEZULUI SOLULUI
ANGLIEI, VENIT DE LA POARTĂ ȘI NUMELE LUI MILORD
PAGET ERA]

Șăzînd măriia-sa în scaun, venitu-i-au poruncă împărătească ca să gătească [conace] că iaste să vie să treacă prin țară solul Anglii, care de cîțiva ani era la Poarta turcească rezident, prin carele și pacea turcului cu neamțul s-au făcut, om mare, cinstit și înțeleptu, fiindu bine toate ale Porții turcești au chivernisit.

Deci vrînd să meargă la țara lui, așa au pohtit ca pre aici pren țară să treacă, mai multu pentru odihna lui și ca să vază și țara. Așa deci împărăția au poruncit ca toate cele de trebuință să gătească măriia-sa Costandin-vodă și viindu prin țară bine să-l grijască și să-l cinstească, fiind om mare și arătîndu-să bun priiaten și de mare folos Porții turcești. După ce deci la marginea Dunării au sosit la vadul ot Turtucaia unde-i zic [...], trimis-au măriia-sa Costandin-vodă doi boiari mari înainte cu carite domnești, cu corturi și cu toată alaltă gătire, cu cîțiva slujitori ca să poată fi de cele ce ar fi treaba să slujească. Boiarii însă aceștia era: Toma Cantacozino vel-sluger și Pătrașco Brézoianul vel-șătrariu, care foarte cu cinste priimindu-l, așa cu mare cinste l-au adus și pînă la scaunul Bucureștilor.

Însă după ce au venit la conacul de la Popeștii Hrizii vistierul, făcînd știre mării-sale lui vodă trimișii boiari că acolo au mas, măriia-sa a doao zi dînsu-de-dimineață au gătît pre amîndoi cei mai mari fii mării-sale, pre Costandin și pă Ștefan, împreună cu 3 boiari mari: Mihai Cantacezino vel-spatar, i Șarban Cantacozino vel-păbarnic i Radul Izvoranul vel-stolnic cu toată călărimea și cu carita mării-sale și ieșînd înainte la Văcărești în deal, s-au împreunat cu dînsul, pre carele aducîndu-l cu multu și frumos și mare alai pînă la casile mării-sale, unde gazda îi gătise. Acolo pogorîndu-să den carită, l-au suit coconii pînă sus în case și făcîndu țărmoniile ce s-au cuvenit, au venit coconii la curte împreună cu trimișii boiari, iproci. Aceasta era vineri, la aprilie 24 dni, iar după aceia, îndeseară, ca mai multă cinste să-i arate și ca să plinească porunca ce era împărătească, măriia-sa Costandin-vodă așa au socotit de au mers de s-au împreunat cu solul fără alai (însă după ce întii el, adecă solul mai înainte au trimis 4 boiari de ai lui care era mai de cinste, încă unul dentr-aceia îi era frate, de s-au închinat mării-sale, arătîndu despre partea solului că mare mulțumită face mării-sale de cinstea și bunavoință, ce cătră dînsul măriia-sa au arătat, iproci); carele la scara cea mai de jos ieșîndu înaintea

mării-sale, cu multă cinste și plecăciune l-au priimit și după ce multă țermonie și orăție s-au făcut. Așa deci dîndu partea cea dreaptă mării-sale lu vodă, amîndoi dempreună s-au suit în case și au șazut amîndoi numai ca la 2 ceasuri. După aceeași iară pînă la portiță pogorîndu-să, măriia-sa vodă au încălecat de au mers la curte, iar el s-au suit iarăși sus în case.

A doao zi, deci sîmbătă, poruncind măriia-sa vodă de s-au împodobit toți, trimis-au pre ginerile mării-sale Radul beizadea, feciorul lui Iliiaș-vodă, cu carîta cea mai frumoasă împreună și cu alte 3 carîte pentru boiarii lui să fie, și cu mulțime de pedestrime la sol, de l-au adus la curte, carele după ce au sosit la scară, iată acolo era iarăși amîndoi cocolii mării-sale, de l-au priimit și pînă sus în foișor aducîndu-l pre scara cea mare; acolo era și măriia-sa vodă cu alți boiari dempreună și așa cu mare cinste priimindu-l, partea de-a dreapta i-au dat. Întrîndu deci în divan era foarte în bună tocmeală orînduiți, toată capitănimea, i ceaușii, i stegarii slujitorești. După aceia mai înlăuntru întrîndu în spătărie era toată boierimea țării pusă în orînduiala lor și așa deci și în spătăriia cu stélile unde zic întrînd îndată au dat 4 tunuri, care mai înainte era gătite. Dupre aceia în scaun domnescu pre dînsul puindu-l și măriia-sa pre pat șazînd, după multă vorbă ce au avut singuri numai, și la masă l-au pus, căruia mare cinste făcîndu-i: de o partea despre dreapta toți boiarii lui puind, iar despre partea stîngă, dencătro măriia-sa vodă șădea, boierimea țării; de cîteva ori cu tunurile dînd și cu pușcile, închinîndu pentru sănătăți, iproci. Dat-au și cu pușcile iar pentru sănătăți închinîndu și de veselie mare, s-au și îmbătat atîta el, cît și boiarii lui (măcar că de nimini n-au fost siliți). După ce deci de la masă s-au sculat, l-au îmbrăcat măriia-sa vodă cu un conțeș al mării-sale cu spinare de samur și puindu-l în carită iarăși cu ginerile mării-sale, la gazdă ca să să odihnească l-au trimis.

Trecînd dar zioa aceia într-acestași chip, cu atîta cinste și cu iscusit ospăt, a doao zi duminică măriia-sa vodă dimineată iarăși la dînsul prin grădină au mers, cu aceeași oa-

meni iarăși ce întâi mersese, carele sol iarăși pogorindu-să jos la capul scării, iar după cele multe zise și complementuri, s-au urcat sus și citva șăzînd, măriia-sa vodă au mersu la curte. Luni deci după-prînzul pohtindu solul ca să vie la măriia-sa, însă numai cu alaiul oamenilor lui, așa au venit cu caritele lui, cu oamenii și cu toată parataxis a lui ce avea; deci măriia-sa în foișorul cel mare despre grădină cu cînte priimindu-l, multu șăzîndu ș-au luat și zîoa bună și s-au dus la gazdă. După aceia, marți dînsu-de-dimineată cu același alai dentîiu, cu aceiași boiari și cu carita cea frumoasă, cu ginerile mării-sale, așa cu alai frumos den tîrgu scoțîndu-l pînă la marginea tîrgului, luîndu-și zîoa bună boiarii de la dînsul, s-au înturnat înapoi mergîndu cu dînsul un steag de slujitori și cu acei dentii orînduiți și numiți boiari, cu toate cele de trebuință grijit pînă la Rucăr l-au dus și de acolo pînă la ținutul nêmtescu. Deci caritele, slujitorii, boiarii, luîndu-și zîoa bună, s-au înturnat și el s-au dus la Brașov. Însă den Dunăre pînă la Rucăr 10 conace făcîndu, cum mai sus am zis, foarte cu mare cînte l-au adus și l-au purtat, mai mult nevoind măriia-sa să plinească ce au fost porunca împărăției. Numele lui era milord Paget, om ca de 60 de ani și mai bine.

Cu acest sol, împreună de la viziriul trimis au fost împreună cu un agă pre carele măriia-sa vodă bine dăruindu-l și răspunsurile la cărțile cele de poruncă de la Poartă ce adusese, luînd, s-au dus la Odriiu, unde împărăția era.

Cap. LVI

[DE TRIMETEREA UNOR BOIERI LA NUNTA FICHII LUI
BANFI GHEORGHE, GUBERNATUL CEL MARE AL ARDEA-
LULUI]

După ce deci solul s-au dus, măriia-sa vodă ca să să mai trezvească și să să preumbe au socotit de au mers la Obilești, la satul mării-sale, unde cu toată boierimea cîteva zile făcînd și bine preumblindu-să, iar s-au învîrtejit și au venit la sca-

unul mării-sale, la București. După aceasta venit-au den Ardeal de la gubernatul cel mare al Țării Ardealului Banfi Gheorghie, carte la măriia-sa Costandin-vodă, rugind pre măriia-sa și chiemindu-l după obiceiul la nunta fiicii sale, vrind să o dea dup-un fecior al unui nemiș mare, anume Sekel Laslu. Acest nemiș încă cunoscut priiaten era mării-sale lu vodă; măriia-sa deci vrindu să păzească priiteșugul cel vecinescu, bine au voit și așa la orînduita vreme, cînd veste au și avut, la iunie în 10 dni, de aici de la Mogoșoaia de la satul mării-sale, unde să întimplase măriia-sa de era, gătît-au pre dumnealui Radul Izvoranul vel-stolnic împreună cu 4 cinstiți feciori de boiari, 2 fii dumisale, unul vtori spătar, anume Barbul fiul dumnealui vel-vistiar, și altul un cocon care era mai mare al dumnealui pomenitului Pîrvului Cantacozino stolnecul.

Pre acesta dar mai susnumit boiariu ca un sol, închipuindu însuși prizentîia, adecă chipul mării-sale lui vodă, cu scumpe și frumoasă domnești daruri la acea cinstită nuntă l-au trimis, purcegîndu de aicea de la Mogoșoaia, cum s-au zis, măriia-sa vodă încă a treia zi au mersu la București.

Cap. LVII

[DE SFINTIREA SFINTULUI MIR ȘI DE MERGEREA
MĂRII-SALE LA SCAUN, ÎN ȚIRGOVIȘTE]

Aici însemnăm pentru o pomenire numai ca să știe că, întimplîndu-să a fi preasfîntitul părinte patriarhul Ierusalimului kir Dositheu pă acea vreme aici în țară s-au făcut mir, care mir s-au sfîntit în zioa de Sfinții Apostoli Petru și Pavel, făcînd însuși sfințîia-sa liturghie cu alți mulți preoți, l-au sfîntit în mănăstirea unde să cinstescu acești sfinți apostoli, care să chiiamă arhimandritul, fiind și măriia-sa Costandin-vodă împreună cu arhiereul țării kir Theodosie și cu toți alalți episcopi cîți aici în țară să afla, și toată boierimea țării, la leat 7210, iunie 29 dni, la al patrusprăzecilea an

al domnii mării-sale lui Costandin-vodă. Care mir s-au făcut cu toată chieftuiala sfinții-sale părintelui, patriiarhului mai susnumitului ierusalimneanului. După aceasta deci viind și vremea căldurilor vării, măriia-sa, după ce au căutat ce au fostu alte trebi ale țării, la iulie 7 dni, au purces den București cătră Tirgoviște, mergînd pre la satele mării-sale Mogoșoaia i Potlogi și, la iulie 25 dni, au intrat la scaunul Tirgoviștii cu alai frumos, după obiceiul.

În Tirgoviște șazîndu măriia-sa Costandin-vodă, poruncă i-au venit de la chihaiiao vizirului ca să dea 100 de cai, ca să fie de treaba vînătorii, cîndu împărăția va vrea să iasă la vînat. Deci măriia-sa trimițîndu carte la chihaiiao și rugîndu-să ca să mai scază, să dea mai puțini cai; așa după rugăciunea mării-sale au lăsat ca să dea cai 70 și îndată măriia-sa poruncîndu de s-au strinsu den țară (însă cu bani), i-au trimis la Poartă.

După acéia avînd liniște și nefîndu alte trebi, au socotit ca să meargă la Brâncoveni, să vază mănăstirea cea den temelie, ce au rădicat, și așa la avgust 21 dni, au purces măriia-sa împreună cu boierimea și altă curte a mării-sale spre Brâncoveni, însă întîi pă la satul mării-sale Potlogii, apoi la Brâncoveni. Și acolo cîteva zile făcînd, iar la Tirgoviște s-au învîrtejit la septembrie 13 dni, leat 7211. La Brâncoveni însă fiînd, vête de la Poartă au venit cum că pe veziriul ce era, fiînd de multă vrême bolnav și el socotîndu-să că nu poate căuta trebile împărăției de multe ori s-au rugat să-l ierte și așa s-au mazilit și numaidecît au trimis la un pașă anume Mustafa-pașa Taltaban, care era seraschier asupra arapilor. la Hutai, de l-au adus și l-au făcut vezir. Deci măriia-sa Costandin-vodă au socotit de au trimis boiari la Poartă și cu pocloane, după obiceiul, și pentru trébile țării, însă pe dumnealui Cornea vel-ban, i Mihai Cantacozino vel-spatar, i Bunea Grădișteanul vel-comis și așa de aici au purces la septembrie 20 dni, și pe la Turtucaia Dunărea au trecut, cu care pocloane și altele, după obiceiul, noului vezir i-au trimis și cu cărți, rugîndu-l să-i fie milă de țară, iproci, cerîndu la

toate acestea' ajutor lui Dumnezeu. Deci boiarii mergîndu acolo și dîndu pocloanele, au grăit și cele de folosul pămîntului ce le zisese, care rugăciuni acei mari le-au priimit și au făgăduit că vor căuta și vor socoti de vor face cele ce să cuvin.

Iar măriia-sa vodă șazănd la Tirgoviște au luat vête cum că au sosit baș-capigi-baș împărătescu, carele și hazna-aga era trimis la București. Deci trimițîndu măriia-sa și poh-tîndu-l să meargă la Tirgoviște, el fiind omu bătrîn n-au vrut să meargă, pregetînd căiei și ostenelii drumului. Măriia-sa Costandin [-vodă] deci așa bine socotîndu-să și sfātuindu-să cu boierimea, au purces den Tirgoviște și viîndu pre la satele mării-sale Potlogii. Mogoșoia și cu alai după obicei_u au intrat în tirgu, la scaunul mării-sale, București, dîndu cu tunurile, îmbrăcîndu pe caimacami cu caftane dupe, obicei_u, la octombrie 25 dni.

După ce au șăzut în scaun, măriia-sa trimițînd cal după obicei_u, l-au adus la curte și dîndu fermanul împărătescu carele avea, au văzut măriia-sa ce iaste porunca și îndată au zis că va nevoi măriia-sa cum mai în grabă să plinească ce iaste porunca împărăției, de vreme ce scriia în ferman și porunca toată suma haraciului să o trimiță. Deci chîemîndu boierimea și spuîndu-le ce iaste porunca împărăției, au făcut socoteală și buna chiverniseală și la orînduita vrême gătînd măriia-sa haraciul l-au încărcat, și la decemvrie 15 dni, l-au pornit, trimițîndu pre Iane vâtafu za aprozi cu haznao, să meargă pină acolo, care multe cuvinte bune au zis cei mari văzînd slujba mării-sale, căci în grab s-au făcut treaba și porunca, și căci multă slujbă împărăției au arătat măriia-sa și întru aceasta.

Aicea însemnăm numai pentru o pomenire ca să știe că întru acestu an al patrusprăzecilea al domniei mării-sale, lui Costandin-vodă, au făcut măriia-sa biserica al căriia hram iaste Sfetî Ioan cel grecesc, care iaste în malul Dimbovitîi. Dentîiași dată această biserică fiind făr' de turnu și întunecată, măriia-sa au socotit de i-au făcut turnu și o au mai deș-chis-o, a căriia temelîia poate-fi fiîndu slabă, așa cu totul s-au

surpat și s-au stricat, nimunui primejdie făcînd. Deci măriia-sa cu bun gîndu s-au apucat întii toate cele de trebuință gătîndu și de tot fărîmîndu-o den temelie, au început a zidi și o au făcut-o foarte înfrumusețată, cu turnuri cumsăcadă, precum astăzi să vede împodobîndu-o măriia-sa cu zugrăvile pă denlăuntru și cu pardoséle și cu toate alalte cite trebuiescu aceștii sfînte bisérici ce s-au zis mai sus, săvîrșîndu-o măriia-sa în anul al 15 den domnia mării-sale.

C a p. LVIII

DE AICI ÎNCEP A SEMNA CE S-AR ÎNTÎMPLA ÎN ANUL
AL CINCISPRĂZECILEA AL DOMNII MĂRII-SALE LUI
COSTANDIN-VODĂ

Șăzînd domnia în București, au venit poruncă de la puternica împărăție ca să trimiță oștile la Isuf-pașa serascheriul, la Ismail, pentru că calga-sultan hainîndu-să despre împărăție, împreună cu frate-său Dovlet Gherei-hanul, venise calga în Bugeac lîngă care să fusese strinsu cităva tătărime și așa au stătut împotriva lui Isuf-pașa serascheriul.

Deci de la împărăție de aceasta auzîndu-să, numaidecît pre hanul cel bătrîn Silim Ghierei iarăși aducîndu-l de unde era, l-au făcut han și numaidecît l-au pornit să meargă la Crim, poruncîndu în toate părțile ca oastea turcească, spahii, inicării și oastea aceasta a noastră și cea moldovenească să meargă lîngă Isuf-pașa, ca cu acea oaste să să înfrîneze nebuniia și starea împotrivă a lui calga-sultan.

Dupre aceia dar apropiîndu-să sultanul spre marginea țării și înfricoșînd pre măriia-sa Costandin-vodă cu multe feliuri de porunci, zicîndu că va să prade țara, măriia-sa cu bun sfat și cu bună chiverniseală și la calga-sultan, boiari cu daruri au trimis, rugîndu-l ca să poruncească ordiei tătăraști să nu facă hoștește, dupe cum sintu învățați, vreo stricăciune țării, și la serascheriul iar cu multe rugăciuni și cu daruri scriîndu și rugîndu-să serascheriului ca să lase oastea țării la margine să fie de pază, să nu să întîmple vreo pacoste

sau vreo primejdie țării, fiindu vreme de iarnă pă la ghenarie, și apele fiind înghețate. Care serascheriul, ca un om înțelept și priiaten mării-sale fiind, bine au socotit ca oștile să stea la marginea țării să fie de pază, care au și fost.

Această dar gilceavă și mare frică au ținut pină cîndu s-au înțeles că pe [vizirul] Taltaban l-au mazilit cu urgie, și peste trei zile l-au și omorît, fiind om nebun și rău și pe cum mai pe urmă să dovedise că el fusese pricina întăritării acestii gilcevi pe tătari, zic, cu turcii. Deci schimbîndu-să obrazile la Poartă și puindu vezir pe Rami Mehmet-pașa, om foarte înțeleptu care fusese reiz, îndată ce au auzit calga-sultan și cu frate-său hanul cei ce să hainise, au fugit sultanul den Bugeac la Crim și dempreună cu frate-său s-au dus la cerchiezi și așa țările acestea au scăpat de primejdiia cea mare a tătarilor.

Ca p. LIX

INSEMNĂM AICI CUM UNIL BOIARI VRĂJMAȘI AI MĂRII-SALE LUI COSTANDIN-VODĂ, PE VIZIRUL LA CALE AU PUS DE AU CHEMAT LA ODRIIU PRE MĂRIIA-SA, LA CARE MERGERE DOMNUL MULTE DARURI AU DUS LA SULTAN]

După ce Paștile au trecut, a doao zi luni, lucru negîndit și niciodată crezut, nepriiatenii de la Poartă, cei ce niciodată nu să odihniia, vreme bună găsindu, așa au aflat și la cale au pus pe vezirul ca să clieme pre măriia-sa Costandin-vodă la Odriiu, zicînd că de vreme ce puternica împărăție are pace, cu toți cei ce mai înainte avea oștiri și gilcevi, trebuiește să meargă să sărute poala împărătească, care aceasta nu pentru alt s-au cîmoseut că iaste, fără cit ca niște vrăjmași ai mării-sale și ai pămîntului, vrînd să-l păgubească de sume mari de bani. Această pricină au aflat și așa de la Poartă au trimis pre un cuciuic îmbrîhor al împăratului anume Selim aga, carele aici au sosit în zioa de duminica Thomei și cînd în oraș vrea să între mai înainte, veste avînd de la lane vataful de aprozi, pre carele încă mai înainte

la Giurgiuv îl trimesese, i-au ieșit măriia-sa înainte deasupra viilor cu mare alai și cu toată boierimea și așa cu cinste l-au adus pînă dreptu gazda lui. Deci el au mersu de au descălecat la gazda lui, iar măriia-sa au mersu la curte și după acéia grijindu-i calul, cu fuștași și cu seiméni, după cum iaste obicéiul, l-au adus la curte.

Și așa aducîndu-l cu cinste, au dat fermanul și cartea veziriului la măriia-sa vodă, în care ferman și carte acesta poruncea: zicîndu că așa s-au socotit să meargă să sărute poala împărătească, căruia măriia-sa vodă au răspunsu că la poala împărătească gata iaste. Și așa aga turcul mergîndu la gazdă, măriia-sa îndată au scris și au trimis numaidecît răspunsul la Odriiu, făcînd știre că după porunca împărăției iată că să gătește și va purcede de va merge. Însă a doao zi după acestea, pă măriia-sa vodă găsindu-l o boală grea, unflătură la obraz care să chiiamă anemopiroma și văzînd că boala să întărește și să întimplă zăbavă, bine au socotit măriia-sa împreună cu boiarii, și așa au aflat să meargă înainte cîtiva boiari, una ca să dovedească că pricina zăbavii nu iaste de altu fără cît boala de la Dumnezeu i-au venit, a doao ca să găsească pă la priiateni bani și scule scumpe de cele ce sîntu de treaba darurilor atît a împăratului cît și a celor mari dentăuntru și den afară.

Și așa au gătit de au trimis pe dumnealor Cornea vel ban i Dîicul vel-logofăt, i Mihai Cantacozino vel-spătar, i Preda Prișcoveanu biv-vel-medelnicer.

Iar după acéia nici măriia-sa mult n-au zăbovit, ci îndată ce s-au cunoscut mai binișor, gătindu-să, au purces la mai 5 dni, leat 7211, însă la mai 3 dni, ca alai mare ieșînd, împreună cu aga turcul pînă în deal la Văcărești, unde corturile era întinse. Apoi iar s-au mai înturnat la scaun măriia-sa vodă, iar aga turcul au rămas acolo la corturi cu alți boiari împreună, de s-au mai gătit, și, cum zic, la 5 dni ale lui mai, zi miercuri, luîndu pre Dumnezeu într-ajutor, de la scaun[ul] mării-sale ot București au purces la Poartă, după

cum era porunca împărătească, împreună cu multă boierime și slujitori, ca la 70 de oameni, și așa fiindu slab măriia-sa, încet-încet au mers și la 28 dni ale lui mai, au sosit lângă satul ce-i zic Arnaut-Kioi, de lângă Odriiu, unde acoloa cu corturile măriia-sa au șazut, dupe cum porunca Porții era.

Acoloa dar fiindu măriia-sa împreună cu toată boierimea tăbăriți, au venit și dumnealui Alixandru Mavrocordat Exaporitos trimis de vezirul de s-au împreunat cu măriia-sa, căruia măriia-sa alai i-au și făcut. După aceia dar multe trebuincioase lucruri cu dînsul vorbindu, bine măriia-sa dăruindu-l și cu blană de samur, și cu zloți 1.000, și altele, și pe cal împodobit puindu-l, s-au dus iarăși în cetate la Odriiu.

După aceia, a doao zi și fiind dumnealui Nicolache, marele dragoman, viindu la măriia-sa, de s-au împreunat iarăși, și pe dînsul cu cele cuviincioase daruri măriia-sa dăruindu-l, s-au întorsu iarăși la Odriiu. Așadar deci după aceia, poruncă mării-sale au venit, ca să meargă în Odriiu și așa la 3 dni ale lui iunie, măriie-sa cu toată boierimea, cîți cu măriia-sa au mers den București, au intrat în Odriiu, mergînd la gazdă unde gătise în saraul de la Mitropolie și la iunie 9 dni, viindu poruncă de la măriia-sa veziriul ca să meargă vodă să îmbrace caftan, au mers și întîi la scara chihaiaili viziriului descălecîndu măriia-sa, s-au suit în case la chihaiiao. După acéia au mersu la măriia-sa veziriul și foarte cu cinste pre măriia-sa priimindu-l și bune cuvinte mării-sale lui vodă zicîndu, l-au îmbrăcat cu caftan pre măriia-sa vodă și pe 20 de boiari împreună. Și așa dup-acéia iarăși la chihaiia suindu-să, au mersu la gazdă.

După aceia, deci, dîndu-să pocloanele împărăției și plîndu-să și porunca ce era cu adaosul haraciului, carele cu multă voie rea a mării-sale lui vodă și durere den inimă a toată boierimea făcîndu-să, la iunie 15 dni, zi marți cîndu și calabas-divan să face, poruncă mării-sale lui vodă au venit împreună și cu cîțiva ceauși împărătești și cu toată boieri-

mea de au mersu la divanul împărătescu să îmbrace caftan. Unde mergîndu în saraiul împărătescu, au îmbrăcat pe măriia-sa cu caftan, puindu-i și cuca în cap, și cu măriia-sa dempreună au îmbrăcat pe 30 de boiari cu caftane și pentru ca să știe pentru o pomenire cine și cine au fostu aicea îi însemnăm, anume: întîi fiul mării-sale Ștefan beizadea, Cornea vel-ban, Diicul Rudeanul vel-logofăt, Mihai Cantacozino vel-spătar, Costandin Știrbêi vel-clucer, Dumitrașco Caramaliul vel-postelnic, Barbul Fărcășanul vel-stolnic, Iacov Pilarinos doftor, Bunea Grădișteanul vel-comis, Pană Negoescul vel-sărdar, Toma Cantacozino vel-sluger, Iorga biv-vel-sluger, Dumitrașco, vâtaf Razul, Costandin Corbeanul vel-pitar, Cernica Știrbêi vel-armaș, Matei Sacăzlăul vel-portar, Pătrașco Brézoianul vel-șătrar, Iane vel-clucer za arie, Ștefan Cantacozino vtori logofăt, Iordachie Crețulescul vel-cămăraș, Luca vtori vistîiar, Dumitrache vtori vistiar, Pătru Obédeanul biv-vel-căpitan za margine, Iordachie ceașul za aprozi, Sterie căpitanul, Costandin vtori sluger, Velisarie căpitanul, Dumitrașco căpitanul Hărgitoreanul, Matei Comăneanul vel-căpitan za seimeni, Iorga starostea.

După ce deci cu caftane pă măriia-sa vodă au îmbrăcat, sculîndu-să măriia-sa viziriul de la divan, au mers la împăratul și după aceia au dus și pre măriia-sa vodă la împăratul înlăuntru în casă, de s-au închinat după obicéiu, ducîndu cu măriia-sa și pă fiiul mării-sale și cu 5 boiari adecă: vel-ban, vel-logofăt, vel-spatar, vel-clucer, vel-stolnic și bune cuvinte puternecul împărat mării-sale zicînd, au ieșit afară și cu mulți ceași împărătești și boiari tot cu caftane îmbrăcați în orînduială alai făcîndu, trecîndu pe dinaintea porții veziriului, au mersu la gazdă.

Și după aceia isprăvindu măriia-sa trebi[le] ce au mai avut, nici multu n-au zăbovit ci la 26 dni ale lui iunie, poruncă mării-sale au venit de la viziriul de au mersu și ș-au luat zioa bună și iarăși bune cuvinte măriia-sa viziriul zi-

cînd, i-au dat și hățișirîful, care puternecul împărat mării-sale lui vodă l-au dat, în care hățișirîf pomenindu toate slujbile ce măriia-sa împărăției au făcut, l-au miluit și cu domnia țării să o aibă pînă la sfîrșitul vieții mării-sale. După aceea ieșind la corturi s-au gătit măriia-sa și la iunie 28 dni de la otac, de unde era, a veni în țară au purces, unde la scaunul mării-sale de la București, la iulie 11 dni, sosindu și cu mare alai în oraș intrîndu, după ce în divan măriia-sa s-au suit întîi hățișerîful au pus de l-au cetit și după acei în scaun șazăndu, 12 tunuri au dat. Cu măriia-sa dar de l'Odriiu s-au fostu orînduit de au venit imbrîhorul cel mare al vizirului și după ce întîi hățișirîful au cetit, pă imbrîhorul cu malotea cu spinare de samur l-au imbrăcat, și pe efenzi iazagii care cetise hățișirîful, și pă un ceaș împărătescu, și pe doi paici împărătești cu caftane imbrăcîndu-s-au dus la gazdă. Și după aceea măriia-sa vodă și pă caima cami, pă dumnealui Stroe vel-vornic și pă Șarban vel-vistier cu feligéle cu samur i-au imbrăcat și, pre Radul Goleșcul biv-vel-comis și pe Ianache Văcărescul vel-agă cu conteșe cu samur imbrăcîndu-i, toată boierimea și cu alalte țară de innoirea domniei mina mării-sale au sărutat și după aceea s-au pogorit măriia-sa la biserică, unde toți egumeni și tot ieration fiind cu sfeșnice, înaintea mării-sale ieșind și cu axion intrîndu în biserică, au sărutat icoanile, dînd slavă și mulțumită lui Dumnezeu. Și după-acéia egumenii toți împreună și cu altu cin preoțescu smerindu-să la mina mării-sale, au ieșit măriia-sa den biserică afară, fiindu și părintele Athanasie patriiarhul de la Antiohiia și la masă șazăndu cu toți boiarii cei ce au rămas aicea și cîțiva den arhierii împreună și cu părintele patriiarhul de 3 ori cite 4 tunuri au dat.

După venirea mării-sale, deci a patra zi, dăruindu pă imbrîhorul și pă cei ce de la Poartă cu măriia-sa au venit, i-au pornit de s-au dus la Odriiu și măriia-sa au ieșit de s-au dus la satul mării-sale la Mogoșoaia să să odihnească.

Cap. LX

[INSEMNĂM ACI DESPRE RĂSCOALA CE INICERII AU ÎNCEPUT A FACE ÎMPĂRĂȚIEI, PE CÎND SĂ AFLA LA ODRIIU ȘI DE RĂZBOIUL DINTRE OSTAȘII DEN ȚARIGRAD ȘI DEN ODRIIU]

După acestea mai de sus toate au trecut, nu după multă zăbavă veste de la Poartă de la chihaiale au venit mării-sale cum că la Țarigrad stringîndu-să ulemalile și cu alte cete slujitoarești cum: inicerii, spalui, bostangii, au început a zice că pe muftiul să-l dea în mina lor, avîndu judecată cu dînsul pentru multe lucruri afară den cale și multe răpitudini și jafuri ce acel muftiu unora și altora făcea, cit nu să mai putea suferi lăcomiia și răotățile lui. Mai zicea și aceasta: să meargă împăratul la Țarigrad la scaunul lui să șază, nefiîndu nici o pricină a șădea la Odriiu și ca acestea multe au fostu zicîndu și cum că de nu va da pe muftiul, nici va merge împăratul la Țarigrad, să știe că vor merge împotri-va împărăției ca să să bată și vor pune altu împărat, iproci.

Acestea și ca acestea auzîndu-să la Poartă nimie vezirului și altor putérnici nu le-au părut, ci în tot chipul socotînd să scape viața muftiului l-au și mazilit den dregătoria lui și pe el, și pe feciorul lui, și așa au ieșit și den Odriiu, umblind și într-o parte și într-alta, cum zicem ca să-și scutească viața lui și doar ar scăpa de reao primejdie și întîmplare.

Iar viziriul Rami întîi despre partea împăratului trimițînd pre imbrihorul cel mic la Țarigrad cu multe făgăduiale la acele zorbale, ca să să lipsească a face gilcevi și turburări ca acestea, ci să rămîie lucrul în liniște precum mai înainte era, însă ei nimie la acéia nu s-au uitat ci dentr-înșii alegîndu vezir, au pus pe un Ahmet-pașa, ginere lui Husein-pașa, veziriul, făcîndu-i și alalte toate cite trebuie deregătorii cum: caimacani, inicéri, aga și alte cite sîntu ale Porții. Și după aceia s-au gătit cu mulțime de oameni și oști, cu tunuri și cu alte cite trebuiescu de războiu și au purces a merge spre Odriiu.

Acestea auzindu sultan Mustafa-împăratul și cu Rami-veziriul foarte s-au turburat și au început a să găti și ei de războiu, însă, întâi au dat leafă inicérilor și după aceea trimițându împăratul pe silihtariul cu hatișirif la viziriul, unde era adunați toți dregătorii împărăției, mari și mici, ieșind veziriul în divan înaintea tuturor, acel hatișirif l-au cetit în care aceste cuvinte scriia: de au jăfuit pă cineva, de au omorât pă cineva fără dreptate și de poftescu să le mai fie împărat au ba, să mărturisească și așa după ce au cetit hatișiriful puind pe o masă în mijlocul divanului o sabie goală, pline și sare și mielatzetul, adevă vangheliia lor, întâi veziriul au mersu de au jurat pă acelea toate cum că-l poftescu pe împăratul și să-și verse singile sintu bucuroși, și ca acestea toți dregătorii aceia, unul cite unul, într-acestași chip au jurat că vor fi credincioși împărăției și după aceea ieșind silihtariul, au mersu numaidecît la saraiu, spuindu împăratului toate cite văzuse și auzise cu urechile lui. Și veziriul îndată au poruncit ca să să gătească de oaste, scoțindu întâi corturile și tuiurile și le-au întinsu afară în calea Țarigradului, unde-i zic la Solak Cișmesi. Și după acéia, a doao zi numaidecît și veziriul împreună cu împăratul și cu toată oastea la corturi unde era întinse au ieșit, și de acolo iarăși cu toată oastea sculindu-să, veziriul au început a merge înaintea acelor zorbale, ce veniia de la Țarigrad, unde nu multe conace de la Odriiu înainte spre Țarigrad mergindu, pînunde s-au întilnit cu ceialalți, și așa gătindu-să de războiu, iar noaptea s-au ajunsu inicării cei de la Țarigrad cu cei de la Odriiu și așa făcându-să totuna, fără veste au sărit și la împăratul, și la viziriul, dîndu și cu pușcile noaptea în corturile împărătești. Carele sultan Mustafa împreună cu veziriul lui Rami, cunoscîndu că s-au înșălat de slujitorii lui și spăimîndu-să au fugit noaptea. Însă veziriul și cu alți dregători s-au ascunsu care unde au putut, iar împăratul sultan Mustafa au mersu dréptu la saraiul împărătescu pe carele mumă-sa nu l-au lăsat în casa cea împărătească să șază,

zicindu că deaca au fugit nu mai iaste împărat, ci într-altă cășcioară mai mică l-au pus.

Așa deci dimineța veziriul acela al zorbalelor, împreună și cu alți dregători ai lui sculindu-să au venit în cetatea Odriiului și numaidecît au scos den casa unde închid împărații, pre sultan Ahmet, fratele lui sultan Mustafa, și așa l-au pus împărat, unde după aceia ducindu-l și la geamie, toți hogii lor au strigat numele lui împărat că iaste și pe sultan Mustafa l-au dus de l-au închis acolo unde și frate-său era închis.

După aceia deci au trimis porunci în toate părțile pentru muftiul ca să-l prinză și așa păcatele lui l-au dat în mîna lor, pă dînsul și cu feciorii lui, căruia făcîndu-i mare ocară, ca în legea lor nici odinioară aceasta să să fie auzit [nici] ca să să fie făcut, că vrînd să-l căznească întîi l-au scos den ulemanlic adecă den prioțiile și l-au făcut bei cu 2 tuiuri și pe fiul său Nacăpăl beiu cu un tuiu. Și după aceia socotîndu-i doar că mari sume de bani vor găsi la dinșii, multe cazne le-au dat și așa puțin lucru mărturisindu, fiiul în munci au murit, iar pe muftiu ducîndu-l la bitpazar unde-i zic, i-au tăiat capul și puindu-l în sulită și pe dînsul legîndu-l de picioare și inhămîndu pre un ovreîn, l-au tras pînă la corturi, unde afară era întinse la Solak Cișmesi, privighind toată lumea, lucru, iar zic, niciodată de nimini văzut sau pomenit a fi fostu, și de acolo aducîndu-l iar înapoi, l-au aruncat în apă în Tungea, și după acéia nici mult împărăția ceastă noao la Odriiu n-au zăbovit, fără cît numai pînă au dat bacșîsurile de împărăție [noao] și lefile slujitorilor. De dup-aceia numaidecît den Odriiu purcegîndu cu toată oastea au mers la Țarigrad și la Cop, unde-i zic, pe împăratul l-au încins cu sabie, cum iaste obicéiul lor. Însă zorbalele; ca niște zorbale, gîlcevile dentr-înșii n-au mai lipsit, ci tot cîndu una să potolîia, alta să începea, făcîndu toate de capetile lor, fiîndu toți mari și neascultători.

Cap. LXI

AICI ÎNSEMNĂM PENTRU O POMENIRE NUMAI CA SĂ ȘĂ
ȘTIE ȘI DE DOMNUL MOLDOVENESCU CARE ERA, CE S-AU
ÎNTÂMPLAT

Fiind domnu la Moldova Costandin Duca-vodă și nemai putind boierimea Țării Moldovii de răile obiceiuri și lucruri fără socoteală și de multe răotăți ce avea și reaoa ocîrmuire de multe ori și în multe chipuri s-au ispitit ca doar l-ar putea rădica den mijlocul lor și fugindu unii într-o parte alții într-alta și cu multe jalbe la Poartă alergîndu nimic pînă la o vreme nu putea folosi. Iar după aceea încă fiindu Rami pașa vezir, fiindu foarte înțeleptu, au ascultat jalba lor și numaidedit fără de veste trimițînd la Isuf-pașa sarascheriu de la Baba un capigi-bașa i-au poruncit ca ori cu ce mod va ști oamenii lui, să trimiță să-l prinză, temîndu-să să nu fugă, și la Poartă să-l trimiță.

Și așa trimițînd vreo 300 de turci fără de veste l-au prinsu și împreună cu doamna lui la Poartă l-au trimis, poruncindu să meargă și boierimea țării: una ca să stea la divan, la judecată cu dînsul pentru răotățile ce făcuse, a doao, ca să-și aleagă și domnu dintre dînsii să le puie. Și așa cum l-au dus pînă Costandin-vodă la Odriu, l-au mazilit și surgun la Cavala, lingă Sfetagora l-au făcut, mai multu căci să întîmplase gîlceville ce mai sus s-au pomenit atunci pe acea vreme de era, ci ca să șază acolo pînă să vor potoli gîlceville socotîia, însă gîlceville nu s-au potolit, ci încă mai mult s-au ațîțat, și așa au rămas lucrul boiarilor moldoveni atunci neisprăvit. Apoi după ce s-au făcut acesta împărat nou, au mersu toți la viziriul de ș-au spus halul și nevoia lor, și așa au dat voie să-și aleagă boiarii dintre dînsii să le puie domnu și cu toții la un cuvîntu fiind, au dus pre Mihalache Racoveți păharnecul la viziriul, zicîndu cu toții că pînă acela îl poftescu să le fie domnu și stăpin, și așa viziriul l-au îmbrăcat cu caftan și domnu ca să le fie l-au făcut. După aceea și de la împăratul caftan și cucă după obiceiul domnilor au luat, și așa la scaunul lui au mersu.

C a p. LXII

[DE MERGEREA DOMNII DEN BUCUREȘTI LA TÎRGO-
VIȘTE]

După aceasta viindu și apropiindu-să toamna și cule-
sul viilor, măriia-sa Costandin-vodă la septembrie 9 dni,
purcegindu din București și pă la satul mării-sale Mogo-
șoaia, Potlogii mergindu, la Tîrgoviște, la scaunul mării-
sale, în 17 dni ale lui septembrie au sosit.

C a p. LXIII

DE AICEA ÎNCEP A SCRIE CE S-AR ÎNNOI LA ANUL
ȘAISPRĂZECILEA AL DOMNII MĂRII-ŞALE LUI COSTAN-
DIN-VODĂ

Fiind între pagini tot capete de zorbale, și ales un inicăr
agă căruia și Cealic îi zicea, ca un lacom trufaș ce era, ajun-
gindu la dinsul stricătorii țărilor, oamenii cei răi, feciorii lui
Cantimir-vodă de la Moldova cu multe făgăduieli de mari
sume de bani, pentru domnia țării aceștia. Și așa acel ini-
căr agă [au luat] această treabă asupra lui ca să li-o ispră-
vească. Boiarii și capichiaialele țării, cari la Poartă era,
încă veste au prinsu de acestu fel de ficleșug și alergind la
priiatini, fiind și ajutoriul lui Dumnezeu, nimic n-au putut
isprăvi nepriiatenii, ci iară rușinați au rămas.

Însă neputindu într-altu chip cum mai face, fără cit
iară cu dare dă mulți bani, că au cerut pînă 550 de pungi
să dea; deci măcar că foarte peste puțină era săracilor, iar
neputindu-să într-altu chip a să face, au făgăduit boiarii ca
să dea acēști bani ce mai sus s-au pomenit, cerindu-i paginii
singuri, și așa numaidecît știre făcindu la măriia-sa vodă
la Tîrgoviște, unde era măriia-sa, atita dentr-al mării-sale
ce au avut, cit și den țară ce s-au putut stringe, au făcut o

sumă bună de bani și i-au trimis la Poartă, ca să dea la mirie unde cerea, iproci.

Însă măriia-sa vodă cu înalta socoteala mării-sale s-au socotit ca, de vreme ce să dau atîția bani să să isprăvească și vreo treabă a țării ca să să cunoască că nu s-au cheltuit de surda; ci cu multe rugăminte au scris la viziriul și la alți priiateni ca să să rădice adaosul haraciului care Rami veziriul și la alți priiatini cu hatîșiriful făcuse în zilele lui sultan Mustafa, care dupe multe rugăciuni și alte nevoițe ce s-au făcut, fiindu iar și ajutoriul dumnezeiescu și cunoscînd și că de va sta acel adaos, țeara să va strica, neputîndu ca să dea haraciul pe atîtea sute de pungi, au poruncit de s-au rădicat și den anatefteriul vistierii s-au scos; poruncînd încăși, ca și hatîșiriful cel vechiu al lui Husein-pașa veziriul, care măriia-sa Costandin-vodă făcuse, ca să să înnoiască. Și așa gătîndu-l veziriul pre un agă al lui, cu caftan aici la măriia-sa Costandin-vodă l-au trimis.

Venirea dar a acestui agă, măriia-sa vodă auzîndu, a socotit ca să nu-l aducă la Tîrgoviște ci la doao zile ale lui noiembrie purcegîndu de la Tîrgoviște pre la satul mării-sale Mogoșoaia trecînd, dreptu la București au venit, sosînd la 4 zile ale lui noiembrie, zi joi. A doao zi deci, vineri, cu mare alai ieșînd înaintea agăi turcului, l-au adus cu mare cinst și suîndu-să în divan întîi mucarelu l-au dat la măriia-sa vodă de l-au cetit, apoi fermanul întru care scriia că: socotînd împărăția că iaste peste puțința țării să dea acea sumă de bani ce să adăosese și pentru multă rugăminte ce măriia-sa vodă au făcut s-au milostivit de au rădicat acel adaos numai să să dea după obiceiul cel vechiu haraciul țării. Și după ce s-au cetit acele doao fermanuri, l-au îmbrăcat turcul cu caftan pre vodă și despre partea domniei, pe turcu cu feligea cu spinare de samur, și așa s-au dus la gazdă, carele nevrînd mai mult să șază aici, fără numai 6 zile, dăruîndu-l măriia-sa vodă foarte bine, s-au dus înapoi.

Cap. LXIV

[DE SCOATEREA DREGĂTORILOR DE LA ÎMPĂRĂȚIE
ȘI DE ADAOSUL HARACIULUI CE S-AU PUS PRE ȚARĂ]

După ce aga turcul, care venise cu caftanul, de aici au purces, a doao zi au nemerit și călărași de la Țarigrad, aducîndu vête că au scos împărăția și pă veziriul care era și pă inicer aga și alți diregători ai ogeacului iniceresc, care inicér aga era capul zorbalilor, om lacom, trufaș și rău, și a pus vezir pe Hasan-pașa caimacamul, carele ținea pre sora împăratului. Acesta dar puindu-să vezir, cu bună chiverniseala lui pă incet mulți den zorbale ce era au omorît și au surgunit și mai cu bunăstare ortacul l-au adus, iar mării-sale supărări de dat bani n-au lipsit a nu-i face, însă mai făr' de grijă era, de vrême ce acestu Hasan-pașă cunoscut mai denainte, încă den caimacamlicu lui era mării-sale lui vodă. Acest vezir dar puindu-să, măcar cum s-au zis că era priia-ten și cunoscut mării-sale lui vodă, iar rădicarea adaosului haraciului n-au îngăduit nicicum să nu fie, ci iară la loc o au pus-o, măcar că boiarii care acolo să afla multă nevointă au făcut, ca să fie rădicarea, cum cei mai înaintea acestuia făcuse; dar cum zic n-au vrut nicicum. Mai multu de au rădicat den toată suma adaosului talere 30.000, adecă 60 de pungi, iar 180 de pungi au rămas și pînă în zioa de astăzi de trage țara. Care aceasta aicea auzindu-să că iar au rămas adaosul, cu multă voie-rea și mării-sale lui vodă și tuturor pămîntenilor au fost, că la céle neputincioase cine poate alt a zice, fără cit cu mîhnire a sufletului a suferi și a mulțumi lui Dumnezeu, și așa au curs lucrul de au rămas iar să dea adaosul haraciului, cum mai sus s-au zis.

Șazînd deci domnia în Țirgoviște, după obicéiu, pînă după Sfeti Dimitrie și vrême [a] începîndu a să răci, au purces de la Țirgoviște, și mergînd pre la satul mării-sale Pologii, au venit la București, intrînd în București cu alai frumos; duple acéia îmbrăcînd și pre caimacam cu caftane după obicei.

Cap. LXV

DE AICI ÎNCEP A SEMNA CE S-AR ÎNTIMPLA ÎN ANUL AD-
ŞAISPRĂZECILEA¹ AL DOMNIEI MĂRII-SALE LUI CÔS-
TANDIN-VODĂ

Fiind deci măriia-sa vodă în Bucureşti, au socotit de au trimis la Poartă alţi boiari, ca să se afle acolo ca să poată veni cei ce era acolo mai înainte, fiind acolo dumnealui Toma Cantacozino vel-sluger, i Ianache Văcărescul vel-agă. Aşa deci au socotit de au trimis pre Cornea Brăiloiul vel-ban, i pre Ştefan Cantacozino vel-păharnic, ducind şi cite ceva plocoane după obicéiu la vezir, la chihaia, carii după ce au sosit acolo numaidecît cei mai de sus pomeniţi boiari, carii acolo să afla, de la chéhaiao şi de la viziriul luîndu-şi zio bună, au venit în ţară, rămiîndu la Poartă purtători de grije aceşti ce să ziseră mai sus vel-ban şi vel-paharnic.

Cap. LXVI

Într-acest an al XVII-lea², măriia-sa vodă fiind multu rugat şi supărat de sfinţia-sa părintele patriiarhul Ierusalimului kir Dositheu pentru bisérica lui Sfeti Gheorghe, de aici den Bucureşti, care fiind mică şi întunecoasă, şi nefiîndu de potrive hanului, carele împrejurul ei era, zicîndu precum au nevoit de au făcut rîndul chiliilor după împrejur să facă şi mănăstirea.

Aşadar măriia-sa, ca un milostiv şi iubitor de a face pomeni, bine au voit şi den temelie acea bisérică stricîndu-o, au rădicat o mare, şi minunată şi frumoasă mănăstire, după

¹ În realitate al şaptesprezecelea.

² Corectat ulterior cu altă cerneală.

cum să vede. Însă într-acest an numai pînă la un loc lucrînd-o, au lăsat să să usuce și așa au învălit-o.

Viind deci vremea cea obicinuită să meargă măriia-sa la Tirgoviște, au purces de aici den București, și mergînd pe la satul mării-sale Mogoșoaia, i Potlogii, au mersu la Tirgoviște, intrînd la scaunul mării-sale cu frumos alai, după obicéiu la septembrie 22 dni.

C a p. LXVII

[DE MAZÎLIREA VIZIRIULUI]

Șăzînd deci domniia în Tirgoviște, au venit vête de la Poartă cum că împărăția au mazilit pre viziriul ce era Hasan-pașa, puind vezir pe Ahmet-pașa Calailăul, om nebun, rău și lacom. Această veste auzînd, multă intristăciune la toți au fost, socotînd pagubele ce era în zilele lui să să facă; însă măriia-sa vodă, ca un bun chivernisitor, au scris la boiari să chivernisească trebile după vremi cum era; carele nu puține luări și jafuri de la toți făcea, mult strămutîndu lucrurile Porții, carele pentru oarece cusur de bani ce ceruse mai înainte den haraci să să dea la miriu pentru lefile slujitorilor, care măriia-sa vodă muncise în tot chipul de-i gătitise și-i trimisese, iar el numaidecît Calailăul pentru acei puțini ce rămăsese bani au trimis bumbașir pre cuciuc-imbrihor al împăratului, pre carele nu cu puțină chieltuială l-au rădicat de s-au dus la Moldova, avînd și acolo poruncă împărătească pentru cusur de haraci.

Și așa ducîndu-să imbrihorul și viindu vremea cea obicinuită, măriia-sa vodă s-au rădicat de la Tirgoviște și, mergînd pe la satul mării-sale Potlogii, au venit la București, intrîndu la scaunul mării-sale cu alai mare, după obicéiu, la octombrie 28 dni; dupre acéia au îmbrăcat și pe caimacami cu caftane.

C a p. LXVIII

DE AICEA ÎNCEPEM A SEMNA ORICE S-AR ÎNTÂMPLA A FI ÎN
ANUL AL ȘAPTESPREZECILEA (XVIII)¹ AL DOM-
NIEI LUI IO COSTANDIN BASARABĂ-VOIEVOD

După ce deci domniia au venit în București, avînd știre de la boiarii care era la Poartă că Calailăul vezirul căre s-a mănince, găsind multe vorbe a zice, de care măriia-sa vodă bine socotindu-să și cu sfatul aflînd că acelui lacom și rău vizir să i să trimiță ceva pentru ca să nu facă mai mare pagubă și cheltuială săracilor și cu acéia ce au putut găti au trimis pre dumnealui Ștefan Cantacozino vel-paharnic, carele măcar că fusese la Poartă în trecuta vreme, dupe cum s-au pomenit mai înapoi, iar dupe acéia măriia-sa vodă i-au fostu poruncit de au fostu venit și așa au socotit de iarăși l-au trimis. Carele după ce au mers acolo, găsindu lucrurile turburate, împreună cu cei ce era boiari acolo făcînd nevoiță în tot chipul, au îmblinzit lucrurile; însă de-abia odihnind pre rău vezir cu 100 de pungi, care bani măcar că peste puțină era ca să să dea, iar pentru temerea a mai mari pagube, s-au făcut cum s-au putut și s-au dat, și așa s-au îmblinzit și făgăduieli dă căutare arăta. Însă mult nu s-au zăbovit în vizarit, ci pentru nesuferitele răotăți ce făcea, 3 luni numai au fostu vezir, după acéia l-au mazilit, puînd vezir în locul lui pre un Mehmet-pașa, carele fusese căpitan-pașa, om bun și blind.

Pentru al căruia vizaret multă bucurie au luat toți, socotind că mai cu liniște doară să vor chivernisi toate, căruia după obiceiul i s-au trimis poclonul, priimind foarte bine pre capichihaiale și pre boiari, mergînd înainte lui cu poclonul, făgăduindu că va căuta pre săraci, iproci.

¹ Corectat marginal.

. C a p. LXIX

[DE MAZİLIREA LUI MIHAI-VODĂ DEN MOLDOVA ȘI DE
MOARTEA LUI LEOPOLD, ÎMPĂRATUL NEMȚESC]

Luind dar pecéte acest Mehmet-pașa nu știm din ce pricină să fie pogorit lucrul, sau den reaoa chiverniseală a capichihaialilor ce era acolo, că numai totdeodată s-au auzit că pe domnul ce era la Moldova, Mihai-vodă, l-au mazilit, puindu domnu acolo pă Antiohie-vodă Cantimir. Și așa el gătindu-să au mersu la scaunul său la Moldova, iar pre Mi-pai-vodă mazilul domnu l-au dus la Poartă.

Și aceasta numai pentru o pomenire, ca să să știe, să însemnează aicea că într-acest an al domniei mării-sale lui Costandin-vodă s-au auzit că au murit și Leopold, împăratul nemțescu, de vîrstă fiind, cum s-au văzut scris, de ani 64 pol, la luna lui aprilie 24 dni, datoriia omenească făcîndu.

C a p. LXX

[DE TRIMITEREA ALTOR CAPICHIHAIALE LA POARTĂ]

Pentru chiverniseala de la Poartă dar, mării-sa vodă socotind au trimis pre dumnealui Ianache Văcărescul vel-agă i Drăghici Cîmpineanul vataf za aprozi, ca să să afle acolo, de vréme ce poruncise să-și vie acasă mai sus pomenitul Ștefan Cantacozino vel-paharnic, că multă vréme acolo în slujba țării și a domnului să aflase. Deci, lipsindu dumnealui de acolo, cești ce se ziseră mai sus să rămîie în locul dumnealui acolo, căutîndu trebile țării; carii după ce au sosit la Poartă, luîndu-și zioa bună păharnecul au venit în țară și cești ce să ziseră au rămas acolo.

Cap. LXXI

[DE VENIREA UNUI SOL DE LA MOLDOVA LA MĂRII-SA
COSTANDIN-VODĂ ȘI DE TRIMITEREA ȘI DE LA MĂRII-SA
SOL LA DOMNUL CEL NOU AL MOLDOVIJ]

Șăzind deci domniia în București pină la lăsata-secului de postul Simpietriului și încălzindu-să vremea, după obicei, ca să meargă la Tirgoviște s-au gătit și la iunie 26 dni au purces den București, mergind la satul mării-sale Mogosoaia și acoloa șăzind 12 zile, de acoloa purcegindu au mersu la satul mării-sale Potlogii, și de acolo purcegindu, au mersu la Tirgoviște, intrindu la scaun cu alai, după obicei, la iunie 27 dni.

După ce au soșit deci domniia la Tirgoviște, a treia zi au venit și solul de la Moldova, după obiceiul țărilor, ca să arate dragoste și prieteșug, viind zie, Bogdan hatmanul, cumnatul domnu-său, lui Antiohie-vodă, pre carele cu cinste priimindu-l mării-sa vodă și după obicei, ospătindu-l, luindu-și zioa bună s-au dus, zăbovind aicea numai 8 zile. Trezind deci citeva zile, au socotit mării-sa, după obicei, ca să trimiță sol și despre partea mării-sale, ca să arate și să dovedească dragostea și prieteșugul, și așa au gătit pre ginerile mării-sale, pre Șarban vel-stolnic, și l-au trimis sol, purcegind de aici de la Tirgoviște la iulie 25 dni, și la avgost în 16 dni, iar au fostu aici la Tirgoviște.

Cap. LXXII

[DE PREUMBLAREA MĂRII-SALE COSTANDIN-VODĂ
PRIN LĂUNTRUL ȚĂRII]

Văzindu mării-sa vodă că despre Poartă iaste liniște, și banii încă, la miri, ce ceruse den haraci să dădese, trimițindu unii cu Iacov doftorul și alții cu fratele tefderdariului, carele bumbașir pentru bani aici venise, cu carele și Chiriță Dimachi s-au dus acasă-și, la Tarigrad; cunoscindu că iaste vremea preumblării, răcorindu-să și vremea, așa bine au

socotit și în ospete pre la casile boiarilor spre Sărata au mers: pre la Mărginenii mănăstirii întii, apoi la Mărginenii lui vel-spatar, Filipeștii de Pădure, Măgurenii, Filipeștii de la Praova, umblindu spre Scăiani au mers și, de la Scăiani la Șchi-ia și de acolo la Sărata. Și de acolo și pînă la Rimnic, la mănăstire, unde măriia-sa împreună cu Mihai Catacozino vel-spătar o făcuse și de cînd să zidise și să înfrumosețase cu toate podoabele, atit cele pã denlăuntru mănăstirii, cît și cele după-nprejurul mănăstirii, chilio și altele. Vreme măriia-sa nu mai avusese să vază pînă acum, pînă Dumnezeu această liniște dispre Poartă adusese, căruia vremea îndemină dînd, au mers și pîn' la Rimnic, cum ziși, unde în zioa de Înălțarea cinstitei cruci, la 14 dni ale lui septembrie, acolo au fostu veselindu-să cu toți boiarii mării-sale. Într-aceia zi au dat slavă și mulțumită lui Dumnezeu, iar a doao zi dinsu-de-dimineată purcegînd, au mers înapoi iar la Sărata, și de acolo pre la satul ginerului mării-sale, Șărban vel-stolnic, pre la Tătărani, și de acolo pre la Negoieștii, pã la satul cumnatului mării-sale, a lui Pană vel-sărdar, pe unde frumos și cu mare bucurie priimind pre măriia-sa, toți ospătindu-l cît mai bine și după putință le-au fostu. Așa deci, de acolo, pe la Finta mergînd, iar la Tirgoviște la scaunul mării-sale au sosit, făcînd toată preumblarea aceasta zile 20.

După ce deci la scaunul mării-sale au venit, iar căuta trebile cîte era a se face au început, pînă cîndu și vremea culesului viilor au sosit. Și așa la octombrie 2 dni, au mersu măriia-sa la viile de la sătēni de au șazut acolo citeva zile, împreună cu toată casa mării-sale și alți boiari, unde și culesul au făcut, iar mai mult pentru preumblarea, după cum și într-alți timpi au făcut.

Vîind deci de la vii iar în Tirgoviște, au mai șazut măriia-sa pînă la octombrie [...] dni, iar după aceia apropiindu-să și vremea răcelii, au purces măriia-sa la octombrie 22 dni, și au mersu pe la satul mării-sale Potlogii, unde și pã Sfeti Dimitrie au făcut, și dupe acēia pe la Mogoșoaia iar la satul mării-sale mergîndu, au intrat la scaun la București,

la octombrie 30 dni, cu alai, după obicei; duple acéia și pre caimacani cu caftane i-au îmbrăcat.

Aici să însemnează ca să știe că într-acest al 18-'ea al domniei mării-sale, lui Costandin Basarab-voievod, s-au isprăvit de toată zidirea și învelișul și cu toate cele den afară cite trebuiescu, frumoasa și marea mănăstire a lui Sfeti Gheorghie de aici den București, care den trecutul an a o zidi au început măriia-sa, păcum inapoi s-au pomenit și întru acestu an de tot s-au isprăvit, cum ziși, de cele pă din afară.

C a p. LXXIII

DE AICI ÎNSEMNEZU ORICE S-AR ÎNTÎMPLA ÎN ANUL
AL OPTUSPRĂZECILEA (XIX) AL DOMNUL MĂRII-SALE
LUI IO COSTANDIN BASARAB-VOIEVOD

Viind vremea cea orînduită de sus a căsătoriei coconului mării-sale a lui Costandin Brâncoveanu, cel dentiiu fiiu al mării-sale, și așa hotărită fiindu s-au săvîrșit la ghenarie 20 dni, cununindu-l preacinstitul învățatul și blagorodnecul boiaru Costandin Cantacozino stolnecul, moșul coconului mai sus pomenitului, de vrême ce coconii dumnealui au fostu botezat pre toți coconii mării-sale, și așa învrednicindu-să a ajunge la zioa aceasta a veselii fiului mării-sale. Așa măriia-sa bine au voit și au pohtit ea dumnealui însuși cu cinstea bătrînéților dumnealui să săvîrșească sfinta și legiuita cununie, carele încălecînd și cu mare și cinstita orînduială au mers de au săvîrșit taina cununii. Luat-au dar coconul pre cocoana stolnecului Balș de la Moldova, anume Anna. Întimplatu-s-au la această veselie a fi trimis sol de la domnul Moldovii Antiohie-vodă Cantimir: Ioniță marele spătar, feciorul Mutei, den vița și sămința Cantacozinești-

¹ Adăugat deasupra după ce *optusprezecilea* a fost șters.

lor, și alții mulți boiari moldoveni, carii în urmă mai săzindu cîteva zile, la 26 dni, s-au dus iarăși la Moldova, la țara lor.

Dupe aceasta mult n-au trecut, ci au venit porunca împărătească cu mataragi-bașa al vezirului ca să dea măriia-sa vodă den haraci înainte pungi 116, lucru foarte greu și peste putință, de vreme ce era adaosul haraciului încă nerădicat pentru alte gréle păgînești și ceriri făr' de cale. Neavîndu dar într-alt chip cum face, au trimis cu jalbă boiari mari de jos la Poartă cu arzumagzar. Carii mergînd acolo, chihaiiao veziriului ce era nici o ascultare nu le-au dat, ci capichihaialile numai pre la tefterdariul umblînd cu multe rugăminte, de-abia den suma ce cerea [au mai iertat] pungi 90, de iznoavă tare poruncă mării-sale au venit ca cum mai curîndu banii la miriia împărătească să-i trimiță. Mării-sa dar văzîndu pripa și greul cel ce peste putință ce era, au dat o sumă de bani de la măriia-sa; au făcut și boiarii cei mari de la ei cum au putut de au dat iar o sumă cu vlădica și cu episcopii și altă sumă s-au scris la capichihaiale să găsească ei, de vor putea, ca să să plinească porunca împărăției, să nu să întimple vreo primejdie. Și așa pre acel mataragiu cu banii l-au pornit de s-au dus la Țarigrad.

După aceia, socotîndu măriia-sa că ananghion lucru iaste să să afle la Poartă și alte obraze mai de cînte pentru chiverniseala trebilor țării și ale domniei, au socotit dar de au trimis pe Mihai biv-vel-medelnicer și pre Iorga vel-sluger, împreună și pre ginerile mării-sale, Iordachie Crețulescul vel-cămăraș, carii de aicea au purces la aprilie 22 dni, poruncînd ca să să scoale să vie încoace de la Poartă den slujba unde era, Palaloga vtori postelnic, i Costandin vtori sluger, i Sterie biv-căpitan și să rămîie cum mai sus se-au zis aceștia ce au mersu în locul lor, carii acești numiți boiari aici au sosit de la Țarigrad, la maiu 24 dni.

C a p. LXXIV

[DE SCOATEREA VEZIRIULUI ȘI CUM BOALA CIUMII
ÎN BUCUREȘTI S-AU ÎNTINS]

Véste au venit cu călărași de la Țarigrad, cum că la aprilie 20 dni, au scos împăratul Mehmet-pașa veziriul, puindu în locul lui vizir pre silihtar Ali-pașa, om lacom și ne iubitor de creștini. Acesta, cum s-au pus vezir, a doao zi numai ce au trimis pre un silihtar, copil den casă al lui, aici la măriia-sa vodă cu mujdea de vizerie noao; pricina era ca să-l facă să cîștige, căruia viindu l-au dăruit măriia-sa vodă cu 5 pungi de bani și multe daruri și de aicea au mersu la Moldova.

Măriia-sa vodă deci, șazindu pină la mai 12 dni și socotindu că alte trebi despre Poartă n-are, au mersu măriia-sa în preumblare, precum și într-alți timpi, la Obilești, purcegindu den București la mai 13 dni, mergindu de prînzu de s-au ospătat la satul Radului căpitanul, la Dudești, și de acolo după-prînz au mers spre Obilești, însă singur, fără doamna mării-sale, și așa acolo au șazut pin' la mai 23 dni și la mai în 24, purcegindu, au venit iarăși la București la mai 25 dni.

Șazind deci puțină vreme domnia în București și în-templindu-să a să începe boală năprasnică a ciumii, măcar că dupe cum și într-alți timpi mergea la Țirgoviște, iar pentru frica aceia a boalei mai de timpuriu den București s-au rădicat și întiu la Mogoșoaia, satul mării-sale, mergind și zăbovindu-se cîteva zile.

După aceia purcegindu de la Mogoșoaia, au mers la Țirgoviște, intrind la scaun cu alai frumos, la iulie 25 dni. După aceia au îmbrăcat măriia-sa și pe vornecul de Țirgoviște cu caftan, dup-obicîiu.

Cap. LXXV.

[CUM, IARĂȘI PORUNCĂ PENTRU DARE DE BANI DE LA
POARTĂ AU VENIT]

Săzind domnia în Tirgoviște, au venit un capigi-bașa, anume Emiralemu Ali aga cu ferman împărătescu, ca să dea măriia-sa vodă den haraci înainte la miriia împărătească 100 de pungi, care auzindu măriia-sa împreună cu ceilalți boiari multă voie rea au luat și îndată arzu cu jalbă s-au trimis, ca doară ar mai scădea ceva, dar nimic nu s-au putut folosi, nescăzindu măcar un ban, pentru care cu multă voiere puind însă minile cu toții și măriia-sa vodă cu boiarii au plinit acei bani, 100 de pungi, și așa au pornit pă acel agă la avgust 22 dni, trimițindu împreună cu banii și pă Mănăil vel-șătrar de au mersu la Poartă și ca să ducă banii, și ca să rămie în locul lui Iordachie Crețulescul vel-cămăraș acolo la Țarigrad, că lui îi poruncise măriia-sa vodă ca să vie și așa treaba și porunca acéia împărătească cu multă osirdie ș-au luat isprava.

După ce deci banii împreună cu Mănăilă vel-șătrar la Țarigrad sosind dupe poruncă, dumnealui Iordache Crețulescul vel-cămăraș luind voie de la Poartă, s-au sculat de au venit, sosindu aici la septembrie 28 dni, și așa după sositrea lui aici mult nu s-au zăbovit, ci pentru chivernisirea Porții și trebilor mării-sale, au socotit măriia-sa vodă de au trimis pe Ianache Văcărescul vel-agă, carele de aici au purces la octombrie 3 dni, ca să se afle la Poartă, de vreme ce poruncise măriia-sa vodă ca să se scoale să vie în țară și Iorga vel-sluger, și Mănăil vel-șătrar, și așa sosind vel-agă la Poartă, boiarii aceștia ce mai sus s-au numit au purces de au venit în țară, sosind aici la Tirgoviște la noiembrie 8 dni.

Sosind deci Ianache Văcărescul vel-agă la Poartă, iată că au înțeles cum că chihaiao viziriului va să trimiță bum-

başir pentru rămăşiţa banilor de haraci; mers-au deci împreună cu capichihaialile şi s-au rugat mult ca să nu trimită bumbaşir, dar nicidecum n-au putut face a nu să trimită, zicînd că porunca viziriului iaste. Şi aşa au trimis bumbaşir pre Hasan aga buiuc imbrîhor al veziriului, carele viindu aici şi făcîndu mare pripă pentru rămăşiţa acelor bani de haraci, măriia-sa au făcut cum au putut, dîndu mai mulţi bani de la măriia-sa, că den ţară nu să strînsese şi treaba o au făcut, porunca împărăţiei plinînd. Au pornit pe agă cu haznao de s-au dus, trimiţînd cu dinsul şi pe Dumitrache Vlasto vtori vistiar la luna lui octombrie 29 dni. S-au plinit şi anul al 19-lea¹ al mării-sale lui Costandîn-vodă.

Cap. LXXVI

DE AICI CU AJUTORIUL LUI DUMNEZEU ÎNCEP A SEMNA
ORICE S-AR ÎNTÂMPLA A FI ÎN ANUL AL XX-LEA AL DOM-
NII MĂRII-SALE LUI IO COSTANDIN BASARAB BRÂNCO-
VEANU-VOIEVOD

Precum lăcomiia păgînească mod şi saşiu n-are, nici uitîndu-să vrecdată la neputinţa ticăloşilor supuşilor lor, aşa şi acum la aceasta au arătat că totdeodată numai au scornit că cere împăratul 200 de pungi de bani, ca să-i facă măriia-sa vodă slujbă care aceia bine s-au cunoscut că lacomul vezir cu chihaiauo lui vrea să mînce, iar împăratul nici o ştire nu avea, precum au şi mîncat. Şi aşa cu tare poruncă poruncînd boiarilor capichihaiale ca să scrie numai să trimită măriia-sa acei bani, care cerire cu mare durere a inimii tuturor auzindu-o, n-au avut într-alt chip măriia-sa cum face, numai cu mare rugăciune, scriînd şi rugîndu-să putérnicilor stăpîni de-abia au mai iertat 80 de pungi, iar 120 de pungi cu mare nevoie cu de la singur măriia-sa, ce

¹ Corectat.

s-au putut au dat, și boiarii la Țarigrad au găsit de au luat împrumut de au dat acei bani, făcându-să și această poruncă a lacomilor stăpîni păgîni putérnici, neputîndu-să nici într-un chip a face [alt fel].

Șăzîndu domniia în Țirgoviște și pentru boala ciumii, de vreme ce și în București să înmulțise boala acéea și împrejurul orașului, pentru acea dar pricină domniia s-au zăbovit în Țirgoviște, pînă cîndu și sfintele sărbători ale domnului și spăsitoriului nostru Isus Hristos să apropiase. Deci bine socotîndu măriia-sa, împreună cu toți dregătorii mării-sale, de vreme ce acestu scaun bătrîn fiîndu lipsit de cîntea chipului celui stăpînescu și uitat de alți domni care mai înaintea mării-sale fusése, bine au voit și aicea Crăciunul, Sfeti Vasilie și Boboteaza au făcut, cu toată pompa cea ce s-au căzut. Întimplatu-s-au a fi aicea dîn arhieriei striîni: Climentu proin odriianul și dirstoreanul Athanasie. Întimplatu-se-au a fi în ziua nașterii domnului și spăsitoriului nostru și baraiamul turcescu, pentru care fiîndu rară întimplarea aceasta, aci se semnează ca să să știe.

Șăzînd domniia tot în Țirgoviște, vête de la Țarigrad [au venit] cum că sfinția-sa părintele Macariotatos Ierusalimneanul bolîndu 28 de zile, la februarie în 6 dni, datorîia omenească ș-au dat și în locul lui la scaunul patrierșii s-au învrednicit nepotul sfinții-sale Hrisanthu, carele era Kesarios Palistinii, om tînăr, iar învățat și blindu și cu mult dar împodobit. Acestu dar pomenit mai sus patriiarhu, anume Dositheu, au stătut mare om și învățat foarte, au păstorit turma pravoslavii ca un vrednic păstor, lumină multă și bisericii lui Hristos au fost, știut de monarși și domni mari, toți ereticii și ciți era împrotivnicii pravoslavii se temea dă el, că putere mare și tare avea și la cuvînt, și la scris; mare păgubă s-au cunoscut că s-au făcut la norodul pravoslavnic și rar om în chip și în vrednicie să va putea afla ca el, pentru acéea, a fi întru vécinica pomenire, aicea să însemnează a să ști.

Cap. LXXVII

ICUM, BOALA CIUMII CURĂTINDU-SE, AU MERS
MĂRIIA-SA VODĂ LA BUCUREȘTI ȘI FERMAN I-AU VENIT
DE LA POARTĂ SĂ MEARGĂ MĂRIIA-SA LA CETATEA
TIGHINII SĂ O DREAGĂ]

Șazindu domniia în Tirgoviște pin-in sfîrșitul lui fevruarie pentru cumplita boală ce întrase într-acest an, cum mai sus s-au pomenit, la București, au fostu așteptindu pină s-au curățit de istov smolirea boalii și așa, la martie 1 dni, purcegînd den Tirgoviște, pă la satele mării-sale, mergîndu Potlogii, Mogoșoaia, la martie 5 dni, au intrat la scaunul mării-sale, în București, și au dat cu tunurile, îmbrăcîndu pre boiari cu caftane după obicei.

După acéea n-au trecut zile multe, ci viind călărași de la Poartă, au făcut boiarii capichihaialele știre cum că s-au făcut ferman ca să meargă măriia-sa vodă la cetatea Tighinii să o dreagă, unde acolo și serascheriul de la Baba, anume Isuf-pașa era orinduit cu altă turcime și domnul de la Moldova, ca să lucreze acea cetate, iproci. Și cum că au orinduit și 2.000 de salahori, și 200 de meșteri de lemn, și 100 de zidari și 350 de cară. Această veste auzindu, măriia-sa nu puțin s-au turburat; una căci mare struncinare săracilor să face, a doao că numai sta nici păgînii cu cerutul și cu mincatul cu zecile și sutele de pungi. Nu multe zile dar trecîndu pină au venit cu acel ferman aici de poruncă ca înaintea lui Sfeti Gheorghie poruncîndu mării-sale să să afle cu toți salahorii și carăle ce mai sus s-au pomenit la Bender, cu acestu ferman viind Hasa aga capigilar chihaiasi al veziriului silihtar Ali-pașa. După ce dar porunca împărătească au venit, numai-decît au dat poruncă ca să să gătească de oaste boiarii și să să grijască den dorobanți, călărași, scutelnici, salahori să meargă; iar căci nu s-au ajunsu a să plini suma și carele cu bani, au dat poruncă să să facă și așa cu mare nevoință, treaba și porunca împărătească căutîndu, săvai cu mare greu și cu mare păs al săracilor.

Dar daca angariile tiranilor păgini nu lipsescu, iaste tre-bile și poruncile să să caute cu salahori și cu carăle; deci la aprilie 6 dni, pre lane clucer și pre Gheorghie vel-căpitan za dorobanți mai înainte au pornit. Măriia-sa însă pin-a trece Paștele au rămas în urmă, iar după ce au trecut Paștele, fiindu tot vremea rece și iarbă nu era nimic, au făcut zăbavă pină la aprilie 22 dni, iar la aprilie în 23 dni, în zioa de Sfeti Gheorghie, au purces den București cu halai frumos către Tighina, după porunca împărăției, mergîndu și aga turcul împreună. Mergîndu deci măriia-sa pină la conacul ot Gherghița, veste mării-sale au venit de la boiari capichihaiale ot Tarigrad precum împărăția s-au mai socotit și au veste că ferman s-au făcut ca să să întoarne măriia-sa înapoi la scaunul său, să-și păzească țara și poruncile împărătești să să facă, iproci. Și așa mergîndu măriia-sa pină la conacul de la Șcheai acolo au sosit și imbrihorul veziriului Hasan aga cu ferman ca să să întoarcă înapoi, carele după porunca împărăției așa au făcut, întorcîndu-să înapoi au intrat la scaun la mai 3 dni, simbată.

Fiîndu domnia la București au venit veste că vine patriiarhul cel nou al Ierusalimului părintele Hrisanthu, căruia înainte încă la trecătoarea Dunării carită cu un postelnec al doilea și cu un buluc-bașa dă siimeni măriia-sa vodă trimițîndu. După acéia cîndu au intrat în tîrgu, avîndu veste, au poruncit măriia-sa vodă de i-au scos înainte carita cea frumoasă domnească cu cițiva slujitori seimeni, ieșînd împreună cu arhiereul, carele aici era, anume Climentu Andrianopoleos, și cu vel-pitar și toți preoții tîrgului și alți egumeni ciți s-au aflat, trăgîndu clopotele, toate cîte în oraș era, și așa cu frumoasă parataxis l-au dus pină la sfînta mănăstire al lui Sfeti Gheorghe, unde cu litie în biserică intrîndu și făcîndu-să țermoniile cele de cîinste ce i s-au căzut, după aceia s-au suit în case și acolo mulți au mersu de i-au sărutat mina și sfînțîia-sa i-au blagoslovit, după orînduiala cea creștinească a bisericei, sosînd aici în tîrg la iunie 12 dni, la 12 den zi.

După acéia, deci a doao zi, cu mare alai l-au adus la curte și cu măriia-sa s-au împreunat, primindu-l cu multă evlavie și cinste.

Cap. LXXVIII

AICEA SĂ INSEMNEAZĂ PENTRU TÎRNOSANIA MĂNĂȘ-
TIRII LUI SFETI GHEORGHE CUM AU FOSTU CA SĂ SĂ
ȘTIE

Aicea voi să pomenescu de minunata și preafrumoasa tîrnosanie care s-au făcut la sfînta și dumnezeiasca mănăstire a lui Sfeti Gheorghie, de preaslăvitul și înălțatul domnu Io Costandin Brâncoveanu Basarab-voievod, într-al noaosprăzecilea an al domnii sale.

Aceasta dar sfîntă mănăstire, după cum mai înapoi s-au însemnat, fiind mică și întunecoasă foarte, den rîvna cea cătră Dumnezeu și den evlaviia cea ce pururea acest blagocestiv domnu avea, s-au îndemnat dă au stricat și au sfărîmat cea ci să zise mică și întunecoasă biserică și den temelie au zidit-o mare și preafrumoasă mănăstire, care poci zice că asémenea ei rar să pot afla în lume, și această mănăstire cu multă osîrdie și cheltuială au făcut. După ce deci o au isprăvit [de zugrăvit] și de alte cite înlăuntru și afară au trebuit a avea, o au împodobit cu domnești odoară și bisericēști lucruri, cit i s-au cuvenit unii frumoase și scumpe domnești mănăstiri. După ce deci acestea toate au gătit, socotit-au măriia-sa întru cel dăruit [de] Dumnezeu bun cugetu mării-sale ca să o și tîrnosească (adecă ca să o sfințească), însă n-au vrut numai cu arhieriei cei ce se afla [într-acea vreme] aicea în țară, ci au scris la preafericitul noul patriarhu al Ierusalimului kir Hrisantu, ca să vie den Țarigrad dă unde să afla, aicea în țară ca un diadoh al scaunului patrieșăscu ce iaste, să să afle la sfîntenii mănăstirii aici, carele după rugăciunea mării-sale și duple datorii ce avea a să afla la închinăciunea ce s-au făcut sfîntului mormîntu s-au sculat de au venit. După ce deci aici au sosit cum mai înapoi s-au pomenit și după ce

cu măriia-sa vodă s-au împreunat, au hotărit zioa întru care era să să săvîrșească sfîntenia aceia a sfintei mănăstiri și așa au hotărit să fie în zioa de Sfinții mari Apostoli Petru și Pavel.

Deci viîndu acea sfîntă zi, de cu seară bdenie s-au făcut și la mănăstirea lui Sfeti Gheorghie și la bisérica domnească cea den curte. După acéia deci dimineața împodobindu-să domnia împreună cu toată boierimea foarte frumos, au trimis măriia-sa vodă mai întîiu cu doao carite frumoase domnești ca să proscalisească pre preafericitul patriiarh împreună cu tot săborul arhierescu carele adunat den poruncă e a la sfînta mănăstire a lui Sfeti Gheorghie, așteptîndu să-i cheme la curte, de vrîme ce așa să socotise: de sfintele moaște le adusese la bisérica cea domnească den curte ca de acolo să să rădice cu mare cînte și mare parisie, precum s-au și făcut, trimițîndu zic, pre dumnealui Ștefan Cantacozino vel-postelnic, ducîndu și o cruce dar preasfîntîtului patriiarh foarte frumoasă și de mare preț, fiind de aur și cu pietre scumpe lucrată, și așa viîndu preafericitul patriiarh împreună cu toți arhieriei carei ca să să știe anume aceștea era: Dionisie Tirnoveanu, Climentu Andrianopoleos, Afxentie Sofiiarul, Maxim Ierapoleos, Neofit Sevastiie, Mitrofan Nisis, Macarie Varnis, Anthim episcopul Rimnecului, Ilarion proin episcopul Rimnecului.

Aceștia deci toți viîndu la curtea domnească împreună cu mulțime de popi și egumeni îmbrăcați toți în veșminte, pogorîndu-să și măriia-sa vodă împreună cu toată boierimea; așa deci luîndu părintele patriiarhul sfintele moaște den bisérica domnească, tot în orînduială pe jos au mersu toți, împreună și domnia cu părinții arhieriei, popi, boiari și altă slujitorime, trăgîndu clopotele după la bisereci cîte în tîrgu era, pînă la mănăstirea Sfeti Gheorghie și acolo s-au săvîrșit toată slujba tirnosanii și și sfînta liturghie cu mare parisie.

După aceea deci în casile patrierșești cele de măriia-sa iarăși făcute mai denainte vrîme suîndu-să, frumos ospăț cu mare cînte într-acea zi iunie 29 dni, au făcut. Toți arhieriei

și toată boierimea la masă șezînd, măriia-sa vodă slăva și mulțumită vecinichului Dumnezeu au dat, carele l-au învrednicit de au săvîrșit și au sfințit această pomenită sfîntă minunată și preafrumoasă mănăstire a marelui mucenic și de multe minuni făcător Gheorghie. După aceea deci de la masă măriia-sa vodă sculindu-să, părintelui patriiarhului și tuturor arhierilor mährămi frumoase și cu galbeni legați într-insele le-au dăruit și așa deci măriia-sa vodă s-au înturnat la curte.¹

C a p. LXXIX

IDE PREUMBLAREA VĂRII-SALE LUI COSTANDIN
ERĂNCOVEANU-VOIEVOD ȘI DE MAZILIREA LUI
ANTIOHIE CANTEMIR DE LA MOLDOVA

Isprăvind deci măriia-sa aici ce au mai avut și viînd și vremea cea obiciuită dă mērgerea a mării-sale la Tîrgoviște (dă vrēme ce și călduri mari începuse a fi, la iunie 3 zili, purcegînd den București cu alaiu frumos, au mersu pã la satele mării-sale Mogoșoaia, Potlogii și mergînd și pîn' la un sat al mării-sale anume Mătăsarii) acolo vēste au venit cu un călăraș de la Tîrigrad, scriînd boiarii capichehaialele că, la 12 zile ale lunii lui iulie au îmbrăcat caftan de domnie la Moldova Mihaiu-vodă Racoviță, mazilînd pã cel ce era domnu Antiohie-vodă Cantimir.

Dă la Mătăsari deci, purcegînd, au venit măriia-sa la satul Văcăreștii al lui Ianache Văcărescul vel-paharnec, fiind rugat de dînsul ca măriia-sa să meargă să să ospetēze acolo, dă vrēme ce aproape dă drumu șatul dumisale era, care rugăciune a mai sus pomenitului boiaru măriia-sa n-au trecut, ci cu bună voie mergînd, l-au ospătāt dumnealui paharnecul foarte frumos și cu mare cinste, dăruînd mării-sale și un cal foarte frumos. De acolo deci purcegîndu, au venit la scaunul Tîr-

¹ De aici am folosit numai ms. 548, deoarece ms. 1.350, deși continuă pînă la 394 v., este defect (o parte din rînduri sînt necitefe, șterse).

govîstei dă au fost seara la vecernie, fiind a doo zi Sfetii Ilie, însă intrînd la scaun cu alaiu foarte frumos, la 19 dni ale lui iulie; după ce deci aici la scaun au venit, numaidăcit pă vornecul Băleanul ispravnecul Tîrgoviştii l-au îmbrăcat cu caftan mării-sa vodă.

După sosirea mării-sale lui vodă la scaunul Tîrgoviştii, n-au aşteptat mult pînă au trimis pă Sterie căpitanul la Poartă să să afle acolo cu slujbă, împreună cu ceilalţi boiari şi capicheaiale, poruncind gineriului mării-sale, lui Şarban vel-stolnec, să să scoale să vie, care căpitan Sterie sosind la Targigrad, mult acolo vel-stolnicul n-au zăbovit, ci luîndu-şi zioa bună dă la chehaiao şi alţi priiateni, au purces şi au venit în ţară, sosind la avgust 25 dni.

După sosirea dar aici a lui vel-stolnec, vête au venit mării-sale lui vodă dă la capicheaialele de la Poartă cum că vine un capigi-baş cu ferman împărătescu ca să spargă odăile turceşti, cite sint pă pămîntul ţării, şi să ia pă toţi sirbii cei veniţi den Țara Turcească, atît du pîn odăi, cîti va găsi, cît şi du pîntr-alte sate, să-i treacă dăcîndea cu toate bucatele lor, zicînd că făcînd jalbă harăcerii de dăcîndea că au trecut mulţime dă sirbi în ţară aici, care au intrat pîn sate şi pîn hodăile agilor turcilor ce avea făcute pă pămîntul ţării, pentru acéia au mare pagubă că nu pot îmbrăca hirtile de haraci, care aceasta auzînd, veziriul cu tare poruncă au trimis pă acel capigi-baş, anume ciohodar Ali aga, cum s-au zis mai sus, cu ferman, ca să spargă toate hodăile şi să ia pă sirbi. Viînd deci aici la mării-sa acel capigi-baş, l-au priimit mării-sa cu mare cinste şi fermanul citindu-l numaidecit, au gătit 2 boiari, pre Şarban Prisăceanul biv-vel-comis şi pă Iordache Caramanliul vel-clucer za arie, dîndu-le dă aici şi citiva slujitori, şi așa i-au pornit cu capigi-baş dă s-au dus.

Întîiu au mersu dreptu la Brăilă şi sosind acolo au citit înaintea agilor dă acolo porunca împărătească ce avea la mîna lui; ei încă nimică împotriva pruncii n-au stătut, ci îndată s-au sculat împreună cu capigi-baş dă au mersu pă la odăile lor şi așa capigi-baş au pus dă au stricat toate hodăile, atît

du pin ținutul Brăilei, cit și după toată marginea, cite au fost pin' la Diu, și au luat și pă toți sirbii citi au găsit pă la odăi și pă la alte sate, cum i-au fost porunca, dă i-au trecut Dunărea în Țara Turcească, însă n-au găsit 15.000 după cum la Poartă hărăcerii au fost pîrit, ci abia cu bun cu rău numai 2.500.

După acéia deci capigi-baș iar aici la Tirgoviște au venit de s-au împreunat cu măriia-sa vodă, pre carele dăruindu-l foarte bine, cum s-au căzut unui om dă cinste și împărătescu, s-au dus inapoi iar la Poartă.

C a p. LXXX

IIARĂȘI DE TRIMITEREA PE DEPLIN A HARACIULUI

Săzînd domniia în Tirgoviște au venit și agă dă la Poartă hărăceriu, anume Mehmet aga, vechil Hargil veziriului, pre carele după obicei_u măriia-sa vodă cu cinste l-ai priimit și, după ce au citit fermanul împărătescu, văzînd că scriia într-insul ca să trimită banii haraciului deplin, neprinzîndu-se în seamă munca salahorilor și a carălor ce au lucrat în anul acesta la cetatea Benderiului, făcîndu-se socoteală că cu acei salahori și cară, și cu alți meșteri să cheltuiască pungi 150, foarte s-au întristat atît măriia-sa, cit și toată boierimea, și într-alt chip n-au avut cum face, fără cit în țară a să strînge haraciul au orînduit, iar cu jalbă la Poartă ca să să roage să să prînză cheltuiala salahorilor și a carălor în seamă.

Au trimis pre Ianache Văcărescu vel-paharnic ca împreună cu cei ce să afla boiari i capichehaiale acolo la Poartă, să nevoiască pă la veziriul chehaia și la alți stăpînitori ai Porții, și cu ce vor putea isprăvi, să trimită pre Iorga slujer carele de multă vrîme să trimisese dă să afla cu slujbă la Poartă, ca să-și vie acasă, și vel-paharnec să rămîie acolo purtătoriu de grijă, purcînd dă aici la octombrie 12 dni.

Pentru o pomenire numai ca să să știe, aici însemnezu că la octombrie 25 dni, veste, aici la Tirgoviște fiind domniia,

au venit cum că părintele Gavriil, patriarhul Țarigradului, la octombrie 16 dni, au murit, puind în locul lui patriarhu pă părintele Kesarias kir Chipriano. Acel Gavriil foarte om dă treabă era și păstoriu adăvărat turmei cei preavoslavnice, om vrédnec și chivernisitoriu, așăzind toate céle turburate ce era la sinta marea biserică, pentru a căruia petrécere multă mihnire la toți au fost, pre domnul Dumnezeu rugindu-l ca să-l odihnească cu sfinții patriarși pentru împărăția ceriului.

Plinitu-se-au cu ajutoriul lui Dumnezeu și anul al nooă-sprăzécele al domnii mării-sale pomenitului domnu Io Costandin Brâncoveanu Basarab-voievod la octombrie 28 dni, leat 7216.

C a p. LXXXI

DĂ AICI ÎNCEP A SEMNA ORICE S-AR ÎNTÎMPLA A FI ÎN
ANUL A DOAOZECILEA AL PREALUMINATULUI DOMNU
IO COSTANDIN BASARAB BRÂNCOVEANU-VOIEVOD

Gătind măriia-sa vodă după porunca împărătească banii haraciului, i-au pornit întii cu o zi, 2 mai înainte. După aceia la noiembrie 9 dni, au purces și aga hărăceriul, dăruindu-l foarte bine după cum iaste obiceiul agilor care vin pentru haraci și așa, dă aici foarte multămit și odihnit s-au dus. După aceia deci nici domniia în Țirgoviște mult n-au șăzut, ci numai pin' la Ovedenie și apoi a doao zi, fiind zioa simbătă la noiembrie în 22 dni, dă aici din Țirgoviște, domniia purcegind și mergind pă la satele mării-sale Potlogii, Mogoșoaia, la noiembrie în 27 dni, au intrat în București cu alai foarte frumos și șăzind cu fericite în scaun, se-au slobozit tunurile și au îmbrăcat și caimacamii cu caftane, dup- obicei.

Aici pentru o pomenire numai am vrut să semnezu aceasta ca să știe: întimplându-se a veni dă la Alexandria patriarhul Gherasim aici în țară (carele și mai înainte vreme iar în zilele luminatului domnu Io Costandin Basarab Brâncoveanu-voievod mai venise și iar se dusesese), șăvai slab și

rât în foarte dă firea trupească era. Iar la știință mult mai înalt și mai slăvit dă cum e a mai înainte și întimplindu-s-a fi aici și părintele Hrisanthu, patriarhul Ierusalimului, sărbătorile nașterii și peritomi și a bogoiavleniiei, cu parisie aici la București le-au făcut.

Însă măriia-sa vodă pentru ca să să facă mai mare parisie (lucru care în pământul acesta pu să țină minte să fie fost sau să fie făcut altădată), au socotit măriia-sa și așa i-au pohtit pre amindoi preafericiții patriarși dă au mersu la frumoasa și minunata mănăstire a lui Sfeti Gheorghie din București, dă au slujit sfinta liturghie amindoi patriarșii cu 4 arhierci, anume: Climint Udriianul, Afxentie Sofianul, Maxim Mara Ierapoleos, Mitrofan Nisis și cu multime dă preoți, diaconi. Acolo era și domnul cu toată boirimea și alt norod mult și adunare, care frumusețe și parisie condeilul nu o poate arăta. Sfirșind sfinta liturghie, părintele patriarhul al Alexandrii au făcut cazanie foarte frumoasă; după accia ieșind din biserică, domnul dimpreună cu patriarșii și cu arhiercii s-au suit sus în casele cele patriarșăști, unde s-au și ospătat, veselindu-se atit dă minunata și frumoasa parisie ce au făcut, cit și pentru preafericiții patriarși, căci amindoi aicea se-au întimplat și sfinta liturghie dimpreună în slăvita lavră a lui Sfeti Gheorghie au săvirșit, dind mulțămită și slavă vecinecului Dumnezeu și după scularea mesii, măriia-sa vodă au mersu la curte.

Fiind domnia în București, veste că la marginea Țării Moldovei au venit, cum că vine sol dă la domnul ce era Mihaiu-vodă: Ion Sturzea marele paharnec, carele aici sosind în ziua de ajunul Bobotezii la ghenarie zile 5, în zica dă Bobotează, măriia-sa vodă dă dimineată au trimis și aducându-l s-au împreunat cu dinsul. După acéia s-au pogorit măriia-sa și la săbor, după obicéiu, fiind și solul și așa după sobor au auzit și sfinta leturghie, făcînd părintele patriarhul Ierusalimeanul liturghie, și așa pă sol într-acea zi la masă nu l-au oprît, ci iar s-au dus la gazdă-și și, trecînd citeva zile, l-au ospătat după obicéiu, frumos și după acéia, a doao zi, chemîndu-l dă

s-au luat zioa bună, l-au îmbrăcat cu contos frumos cu pacea
dă samur și la ghenarie 14 dni au purces dă aici de s-au dus
la stăpinul său Mihaiu-vodă. După acéia socotind măriia-sa
vodă, au trimis și măriia-sa după obiceiul sol la Moldova pre
Radul Golescul vel-clucer, purcând dă aicea la februarie
12 dni, și s-au înturnat la martie 20.

Aicea iar pentru o pomenire s-au însemnat ca să știe:
cînd au fost cursul anilor dă la Hristos 1708 ș-au dat obșteasca
datorie și preasfințitul părinte mitropolitul țării kir Theodosie,
carele mult bolind, atît de slăbiciunea bătrînelor cît și alta
osibită a trupului boală și viind ceasul cel hotărît al zilelor,
au adormit în domnul la luna lui ghenarie 27, iar arhiereu
țării 40 de ani [au fost].

După ce deci au răposat, gătind toate cele ce au trebuit ale
pogribanii, au mersu a doao zi măriia-sa prealuminatul
domnu chemînd și pre amîndoi patriarșii: cel dă la Alixandriia
și cel dă la Ierusalim, de au fost în slujba pogribanii și toți
arhieriei cîți s-au aflat aici, preoți, egumeni și altă mulțime
de norod, atît bisericescu cît și mirenescu, l-au slujit în sfînta
Mitropolie cu cinste mare, luîndu-și toți creștinii iertăciunea
cu sărutarea sfîntei lui mîini.

După acéia deci s-au suit în casele vlădicești și împreună
cu sfînții patriarși, și arhieriei, cu toată boierimea, după ce
deci măriia-sa vodă în casă au intrat cu cei mai de sus pome-
niți, au început a vorovi pentru alégere dă vlădică, ca să
să puie, pentru ca să păstorească turma lui Hristos cea
prevoslavneacă; fiind dar cu diata răposatului părinte mi-
tropolit kir Theodosie, ales ca să rămîie în urma lui păstoriu
sfînția-sa părintele rimniceanul kir Anthim, care acea
diata înaintea tuturor scoțîndu-se de s-au citit, așa cu un
cuvînt toți au zis cătră măriia-sa vodă atît părinții patriarși
cît și alți arhieriei și boiari ca: precum bătrînul păstoriu ră-
posatul părinte au hotărît și au ales pă acel pomenit
episcop rimnicean, el să fie arhiereu și vlădica, iar nu altul,
și așa văzînd măriia-sa că toți așa află și găsescu să fie,

l-au chemat acolo în casa cea vlădicească și i-au dat cîrja. După acéia au venit la curte măriia-sa și gătind pri Gligorașco ciohodariul, l-au trimis cu cărți la biserică cea mare la Patrierșia Țarigradului, ca după orînduiala bisericească să-i trimită edosis și metathesis, ca să poată arhiereu vlădică, și așa mergînd și isprăvind treaba cu care s-au fost trimis s-au înturnat, sosînd aici la februarie 19 dni, făcînd dă la Țarigrad părintele patriarhul exarh pre părintele proin odrîian kir Climint, ca să-i facă metathesis și așa la februarie 21 dni, i s-au făcut metathesis de la episcopia Rîmnecului la vlădicia țării. După aceasta deci, a doao zi la februarie 22 dni, după ce măriia-sa vodă de la liturghie au ișit, slujind liturghia părintele patriarhul Alexandrias, fiind dumineca cea dentii a postului care și tis orthodoxias să numește, au trimis măriia-sa pă dumnealui Ștefan Cantacuzino marele postelnic, cu carita cea frumoasă domnească și cu alaiu frumos la sfînta Mitropolie, dă l-au proscalisit să vie la curte, pă carele aducîndu-l pă scara cea mare pen divan, s-au împreunat cu măriia-sa vodă, sărutîndu-i măriia-sa mina și făcîndu-i frumoasă orăție dă păstoria ce i s-au dat, iproci.

După acéia, șazăînd puțin la voroavă, au poruncit măriia-sa de au mersu toții boiarii în casă și bînd vutcă și sinharisîndu-l, au mersu toți boiarii dă i-au sărutat mina și așa iar mai sus pomenitul vel-postelnic au mersu cu sfîntia-sa dă l-au dus iar la sfînta Mitropolie.

Cap. LXXXII

[CUM AU VENIT FERMAN DE LA ÎMPĂRĂȚIE, CA SĂ TRIMĂ DOMNUL CARĂ ȘI SALAHORI LA CETATEA BENDERULUI ȘI HARACIUL PE JUMĂTATE ÎNAINTE]

Fiînd domnia în București, au venit veste de la capicheaiale de la Poartă, că orînduîndu-se salahori și cară să meargă să lucreze la cetatea Benderului, ca și în trecutul an și cum că fermanul acela ce s-au făcut, s-au orînduit să vie în țară

Aivaz aga ceacirgi-başa împărătescu şi aşa puţin ele zile trecînd, au sosit şi acel agă cu fermanul împărătescu, aici în Bucureşti fiind domnia. După ce deci au sosit şi împreunîndu-se cu măriia-sa vodă, au citit fermanul şi cunoscînd porunca împărăţiei ce iaste, săvai că foarte cu durere dă inemă şi întristăciune la toţi: de vrîme ce fără de plată să lucreze la cetate, atît carăle, cît şi oamenii în fermanu porunca şi nu mai puţină sumă, ci 1.500 de salahori şi 220 dă cară şi 60 de toporaşi, însă într-alt chip cum a face neputînd, măriia-sa au făcut nevointă în tot chipul de au făcut cum au putut. Cît n-au ajunsu din slujitorii ţării, din călăraşi, den dorobanţi şi din scutelneci, au plătit cu bani salahori dă au plinit acea sumă şi aşa gătînd şi pe aga şi dăruindu-l, dempreună cu salahorimea l-au pornit dă aici, la martie 31 dni, trimiţînd cu acei salahori i cară ispravneci pă Mănăilă vel-şătrar i Costandin clucerul Rale.

După acéia deci multă vrîme nu s-au zăbovit, ci de iznoavă altă poruncă împărătească au venit cu un mehter-başa al veziriului, că să mai dea tot la cetatea Benderului încă salahori 500, şi cară 100, şi meşteri de lemn 40, care poruncă măriia-sa vodă auzindu-o şi văzînd, mult s-au mîhnit şi s-au întristat. Iar într-alt chip a face n-am avut cum, fără cît cu bani salahorii aceştia şi carăle au nevoit de i-au împlinit şi după poruncă cu un Iane căpitanul ot Caracal, la ceialaltî la Bender i-au trimis. Şi intru aceasta, porunca împărăţiei fără dă zăbavă s-au săvîrşit şi s-au făcut. După ce deci salahorii i-au pornit şi pe aga al veziriului mai sus pomenitul gătînd şi, pă Şarban Bojoréanul vel-vistier l-au trimis la Poartă, scriînd lui Ianache Văcărescul vel-paharnec, ca să vie, şi, la aprilie 26 dni, l-au pornit. Iar vel-paharnec au sosit la mai 10 dni, şi întîmplîndu-se boala ciumii a să înmulţi în Bucureşti, nimic n-au mai zăbovit măriia-sa, ci la mai în 5 dni, purcînd din Bucureşti cu alaiu frumos, întîiu la satul Mogoşoaia au mersu, dă acolo la Potlogi, apoi dă la Potlogi la scaunul Tirgoviştii a mersu, intrînd în oraş cu alaiu frumos, după obicei, la mai în 14 dni, leat 7216.

Șăzind domniia tot în Tirgoviște, au venit totodăodată fără veste Hasan aga, imbrohorul veziriului, cu ferman împărătescu ca să dea măriia-sa din haraci înainte pă jumătate, adecăte 142 pungi, care poruncă măriia-sa auzind, într-alt chip a face n-au avut cum, fără cit cu împrumutare după la boieri, cu dă la măriia-sa puind și împrumut după la unii, după la alții, ca nici pă săraci mai înainte dă vreme să-i căznească, nici porunca împărăției jos să stea, și așa banii plinind la iunie 15, i-au pornit dă aici, trimițind cu dinșii ca să-i ducă la mirie pă vâtaful za călărași, care ducindu-i acolo i-au dat și la vreme porunca se-au împlinit și se-au făcut, Iar după pornirea Hasan agăi cu banii haraciului, măcar că dă curind era trimis vtor vistier Bojoreanul la Poartă, iar încă și fiind trebuincios pentru trebile țării, măriia-sa vodă au socotit dă au trimis pă Radul Dudescul vel-sluger la Poartă și lui vel-vistier i-au scris să vie, pornind pă vel-sluger dă aici la iunie în 26, și vel-vistier au sosit în Tirgoviște la august 26.

Cap. LXXXIII

IAICEA INSEMNEZ CA, AVÎND DOMNUL ÎN ANUL ACESTA PUȚINĂ LINISTE, A FĂCUT ȘI NUNTA FIICEI MĂRII-SALE BALASA CU MANOLACHE, FECIORUL LUI CHIRITĂ ANDRONACHE (LAMBRIÑO), DE LA TARIGRAD, ȘI DE RĂSCOALA CERCHEZILOR ȘI MAZILIREA LUI
CAPLAN GHEREI, HANUL CRIMULUI

Viind vrémea cea hotărită a virstii cocoanei mării-sale lui vodă cei dă a șasea, anume Balasa, și fiind orinduit de Dumnezeu, bine socotind măriia-sa, au găsit pă un fecior dă boiaru țarigrădean, anume Manolache, fiind cupariu mării-sale și de mică virstă crescut în casă, pre carele socotind a fi vrédnic, fiind chivernisit la minte și cu toate po-doabele cele firești, atit cu cele denlăuntru cit și cu cele din afară, impodobit, a-l facé ginere și fiu, l-au învrednicit și întii au trimis măriia-sa pre Antonie gramaticul împreună cu rădvân domnescu de au adus pă tată-său de la Tarigrad, om foarte înțelept și învățat fiind în limba elinească și dregătorie avind la bisărica cea mare a Tarigradului, hartofilax

and, anume Chiriță Andronache. După ce deci aici l-au adus, atunci și logodna au săvârșit, dînd înle după obicei, și așa gătindu-se măriia-sa dă nuntă, grijind cele ce trebuia ale nunții mai nainte vrîme, au început nunta, la octomvrie 27 dni, și la octomvrie 31 dni, s-au săvârșit cununindu-l cinstitul și preaînțeleptul boiaru Costandin Cantacuzino biv-yel-stolnec, însă epitrop fiind pus dăspre partea preasfințitului părintelui patriarhului Ierusalimului kir Hrisanth, carele întimplindu-se sfinții-sale a merge la sfîntul mormînt la Ierusalim, așa sfinția-sa au socotit, fiind în mare prietășug cu pomenit cinstitul boiaru, dă l-au rugat și l-au poftit pen scrisoare ca dăspre partea sfinții-sale, cum s-au zis, să cunune.

Și așa cu mare cinste și pompă i-au cununat, fiind multă adunare la această nuntă, atît dă boierii țării, cît și dă altă prostime și cliros bisericescu arbierei, iproci.

Fiind încă și preasfințitul patriarh al Aleaxandrii kir Gherasim, carele au săvârșit sfinția-sa și molitfele sfîntei cununii. După acéia șazind la masă cu mare parisie și ospătîndu-se cu multă cinste, dîndu-se dăspre partea mării-sale lui vodă mährămî la toți boiarii cîți la masă șădea, s-au săvârșit nunta [cu multă cinste] și mare veselie, urîndu-le toți tinerilor multă norocire și fericire de la Dumnezeu.

Și aceasta pentru o pomenire, ca să știe, aicea s-au însemnat că într-acest an al dooăzecilea al domnii mării-sale lui Costandin Basarab-voievod, fiind han al Crîmului Caplan Gherei, s-au sculat cu toate oardele tătărăști, cu Șirem-bei al Crîmului și cu mulțime de tătari și mirzaci de au mersu la cerchezi ca să-i supuie după voia și pofta lor, pentru că cerchezii nemaiputînd suferi luările și alte jafuri ce făcea, le-ar fi fost răspunsu ca ori să se lase după obiceiurile și legăturile cele vechi care avusese cu împărăția turcească, au ei nu vor mai asculta poruncile împărătești, nici vor da nimic din cele ce era legați împărăției să dea. Aceasta dar auzind Poarta turcească, au dat voie hanului celui ce s-au numit mai sus dă au mersu asupra cerchezilor ca cu sabiia

să-i supuie după voia lor, cum ziși, și așa mergînd, cerchezii încă gătîndu-se dă războiu și în locuri bune pe hanul așteptînd, pe carele fără de veste noaptea lovindu-l, mulțime de tătari au perit, și Șirem-bei al Crimului și puțini den mirzaci vii au scăpat, pierzînd hanul toată curtea lui, și cor-turile, și tot ce au avut. Numai el cu fuga abiia au scăpat și cu puțini den tătari, cum n-au vrut nici ar fi gîndit, la Crim-s-au întorsu. Această mare întîmplare și ocară tătarilor în-tîmplîndu-se și împărăția înțelegînd, că să potolească și să stingă ocara acéia, au mazilit pe Caplan Gherei-hanul și au pus han pe frate-său Dovlet Gherei, pre carele în trecuții ani l-au fost mazilit.

Într-acest an s-au isprăvit și cetatea Benderiului de tot lucrul ei, ce au fost fără de nici o plată a împărăției, lucrîndu-se numai cu munca și osteneala săracilor pămînteni, lucrîndu-se la dînsa în doi ani cu mulțime dă oameni și cară.

Plinitu-se-au anul cu toate céle de fericire ai dooăzecilea ai prealuminatului domnu mai sus pomenit Io Costandin Basarab-voievod, la 29 dni ale lui octomvrie.

C a p. LXXXIV

DE AICEA ÎNCEPEM A SCRIE ORICE S-AR ÎNȚIMPLA
ÎN ANUL AL DOOĂZECILE ȘI UNUL AL DOMNII MĂRII-
SALE LUI COSTANDIN BĂSĂRAB-VOIEVOD

Săzînd domnia în Tirgoviște, au venit un agă al veziriului Selam-agasi, anume Ibraim aga halvagiul, cu ferman împărătescu și cu cartea veziriului pentru banii adaosul haraciului, ca să-i trimiță la miriia împărătească toți dăplin, pungi 180.

Acest dar mai sus pomenit agă, după ce s-au împreunat cu măriia-sa vodă și porunca împărăției i-au dat, după alte vorbe ce au avut numai ce au scos den sin o pungă întru care era un hangiiar foarte scumpu, tot cu diiamanturi ferecat și au zis lui vodă: „Iată, măriia-sa veziriul îți trimete cest

nangiar giova her, poftindu să-l priimești, că el mult au văzut de la tine, pentru acéia ți-au trimis acest dar și ca acéstea“.

Măriia-sa deci cu multă cinste l-au luat și au mulțumit milii și bunătății ce au arătat măriia-sa veziriul cătră măriia-sa, iproci. Mai zicindu-i și aceasta că-l poftéște veziriul să-i scrie o carte să zică că orice au luat de la măriia-sa, bani sau scule, să-i fie halal, iar nu haram; și așa fiind lucru dă minune, de vréme ce alt domnu al țării nu s-au invrednicit a avea daruri dă la stăpini. fără cit singur măriia-sa, nu mai mult sau bucurat și slavă lui Dumnezeu au dat.

Pentru bani deci săvai că cu greu lucru era să-i îplinească, că în grab a să stringe den țară nu era puțință, măriia-sa împreună cu toți boiarii socoteală au făcut și cu de la măriia-sa, cu de la boiari, cu de la brésle i preoți, multe nevointă făcînd, banii i-au împlinit, însă pentru mai îndămîna trebii a să face și a să săvîrși, s-au arădicat măriia-sa de aici den Tîrgoviște la ghenarie 14 dni, și mergînd pă la satele mării-sale Potlogii i Mogoșoaia, la ghenarie 19 dni, au intrat cu alai în scaunul Bucureștilor, dînd cu 6 tunuri și îmbrăcînd pe cai macami cu caftane, după obicei.

După acéia deci gătînd și pe aga turcul, cu toți banii adaosul haraciului, l-a pornit dă aici la ghenarie 22 dni, trimițînd la dînsul, măriia-sa, pă Iane, care fusese clucer mare dă arie ca să să afle acolo la datu banilor, cînd să vor da la miriia împărătească.

Aici pentru o pomenire și aceasta să însemnează: că viînd vîrsta și hotărîta de Dumnezeu vréme a căsă[toriei celui de] al doilea fiiu al mării-sale lui vodă, ănume Ștefan, bine au socotit și cucoană a lua au aflat, a lui Ilie Cantacuzino, feciorul lui Iordache Cantacuzino vistiarnecul, carele fusese vistiariu mare la Moldova, în zilele lui Antiohie Cantimir-vodă întru a doao domnie a domnii lui și așa, măcar că bogodna să făcuse cu citeva luni mai înainte, cînd de nepriiatenii lui pribeag aicea în țară fusese, iar după acéia cînd zioa

să apropiase, măriia-sa vodă au gătit pre cinstitul dregătoriu
mării-sale pe Toma Cantacuzino marele spătar, sol la dom-
mul Moldovei, la Mihai-vodă, dă l-au trimis, poftindu-l și
rugindu-l ca să dea voie pomenitului mai sus Ilie vistiariul
împreună cu alte rudenii dă ale lui ca să vie la nuntă, pre cari
lăsându-i și voie dindu-le au venit, și așa cînd în tirgu era să
între, le-au trimis măriia-sa vodă înainte sumă bună de slu-
jitorime cu căpitanii cei mari și 2 sânni domnești, întru una
să șază jupînésele și într-alta numitul cuserul mării-sale, vis-
tiariul, trimițînd cu acéle sanii pă Șarban Bojoreanul ma-
rele vistiiar și pe Șarban Greceanul marele stolnec, carele
și ginere mării-sale era, pre care cuseru cu mare cînte în oraș
l-au adus și la gazdă orînduită l-au așăzat, așijderea și pre
alți boiari nuntași, iar pe la gazdele lor orînduite. Dupe acéia
a dooa zi au mersu dă s-au împreunat cu măriia-sa vodă, pre
carei cu cînte și bunăvoie i-au priimit măriia-sa. Aceasta
au fost la ghenarie 31 dni, iar după acéia la februarie 17 dni,
nunta începîndu-se cu mare veselie și pompă, la februarie
20 dni, s-au săvîrșit și cununîndu-l preacînstitul și înțeleptul
bătrîn boiar Costandin Cantacuzino biv-vel-stolnec, carele
și den botez, coconului naș fusése, și așa cununîia au săvîr-
șit; preasfințitul patriarh al Alexandrii kir Gherasim au
cînstit cununîia.

Fost-au și mitropolitul țării și alți arhierei la masă și fru-
moasă adunare, atita boierimea țării cît și de boierimea Mol-
dovei cîți venise nuntași, pre carei și cu măhrami pre toți
dăspre partea gineriului i-au cînstit. Fost-au și solul moldo-
venescu carele dă Mihai-vodă să trimisése, anume Costandin
Gavriliță, marele comis și așa cum am mai zis, cu mare și
preafrumoasă pompă s-au săvîrșit cînstita și slăvita aceasta
nuntă într-al 21-[lea] de ani al domnîii mării-sale lui Io Cos-
tandin Băsărabă-voievod.

Și aceasta iar pentru o pomenire aici însemnează, ca să
să știe: că tot într-acest an al domnîii mării-sale lui vodă viînd

vreamea cea hotărîtă de sus, ca și feciorul lui Șarban-vodă, carele să afla pribeag la Brașov, să să căsătorească și așa încă mai nainte aicea în țară cercind ca să-și găsească soție și neputind afla obraz ca acela ca să-și fie dă potrivă atit cinstii lui, cit și neamului, den dumnezeiasca orînduială, lucrul așa s-au purtat că fiind aici în țară un beizade fecior de domni al lui Antonie-vodă, Chiriți Draco, anume Iordache, carele ținuse o fată a lui Gligorie-vodă, și el avînd o cocoană, măcar că să can rudea cu coconul lui Șerban-vodă dăspre tată-său, însă, scriînd la Patrierșie la Tarigrad, i-au adus blagoslovenie ca să o poată lua. Și așa măriia-sa vodă, gătind boiari de aici, întii pe la Rucăr i Dragoslavele cu cocoana să o ducă, au trimis pe Pirvan visteiariul și pe Drăghici ceașul Strimbeanul cu jupîneșele lor, iar călărăște pe Praova au trimis pă cinstitul dregătoriu al mării-sale, pe Toma Cantacuzino vel-spătar, ca în locul mării-sale să fie nun, să-l cunune. Împreună au trimis și pe Răducanul Cantacuzino biv-vtori logofăt și alți coconi de boiariu, ca să să afle la acea cinstită adunare a nunții, carei dă aicea au purces la februarie 21 dni, iar nunta s-au făcut acolo și s-au săvîrșit cu mare pompă și cinste la februarie 27 dni, în zioa de lăsata-secului dă postul cel mare, la Brașov.

Și aceasta pentru o pomenire aici [să] însemnează, ca să să știe: că iar într-acest an al domnii mării-sale lui vodă, la ghenarie 28 dni, leat 7217 la 10 ceasuri den zi, fiind vreme frumoasă, senin și soare, la județul Buzăului, de cea parte de apa Buzăului, au trăsmit atit de tare, cit oamenii și dobitoacele au căzut la pămînt și au căzut și citeva pietri de sus, care pietri dă minune le-au adus la curte, de s-au minunat toți văzîndu-le. Pietri mai bucăți și negre ca zgura care nu au căzut peste tot locul, ci numai în 2 locuri, și puține, nu multe; ce va fi semnul acesta singur împăratul cerescu va ști, căruia a păzi cu mila sa norodul său [îi place]. Glas dă mare rugăciune s-au dat slavei lui cei vecinice.

Cap. LXXXV

[CUM DOMNIIA A AVUT PACE ȘI RĂSUFLU ÎNTR-ACEST
AN ÎN ȚARĂ]

Întimplindu-se a fi părintele alexandriianul patriarhul aici, kir Gherasim, cităva vrême duple cum s-au zis mai sus și vrînd să să ducă iarăși la eparhiia lui, dupe ce au trecut nunta domnească, măriia-sa vodă l-au gătit și pre sfinția-sa, dindu-i car cu cai, rădvan, un buluc-bașă dă siiméni cu seiménii, dăruindu-l atit mărie-sa cit și boierimea țării, cine cu ce au putut, și așa la martie 3 dni, de aici den București cătră Odrii au purces, blagoslovind pre toți și mulțumind.

După acéia gătind măriia-sa vodă și pe dumnealui Ianche Văcărescul vel-paharnec, l-au trimis la Poartă, ca să să afle la trebile țării și poruncile domnii, ca să meargă el și să vie Radul Dudescul vel-slujer, carele de multe luni în slujba domnească acolo să afla și așa vel-paharnec dă aici la martie 7 dni, au purces, iar vel-sluger au venit aici la aprilie 2 dni, pre carele măriia-sa vodă cu bunăvoință priimindu-l și mulțumindu-i dă dreapta slujbă și osteneală ce au făcut în treaba țării și a domnii și cu conțeș de ale mării-sale l-au îmbrăcat cu pachele de samur.

Șăzind deci măriia-sa vodă în București și fiind vrême bună de primăvară și neavînd nici o supărare dă cătră Poartă, s-au îndemnat măriia-sa de au mersu cătră satul mării-sale la Obilești, în preumblare, purcegînd den București la mai 12 dni, și acolo citeva zile preumblîndu-se, la 24 dni iar au venit măriia-sa la scaun la București, unde nu mult zăbovindu-se, s-au gătit de Tirgoviște și la iunie 8 dni purcegînd den București și mergînd pă la satele mării-sale Mogoșoaia i Potlogii, de s-au preumblat, la iunie 18 dni, au intrat, după obicei, la scaunul Tirgoviștii, cu alai frumos, îmbrăcînd și pă vornecul de Tirgoviște cu caftan, după obicei.

Intr-acest an împăratul turcescu sultan Ahmet făcînd nuntă mare și frumoasă la mai 12 dni, leat 7217, ș-au dat pe fii-sa după silictar Ali-pașa, însă cocoana sultana numai de patru ani fiind o au măritat.

Cap. LXXXVI

(FERMAN DE TRIMITEREA HARACIULUI LA MIRIIA
IMPĂRĂTEASCĂ ȘI CUM AU VENIT LA MĂRIIA-SA SOD
DE LA MOLDOVA)

Fiind domnia în Tirgoviște, au venit ferman împărătescu, trimițându-l boiarii capichehaialele dă la Poartă (cu care ferman fiind orînduit să vie un agă cu dînsul, s-au socotit boiarii capichehaialele de i-au dat pungi 20 pentru osteneala lui, den porunca mării-sale veziriului), în care ferman porunceă mării-sale lui vodă să trimiță den suma banilor haraciului 140 de pungi. Deci, după poruncă, mării-sa vodă făcînd multă nevoiță, la vrémea cea ce era poruncită gătînd acei bani deplin, i-au trimis la miriia împărătească, dă i-au dus Costandin Diichitis, vâtaful de aprozi.

Și aceasta încă să însemnează ca să știe: că Mihaiu-vodă, domnul dă la Moldova, arătîndu-se dă la o vréme cu multă împotrivire împreună cu sfétnicii boiarii mării-sale Cupăreștii cătră mării-sa vodă și după acéia socotindu-se ei că acea faptă și rea chiverniseală a lor ce făcea la nici o cale bună și de folos nu-i va scoate, numaidect Mihaiu-vodă au gătît pe cel mai de aproape boiaru și sfétnec al său, pre Iordache vornecul Ruset, de l-au trimis aicea la mării-sa vodă, nu ca un sol, ci ca un om dă casă ce era, să-și spuie pricinile și iarăși să împace lucrurile. Carele viînd aici, mării-sa vodă cu cînte l-au priimit, și el dăspre partea domnului său céle ce poruncite i-au fost mării-sale i-au zis și au arătat, și, răspunsul luîndu-și, iarăși s-au învirtejit înapoi, opt zile numai aici făcînd. Și într-acéle 8 zile cu mării-sa vodă împreunare au avut de trei ori, mîncînd bucate cu mării-sa de 2 ori, iar cu alt cu nimeni den boiarii țării împreunare n-au avut, nici el la nimeni n-au mersu, nici la dînsul nimeni n-au mersu, ca să să împreune.

Săzînd domnia încă în Tirgoviște, au venit poruncă de la putérneca împărăție cu un agă al veziriului Rahtivan-bașa ca să trimiță mării-sa vodă 250 dă cară și 800 dă salahori să lucréze acum la cetate la orice ar trebui, la lémne, la pietri,

iproci. Care poruncă măcar că foarte cu greu, vremeică iarnă fiind, era și cu pripă a să face, însă măriia-sa vodă, cu toată nevoia, porunca împărăției au implinit, gătind oameni și carăle; cu carii căpetenie lor au trimis pe Robe cel tinăr, căpitanul ot Rimnec, purcedind dă aicea la octombrie 10 dni. După aceia gătind măriia-sa banii haraciului cîți rămăsese, i-au trimis cu ginerele mării-sale, Iordache vel-agă, împreună cu Sterie căpitanul, ca și banii haraciului la miria împărătească să-i ducă și să rămie acolo la Poartă și purtătoriu dă grijă trebilor țării, pentru că lui Ianache Văcărescul, vel-paharnec, măriia-sa poruncise să vie, de vremeică șazuse 7 luni acolo la Poartă, carele purcedind de acolo, au sosit aici la noiembrie 2 dni.

Plinitu-se-au anul cu fericire al doaozecile și unul al domniei prealuminatei domnu Io Costandin Băsărab-voievod la octomvrie 29 dni.

C a p. LXXXVII

AICEA SĂ ÎNCEPE A SĂ SCRIE ORICE S-AR ÎNTÂMPLA
LA ANUL AL DOAOZECILEA ȘI DOI AL DOMNIEI MĂRII-
SALE LUI IO COSTANDIN BĂSĂRAB-VOIEVOD

Șazind domnia în Tirgoviște, au venit veste că au pus alt domnu la Moldova, prinzind și scoțind pre Mihaiu-vodă cu mare urgie, purtindu-i-se numele că au stricat țara și s-au arătat ca un hain împărăției, iproci.

Pus-au dar domn pre Nicolae Mavrocordat, feciorul lui Alexandru Mavrocordat, marele dragoman împărăției turcești, însă nu cu puțină cheltuială domnia au luat, cum s-au auzit, și zicindu-i să fie credincios împărăției și să-i fie grijă țara și să dreagă, iar să nu să mai strice duple cum iaste stricată, iproci, îmbrăcînd caftan la 6 ale lunii lui noiembrie, leat 7218 și la luna lui ghenarie, în zile 25, s-au auzit că au ajunsu la scaunul său la Iași, ducînd el mulțime de greci țarigrădîni, iproci, iproci.

Cap. LXXXVIII

IPORUNCĂ PENTRU SALAHORI ȘI CARĂ LA MAI MULTE
CETĂȚI ȘI DE SCHIMBAREA VIZIRIULUI

Venit-au porunci dă la împărăție mării-sale lui vodă, cu agi vezirești cu fermanuri, poruncind ca să trimită să lucreze la cetatea Brăilii, la cetatea Giurgiovului și la Cetatea Albă, care porunci măcar că grêle și peste puțină era, aflându-se în multă mirare măriia-sa și socoteală cum s-ar putea chivernisi lucrul spre a săracilor puțină și așa cu multă nevointă, orânduială au făcut ca porunca împărăției în desăvârșit să se facă, să se lucreze și să se isprăvească ca și într-aceasta porunca împărătească să se împlinească.

După această dară, socotiind măriia-sa pentru chiverniseala cea mai bună a trebilor dă la Poartă ale mării-sale și ale țării au trimis pre dumnealui Radul Golescul, marele vornec, să fie purtătoriu de grijă la Poartă de toate poruncile mării-sale, purcând dă aicea den Tîrgoviște la februarie 10 dni, leat 7218, și sosind dumnealui acolo la Poartă să vie ginerele mării-sale Iordache Crețulescu vel-agă înapoi acasă-și. Și așa după trimiterea mai sus pomenitului vel-vornec, nici măriia-sa n-au zăbovit, ci la februarie 10 dni, purcând dă aicea den Tîrgoviște, au sosit la scaunul mării-sale la București, februarie 14 dni, întrind cu alaiu mare și frumos. După acéia au îmbrăcat pre caimacani cu caftane, după obicei, dînd și cu 6 tunuri.

Fiind domnia în București, au venit mării-sale lui vodă veste de la margine că vine sol de la Moldova dă la Neculaevodă, după obicei, anume Chirițihus Mutrachi vameșul cel mare, carele și aici au sosit la februarie 25 dni. După acéia și cu măriia-sa vodă s-au împreunat, arătînd dăspre partea domnu-său mult priiteșug și dragoste. După acéia trecînd trei-patru zile, l-au și ospătat măriia-sa, după obicei, și la zioa-bună l-au îmbrăcat, conțeș frumos cu pacea de samur, și la 4 dni ale lui martie au purces, de s-au dus iarăși înapoi la Moldova, la domnul său. Trecînd deci puține zile, după obicei, au

gătit și măriia-sa sol de au trimis la Necolae-vodă, la Moldova, pă Gheorghie Castriotul biv-vel-comis, porcegind dă aici la martie 12 dni, și s-au învîrtejit dă acolo la aprilie 5 dni.

Iar la 15 au venit un agă cu ferman dă lă împărăție ca să dea măriia-sa vodă 150 cară ca să meargă la cetatea Vozii să lucreze acolo ce ar fi treaba, care poruncă auzind măriia-sa foarte se-au turburat împreună și toată boirimea, văzind cit greu iaste pre biata țeară, dă vreme ce în 5 locuri a să lucrea foarte cu greu era: la Oru, la Cetatea Albă, la Vozia, la Brăila și la Giurgiov, însă ca porunca împărătească jos să nu stea, făcut-au domnul sfat împreună cu toată boirimea și numaidăcit făcînd socoteală a să face cu bani, au gătit pă Mănăilă vel-șătrariu dă l-au trimis la margine și i-au dat și bani ca să găsească și să tocmească cară și gătindu-le să le pornească ca la vreme să sosească acolo unde era porunca să lucreze; și așa mergînd au făcut cu bani și acei tăitori de lemne, și cară și le-au pornit: cele ce au fost dă Vozia, la Vozia, și cele ce era să taie lemne și să le care, la Akerman. Însă nu ajungea greul și păsul acesta ce era, ci iarăși dă iznoavă cu agă vezirescu, cu ferman au venit poruncă ca dă iznoavă la cetatea Orului să mai trimită măriia-sa 500 de salahori și 80 dă meșteri zidari și încă cară 400, ca să lucreze ce va trebui acolo, care poruncă măriia-sa împreună cu toată boirimea auzind, în multă voie rea să afla, însă cu bună chiverniseală a mării-sale și acestea făcîndu-se, din dărăbanți, scutelnici, călărași și sărdari făcînd păste ei pă Caloian, carele fusese căpitan la Buzău, gătindu-i i-au trimis, isprăvindu-se cu mare nevointă și treaba, și porunca aceia.

- Șazînd în București domnia pin' la luna lui iunie și viînd vremea căldurilor, măriia-sa vodă se-au gătit și, la 9 zile, din București cu frumos alai au isit, mergînd întîiu la Mogoșoaia, unde au venit și veste dă la boierii dă la Poartă că ne-maiputîndu-se suferi răutățile veziriului, al pașii care era, împărăția l-au mazilit la iunie 3 dni, pîind veziri pă fe-

ciorul Chipurluiului anume Numan-paşa om foarte învăţat, bun şi înţelept.

Şi săzind citeva zile la Mogoşoaia, s-au sculat dă au mersu la Potlogi şi de acolo, la iulie în 1 dni, au intrat în scaonul Tîrgoviştii cu alai mare şi frumos, îmbrăcînd cu caftan pe vornicul dă Tîrgovişte, după obicei.

Cap. LXXXIX

[[IARĂSI FERMAN DE TRIMITEREA HARACIULUI LA
BENDER ŞI DE SCHIMBAREA VEZIRIULUI]]

Săzind domnia în Tîrgovişte, au venit veste dă la capicheaiele că vine un capigi-baş cu fermanul pentru banii haraciului, ca să-i ia să-i ducă la Bender şi aşa făr' dă zăbavă aici au venit şi acel capigi-başă anume Mehmet-beiu, cu acea poruncă, ca să ia haraciul dăplin, 280 pol pungi, să le ducă la Bender la serascheriul dă acolo, şi el să facă ceia ce Poarta îi va fi poruncit. Aşa deci măriia-sa vodă văzînd porunca, îndată au dat poruncă şi cu mare nevointă apristuînd, măcar că aşa în grab toţi a să strînge din ţeară cu putîntă nu era, numai făcînd sfat cu boierii, au aflat dă s-au pus împrumutare pă boieri, pă mănăstiri şi însuşi măriia-sa vodă au ajutat dă la măriia-sa la acea treabă şi păs al ţării, şi plinîndu-se bani după poruncă i-au încărcat şi i-au pornit împreună cu Gli-goraşco vtori vistir dă s-au dus capigi-başa cu ei, să-i ducă unde au fost orînduiţi la Benderi, arătînd măriia-sa multă nevointă şi la acea mare treabă a ţării pîn' s-au isprăvit şi porunca împărăţiei s-au implinit.

Neputînd însă veziriul ce să pusesse Numan-paşa să implinească voia împărăţiei, dă vreme ce era om bun, dreptu, dă la nimeni nu lua nimic şi împăratul fiind lacom şi nesăţios nicidecum voaia şi lăcomia lui n-au putut-o îndăstula.

Deci împăratul văzînd că nu şi-au aflat om după pohta voii lui, l-au mazilit, făcîndu-l paşă la Egrid, trimetînd pre îmbrohorul lui cel mare cu dînsul să-l ducă cu cînstă la

mansupul lui și, în locul lui, au pus veziri pă Mehmet-pașa Baltagiul, carele mai fusese veziri și-altă dată, tot în zilele acestui împărat, iar om bun și blind.

Viind vremea culesului dă vii și fiind vremea dă sus bună și dăspre Poartă liniște, măriia-sa vodă împreună cu toți ai casii mării-sale s-au îndemnat dă au mersu la Pitești, și au fost acolo la cușe, pucegind din Țirgoviște la septembrie 20 dni și s-au invirtejit în scaun iar, la septembrie în 29 dni.

Cap. XC

DĂ AICI ÎNCEP A SCRIE CE S-AR ÎNTÎMPILA LA ANUL
CĂRE S-AU ÎNCEPUT AL DOAOZECILEA ȘI TREI AL DOM-
NII MĂRII-SALE LUI IO. COSTANDIN BĂSARAB BRÂN-
COVEANU-VOIEVOD

Pentru chivernisirea trebilor dă la Poartă, trimis-au măriia-sa pă Radul Dudescul vel-slujer ca să să afle acolo, căutînd trebile și poruncile ce ur fi, și așa sosind el acolo, să vie ceialaltii boiari carii să trimisese adecâte: vel-ban Costandin Știrbéiu i Ianache Văcărescul vel-paharnece. Pină a sosi dar pomenitul mai sus vel-slujer la Poartă, veste boiarii capiche-haiale au făcut mării-sale lui vodă cum că împărăția au hotărît să facă oaste împotriva moscalilor, de vreme ce fiind avut moscalii dă cițiva ani mai înainte oaste cu șfetișii carii pen Țara Leșască, pen Țara Căzăcească avind dă multe ori războiu, pină în cea dă apoi, în trecutul an supt Poltava unde-i zicea, spre părțile hotarului Crimului fiind craiul șfetescu Carol împreună cu apostatul, hicleanul, Mazepa hatmanul cazăcescu, carele dăspre partea împăratului său să hiclenise, fugind la craiul șfetescu.

Acolo dar cum ziși supt Poltava, mare războiu făcîndu-se, Dumnezeu au dat izbînda împăratului moschicescu dă istov, cum să auzise, pierzîndu-și craiul șfetescu toată oastea sa și capetele oștilor, ghenăralii și sfetnecișii lui, unii perind în oaste, alții și mai mulți luîndu-se în robie, numai el cu hicleanul pomenitul hatman căzăcescu Mazepa și cu puțină oaste scă-

pînd, au tras la puțerea și ajutoriul împăratului turcescu la cetate la Bender, unde zic; pe carele priimindu-l turcii bine, l-au ținut mai bine de un an acolo numai cu făgăduiale, făgăduindu-i că-l va duce la țeara lui. După acéia socotindu-se, au hotărît să facă oaste asupra moscalilor, cum mai sus s-au zis, spre izbînda și răsplătirea ce au făcut craiului șfețescu, închizînd la Edicule și pe solul moschicescu cu mare urgie și așa poruncă au venit întîi cu mataragi-bașa al vezirului ca să dea țeara 600 dă cai, 250 veziriului și 350 pentru tunurile împărătești, poruncînd vezirul cu tare ferman ca să trimiță măriia-sa vodă acești cai cum mai curînd, pe iarnă să să aple la Țarigrad, pînă la 20 de zile ale lui ghenarie.

Și nu numai acea poruncă venise, ci tot cu acel mataragi și alt ferman, ca să ducă lămne la Giurgiov, să facă 50 dă acicuri. După acéia ș-altă poruncă cu ferman au venit, ca să taie 24.000 de lămne scînduri, grinzi, lați și altele, poruncînd ca să fie pentru podul ce era să să facă la Sacci peste Dunăre, pentru trecerea oștilor turcești, care porunci totdeodată sosînd și mai peste toate acéstea, scriînd boiarii de la Poartă că cére veziriul huzmet și împăratul 300 dă pungi; toți boiarii împreună cu domnul au rămas încremeniți, mirîndu-se dă ce să să apuce să facă și să isprăvească întîi, însă și rugă-mite, jalbe la stăpînitorii Porții au trimis. Iar și măriia-sa cu boiarii pentru chiverniseala acelor porunci cît puțința era omenească a căuta n-au lipsit, pentru ca să să îplinească treaba și porunca împărătească, săvîi greu și nesuferit lucru fiind a să face și a să isprăvi cu anevoie era. Iar cu dumnezeiescul ajutoriu și bună chiverniseală făcîndu-se și acéle trebi și porunci s-au arădicat.

Și aceasta să semnează ca să să știe: că totdeodată și fără de veste s-au înțeles că cu nevoînța hanului, împărăția au făcut domnu la Moldova pă feciorul lui Cantimir-vodă, Dumitrașco, scotînd și mazilînd pre Necolae-vodă Mavrocordat, carele fusese domnu nici anul deplin la scaun domnînd, carele nu cu puțințe tirăni și năpăstuirii spre săracii boiari pă-nîntîni de acolo și altă sărăcime fusese. Tiran nemilostiv

zic că era, și, așa, pe acel Necolae-vodă mazilindu-l, l-au dus la Poartă.

Iar domniia șazînd în Tirgoviște pînă la februarie 6, miercuri, la 7 dni ale lui februarie au purces de au mersu pe la satul mării-sale pe la Potlogi și au intrat la șcaun în București la februarie 11 dni, cu alaiu mare, după obicei, îmbrăcînd și pă caimacami cu caftane, după obicei, și dînd și cu 6 tunuri.

C a p. XCI

AICI SĂ INSEMNEAZĂ PURCEDEREA DOMNULUI LA OASTE; TRIMITEREA LUI GHEORGHE COMISUL DIN PORUNCA PORȚII LA MOSCALI ȘI FUGA TOMII CANTA-CUZINO VEL-SPĂTAR CĂTRE ACEIAȘI MOSCALI

Fîind domniia la București, poruncă au venit mării-sale cu un ciohodari al chehaielii aducînd ferman și cartea veziriu-lui și a chehaielii ca să să gătească, și măriia-sa să meargă la o ste, dă vreme ce veziriul purcesese din Țarigrad către Odriiu și dă acolo drept la Tighinea mergea, poruncînd în ferman ca și măriia-sa cu ciți slujitori va avea să meargă la Benderiu, să să afle încă mai înainte pîn-a sosi veziriul acolo, și așa măriia-sa porunca împărătească luînd, îndată poruncă la toți au dat ca să să gătească, și gătîndu-se după poruncă, toți luînd prè Dumnezeu într-ajutoriu la mai în 7 dni, din scaon au purces cu mare și frumoasă orînduială, măcar că cu multă struncinare și supărare a tuturor fîind, iar ca porunca împărătească să să îplinească, cum mai sus am zis, au purces și pînă la conacul dă la Gherghița mergînd, a doao poruncă mării-sale dă la veziriul au venit, ca acoloa să să oprească, nimic mai înainte călătorînd.

Dirept acéia, după poruncă acolo citeva zile șazînd, unde hrana și pășiunea vitelor oștii imputîinîndu-se, s-au arădicat și în gura Urlaților, la Albești, s-au mutat, și acolo citeva zile șazînd, nu cu puțină nevointă domnul pentru folosul obștii și al țării să nevoia, și nu numai cu bună și înțeleapta chiver-

niseală a mării-sale țeara folosind, ci și cu mare sumă dă bani au ajutorit, dă vreme ce turcii neconținut cerea, care măriia-sa conșcind multa slăbiciune a țării și cererile păginilor mari și nesuferite fiind, din casa mării-sale ca să împlinească cumplita și nesățioasa lăcomie a turcilor pentru folosul, starea și chiverniseala țării. mare sumă de bani au dat, care alt domnu nu au făcut.

Fiind deci domnia în gura Urlaților și pravoslavnicul domnu îngrijat aflindu-se în ce chip ar face ca într-o vreme cumplită ca acéiă, întreagă să păzoască țeara și fără primejdie dă cătră amîndoaă părțile, adecă și dă cătră turci și dă către moscali, dumnezeiasca pronie, carea neconținut iaste păzitoare celui ce nădăjduiaște întru ia, bine au voit ca și acest lucru să să chivernisească de buna otprăvuire a înțeleptului domnu că, aflindu-se turcii întru mare groază și tēmere nu puțină, ca nu cumva să să biruiască dă moscali, carii încremenîți mergea la războiu și cu totul dăzndăjduiți dă izbîndă. dat-au voie veziriul mării-sale domnului să mijlocească ca un creștin către creștini, ca doară s-ar putea înnoi pacea între împărății. Deci măriia-sa cu această bună mijlocire, săvai că cunoștea cum că de vreme ce moscalii s-au pogorit la Prut nu era cu puțință să să împace lucrurile, dar încă și mai vîrtos că pre moscali să-i îmbunéze, ca adecă să nu vie cu vreo bănuială asupra țării și mai ales ca un domnu creștin și pravoslavnic, cu dragoste și cu rîvnă creștinească și fierbinte, la împăratul creștin bine au socotit să trimiță cuvioasa cînte și obligația céia ce să cădea, iar mai mult însă ca să împlinească porunca stăpînească, și așa alegînd din boiarii mării-sale pe un boiaru bătrîn, anume Gheorghie Castriotul biv-vel-comis, om cuvios, învățat și întru toate iscusit, carele și mai denainte era țarului cunoscut, pre acesta zic, alegîndu-l l-au trimis cătră țarul, însă la iveală pentru pricina ce mai sus pomenim, adecă pentru înnoirea păcii, iar într-ascunsu pentru chiverniseala pămîntului.

Carele mergînd ș-au dat solia cătră țarul la Iași, care solie atunci nu s-au priimit cu dragoste dă cătră țarul, de vreme

ce așa bine și frumos lucrurile chivernisindu-se și la bună cale și orînduială aşăzîndu-se (o mare minune!), totodată lucru negîndit și nesocotit vrîmea au adus și o mare apostasie au dăscoperit că pe cum de-nceput ne iubitorul neamului omenescu, semănătorul de zizanii, începătorul zavistiei și însuși zavistnecul și ficleanul diavol, care pururea binele și folosul îl zavistuiască, nu au lipsit nicidecum, nici lipsése lucrurile a nu le turbura și a le neliniști. Și cînd în bună odihnă și liniște stau și să află a nu le mișca și a le strămuta, cunoscînd acea bună chiverniseală, ce den bună și înțeleaptă soeoteala domnului pentru folosul dă obște să făcea, neputîndu-se odihni numai această ticăloasă de țară, întru o fărîmă de liniște vîzînd-o măcar că den altele ce timpul acela adusese întru dăstulă lipsă dă pîine să afla și cu multă perire și moarte în dobitoace, aflat-au mod și organ ca acela pre carele a o turbura și în grêle bănuiei despre stăpînitori a o băga, și toate cîte ce domnul creștînește pentru toată obștea de folos să nevoia a le preface, a le strămuta și a le strica, aflat-au, zic, organ și vas priimitoriu de zavistie pre Toma Cantacuzino, marele spătar, carele tocma ca cel den 12 apostoli, Iuda, alegîndu-se și dă cătră stăpinul său fără de nici o nevoie ca un ficlean hainîndu-se, Iudii cu adevărat s-au asemănat, pentru că den rivna ce pururea spre cîte dășarte lumesti avea, uitînd cîntea, folosul, mila și căutarea, cea ce încă den copilăria lui tocmai ca de la însuși născătorul său, încă și mai mult pociu zice, de la domnu cîștigase și avusese, pentru că precum zice filozoful: zavistia nu cunoaște a alege folos, pre carele nu ca pre un neam și văr al mării-sale l-au căutat, l-au cîstit, și l-au iubit, ci neobosit den iubiți fiii mării-sale îl avea și mai cîstit, încă pociu zice, și mai iubit și întru toate tainele și sfaturile mării-sale neosibit, carele întru atita cînte și îndăstulare ce avea neîndăstulîndu-se, ci fiind coprinsu și biruit de gîndul trufiiei, urmat-au tocmai și Eosforului și lui se-au asămănat, carele au socotit să-și puie scaunul peste norurile ceriului. Așa și acesta nu s-au îndăstulat cu cită cînte și vrednicie avea, ci stepăna domniiei

visînd și dentr-acéia ce au fost au căzut, pentru că ochiul cel neadormit al nefățarnecului judecătoriu precum iaste îndălungu răbdătoriu, iaste și de sirgu răsplătoriu, precum mai înainte să va vedea, că Dumnezeu duple cum zice și înțeleptul Solomon: „Trufașilor le stă împotrivă“.

Fiînd dară turbat dă gîndul trufii și coprinsu dă multă răotăte și zavistie, neuitîndu-se ticălosul la cîți alții ca dinsul mai înainte, carii cu multe feliuri dă moduri den multa lor răotăte îndemnîndu-se spre pacostea și surparea domnului s-au nevoit, sfîrșitul lor în cea mai după urmă în ce chip și cum au fost că cu ochii lui au văzut, cu cîțiva marghioli blestemăți și de minte striîni, cu carii viața lui își petrecea. Un Ghine, zic marghiol, curvariu, becisnec, blestemat, dă neam mojie și foarte om spurcat, carele și ceauș îi era, și un Tode-rașeo brat David Ceaușul, neam foarte ciocoiu, șcheau, varvar și plin dă răotăte, i Gavrilă vărul său, i un Mihalache căpitan cu carii sfătuîndu-se și alcătuîndu-se, într-o noapte den ordie cu aceștia și cu cîțiva slujitori și cu slugi dă ale lui, o minune! lăsînd cînstea, odihna, casa și jupineasa, ca un turbat noaptea s-au arădicat și cu aceștia cătră moscali au alergat, călăuzîndu-l dă aici Mihalcea stolnecul Cîndeseul cu oameni dă ai lui pren munții Vrancei trecîndu-l, care poate-fi că și după niscareva nădejdi cu firea alunecîndu-se și pre fiiul său Șarban dempreună cu dinsul trimisese, cătră carele o! cit de milostiv domnul s-au arătat și nu l-au spinzurat, ci, ca cînd n-ar fi fost vinovat, în seamă n-au băgat într-a lui Dumnezeu, lăsîndu-l, judecată, ca după ale lui lucruri și fapte să-și ia plată.

Deci trecînd Toma spătarul în ținutul Moldovii, au tras la vestitul telpiz, domnul Țării Moldovii, Dumitrașeo-vodă Cantimir, cu care și mai înainte vreme înțelegere avasese, dă vreme ce mintea amîndurora la acest feli dă lucruri blestemătești și necuvioase bine să potrivise. Și cu el la Iași împreunîndu-se amîndoi la obuzul lui Șeremet fiînd la Țuțora, s-au dus cu tot adînsul cu mintea lui cea zburatecă, m-le-

tisind lingă pacostea și primejdiia ce țării vrea să aducă și dă istov surparea și dezrădăcinarea domnului, și nu să socotiia becisnicul că cel ce groapa altuia o săpa să brodește acela într-însa cade, și nu să domirește. Carele ajungind unde pohta și gândul îi era și cele ce-i era voia și pohta dă la Șeremet isprăvind, rămas-au acolo vreo 4-5 zile, pînă și țarul la Iași au sosit.

Deci dă acolo cu Șeremet dîmpreună și cu Dumitrașcovodă Cantimir sculindu-se, au mersu la Iași, și acolo cu măriia-sa țarul împreunîndu-se și isprăvind cu minciunile lui cele zavistnice cite pohta lui au voit împotriva domnului și adevărului.

Mai pre urmă și Gheorghie comisul Castriotul, [ce mai sus]¹ s-au pomenit, se-au împreunat cu iubitoriul dă Hristos țear, dar nimic ascultare la cele ce dă la domnu creștinește și înțelepțește pentru folosul mai mult al mării-sale țarului i să poruncise ca să zică și să arate. [S-au dat]² foarte înțelepțește pentru buna chiverniseală sfătuindu, că toate lucrurile Toma le strămutase și foarte la cale rea împreună cu Dumitrașcovodă Cantimir le pusese.

-- C a p. XCH

AICEA SĂ ÎNSEMNEAZĂ CEA DIN PORUNCĂ ÎNVIRTEJIRE A DOMNULUI ÎN SCAUNUL TÎRGOVIȘTIL ȘI VENIREA TOMII CU REN GHENERARIUL LA BRĂILA, ȘI RĂZBOIUL CE AU FĂCUT TURCII ȘI PACEA CU MOSCALII

Încă la gura Urlăților domniia fiind, venitu-i-au ferman ca să să invirtejească și scaonul, și țeara dă vrăjmași să și păzească, și să să nevoiască că trebile și poruncile împărăției toate să le implinească și să le săvîrșească, viind încă atunci și poruncă cu un agă al tefterdariului ca să trimită 3.000 dă

¹ Adăugat deasupra rîndului.

² Adăugat marginal.

cară și 1.000 dă salahori, lucru foarte greu și peste putință, fiind țeara și dă flăminzie și de răzmiriță foarte nețăjită și struncinată, care domnul, ca să nu scandalisească pre stăpini, precum dinceput, toate poruncile a le împlini s-au nevoit, și atunci din carăle domnești, boirești, slujitorești, făcînd o sumă dă cară, cu Robe căpitanul le-au trimis și cîțiva slujitori salahori. Și iar mai gătînd dă la margine altă sumă dă cară și salahori cu bani, cu căpitani dă la margine, iar acolo la ordie le-au trimis.

Iar măriia-sa orînduînd pe margine căpitani, ca să fie dă pază, pe Gheorghie vel-căpitan za margine, pă Donie vel-căpitan za dărohanți, pe Andreiaș căpitanul ot Ploiești și pe alții, cu toată boirimea și cu ceialaltă slujitorime, din gura Urlăților s-au arădicat și la iunie 28 dni, în scaunul Tirgoviștii cu frumos alai au intrat, unde și doamna cu toți cuconii mării-sale să afla și acolo așăzîndu-se, căuta trebile și poruncile împărăției.

Iar Toma spătarul aflînd priimînță la țarul și vrînd ca cu slujba lui să arate, gheenerălie au pohtit, făgăduîndu-se împăratului cele ce mintea lui cea spurcată îl ajunsese și nesocotînd cele după urmă și cîțava sumă dă oaste au cerșut ca să meargă la Brăila, zicînd că acolo multă și îndestulată zaharea va găsi pentru treaba oștii împărătești, pentru că conoștea slăbiciunea ce avea moscalii dă zaharea, cît precum mai înainte cîți vedea că flăminziia, iar mai virtos să zic sfaturile și socoteala acestor 2 nebuni, Dumitrașco și Toma, i-au făcut dă se-au rușinat și biruința au pierdut. Dînd drept aceia țearul Tômii gheberăliia și sfaturilor și socotelilor lui celor nebunești urmînd, îndată la Brăilă împreună și cu Ren gheenerariul cu 10.000 dă moscali l-au trimis. Care după ce au sosit domniia în Tirgoviște, nu multe zile trecînd, venit-au veste dă la căpitanii cei ce păziia pe margine cum că Toma spătariu împreună și cu Ren gheenerariul căre Focșani pogoară, lucru negîndit și foarte primejdios, care domnul aceia înțelegînd și cîți cu minte întreagă era, nu în puțină grijă și

turburare să afla, pentru că în mare bănuială domnul și țeara dăspre turci pentru un lucru ca acela vrea cădea.

Ci iarăși cu bună chiverniseala mării-sale, înțelept și foarte grijnec [fiind]¹ și mai mult pentru țară și patrie din inemă dorind, dă acea grea primejdie, fie lăudat numele lui Dumnezeu, bine au păzit, pentru că un lucru fără de socoteală ca acela văzind, ce Toma au făcut, nicidecum cu firea nu s-au alunecat, ci la cele ce vremea cea viitoare vrea aduce, cu grijă să uita și pururea gândia. Iară el ticălosul, cu mintea lui cea blestemată, nefăcînd lucrurilor și vremilor chiverniseală, neașteptînd, zic, lovirea și izbindirea oștilor, ci așa numai pen nebunataca și zburateca lui socoteală, cu nebune și nesocotite făgăduieli pe țarul îndemnînd, fără de vreme acea sumă dă oaste dentru ale sale oști au dăspărțit și pre al lui sfat dempreună și cu cel a [lui] Ren ghenărariul și cu dinsul, precum mai sus am zis, la Brăilă îndată au trimis; care adevărat că de nu voia și mila lui Dumnezeu cu domnul și cu ticălosul acesta dă pămînt deinceput ar fi fost și, de nu pre domnu cu acea înțeleaptă chiverniseală ce au făcut l-ar fi năstăvit, întru mare primejdie și stingere dăsavîrșit ticăloasa aceasta de țară ar fi venit; precum și ticăloasa dă țară a Moldovei pren becisnica și reaoa chiverniseală a răului și nebunului domnu Dumitrașco Cantimir, la mare și înfricoșată robie au căzut.

Dar preabunul nostru domnu, privind la hestatornicia și turburarea vremilor, nimunui dentr-acestea nu s-au potrivit, nici sfaturilor și îndemnărilor celor fără de socoteală a unora și a altora din boiari, carii necontenit îl supără și pă afară multe zicea. nu s-au unit, îndemnîndu-l ca de cătră turci să să hainească și moscalilor, precum și Dumitrașco Cantimir, să să alcătuiască. Nici scrisorilor celor cu laudă ale moscalilor, care den multa îndemnare a vrăjmașilor fără do nici o socoteală îi trimitea, nici ziselor, scriselor și laudelor

¹ Scris deasupra rîndului.

lui Ren ghenărariul care den multa indemnare a Tomii îi venia, nici universalului ce Vlasie stegariul la mitropolitul Anthim pă taină adusese cu poruncă dă zaharele și alte lucruri necăzute și necuviincioase, nicidecum nu s-au supus. (O! cât iaste fără de cale și fără de cuviință părții cei bisericești a să amesteca în lucrurile cele politicești și în politica și eparhia ce se află, a să arăta zavisnec și turburătoriu, și turmii cei încredințate lui păgubitoriu și făcătorului lui dă bine, carele în stepena și cinstea vlădiciei l-au adus și l-au înălțat; vrăjmaș și împotrivnec lucru, foarte neplăcut și lui Dumnezeu, și oamenilor), ci foarte statheros și nemișcat stînd și pururea ochiul și gîndul mării-sale la temeiul oștilor celor mari avînd, ca să le vază sfîrșitul în ce fel și cum va fi; făcut-au mare răbdare și mare îngăduială, nicidecum în bună dînd celor ce-l indemnă moscalilor să să alcătuiască, pînă ce poate-fi că voia cea dă sus a sfîntului cêrescu și vecinic împărat, lucrurile precum au vrut așa le-au și adus, că altele sint socotelile omenești și altele aduce Dumnezeu.

Că mergînd moscalii pă dincoace dă Prut asupra turcilor, din sus dă Fălciu, într-un loc unde să chiamă Gîrlele Vlădicăi, în lunca Prutului, lingă o mocirlă fiind moscalii tăbăriți, venit-au turcii asupra lor la iulie 8 dni, duminică can dă dimineată, care loc fiind strimtu și nedînd moscalilor acolea îndămină a să bate, pentru că nici la apă nu putea să să apropie, ca să ia dă trebuința lor, într-aceiași duminică, dup-apusul soarelui, socotit-au să să tragă înapoi, pentru ca să poată afla loc mai bun dă tăbărit și să poată ajunge și la apă. Și așa după ce au inserat, început-au a să trage noaptea înapoi, spre luni toată noaptea și a doao zi pîn-în neamiezi, nu departe dă conacul ce mai sus se-au zis, ci ca la un ceas și jumătate, pîn-la un loc ce să chiamă Stănilești, și acolo pă lingă Prut tăbărînd și așăzîndu-se, pomenitu-se-au ocoliți dă turci pă dă toate părțile, dă o parte dă turci, dăspre alta dă tătari, dăspre altă parte dă șfeti, lēși și cazaci, carii era cu craiul șfetescu, și într-atita strimtoare pă moscali îi avea, cit dă către nici o parte nu putea să iasă nimenea din tabăra, nici măcar pentru

pășiunea dobitoacelor. Însă așa ocoliți aflindu-se și dă toate părțile stenohorisiți, iar dă luni din namiezi, pînă marți la vreme dă prinzul mic nu au conținut din foc nicidecum, pînă ce și din șanțurile ce noaptea turcii făcuse, cu grantele i-au scos.

În cea mai după urmă însă, văzînd moscalii mulțimea turcilor și strimtoarea locului unde ei era tăbăriți și flămînzia, atît a cailor cît și a lor, dă vreme ce caii ajunseseră dă-și minca coadele și coamele și rodea polocoșurile după la cară, și într-o parte le murea caii, într-altă parte slujitorimea, unde să făcuse și putoare foarte groaznică și nesuferită dă mortăciuni, care aceste nevoi toate moscalii văzînd și pierzarea lor înaintea ochilor avîndu-o, o minune! din netemerea ceia ce mai înainte dă turci avea, la groaznică înfricoșare ticăloșii au venit (vedeți o cititorilor! lucrurile cele fără dă sfat cite rele și primejdii aduc). Și îndată pricină dă pace au pus mijlocirea creștinului nostru domnu, carea mai sus se-au pomenit că pre boieriul mării-sale Gheorghie Castriotul vel-comis se-au trimis, zicînd că mai înainte nu se-au putut da audienție adecă-te ascultare la cele ce domnul din porunca Porții îi zisese, iar acum voiescu și ei și să pleacă la pace, la care turcii au răspunsu: că dă-i s-ar fi dat ascultare din ceput dă cînd le-au mersu, s-ar fi făcut pacea fără dă paguba lor, iar acum nî priimescu nici într-un chip pacea fără a lor dobindă, dă vreme ce în mină le era moscalii, carii, neputînd face într-alt chip, conoscînd neputința lor, dă mare nevoie îndemnîndu-se, cu multe rugăminte au căzut la pace, făgăduind turcilor să le dea cetatea Azacului i Camenca și să strice și o cetate noao ce pre lingă mare făcuse și încă să-și scoată și oștile sale din Țeara Leșască, ca să aibă craiul sfețescu voie a trece lă țeara lui cu pace și fără primejdie, dînd pentru credința plinirii acestor făgăduieli zălog turcilor pre feciorul lui Seremetov, voivodului oștilor lor, și împreună cu el au trimis sol mare și plenipotențial pre Petre Șafirov, carele era sovescu împărății și așa între dînșii pacea au legat, iulie 11 dni.

Și într-aceiași zi de acolo dă unde era închis, dîndu-le cale au purces, multe lucruri trebuincioase dă ale războiului în Prut lepădînd.

Iar Toma spătariul și cu Ren ghenărariul viînd la Brăilă și greu războiu dîndu-i, o [au] și luat, carii unde cu bucurie era, fără veste la mare întristăciune au venit, că după luarea Brăilii și după prada ei, atuncia îndată fără zăbavă poruncă dă la țarul lui Ren ghenărariul au venit ca și ce vor fi luat dă la Brăilă toate înapoi să le întoarcă și el cu oștile lui fără zăbavă la célelalte oști să să trăgă. Care veste dă pace și poruncă aflîndu-o amorțiți au rămas: deci Ren după poruncă îndată întocîndu-se drumul ș-au căutat, iar Toma spătarul vîzîndu-și isprava și cum că cele ce socotia asupra făcătoriu-lui dă bine și după Dumnezeu hrănitoriului lui, zic, asupra pravoslavnecului domnu nu s-au invrednicit [a isprăvi], cu mare întristare și dă inemă zdrobire, pren mijlocul țării numai cu vreo doi feciori în Țara Ungurească au trecut și acolo precum mintea cea zburatecă așa și portul schimbîndu-și, iarăși la moscali s-au dus.

Așijderea și marghiolii cei ce cu el fugise, ca pui dă potîrniche risipîndu-se și de la Toma și ei dintru dinșii, cu multă zăbavă, iar la moscali s-au dus, lăsînd case, muieri, copii și mai ales cîntea și odihna cei de cătră domnu avea. Vază dar fieștecine cît iaste dă amar a să împotrivi neștîne domnului său și făcătoriu-lui său dă bine, că rătăcește ticălosul și pîn țări striîne să pedepsește, grămădîndu-și hulă de cătră oameni și osîndă de către Dumnezeu.

Iar Dumitrașco-vodă Cantimir dă unde începuse a să scrie domnu vécinec al Țărilor Moldovei ca un nemérnec, împreună cu moscalii den țara lui au fugit, căruia și unii den boiari au urmat, însă cei ce cu el la sfat și la socoteală să potrivise anume: Ion Țăruș hatmanul, carele și cumnat îi era, Savin Zmucilă vel-postelnic și Ștefan Luca vel-vistiar, Gheorghită vel-spătar, Sandul Sturzea vel-stolnec, Mogildea vel-sărdar, Findic pircălabul de Sorocea, Ion Bănariul vel-căpitan,

cu acești, zic, și cu alții la Kiov au sosit și de acolo la Harkov (unde împărăția așăzămint îi dedese) vrind ca să ducă, multă învăluială și silă le-au făcut ca și acolo să-i urmeze, cit tot Kiovul s-au turburat la purcéderea lui dă acolo.

Deci dentr-acești boiari, unii și cu voie și fără voie au mersu, iar pre Ion hatmanul carele nicidecum nevrind să ducă cu el, ascunzindu-se, umbla cercetîndu-l den casă în casă pren Kiov să-l prinză și așa aflindu-l, supt vatră l-au pus și cu mare ocară l-au dus. Dă care lucru necuvios, nespusă turburare și zgomot cu mintea lui cea proastă în toată cetatea au făcut, ca pe ticăloșii boiari, după a sa cumplită voie la supunere să-i aducă; dă aceasta nu puțin s-au turburat și nacealnicii Kiovului, dar nimic ticăloșilor dă boiari nu putea să le osfințească, pentru că ocaz dă la țarul avea cumplitul Cantimir.

Însă cu acéstea toate mergînd la Harkov, între alte necuviințe ce făcea locului și boiărilor își scriia și titilușul intr-acest chip, *Hereditarius Rosie*¹, care va să zică moștenitoriul Țării Rusești. Dentr-aceasta cunoască-i fieștece înțelept mintea și gîndul lui cel mîndru și nalt, și să socotească cit iaste dă lăudată cumpătarea întru toate, iar trecerea peste măsură cit iaste dă dăfăimată, iar după acéstea toate cersînd Cantimir dă la împărăție să-l facă prințeps acelui loc, adecă a Harkovului, s-au socotit dă l-au mutat dă acolo și i-au dat așăzămintul la stoliță pentru ca să nu-și mai turbure măriia-sa gîndul după alte fandasii și s-au împlinit la dînsul pilda cea dă obște care zice: „găina rîclînd își scoate ochii“. A serie istoria acestui Dumitrașco-vodă Cantimir cu amăruntul să cuvine moldovenilor, pentru că le-au fost domnu, iar noi intre istoriia țării noastre am adus la mijloc pre scurt unele pentru faptele lui, una ca să vază fieștecine că greșala și nechibzuirea domnului a unei țări pricinuiaste stricăciunea și țării lui, și altor stăpînitori ce întru sfaturile lui razimă, și a doaoa, ca să i să cunoască răotatea și nemilostivirea ce au arătat cătră boiarii ce după el au urmat.

¹ Scris tot cu litere chirilice.

C a p. XCIII

AICI SEMNEZU ÎNVÎRTEJIREA TURCILOR DĂ LA RĂZBOIU ȘI PORUNCILE CELE GRELE CE ÎN URMA DOMNULUI ȘI TĂRII AU VENIT

Învîrtejindu-se turcii cu izbîndă dă la războiu, nu în puțină trufie și semeție să afla. Și îndată veziriul cu vestea izbîndii și a păcii (măcar că era orînduit dă împăratul imbrogurul cel mare ca să să afle lîngă veziriul, pînă ce să vor lovi oștile și, ori în ce feli s-ar întîmpla, el să meargă să facă știre împăratului), iar Osman aga, chehaioa veziriului, fiind om foarte lacom, telpizu și iubitoriu dă cînte, în tot chipul au făcu și l-au trimis pă dinsul, vestind prentre-însul dă toate cite s-au întîmplat împăratului, carele cu bune vestiri sosind la împăratul, priimitu-l-au cu multă cînte și numaidăcît și imbrogurul mare l-au făcut, măcar că în gîndul și capul lui era vezirlicul. Dar cu gîndul lui cel trufaș și cu vorba cea îndrăzneată și din ceia ce l-au cîntit au scăpătat și în scurte zile și viața, cuvintele lui precum s-au înțeles, i-au mîncat, că pînă într-atîta s-au lăudat, zîc, înaintea împăratului, cît au zis că, dă ar fi vrut turcii, i-ar fi luat pă toți [moscalii] legați, și i-ar fi dus la împăratul, cuvînt care, nu numai lui sineși au adus pacoste ci și însuși veziriului, precum mai înainte să va vedea.

Cu această vestire a izbînzii numaidăcît veziriul și la domnul nostru au trimis pre mataraği-bașa al său pre carele domnul cu cîntea cea cuviincioasă l-au priimit și cu daruri după cîntea lui dăruindu-l, înapoi iarăși l-au pornitu. După aceasta neapestit (neputindu-se odihni răutatea și zavistîia vrăjmașilor), văzînd buna și înțeleapta chiverniseală a domnului, ce într-acele cumplite vremi au făcut și cunoscînd că iarăși rămîne lămurit dă cite mai înainte neîncetat vrăjmașii îl vînduse și îl clevetise și altă vînzare au mai aflat, ca doară l-ar putea aduce la primejdie, dar brațul cel sfînt al lui Dumnezeu care îl acoperîia și îl păziia dă toate primejdiile rușinat-au și atunci pre vrăjmași; zis-au între alte multe vînzări mai pă

urmă și aceasta, cum că domnul adecă era gata să să hainească
dă către turci și să să alcătuiască moșcalilor, și cum că a
gătit pentru treaba lor și multă zaharea, numai vremea nu
i-au dat îndămină și ca acestea cite, care veziriul înțelegind,
numaidăcit (poate-fi că și ca să ispitească), au trimis un ca-
pigi-baș cu ferman ca cum mai dăgrab să trimiță la Tutora
30.000 obroace făină și 50.000 obroace orzu, [să fie]¹ pentru
călătoria craiului șfețescu și 250 cară cite cu 4 cai, să le tri-
miță la Bender pentru rădicarea uneltelor craiului, și 500 dă
oameni, ca să fie dă a direge și dă a îndirepta drumurile pă
unde tini și noroaie s-ar întâmpla, care poruncă grea și peste
putință fiind, abit pentru multa sumă a zaharelii, a carălor
și a oamenilor, iar mai virtos pentru marea grabă și pripă ce
era, nu în puțină mihnire, grijă și multă inimă rea, domnul
și toată boirimea să afla, că nu era cu putință așa dă sirg
precum poruncia ei a să găti atita sumă dă piine. Dar înțe-
leptul domnu, precum am mai zis, că dă alte multe și grele
porunci țeara au mintuitu, așa și dintr-această cumplită po-
runcă o au ușurat, pentru-că mai dinainte păzindu-se dă
una ca aceasta, au fost dat bani pă cităva sumă dă piine dă
au fost strinsu, iar nu puțină sumă, numai ca să să facă și să
să îplinească porunca și după la satele mării-sale au dat.

Și așa gătind 7.000 obroace făină și 7.000 obroace orzu,
că mai mult putință nu era [făcind și orinduială dă cară du
pin sate]², o au încărcat, orinduind și cele 250 cară cu cai pă
la căpitanii; deci pin-a să găti toate acestea, au nemerit și
un ciohodari al veziriului cu ferman, poruncind ca să să tri-
miță, din zahareao ce poruncise, să să trimiță mai înainte,
numai pă jumătate, că ceialaltă jumătate o au iertat, iar ca-
răle și oamenii să fie tot dăplin, măcar că nici pă jumătate
cu putință a să împlini nu era, ci cită mai sus se-au zis. Și
zahareao și cărăle gătindu-se, orinduitu-au mării-sa și is-
pravnici ca să meargă cu acelea: peste zaharea, zicu, pre Afen-

¹ Scris deasupra rîndului.

² Adăugat marginal.

duli cluceriul, peste carăle cu cai pe Antonie comisul Cromidi și peste oameni fiind orînduite 10 steagruri dă cazaci, pã Neagul vel-căpitan za cazaci, iar peste toate acestea trimis-au măriia-sa un prăvitoriu pã Gheorghie Măreș vel-căpitan za margine, mergind dă aici împreună cu ei și capigi-baș, bum-bașirul ce mai sus s-au pomenit, nu puține daruri și acele capigi-baș luind.

C a p. XCIV

AICI SĂ SEMNEAZĂ TRIMITEREA BOIERILOR ÎNAINTEA VEZIRIULUI CA SĂ FACĂ JALBĂ PENTRU SLĂBICIUNEA ȘI NEPUTINȚA ȚĂRII

Văzînd domnul că nesățioasa lăcomie a turcilor și cumplitele și fără dă milă ale lor cereri nicidăcum nu conțenescu, ci mai mult încă să ațîță și să lătescu, uitîndu-se și la mare slăbiciunea și neputința ticălosului dă pămînt, și conoscînd că au venit lucru la mare și greu păs și va să fie cu neputință a mai birui cererile cele grele și nesuferite [și fără dă milă porunci]¹ ale turcilor a le-împlini, ca să nu ajungă ticăloasa dă țară la acea margine a distihiii și stingerii cei dăsăvirșit, s-au sfătuit cu toți boierii mării-sale în ce chip ar face ca doar ar mai conțeni lăcomiia păginilor și ar mai ușura țeara dă păsuri.

Aflat-au drept aceia cu cale să trimiță cităva boirime înaintea viziriului ca să facă jalbă dă păsurile și nevoile țării și să arate neputința și marea slăbiciune a săracilor și a toată obștea, și dă să va putea și pentru adaos să cerceteze ca doar s-ar arădica; iar dă nu s-ar putea să să arădice adaosul, încai să nevoiască ca doar ar face vreo fărîmă dă ușurare dînt-altele, să lipsească adecă alte mîncături, angarii, mûcăreri, huzmeturi, bumbașiri cu porunci și altele duple cum s-au așăzat și în hațișarîful ce s-au făcut atunci cînd răul;

¹ Scris deasupra rîndului.

lacomul și cumplitul veziriu Rami au adaos haraciul, ca să lipsească acelea toate și să ție în seamă toate cele ce să vor lucra și să vor face din porunca împărătească la mirii.

Și cu acea bună socoteală s-au orînduit o seamă dă boieri mari anume: Costandin Știrbeiu vel-ban, Radul Goleșcul vel-vornec, Gligorie Băleanul vel-slujer, Neagoe Topliceanul vel-pitar și alți cîțiva boieri mai dă jos, carî după porunca mării-sale gătindu-se, la iunie [...] au puresc dă aici din Tîrgoviște și mergînd au aflat pre veziriul cu toată ordiia la Tomarova. Deci pentru valurile și supărările ce avea veziriul, mai cu zăbavă au aflat vreme dă s-au împreunat boierii, pre carî veziriul foarte bine i-au priimit și la toate jălbile și rugăciunile lor bună ascultare au dat, făgăduindu-le că și folos după rugăciunea lor vor afla, dîndu-le nădejde și făgăduindu-le că și talhăși după a lor jalbă va face la împărăție și cu tot dinadînsul va nevoi ca să le isprăvească cum va sosi la Tarigrad.

Deci văzînd boierii că lucrul să prelungește și dă să va și face vreo ispravă, socotînd că să va face cu zăbavă și fiind boierii can gloată, s-au socotit dă au rămas pentru acea treabă acolo numai 2 boieri: vel-ban i vel-vornec, iar ceilalți s-au învîrtejit cu toții înapoi aducînd domnului și cărți dă la viziriul, dă la chehaiao și dă la alți priiatini cu făgăduieli că să va implini pohta și voia mării-sale și cu altele și cu acestea mîngîind pre domnu.

C a p. XCV

SUPĂRAREA CE BRĂILENI AU FĂCUT DOMNULUI ȘI
FĂRII, PENTRU PRADA ȘI STRICĂCIUNEA CE AU FĂCUT
MOSCALI LA BRĂILA

După multe supărări și nenorociri ce și dintru a timpului aceluia nerodire au urmat ticălosului dă pămînt și din cele cumplite și nesățioase ale turcilor cereri, pricinuit-au și cel mai sus pomenit apostat Toma și altă supărare și pagubă și

domnului, și țării cu venirea lui și cu aducerea moscalilor la Brăila. Că precum zice și filozoful: „μιας ἀρχῆς μετὰ-κυνον-μῆνης, πολλα ὅλονδε μεταβαλτεῶπι τὰ μετὰ τὴν ἀρχὴν“ (adecă: o începere mutîndu-se, multe după aceea începere obiciuiescu a să strămuta.) Aceasta adăvărat s-au împlinit la acest boier apostat, că răzlușindu-se el, făcut-au cu mișcarea lui pre mulți din cei neajunși dă mine din boiernașii curții dă s-au alunecat cu firea și după dînsul au urmat.'

Dar nu era atita dă mirare dă cei proști și săraci, cît dă cei miluiți și căutați, carii lăsînd mila, cînstea și căutarea, la jafuri și lucruri tilhărești alergase. Că-întiiu Manta căpitanul, căpitan în slujbă orînduit fiind cu banii haraciului, cum au luat catastișilă, nu unde slujba și porunca îi era se-au dus, ci la Brăilă și el cu catastișile în sîn, lăsînd slujba și călcînd porunca domnului și făcătorului lui dă bine, au alergat becisnicul, unde, îndată ce au sosit, iată și veste dă pace lui Ren gheneariul au nemerit care și el și ceialalți: Iordache Cocorăscul, Costandin sin Cornii banul și alții ce acolo alergase, ca cîinii nemunui rămăsese, dă vreme ce fieștecine dă al lui păs sta și căuta ci să mulțumească numai lui Dumnezeu că s-au întîmplat în vremi dă domnu bun și milostiv, iar era vrednici după faptele lor a să jirtfui morții, iar domnul toate blestemățiile lor le-au lăsat și pre toți i-au iertat. Deci pentru unii ca aceștia făcut-au turcii dă la Brăilă jalbă veziriul, zicînd că toată stricăciunea și paguba lor nu iaste atita dă la moscali cît iaste dă la cești dă țeară.

Dirept aceia veziriul îndată după a lor jalbă au trimis pre un Novală Mustafa aga cu ferman la domnu să îplinească toată paguba brăilenilor dă la oamenii cei dă țeară ce atunci la prada ei au alergat, poruncînd veziriul și cadiului ot Giurgiov ca și el să vie să indirepteze acea jalbă a turcilor brăileni cu judecată.

Deci domnul, ca să mintuiască ticăloasa dă țeară și dintr-acea nevoie, adus-au pre acel cadiu după poruncă, nu cu puțină cheltuială și, împreunîndu-se și cu bumbașirul, au adus

pă turcii brăileni dă față și cițiva din jăcașii și blestemății acei ce fusese la jaful Brăilii pre carii domnul cunoscînd că blestemățiile lor vor să aducă țării cheltuieli și supărări ca acestea¹, au fost trimis dă i-au prinsu și i-au și pedepsit cu temnița și i-au scos și înaintea cadiului, dar fiind atit bumbașirul cit și cadiul îndăstulați dă darurile domnului, făcut-au judecata bună în partea cestor dă țeară, zicînd că iaste cu neputință a putea dovedi cu mărturii turcii brăileni pre cei ce i-au jăfuit într-o zarvă și răzmiriță ca aceia dă să îndirjise toți și să adunase feli dă feli dă limbi, unde va să poată ști și a cunoaște intru atita adunare dă norod care pă care au jăfuit și au omorit, zicînd că poate-fi că așa au fost voia lui Dumnezeu să le vie acea distihie și lor și întîmplare. Cine poate sta împotriva voii lui Dumnezeu și altele ca acestea zicîndu-le, cadiul le-au răspunsu că nu au a cere nimic dă la raia, nici să le mai facă altă supărare, dă vreme ce acea primejdie le-au venit dă întîmplarea vremilor. Dat-au drept aceia și hoget cadiul la mina domnului, să fie în pace raiaoa dă către brăileni și într-acest chip isprăvindu-se, luînd și multe și frumoase daruri, atit bumbașirul cit și cadiul se-audus.

Vază dară fietecine și cunoască chiverniseala și bunătatea iubitoriului acestuia dă a sa patrie domnu, că după ajutoriul lui Dumnezeu cu chiverniseala lui, nici țeara nu se-au păgubit, nici din cei vinovați pre nici unul morții n-au dat.

Cap. XCVI

AICI ÎNSEMNEZU PENTRU HUZMETUL CE AU CERUT
VEZIRIUL PENTRU ÎNVIRTEJIREA DIN OASTE ȘI ÎN CE
CHIP SE-AU DAT

Unde cu mare nădejde o fărîmă dă ușurare și de folos (după jalba ce boierii făcuse și să rugase) să aștepta, după cum și însuși ei păgînii făgăduise, dă vreme ce nu cu putință

¹ Scris deasupra rîndului.

strădanie și nesocotite dări și necazuri domnul și țeara le slujise, atît cît și haraciul încă socotindu-se, cu cîte mai înainte să didese, să împlinise încă și mai trecuse, fără alte mincături, huzmeturi și jafuri ce lăcomiia cea păgînească luase și unde o fărîmă dă răsufli după atîtea și atîtea supărări domnul aștepta, iată la septembrie 20 dni, viînd călărași dă la ordie, fiind veziriul la Rene, aceasta boierii domnului scria cum că chemîndu-i chehaiaoa le-au zis că iaste porunca veziriului să trimiță țeara huzmet pentru învîrtejire 50 dă pungi și încă foarte dăgrab să să trimiță. (O! neam varvar, nemilostivă și spurcată lege și lăcomie păgînească. Cum într-o nimica rugăciunile și jăl-bile supușilor lor le socotescu și în grab cele luate și mîncate ca cînd nici le-ar fi văzut, nici le-ar fi auzit le uită, nici la păsul lor ajută, ci numai nesățioasa lor lăcomie a-și îndăstula caută.)

Care poruncă domnul și toată boirimea văzînd, nu în puțină mîhnire și turburare să afla și în multă mirare și socoteală sta: cum și în ce chip vor să mai poată birui acele grele tiră-nești porunci, necazuri și mincături. Că nu puține pagube timpul acela adusese, că afară din alte lipse ce dă la Dumnezeu să întîmplase, numai păgînii într-acel timpu în 4 luni, afară din haraci și din alte obiciuituri, 500 dă pungi luase.

Deci măriia-sa numaidăcit au scris la boieri să să jăluiască, arătînd în tot chipul multa neputință și sărăcie a țării, scriînd și însuși măriia-sa la veziriul și la chehaiaoa cu multe rugăminte arătînd și cu jurămint, distihia țării și cum că a să împlini acea poruncă iaste peste putință. Dar nicidecum lăcomiia cea nesățioasă s-au putut îndăstula cu cuvinte și cu rugăciuni numai, ci nimic la cele ce domnul scrisese uitîndu-se, au poruncit fără zăbavă numai ci să să trimiță banii, că dăspre o parte cu cuvinte numai și nădejdi dășarte mîngîia, iar dăspre alta căuta și singile sărcilor a mîncea. O! cît dă greu și păgubitoriu timpu au fost acela! că cîte trei vremile cu nenorocire și nici o sporire au trecut: primăvara cu multă răceală și stricăciune în roade și nesocotite păgînești porunci, gătiri dă oaste, zaharele, cară, salahori și altele; vara cu lăcuste, pe alocurea cu

secetă multă, cu lipsă de pâine, cu moarte în dobitoace, cu zarve și grele răzmirițe; toamna cu multă lipsă și pagubă în obiciuit bișugul ei, cu împuținare de vin foarte, în poame și în tot feliul de bucate.

Iar cu toate și până la toate acestea pravoslavnicul domn s-au chivernisit patriia cu a sa bună înțelepciune și de toate primejdiile creștinește cit preputință i-au fost neatinsă o au păzit, precum și aceea cumplită cerere a păgînilor, văzînd slăbiciunea țării și ca nu cumvași mai rău turburîndu-se, păgînii să pricinuiască lingă aceia și altă pagubă mai mare, neuitîndu-se la atita sumă ce mai înainte de la măriia-sa pentru țeară didese iarăși din casa mării-sale, după poruncă, 50 pungi au trimis cu Costandin Caramanliul vel-postelnic nimic țeara supărîndu-se; pentru aceia și Dumnezeu sfîntul cunoscînd acea fierbinte dragoste ce avea pentru folosul patriii și a tuturor supușilor mării-sale, l-au miluit cu norocire și îndălungată domnie, duple cum și fericitul David zice că: „fericit iaste bărbatul care cunoaște și ajută pre săraci, că în zioa cea ficleană va mintui pre el domnul; domnul va păzi pre el, și va trăi pre el, și va ferici pre el în pămîntul său, și nu va da pre dînsul în mîinile vrăjmașilor lui”.

Iar la 29 dni ale lui septembrie, arădicatu-se-au veziriul cu toată ordiia lui de la Rene și către Odriiu au plecat, însă zăbava veziriului la Rene au fost pentru că aștepta acolo plinirea legăturilor ce cu moscalii făcuse și așezase, iar apoi văzînd că să prelungește vremea, au purces de acolo cu încetul, către Odrii mergînd.

Și aceasta să însemnează ca să știe:

După fugirea lui Dumitrașco Cantimir domnului, au mai bine să zic, pierzătorului Țării Moldovei, nesosînd încă veziriul la Țarigrad la octombrie 7 dni, s-au auzit că împărăția au făcut iarăși domnu la Moldova pre Necolae Mavrocordat, de carele înțelegînd ticăloșii boiarii moldoveni că au luat iarăși domniia, de cum era înfricoșați și îngroziți de robii și grija tătarilor, iar mai mult s-au mîhnit și s-au întristat,

înțelegînd dă domniia lui, temîndu-se că vor petrece necazurile și nevoile ce trăsese la domniia dîntii, măcar că nu rămăsese acătore boiari în țară, dă vrîme ce becisnecul Dumitrașco Captimir la mare pustiitate o adusese și pre unii dentr-înșii cu dînsul îi dusese: iar și cîți mai rămăsese, prădați și jăfuiți de tătari ca vai de ei era. Cării auzînd și de domniia acestuia mai virtos incremenise și să îngrijase și mai mult spre fugă să gătiia dăcît pre domnu în scaun a-l vedea. Iar el, după ce au luat domniia, știindu-și chiverniseala cea dentii că i-au făcut multă stricăciune și pagubă, început-au a să arăta cu blîndețe și cu dragoste cătră toți, scriînd îndată și cărți la toți, atît la cei ce să afla în țară, cît și la cei ce era risipiți, poftîndu-i ca să să adune cu toții în pămîntul lor, făgăduindu-le că-i va căuta și-i va milui cu dragă, că toți și vor petrece cu liniște și fără de grijă și cu ea de acéstea imblinzindu-i, toți pă la casele lor au venit.

Deci luînd domniia și mergînd în scaunul său, îndată au trimis cu scrisori la domnul nostru pă vărul său Chiriță Manolache vel-agă, feciorul lui Chiriță Hurmuzache, arătînd multă dragoste, supunere și plecăciune, rugîndu-se ca să nu-l osibească de dragostea mării-sale, trimițînd mării-sale și semnu dă dragoste un ceasornec pre carele domnul cu cîntea cea cuvioasă l-au priimit. Și cu daruri după a sa cînte dăruindu-l, cu răspunsul la domnul său l-au învirtejit. Iar după purcéderea lui, neapestit au trimis și mării-sa pre Matei Crețulescu treti vistier cu antefharistic, mîndu-i și de domniie noaoă, cu carele i-au trimis și o păreche dă călimări dă argint.

Venit-au la octombrie 18 dni și această veste dă la Beciu cum că și acel ales Carol al șasele craiul Ispaniiei, carele după răposarea fratelui lui Iosif, putérnecul împărat al romanilor dă toți electorii și dă tot celalalt sfat alegîndu-se și pohtînd cu toții a-l avea în locul frăține-său și ca un diadoh împărății a le fi împărat și oblăduitoriu, și așa cu toți la Frangofurt adunîndu-se, cu toată podoba și parisiia cea cuvîncioasă a împăraților, la [...] s-au făcut coronația.

Plinitu-se-au cu fericire și anul al XXIII-lea den domniia mării-sale iubitorului dă Hristos domnu și oblăduitoriu mi-
lostiv, lui Io Costandin Basarab-voievod la octombrie 28
dni, leat 7220.

C a p. XCVII

AICI SEMNEZU CELE CE LA ANUL AL XXIV-LEA S-AU
ÎNTÂMPLAT ȘI CUM SE-AU CHIVERNISIT, ÎNCEPÎND DĂ
LA MAZÎLIA LUI MEHMET-PAȘA BALTAGIUL ȘI VEZIR-
LÎCUL GIURGI ISUF-PAȘII ȘI TRIMITEREA LUI VEL-
LOGOFĂT LA ȚARIGRAD

La noiembrie 13 dni, viind călărașii dă la Odriiu, scriia
boierii cum îndată ce au sosit veziriul la Odriiu numaidăcit
i-au venit dă la puternica împărăție mazilie cu mare urgie
și luîndu-i tot ce avea l-au făcut surgun, aflîndu-i împărăția
vină că au făcut rea și pr' astă chiverniseală la războiu, dă
vreme ce după zisa lui Osman-chehaia în mină vrăjmașii
fiîndu-i, i-au scăpat dintr-acea dă istov primejdie, și pierzare,
și neodihnindu-se împărăția pă chiverniseala ce au făcut,
precum am zis, l-au mazilit, poruncind Isuf-pașii, carele era
inicer aga, ca să fie vezir, om foarte bun, înțelept, blind și
fără dă lăcomie, căruia îndată i s-au și poruncit să să arădice
să meargă în Țearigrad; deci după poruncă numaidăcit au
purces.

Văzînd drept aceia domnul, că lucrurile Porții să stră-
mîta și obazele să schimba, fiînd și acei 2 boieri vel-ban
i vel-vornec de citva vreme acolo, tot cu ordiia umblind după
dășarte făgăduielile Baltagiului vezir dîndu-le nădejdi pen-
tru surparea adaosului și altele, după rugăciunea ce făcuse,
nimic n-au isprăvit fără dăcit cheltuială numai multă, și
dare fără dă socoteală și toată pierdută. Așa măriia-sa au so-
cotit pentru o mai bună a vremii chiverniseală și pentru tre-
bile țării și ale domniiei și ca să vie acei doi boieri vel-ban i
vel-vornec, făcînd citeva luni acolo, au trimis pă ginerile
mării-sale Șerban Greceanul vel-logofăt, purcînd de aicea

la 19 dni ale lui noiembrie, ducînd împreună și pocloanele veziriului dă vezirlic nou.

Și aceasta pentru o pomenire să însemnează: lingă alte multe mîhniri, turburări și întristări ce într-acel an pre domnu coprinsese și nespuse valuri și porunci dă la păgini și altă fără dă veste mare și fără dă mîngiare întristare îl ajunsse, pentru că grea și năprasnică boală pă iubită nora mării-sale, Balasa, fiica cînstitului și dă bun neam lui Ilie Cantacuzino, marele visteiarnec al Țării Moldovei, soția luminatului și preaiubitului mării-sale fiu, lui Ștefan, ajungînd, care și nemaiputînd birui noianul și valurile cele mari ale boalei, au mai virtos să zic zioa și ceasul cel dă pronie a lui Dumnezeu hotărit a-l trece, la 22 dni ale lui noiembrie, ș-au dat obșteasca datorie, odihnindu-se în domnul, lăsînd în urmă cu mutarea ei, domnului, neamului și iubitului ei soț, lăcuind amindoi numai 2 ani, necovîrșită mîhnire, jale și fără dă măsură întristăciune.

Iar la 5 dni ale lui dichemvrie sosind și vel-logofăt la Țarigrad și mergînd la veziriul, dînd cărțile și pocloanele, măriia-sa veziriul i-au priimit foarte bine și cu multă blindete, făgăduindu-li-se cu milă și cu căutare, săvai că dăspre altele nu în puțină turburare Poarta și toate lucrurile au găsit. Că nu multe zile trecînd, după ce au sosit acolo, nefiind împărăția odihnită pă tocmélele ce Mehmet-pașa [cu moscalii]¹ făcuse și așăzase, dă vréme ce fiind și hanul acolo, carele era pîcina cea mai mare a neunirii și îndemnătoriul spre a nepriimi împărăția pacea, ajungîndu-se și alcătuindu-se cu craiul sfețescu, nu conteniia supărînd împărăția și zicînd că moscalii au înșălat pă Baltagiul cu bani și cu alte daruri dă au făcut pace, iar de puncturile și tocmélele ce făcuse și așăzase nu să vor ținea, și cu ca de acest feliu dă minciuni și prepusuri spre neunire pre împăratul indemna. Săvai că veziriul cu mîltă nevointă și cu tot sufletul sta pentru pace, împreună și cu toată céialaltă obște; dar neputînd nicidăcum apleca

¹ Scris deasupra rîndului.

pre împăratul spre cele ce Mehmet-paşa aşăzase, dă vreme ce era plin dă vorbele şi minciunile hanului, iarăşi poruncă dă oaste au iŝit, care poruncă înţelegîndu-se nu puţină mihnire şi întristare au coprinsu pre toţi, atît pre creştini cît şi pre turci. Pre turci, zic, că-i îngrozise războiul şi necontenitul foc al moscalilor ce în trecutul an văzuse şi, pre creştini, pentru supărările cele cumplite ale păginilor, iar mai virtos pre domnu, pre boiari şi pre ticăloasa aceasta dă ţară, ştiind păsul, greul şi nesuferita nevoie ce în trecutul an toţi trăsese şi petrecuse, că nu puţintele nevoi şi porunci grêle îndată ce s-au răspunsu dă oaste domnului şi ticălosului dă pămînt a veni începuse, cît dă nu ar fi chivernisit Dumnezeu lucrurile şi dă nu le-ar fi adus, precum în urmă le-au adus, nu era cu puţinţă a mai birui şi a mai împlini poruncele şi cererile păginilor, ci cu totul să vrea stinge ticăloasa aceasta dă ţară.

Dar Dumnezeu ca un iubitoriu dă noroadele cele preavoslavnice s-au arătat cu multă milostivire asupra tuturor, iar mai virtos asupra creştinătăţii acestui ticălos dă pămînt că, din prefacerea lucrurilor ce din singura voia sfinţii-sale s-au strămutat, orînduind, poate-fi că şi pentru folosul creştinilor, veziriu om bun, înţelept pre mai sus pomenitul Giurgi Isuf-paşa, au ciŝtigat puţin răsufllu cît au fost veziriu, şi domnul şi toată ţeara; şi iubit-a pre domnu foarte tare cît şi boirilor pentru dragostea domnului, le-au arătat bună priminţă, poruncind încă lui vel-logofăt ca, cu îndrăzneală, dă cite ori vor merge cărţi dă la domnul să meargă însuşi să le dea la măriia-sa, care şi aşa cît au şăzut acolo au urmat şi toate rugăciunile domnului au aflat folos şi mîngiere.

Iar cei 2 boieri vel-ban i vel-vornec, mergînd vel-logofăt, numaidăcît ş-au luat zioa bună şi au purces, carii au sosit aici la ghenarie 15 dni.

Neapestit după porunca ce s-au dat dă gătirea oştii, la 20 dni ale lui dichemvrie, scriia boierii dă la Poartă domnului cum că chemîndu-i veziriul le-au zis că puternecul împărat

pentru gătirea oștii poruncește să facă țeara huzmet cu 100 dă pungi precum și în trecutul an făcuse și didese, măcar că în trecutul an lăcomiia Baltagiului, au mai virtos să zic a Osman agăi, chehaioa lui, că nu era jăcaș prost, [ci] lăcom, telpizu și mincinos, îndoit acel huzmet îl luase și la împărăție numai 100 pungi didese, iar ceialalți [bani] el și cu veziriul îi mîncase, dar în scurtă vreme suspinile săracilor l-au ajunsu că, ca unui ciine trupul, omorîndu-l, în ulițe l-au aruncat.

Acea poruncă dară viind domnului, nu în puțină mîhnire și intristare să afla, mirîndu-se ce va mai face că încă dă cele dă trecutul an grele nevoi, bine nu răsufcase și altele dă iznoavă începuse a cură și a izvorî și să afla ticăloasa dă țeară ia mare slăbiciune. Dirept aceia, domnul au socotit și numai-dăcît au scris la veziriul cu multă rugăminte, arătînd slăbiciunea și neputința țării, așijderea și boierilor le-au porîncit ca să meargă la veziriul să să jeluiască că nu iaste cu puțință a să împlini acea poruncă, că raiao au ajunsu la mare sărăcie. Deci după porunca domnului mergînd boierii la veziriul cu cărțile mării-sale și făcînd jalbă, li s-au dat bună ascultare dă preabunul acela veziri și îndată făcînd telhăși la împăratul dă toate cele ce domnul și boierii să rugase, au surpat dintr-aceia sumă 30 dă pungi, nu puțină ușurare făcîndu-se, pentru care boierii numaidăcît făcînd știre domnului dă aceea ușurare, milostivul domnu văzînd neputința țării, fiind asupră-i alte nevoi, au trimis iarăși dă la mării-sa pungi 70, nefăcînd țării nimic supărare.

Dă acea poruncă încă bine domnul nemintuîndu-se, iată la 5 dni ale lui ghenarie, viind călărași dă la Țarigrad, altă veste și altă poruncă au adus, scriînd boierii cum că ișînd poruncă în toate părțile dă zaharea, cai, cară și altele pentru gătirea oștii, au rînduit și în țeară nu puțină sumă dă zaharea, cai, cară și altele, trimițînd și caii tunurilor cei ce să dide-se în trecutul an din țară ca să să ierneze iarăși în țeară. Deci neapostit cu poruncile ce mai sus am zis, au venit trei bumbașiri totodădată: un Ceatrapatra cu poruncă să dea 20 pungi dă bani să să fac acicuri; un Cuciuc Ali aga pentru

zaharea 25.000 stambolchile făină, 50.000 chile orzu, unt, sare, sfoară; un Mehmet aga Edicler Emin să gătească 400 cai dă tunuri.

Aceste dară grele porunci viind totodăodată, poate fiecine să socotească în cită grijă, intristare și mihnire atita domnul cit și boierii și țeara au intrat. Văzind drept aceia domnul împreună și cu toată bcirimea că iaste cu greu foarte a să împlini acestea cite mai sus zisem, îndată la veziriul și la chehaiaoa au scris cu multe rugăminte ca să ușureze ticăloasa dă țeară dă acea grea nevoie și povară, cu care scrisori mergind boierii la Poartă, și făcind știre chehaieli, numaidăcit i-au dus la veziriul și dind cărțile, văzind rugăciunea domnului și jalba boierilor, îndată ca un stăpîn bun și obicinuit a face bine, au ușurat țeara din toate; din 3.000 cară au lăsat pã 600, din zaharea și din altele așijderea, din toate au ușurat pre jumătate și nu numai la acestea, ci încă și la alte pren rugăminte domnului țeara s-au ușurat.

Atunci avind țeara mare supărare și dă begligi, oamenii casap-bașilor ce venia în țeară ca să cumpere vite, făcind boierii jalbă că cuprind ei în silă și nu dau pas altor neguțatori ca să cumpere, ci ei precum vor în silă și cu paguba săracilor le iau și fac atîtea răutăți și necazuri pã unde umblă, numaidăcit veziriul înțelegind au dat voie domnului cu ferman ca: dă vor mai face zulum săracilor și alte blestemății, să fie volnic să-i pedepsească cu moarte și să aibă raioa voie a-și vinde vitele unde vor poate și vor afla preț mai bun, fiind pre atuncea și turcii foarte semeți și mai virtos neguțatorii lazi carii și din fire sînt răi, semeți și nebuni, iar atunci să prea semețise și să dirjise și făcea multe răutăți în țeară și pre tîrguri multe zulumuri și nebunii. Pentru carii domnul făcînd jalbă la veziriul și rugîndu-se ca să-i mai înfrineze, veziriul numaidăcit au făcut ferman și au trimis un ceaș dă îniceri numai să-i scoată din țeară pre aceia carii vor fi făcînd blestemății și supărări săracilor, care viind aici nu puțină pedeapsă le-au făcut, și nu proaste bătăi le-au dat și pre carii i-au cunoscut mai răi, mai blestemați și din țeară i-au

scos și au lămurit toate târgurile dă turci zorbale ca aceia și de lazii nebuni, aflind raiaoa și la aceasta mare răpaos și odihnă.

[C a p. XCVIII]

PURCEDEREA DOMNULUI DIN TÎRGOVIȘTE ÎN BUCUREȘTI ȘI ÎNNOIREA PĂCII CE AU FĂCUT TURCII IARĂȘI CU MOSCALII

Viind vremea cea obicinuită a mutării domnului din scaunul Tirgoviștii în București, la 10 dni ale lui martie, s-au arădicat măriia-sa împreună cu toată boirimea și curtea mării-sale și mergînd pre la satele mării-sale Potlogii i Mogoșoaia, iată la Potlogi încă fiind domniia, călărași au nemerit dă la Tarigrad cu cărți dă la boieri, scriind și înștiințînd pre domnu cum că intrînd la mijloc solul englezu și olandezu, fiind însăși veziriul Isul-pașa sîrguitoriu și puind multă nevointă ca să să facă pacea, așa dă acea dată au plecat pre împăratul dă au priimit iarăși pacea cu moscalii pre tocmelile ce Baltagiul cu ei la Prut făcuse și așăzase și cum că îndată pre zăloage i-au îmbrăcat cu caftane, scoțînd și pre solul cel mai dinainte din Ediculea, dînd poruncă și pă la toți pașii ce era orînduiți ca să meargă la oaste ca toți pă la mansupurile lor să să invirtejască, arădicînd și lăsînd și toate orînduielile ce în țeară poruncise ca să dea, afară numai din cîteva cară, care veste viind, nespūsă bucurie și domnului, și boierilor, și tuturor sārăcilor au pricinuit, cu toții slăvind și lăudînd numele vecinecului Dumnezeu pentru că au adus lucrurile cele turburate întru liniște.

Și după așăzămîntul acela, îndată au trimis împărăția ahtinamelele adecă puncturile tocmelilor către țarul ca să vază dă vor fi bine priimate și dă împărăția lui, au ba, întru care tocmeli ale lor hotărîse turcii și aceasta adecă: pe craiu șfetescu ce la Bender să afla să-l arădice să nu-l mai ție acolo, ci să-l trîmîță în țeara lui dă vreme ce și moscalii să prinsese

că nu va avea nici o bîntuială dăspre dînșii, ci-i vor da cale dă va trece cu pace. Și îndată după aceia au pornit și pre hanul din Țarigrad porîncîndu-i ca să arădice toată tătări-mea să meargă cu dînsul, orînduînd și pre Rumeli beglerbeiu cu tot aieletul lui și pre calga-sultan, aceștia toți să arădice pre craiul șfețescu să-l ducă pren Țeara Leșască, după tocmelile ce cu moscalii făcuse. Iar el ca un mindru și nesocotit nicidă-cum dă acolo nu vrea să să arădice pînă ce au făcut multe turburări, care turburări și pă el in cea mai după urmă la ce l-au adus, mai înainte să va vedea.

Iar domnul, cu mare bucurie dă la satul mării-sale Mogoșoaia sculîndu-se, la 20 dni ale lui martie au intrat in scaunul Bucureștilor cu frumos alaiu și obicinuită pompă, unde și cu fericire in scaun șăzînd, slobozitu-se-au 6 tunuri dup-obi-ceiu. Iar după sosirea mării-sale neapostit au scris boierii domnului, cum că le-au poruncit veziriul din porunca împă-ratului ca să serie mării-sale că au dăruit împărăția silihtariului celui dinlăuntru, mucareriul mării-sale, ci să trimiță măriia-sa 15 pungi să-i dea silihtariului; iar silihtariul făcînd priiteștiug cu măriia-sa așa au socotit dă au trimis cu fermanul pre un Bechir aga, chehaiaoa lui, ca să arate prentre-insul și mai pre largu priiteștiugul, ce avea către domnu, carele viînd aici, domnul l-au priimit cu cîntea cea cuviincioasă și dînd răspunsul și dăruindu-l după cîntea lui, l-au pornit iarăși la stăpină-său.

C a p. XCIX

AICI SĂ INSEMNEAZĂ CĂ CONOSCÎND DOMNUL CUM S-AU
MAI LINIȘTIT LUCRURILE, SOCOTIT-AU SĂ FACĂ NUNTA
FIICĂI MĂRII-SCALE SMARAGDII

Văzînd domnul că lucrurile dăspră Poartă cu al lui Dumnezeu ajutori s-au liniștit, ajungînd și preaiubită fiica mării-sale cea dă a șaptelea la vîrstă, viînd poate-fi și acea orînduită

și dă pronia lui Dumnezeu hotărîtă vreme a căsătoriei ei, măriia-sa ca un bun și înțelept părinte avînd mare pohtă și nesomnoroasă grijă, numai pă acea cucoană mai avînd necăsătorită (dă vreme ce pre toate celălalte cu a lui Dumnezeu milă, întru a mării-sale fericire, cu cînte la casele lor le dîdese), ca să o vază și pă aceia în zilele și norocirea mării-sale cu cînte și fericire la casa ei trimisă și dată, așa bine au socotit măriia-sa și aflînd obraz vrednic o au logodit după Costandin postelnicul sin Grigorie Băleanul vel-slujer, fiind cuvios și întru toate împodobit cu blîndețe, cu vîrstă și cu stat, hotărînd nunta a să săvîrși în zioa dă Sfeta Troiță.

Deci dă vreme ce acel Costandin postelnicul era botezat că doamna Ilinca, care o ținea mai sus pomenitul Șerban vel-logofăt, să cădea să-l cunune iarăși acea doamnă împreună cu soțul ei; fiind dară vel-logofăt la Țarigrad pentru trebile domnii și alte țării, i-au scris domnul ca să vie: una pentru cununia fiicăi mării-sale, a doao că era și de mult dus la Poartă. Dirept aceia bine socotind măriia-sa, au gătit pă Bunea Grădișteanul biv-vel-comis și la 26 dni ale lui aprilie, l-au pornit dă aci, ca să să afle la Poartă pentru trebile țării, care îndată ce au sosit vel-logofăt luîndu-și zioa-bună, au purces la 28 dni ale lui mai, sosind la București, nu cu puțină dragoste domnul l-au priimit și cu frumoase daruri pentru slujbele domnului și țării în direptate au slujit, dăruindu-l și cu conțeș dă ale mării-sale cu limie dă samur l-au îmbrăcat.

Pină a veni dară vel-logofăt, aflînd domnul puțin răsufli, fiind și primăvară, vreme frumoasă dă primblare și nemergînd dă cîțiva ani la satul mării-sale Obileștii, după cum în toți timpii cînd avea vreme, primăvară, pentru o trezvire mai mult să obiciuise a merge, fiind și loc foarte frumos și dăsfătat, s-au îndemnat atunci dă au mersu vreo săptămînă dă zile și iarăși s-au învîrtejit. După aceia viînd și vel-logofăt, începutu-se-au cu ajutoriul lui Dumnezeu și nunta, care cu mare

cinste, multă veselie și cu toată podoaba și domneasca parisie [făcindu-se]¹, în zioa dă Sfinta Troiță cu fericire s-au să-virșit și sfintele cununii.

[C a p. C]

PORUNCILE CE AU VENIT DOMNULUI ÎN URMA PĂCII CEI DĂ A DOAO

Iar după ce a doo oară s-au așăzat pacea, dă veme ce între puncturile ce amîndoa împărățiile avea era și acest punctu ca adecă: să arădice turcii pă craiul sfețescu dă la Bender, să-l ducă în locul său, dă care puncturi și legături vrind împărăția ca să să ție și orinduind pentru purcederea craiului cele ce trebuia, poruncit-au și domnului ca să gătească 700 dă cară; 500 cu boi și 200 cu cai, și cum mai dăgrabă să le trimiță la Bender ca să fie pentru treaba craiului sfețescu, care poruncă viind domnului, foarte s-au întristat, dar neavînd ce face pus-au îndată nevointă ca să îplinească porunca și dă aici gătirea făcea, iar și dă a nevoi cu scrisori și rugăciuni la stăpîni, ca doară dintr-acea sumă ar mai scădea, nu înceta, dar nimic nu au putut folosi.

Deci văzînd măriia-sa că nădejde dă scăzămînt nu iaste, măcar că cu destul păs iar făcîndu-se nevointă tot se-au făcut și se-au împlinit toate carăle după poruncă și la vreme gă-tindu-se, orinduit-au păste carăle cu cai pă Gligorie comisul și păste carăle cu boi pă Sugrumale căpitanul și le-au pornit unde porunca era, care și la vreme cea poruncită la Bender au sosit. Săvai că numai cazna și osteneala săracilor și multa cheltuială și prăpădirea dobitoacelor au fost, țindu-i pin' la noiembrie în 25 dni, neavînd păginul și mîndrul acela craiu nicidăcum gînd ca să meargă, ci cu feliuri dă feliuri dă pricinî au mînat lucrul pînă ce s-au răcit vremea, întii cerșînd bani

¹ Scris deasupra rîndului.

împrumut, zicînd că n-are dă cheltuială ca să să gătească, 1.200 pungi, care împărăția i le-au și dat; apoi iarăși au zis cum că cu tătari nu va merge nicicum, ci să-i trimiță oaste turcească și așa va merge, iar într-alt chip dă la Bender nu să va arădica. Carele acestea toate și altele le făcea, ca doară ar îndemna iarăși pă turci să strice pacea, care după a lui pohtă au și isprăvit precum mai înainte să va vedea.

Iar după pornirea carălor ce mai sus am zis, venit-au poruncă domnului întru carele scriia cum că înțelegînd împărăția că iaste lipsă dă pîine în țeară și rămîind împărăției multă făină din ceia ce să strinsese pentru treaba oștii, să trimiță măriia-sa să ia 50.000 chile dă la Chilia, să o împartă în țeară și să plătească chila cîte aspri 55, scriind în ferman că s-au milostivit împărăția de o au dat-o raielii. O, ce milă păgînească și tirănească! făină veche, ploată, mucedă și stricată, lepădîndu-o săracilor ca să ia bani. Cu răotătea să slujia păgîinii în loc dă milă și dă bunătate.

Acestu greu mare și supărare ce căzuse pre săraci mirîndu-se domnul cum ar face să-l rădica dă asupra țării, scris-au în doao rinduri la Poartă, rugîndu-se ca doară s-ar putea mîntui țeara dă acea belea și nevoie, dar nimic dă acea dată n-au putut folosi. Deci neputînd face într-alt nimic, i-au căutat după poruncă a urma, măcar că toată o arădica nu s-au grăbit, ci dintr-insa numai luînd, iarăși a mai supărat măriia-sa Poarta și al treilea rind rugîndu-se măcar pă jumătate să să mai ușureze și așa cu multă rugăminte abia au lăsat să să arădice pă jumătate și într-același chip și dintr-acea nevoie țeara s-au mai ușurat.

Iar la iulie 1 dni, au venit un capigi-baș cu poruncă la domnu să gătească haraciul și la vreme să-l trimiță la miriia împărătească, care haraci măcar că dintr-însul iarăși cu porunci, cu fermanuri să orînduise și să didese la cară și la altele și prea puțin rămăsese care să vrea putea trimite acea rămășiță și fără bumbașir, ci numai ca să cîștige pă acel capigi-baș il trimisese. Deci domnul gătînd ce mai era rămășiță după

poruncă, dăruind și pă bumbașirul ce venise, după a lui cuviință, l-au pornit și la vremea cea poruncită s-au aflat la Țarigrad.

[C a p. CI]

AICI PENTRU O POMENIRE SĂ ÎNSEMNEAZĂ ZIDIRILE
CE AU FĂCUT PREACREȘTINA DOAMNĂ A ACESTUI
LUMINAT DOMNU

Precum preaiubitoriul dă Hristos domnu avea mare rivnă și fierbinte dragoste spre a zidi și a înfrumuseța lăcașile lui Dumnezeu, asemenea [era] mării-sale și luminată și preacreștina lui doamnă Măriia, cu acea iarăși către cele dumnezeiești rivnă fiind, măcar că și alte multe zidiri, biserici au făcut și cu dă toate podoabele minunat le-au înfrumusețat și le-au grijit. Întii în crașul Bucureștilor fiind o bisericuță dă lemnu, mititică foarte și veche dă mai cădea, care să chiuma Biserica Dintr-o-Zi, măriia-sa arădicind acea dă lemnu din temelie, dă piatră o au zidit, foarte iscusită și gingașă făcându-o, o au înfrumusețat atit pă dinlăuntru cit și pă din afară precum să și vede; după aceia și în județul Vilcui, unde să chiumă Surpatele, din temelie iarăși au zidit o mănăstioară cu toată cheltuiala mării-sale, foarte frumoasă, făcându-i și curte dă zid împrejur, și chilioare și dă toate precum să și vede, împodobindu-o și cu odăjdii și alte odoară bisericești, scumpe și foarte frumoase, și cu bune zestre, moșii, vii și altele, o au întărit, unde să odihnescu cu bună viață călugărițe. Făcut-au și la Urezi bolnița iarăși măriia-sa, iar la leat 7221, fiind aici în Tirgoviște o mănăstioară iarăși dă călugărițe ce se chiumă Viforita, unde doară numai sfînta bisericuce era și foarte proastă, întunecoasă, nezugrăvită, fără clopotniță și fără curte, cu 2—3 chilioare numai ce șidea bietile călugărițe și alt nimic, biserică veche foarte, care s-au mai dires o dată dă un Radul vodă, măriia-sa văzînd și cuprinzîndu-se dă dumnezeiescul năstăv, cu multă pohtă se-au îndemnat și sirguind

cu toată inima, se-au apucat întâi dă sfînta biserică dă i-au mai lărgit ferestrele, o au zugrăvit frumos, o au pardosit cu lespezi și o au grijit precum să cade, făcînd și toată orînduiala odăjdiilor foarte frumoase și cuviincioase; împodobitu-o-au și pă din afară cu chilii frumoase de piatră și tot cu zid o au încungiurat, făcînd și clopôtnița, lucru foarte gingaș și cuvios precum în ochii tuturor să vede.

Tot într-acest an aflatu-se-au în Tirgoviște dă cea parte dă Ialomița un izvor foarte minunat, izvor mare, cu apă multă ușoară și bună, care și bună zidire împrejur avusese și dă a vremii poate-fi vechime să astupase și să acoperise dă pămînt cît nu se cunoștea nimic, dă au mai fost au dă n-au mai fost vreodată fîntină, nici să afla nimeni din bătrîni ca să o fie știut cînd au fost dășchisă. Deci pre-ntîmplare atunci aflîndu-se și văzîndu domnul un lucru frumos și minunat ca acela, numaidăcît au pus dă l-au curățit și l-au zidit frumos împrejur și au făcut fîntină foarte frumoasă și minunată precum să vede.

[C a p. CII]

MERGEREA DOMNII DÎN BUCUREȘTI LA TÎRGOVIȘTE ȘI ALTELE CE ÎN URMA S-AU ÎNTIMPLAT

Toată vara în București pretrecînd domniia, la 20 ale lui avgust purces-au măriia-sa cu toată boirimea și zăbovind cîteva zile pă la satele mării-sale Mogoșoaia, Potlogii, la 29 dui, cu frumos alaiu, după obicei, au intrat în scaunul Tirgoviștii.

Cu 2 săptămîni însă pînă a merge domniia, să întimplase dă să aprinsese tirgul, ulița cea mare, și arsesse foarte rău pînă încît ajunsese focul și în curtea domnească dă arsesse Sfînta Vineri; ajunsese și casele cuconilor și arsesse învălișul la o păreche dă case, unde apucînd slujitorimea în grab au stinsu dă nu au ars mai mult. Și altă păreche dă case mai mici arzînd pînă în pămînt și tot ce era împrejurul curții, dă care strică-

ciune a focului domnul înțelegînd, foarte s-au întristat, măcar că îndată iarăși sosind fericitul domnu în Țirgoviște, apucatu-se-au toți cu și mare nevoință sirguind, în scurtă vreme s-au încheiat tîrgul la loc iarăși precum au fost, grijind și măriia-sa atît casele, cît și curtea și tot pin-in iarnă.

Tot într-acest an, precum cu altele multe, domnul, curtea domnească o au înfrumusețat, fiind zidul dimprejurul curții [domnești de la București]¹ stricat și foarte scund măriia-sa s-au îndemnat și au pus dă l-au dires și l-au mai înălțat împrejur-jur făcînd și odăile seimenilor tot dă piatră, că era dă lemnu vechi și foarte proaste. Iar după sosirea domnii în Țirgoviște, viind călărași dă la Țarigrad, scriia boierii cum că iaste poruncă pocloanele bariamului cele dinlăuntru să le trimită măriia-sa cum mai dăgrabă ca să să afle înaintea bariamului cu 10-15 zile acolo, ca să să dea.

Deci măriia-sa după poruncă gătindu-le, le-au trimis cu vâtaful za călărași iar după aceia gătind și celălalte pocloane ale veziriului, ale chehaielii, le-au trimis cu Gligorașco viztîerul.

Implinitu-se-au cu bună fericire și al 24-lea dă ani din domniia bunului acestuia domnu, la leat 7221, octombrie 25 dni.

[C a p. CIII]

INCEPEREA ANULUI AL XXV-LEA AL DOMNII LUMI-
NATULUI DOMNU IO COSTANDIN BASARAB-VOIEVOD

Unde într-o fărîmă dă liniște și odihnă lucrurile cituși dă cît să afla și cu puțin răsufu domnul și țeara dăspre supărările cele păgînești supt mila și bunătatea acelui veziriu bun, iată fără dă veste nenorocirea strămută lucrurile, că la 11 dni ale lui noiembrie s-au înțeles cum că împărăția neputîndu-se odihni a avea pace cu moscalii, fiind îndemnat foarte dă craiu

¹ Adăugat marginal.

sfețescu, cu multă ocară și necinste pre soli și pre zăloagile moscalilor cu toți oamenii, ca o turmă dindărăt i-au dus și iarăși i-au băgat la Idicula, și cîți s-au aflat pã lingã dinșii moldoveni, greci, dă le slujia, i-au băgat pre toți la catargă, mazîlind numaidăcît și pã Isuf-pașa veziriul și surgunindu-l, l-au trimis la Sacăzu, dă acolo la Rodos, lucru care d-a mirare tuturor, închide solii, scoate solii, îmbracă-i cu caftan, fă pace, strică pacea, acatastasie păgîneasă!

Pricina însă acestor nestatornicii era craiul sfețescu și cu hanul, mai avînd și pã alți 2-3 mijlocitori precum să înțelegea: pã imbrohurul cel mare al împăratului, pã ceaș-baș și pã capigilar-chehaiasi al împăratului, a căroră cinste și ispravă ce mai pã urmă li s-au întîmplat, mai înainte să va vedea.

După ce au închis dară pã soli și pã veziri l-au surgunit, îndată făcînd veziri pã Nisangi Suliman-pașa, s-au răspunsu dă oaste, carele îndată ce s-au pus veziri au trimis la domnu pre baș-ciohodar al lui cu mujdea, adecă cu colac dă vezirlic, pre carele priimindu-l domnul cu cinste și dăruindu-l, înapoi l-au trimis; după acestea dară împărăția cu dăgrab gătire făcînd, numaidăcît dă la Țarigrad către Odriiu au purces, arătînd grabnică gătire dă oaste, cu acela socotînd să îngrozească pre moscali, săvai dă pornirea le-au fost numai minioasă și groaznică și cheltuiala mare, iar alt nimic. Că mergînd împărăția la Udriiu, veziriul și ceialalți toți cu ordiia, șidea afară la corturi dă le-au stătut corturile întinse toată vara și toată iarna afară din Odriiu, pînă au putrezit dă tot.

Văzînd drept aceia domnul strămutarea Porții și a obrazelor, fiind și Brunea Grădișteanul biv-vel-comis dă cităva vreme la Poartă, măriia-sa au gătît dă aici pã Iordache Crețulescul vel-postelnic și l-au trimis la Poartă, scrînd Bunii comisul să vie. Deci mergînd vel-postelnic, n-au apucat împărăția la Țarigrad, ci după ea la Odriiu mergînd, acolo s-au împreunat cu veziriul, carele cu cinste priimindu-l, l-au îmbrăcat și cu caftan. Iar comisul Bunea luîndu-și zioa bună, numaidăcît au purces și au venit în țeară.

[C a p. CIV]

PORUNCILE CE DUPĂ CE S-AU STRICAT PACEA DOMNULUI AU VENIT ȘI FURTUNA CEA TICĂLOASĂ A CRAIULUI ȘFETESCU

După ce s-au stricat pacea mergînd împărăția la Odriiu, îndată au trimis pă ceauș-baș la hanul și la seraschieriul dă la Bender cu poruncă ca să gătească și să ia pre craiul șfetescu să-l ducă pren Țara Leșească, pînă îl va trece în țeara lui, precum însuși hanul către împărăție să făgăduise că-l va duce.

Poruncind atunci împărăția domnului ca să trimită din haraciu seraschieriului dă la Bender pungi 30, pentru gătirea lui, domnul, văzînd porunca, făcut-au nevointă și gătindu-i i-au trimis, pentru care bani venise silihdariul veziriului. Iar la 12 dni ale lui ghenarie au venit un Husein-efendi cu ferman, poruncind domnului ca să gătească cităva sumă dă chereștea pentru treaba podului dă la Saccii, carele fiind orinduit a fi ispravnic după pod și avînd poruncă și la domnul Moldovii, au trecut nefăcînd nimic zăbavă aici. Iar la 17 dni aceiași lună, au venit arabagi-baș împărătescu cu poruncă să gătească 3.000 dă cară pentru oaste, care porunci fiind grde foarte și preste puțință, făcut-au domnul rugăciune și mare jalbă la Poartă; deci după jalba și rugăciunea domnului au mai scăzut din cară și au lăsat pe 1.000, care gătindu-se s-au trimis unde era porunca.

[C a p. CV]

INTRE ACESTEA TOATE CADE-SE SĂ SCRIM ȘI FURTUNA CEA TICĂLOASĂ A CRAIULUI ȘFETESCU, CE DĂ LA CEI CE NĂDĂJDUIA AJUTORI I-AU VENIT PENTRU O POMENIRE

După ce (precum mai sus se-au zis) au poruncit împărăția hanului și serascheriului să gătească să ducă pre craiul, ei numaidăcît după poruncă au trimis la craiul dă i-au făcut știre ca să gătească să meargă după cum iaste porunca; el au răspunsu că nu va merge, că nu iaste gata, iar cînd să

va găti, au zis că le va face știre pricinuind că nici are dă cheltuială, căruia măcar că și mai înainte îi didese împărăția 1.000 dă pungi dă bani împrumut, dar el mai cerea să-i mai dea încă o mie, socotind că cu pricini dă acestea zăbovinduse, doar va îndemna pre însuși împăratul să meargă cu putere mare către Bender și cu dinsul să meargă pin-in Țara Leșască și dă acolo precum va cunoaște că-i dă îndămină așa să facă, pentru că gândul lui era cu totul și [cu] tot ca să arădice puterea turcească spre biruința moscalilor, ca să nu meargă rușinat în țeara lui, ci biruitoriu. Dar el aceasta socotiia (iar moscalii lua tot în țeara lui și prăda pină ce și în Finlandia intrase și dă Stocolma, scaunul lui, să apropiase și pre toți șfeții în mare frică și groază îi băgase).

Iar împărăția văzind că zăbovese ceauș-baș (dă vreme ce i să poruncise ca pină în 20 dă zile să meargă și să să în-virtească cu răspunsul, au că va merge, au că nu va merge), îndată au trimis și pă imbrohorul cel mare iarăși la hanul și la serascheriul cu poruncă, numai să-l rădice ori cu voie, ori fără voie, cum vor ști, cu care poruncă sosind imbrohorul însuși, după ce s-au împreunat cu hanul, cu seraschierul. s-au dus și la craiu ca să să împreune și să-i spuie și lui porunca. Iar el nicidăcum n-au vrut să-l priimească ci ș-au trimis ispravnicul dă au vorbit cu imbrohorul, căruia spuind ce și cum era porunca împărătească, îndată au mersu dă au spus craiului său, cum că imbrohorul împăratului au adus tare poruncă numai să te rădici să mergi cu hanul și cu seraschierul să nu faci într-alt chip, că pă urmă nu va fi bine. Deci el văzind că-l silescu pină într-atîta le-au răspunsu că nu va merge nicidăcum, că nici are dă cheltuială, nici iaste gata; care hanul și seraschierul văzind că nicidăcum nu-l pot pleca ca să meargă, mihnitu-se-au pin-in suflet, văzind și conoscînd că sfîrșitul nu va să le fie bun, dă vreme ce unile făgăduise către împăratul și altele vedea că urmează, îșiia în scurtu toate zisele și scri-sele lor la minciună.

Deci așa necăjiți fiind, îndată au scris la împărăție, făcînd știre că nici cu un mijloc nu-l pot urni, ci încă și meterez

au făcut împrejurul saraiului unde şidea, cu acel gînd că de-l vor sili adecă, mai tare să stea împotriva cu războiu; care lucru necuvios împărăţia aflîndu-l, foarte s-au turburat, dă care făcîndu-se sfat s-au socotit să i să mai poruncească încă o dată şi dă va sta iarăşi împotriva să-i dea războiu şi sabie cît măcar să piară şi el dă nu-l vor putea lua viu, pentru că şi muftiul aşa aflate în legea lor, adecă: cel ce arădică sabie împotriva împăratului să piară şi într-acestaşi chip au dat şi fetfa şi au trimis cu porunca aceia pă un Isuf aga carele îndată ce au sosit iarăşi au trimis dă i-au mai zis să iasă să între în cetate, că aşa iaste porunca împăratului, că apoi vor urma lucruri primejdioase dă nu să va supune poruncii. Dar el nimic din ceia ce începuse nu să mai muia, ci încă şi mai dîrzu sta, şi mai tare răspundea că: nu va merge d-ar şti să piară pînă la unul (şi nu să uita ticălosul că în mină le era ci trufia orbindu-l primejdiia însuşi îşi căuta). Deci văzînd hanul, seraschierul că nicidecum nu să supune, numaidăcît işind din cetate cu mulţime dă oaste, coborînd şi 12 tunuri mari, au mersu unde şidea craiul şi puind tunurile împotriva saraiului, au pus şi tătărimea dă o parte şi inicerimea dă altă parte în rînduială dă războiu, socotind ca doară văzînd, craiul să va înfricoşa şi să va lăsa dă pizma ce avea, dar nici cu aceia nimic n-au isprăvit.

Aşadar aşăzînd oştile, au trimis hanul şi seraschierul dă au mai chemat pă ispravnicul lui şi i-au mai zis să meargă să zică craiului să să supuie poruncii împărăteşti că, nesupuin-du-se, vor să îplinească porunca să-i dea, adecă războiu, ci acum dar să-şi aleagă ceia ce-i va fi mai dă folos şi dă cinste, care acestea toate mergînd Crot ispravnicul lui şi zicîndu-i-le, nicidecum nu s-au mai muiat din inima ce avea întîiu, ci iarăşi cu dîrză inimă şi cu mare megalopsihie s-au arătat răspunzînd că dă acolo mort [va ieşi], iar viu nu va ieşi. Că dă iaste sultanul împărat şi el asemenea împărat iaste, ci dă ar şti să piară pînă la unul, nu să va da. Care răspunsu viind la hanul, la seraschierul, numaidăcît au dat poruncă dă au slobozit

tunurile asupra saraiului în 2 rînduri și nicidecum n-au putut nemeri în saraiu ca să strice ceva. După aceia au început a arunca combarale și iar nimic. Apoi au dat poruncă inicerilor ca să să apropie ei să dea foc; ei n-au vrut nicidecum, răspunzînd că nu vor da ei războiu că-i cunoscă că nu sînt împotrivicii împăratului și cum că nici hatîșerif împărătescu ca să le dea războiu nu iaste. Deci hanul văzînd, au adus numai-dăcît și hatîșeriful și fetfaoa muftiului dă le-au arătat, dar ei tot sta înstînjenați și nu vrea să să supuie poruncii, zicînd că ei într-însii nu dau (care așa să înțelegea cum să fie fost și la aceia un meșteșug al hanului, după cum să vede mai în jos că au urmat, ca doar l-ar lua pre craiu nevătămat să nu i să întîmple vreo primejdie).

Văzînd drept aceia hanul și saraschieriul că nu se supun și plecase zioa spre seară, au lăsat toată oastea împrejurul casii lui pînă a doao zi, iar inicerii păste noapte au trimis la ispravnicul craiului și i-au zis ca să zică craiului: fără dă nici o temere să să scoale atunci noaptea să meargă la dîșii că ei își vor pune capul pentru dînsul și nu-l vor da în mîinile lor, ci-l vor duce ei tocma la împăratul. Dar nici cu aceasta nu l-au putut pleca, răspunzînd că el turcu nu mai crede, ci ce vor ști să-i facă. Să-i facă: *bildi ilden* cal masă. Strîngîndu-se drept aceia a doao zi iarăși toți și spuind inicerii cum că au trimis noaptea ca doar va merge dă bunăvoia lui la dîșii și nu au vrut, ci au răspunsu tot cu semeție, făcutu-s-au hanul și seraschieriul a da bacșiș inicerilor și a le da poruncă dă războiu, carii îndată dînd năvală au început a slobozi focul.

Craiul încă și cu cîți oameni avea pă lingă dînsul închizîndu-se în case, nu da prost foc și ei după feristri și așa au dat războiu pînă în diseară și nimic nu putea să le strice, că craiul, cum vedea mulțimea dă iniceri, numai ci începea a arunca galbeni pă fereastră. Inicerimea văzînd galbenii, da morți la dîșii, iar cei din casă, cum îi vedea năvălînd la galbeni numai ci sloboziia focul, ci-i prăpădiia, pîn' ce văzînd că înnoptează s-au apucat tătărimea a căra fin și paie și a năvăli pă din dosul saraiului și a grămădi pîn' ce au ajunsu dă învâliș; decii nu-

mai ci au dat foc paielor și din paie s-au aprinsu saraiul, care nevoie și amară nenorocire văzînd ticălosul craiu și toți ai lui, că-i îneca dăspre o parte fumul, dăspre altă parte îi îngrozia focul, că să aprinsese și podina, dăspre altă parte gloanțele, dat-au năvală care acum au putut să au sărit pre ferestri. Dar încăt看 făcea tot amar și otravă dă dinșii ticăloșii era, că împrejurul saraiului mulțime dă tătari fiind, care cum săriia îndată îl lua; așa și ticălosul craiu văzînd primejdiia și dăznă-dăjduirea scăpării și a mîntuinții, rămîind numai cu o slugă, dat-au el și năvală pă fereastră, unde îndată ce au sărit, ca să nu primejduiască, au început a striga sluga: craiul, craiul, pă carele numaidăcit luîndu-l niște iniceri, l-au dus la hanul, fiind acoloa aproape.

(Vedeți ce furtună, vedeți primejdie ce trufia aduce, că unde craiu nebiruit să scriia, dă păgini tirani și varvari ajunsese a să ocări, [lucru dă mirare]¹, neavînd nici o vecinătate, nici o cunoștință cu dinșii, furtuna pren apostasia Mazépui a năzui la ajutoriul varvarilor l-au adus. Pentru aceia nimeni să nu să semețească în puterea sa, ci într-al lui Dumnezeu ajutoriu să năzuiască.)

Ducîndu-l drept aceia la hanul, priimitu-l-au cu cinste, zicîndu-i multe cuvinte dă mîngiere; după aceia învăluindu-l într-un ibram, fiind foarte zăpăcit și îngrozit dă cele ce văzuse, l-au pus într-o căruță și așa cu toată oastea luîndu-l la mijloc l-au dus în cetate și l-au pus în saraiurile pașii, numai cu vreo 30-40 dă oameni dă ai lui că pă ceialalți ce mai avusese, tătarii, pre unii robise, pre alții turcii îi luase și cîți era mai tineri îi și tureise, arătîndu-și precum la toate și la aceasta păgîinii toată varvarătita și răutatea.

Făcînd după aceia știre la împărăție cum că l-au dus în cetate, împărăția numaidăcit au poruncit să-l ducă la Odriiu și așa, după poruncă, l-au arădicat dă la Bender și l-au dus la Odriiu. După ce deci au sosit acolo, orînduitu-l-au să

¹ Seris deasupra rîndului.

șază într-un sat ce-i zic Demir Dești, aproape dă Odriiu, și acolo conăcindu-l, tocmăi atunci s-au dăstăptat păginii și-au conoscut lucrul cel necuvios ce au făcut și văzind că au greșit dă către amindao părțile, și dă către moscali adecă, și dă către craiul șfețescu. Dă către moscali, gaci, fără dă nici o pricină, au stricat pacea și iarăși le-au închis solii și zăloagele au atita dăfăimare în Idicula, lucru care să minuna tot Țarigradul, și dă către craiul șfețescu, căci cu războiu și cu atita necinste dă la Bender l-au luat, făcându-i ocară ca aceia, precum mai sus se-au zis.

Ca să arate împăratul că, cite s-au făcut n-au fost în știrea lui, pus-au pricină tuturor acestor lucruri asupra hanului, asupra muftiului și asupra seraschierului dă la Bender și a ceauș-bașii; pre aceștia, zic, pricină aruncînd, i-au și mazilit și i-au și surgunit. Pre hanul l-au surgunit la Sacîzu, puind han în locul lui pre Caplan Gherei-sultan, iar seracheriului dă la Benderi, Ismail-pașii, luîndu-i tot, l-au închis acolo în cetate.

Iar după toate turburările acestea, un Mula Ibrahim, carele odată fusese căpitan-pașa, luînd asupra lui și făgăduind împăratului că el va așaza lucrurile dă către amindao părțile și le va liniști, și dă către moscali, și dă către șfeți, dă către moscali, adecă să întărească iarăși pacea și dă către craiu să-l facă el să meargă pre mare în țeara lui, nimic mai supărîndu-se și mai turburîndu-se împărăția, care auzînd împăratul foarte s-au bucurat și numaidăcît la stepena vezirii l-au înălțat, făcînd pre veziriul ce era Suliman-pașa, capetan-pașa și pă capitan-pașa caimacam, dînd îndată poruncă hanului seraschierului ca să caute să împlinească tot ce va fi avut craiul pagubă în răzmirița ce i s-au făcut și să-i scoată și toți oamenii ce-i robise.

Puindu-se drept aceia veziri acel Mula Ibrahim, îndată au trimis dă au scos din Idicula pre soli și pă zăloagile moscalilor și i-au dus la Odriiu. După ce deci pă toți i-au dus acolo, cercetîndu-i pentru pace, i-au conoscut a pohti și a priimi; cercetînd și pe craiul șfețescu dă mergerea lui, nimic

nu să putea apropiia, nici îi da ascultare, nici primiia sfatul și îndemnarea lui. Trimis-au [dirept aceia]¹ într-o zi dă i-au zis: ca să-i fie cu voie să trimită corturile [să le întinză]² aproape dă sat unde șidea el și dicii să meargă și veziriul, și alții și să meargă și el să să împreune acolo și să-și vorovească cîte cevași pentru chiverniseală lui, care atunci au primit și el așa să fie. Iar cînd, au fost a doao zi, gătînd veziriul alai frumos ca să-i facă și mergînd la locul unde se gătise dă împreunare, au trimis dă au dat veste și craiului cum că s-au apropiat veziriul să iasă și el, să meargă după cum s-au făgăduit. El au răspunsu că nu va merge, că nu-i iaste bine. [Mai trimis-au și al doilea, și al treilea rînd și nîcicum n-au vrut să meargă]³, care lucru necuvios vîzînd veziriul, foarte s-au mîhnit dă atîta necinste ce i-au făcut, dă vreme ce s-au învîrtejît în Odriiu fără dă nici o ispravă. Deci vîzînd că nu lucrurile precum socotiia îi mergu, ci într-alt chip să urzescu [și urmează]⁴ și cunoscînd că nu va fi bine dă dînsul, dă vreme ce cîte făgăduise împăratului nici una nu putea isprăvi, socotitu-s-au dăcît să primejduiască el, să aducă mai bine împăratului strămutare. Scormonînd și îndîrjînd foarte tare pe toți, ca să scornească răzmiriță și apropiere a-și isprăvi după pohta sa, dar iată totdăodată [nenorocirea i-au strămutat nădejdea că]⁵ aflînd împăratul numaidăcît l-au mazilit și dă vezirie, și dă viață, numai 2 săptămîni fiind veziri.

Asupra dară zarvii și furtunii ce să întîmplase craiului șfețescu la Bender, iată și Stanislav Leșcînschi, carele să numiia craiu Țării Leșăști, trecînd pren Țara Ungurească teptil, au intrat în hotarăle țării noastre, în tirgu în Cîmpu Lungu, carele mergea la craiul șfețescu ca cu el sfătuîndu-se să socotească la ce cale vor pune și în ce chip vor găti cursă și lați

¹ Scris deasupra rîndului.

² Scris deasupra rîndului.

³ Adăugat în josul paginii.

⁴ Adăugat deasupra rîndului.

⁵ Adăugat deasupra rîndului.

asupra moscalilor, sau mai bine să zic asupra pravoslaviilor. Aceasta el socotia, iară ochiul cel neadormit al dumnezeieştii pronii la alt sfârşit au orînduit lucrurile, că îndată ce au sosit la Cîmpu Lung au dat păste ticăloasa furună şi strămutarea ca împotrivică a lucrurilor craiului şfeţescu, care, aflindu-le, neîndrăznind a să învirteji pă unde au venit, dă vreme ce începuse a-l sămui şi a să dăscoperi că el iaste, temîndu-se să nu încapă la primejdie, văzînd că nu precum socotia el lucrurile îi mergu, numaidăcit înţelegînd dă ticăloşia craiului, iarăşi tiptil luînd în jos în Ţeara Moldovii, au tras şi ajungînd la Iaşi, domnul Ţării Moldovii aflîndu-l că iaste el, numaidăcit au făcut ştirei împărăţiei, avîndu-l pre el cu pază pînă va vedea în ce feli şi cum va fi porunca împărăţiei, dă care înţelegînd împărăţia, numaidăcit au poruncit seraschierului dă la Bender şi au trimis la Iaşi dă l-au arădicat cu cităva slujitorime şi cu cînte dă la Iaşi l-au dus la Bender, pre care paşa cu priiminţa cea cuvioasă l-au priimit, orînduindu-i şi toate cele trebuincioase ca unui craiu, după cîntea şi stepena lui.

Iar pravoslavnicul nostru domnu, sosînd vremea cea obicinuită ca din scaonul Tirgoviştii să să mute, la februarie 26 dni, purces-au dă acolo şi cu fericire la martie 1 dni, au sosit în scaonul Bucureştilor. Iar după ce au sosit în Bucureşti, neapestit venit-au poruncă domnului dă la Poartă, ca să trimită la Bender 30 pungi dă bani, să să dea leafă cazacilor şi lăşilor ce era acolo şi să trimită şi 250 salahori ca să curăţe Prutul, dă unde intră în Dunăre pînă la Țuțora, pentru ca să poată umbla fără dă zminţială vasele cu zahareao, orînduînd şi pă domnul moldovenescu să trimită şi el 1.000 dă salahori, tot la Prut, şi iarăşi au mai venit şi altă poruncă ca să să mai trimită 1.100 dă lămne, fără céle ce mai sus s-au pomenit, la Sacci, pentru tocmirea podului, pre unde era să treacă oastea, şi 150 de salahori, iar acolo, pentru lucrul podului. Aşijderea şi pentru caii care era dă treaba tunurilor poruncă s-au dat ca, pînă la sfîrşitul lui martie, să să afle la

Odriiu, care porunci totdeauna viind, intru mare grijă pre domnu și pre boiari au băgat, că nu era puțin greu și ușoară povară a să plini atitea porunci daodată, pentru că ticăloasa dă țară foarte tare slăbise, că și vitele să rărise și piinea să imputinase. Iar înțeleptul domnu și aceste cumplite și peste puțină porunci cu ajutoriul cel dă sus toate cu buna a mării-sale și înțeleapta chiverniseală le-au implinit și toate acestea la a lor cuvioasă vreme le-au trimis după poruncă.

Iar după ce au mazilit pă Mula Ibraim, stătut-au cităva vreme împărăția fără veziri, numai ci isprăvniciia Damas Ali-pașa, ginerile împăratului, lucru foarte dă mirare, care niciodată nu să pomeneste, Împărăția Turcului să fie fost [intru turburări]¹ și nestatornicii ca acestea, care toate acestea craiul șfețescu le-au pricinuit și atita i-au făcut, cit și însuși ei nu știia ce vor mai face, ci umbla ca niște zăpăciți, strămutind lucrurile lor într-o zi într-un feli, într-alta într-alt feli.

Iar luminatul domnu între toate valurile ce dă către turei avea, neconținut iubind înfrunuseța în tot feliul curtea domnească, între altele au făcut și slomnul cel dă caritele domnești [din București]², dă piatră din temelie, precum să vede cu stilpii tot dă piatră, lucru foarte iscusit, care mai înainte era dă lemn, înălțind și zidul curții împrejur-jur fiind foarte pitulat și stricat.

[C a p. CVI]

PORUNCILE CE, ÎN CITĂ VREME AU FOST POARTA FĂRĂ VEZIRI, DOMNULUI AU VENIT

²⁹ Fără veziri încă fiind Poarta, au venit un salahor împărătescu cu poruncă la domnu să gătească 800 dă salahori, să-i trimiță la Hotin ca să lucreze acolo la cetate. După aceasta iată și altă poruncă: să mai gătească încă 400 dă salahori.

¹ Scris deasupra rindului.

² Scris deasupra rindului.

iarăși pentru acea treabă. Deci domnul (săvai că era lucru foarte cu greu) făcînd multă nevointă și cu bani, și cu slujitori au împlinit acii 1.200 salahori și i-au trimis unde porunca era, trimițînd păste ei mai mari pe Iordache Caramanliul vel-clucer za arie împreună și cu Robe căpitanul za călărași ot Rîmnic.

Neapestit după aceasta au venit un arap Mehmet aga, om al silihtari[ului] Ali-pașii ce era în loc dă veziri, cu poruncă către domnu și însuși măriia-sa să rădice cu toată curtea mării-sale și să meargă cu 2.000 dă oameni la Hotin, să lucreze la cetate, care poruncă domnului viind, măcar că cu greu era și mării-sale, și tuturor, iar încă și după poruncă numaidăcit au început a să găti, ca să meargă. Înțelegînd drept aceia lăcomiia cea păgînească că domnul după a lor poruncă numaidăcit au urmat și face gătire ca să purceagă, într-altă socoteală lucrul au pus, ca să mai poată pă ticăloasa țară a prăda, că nesocotind supărările și povărilor cele cumplite ce în trecuții ani însărcinase ticăloasa dă țeară nesățioasa lor tirănie, scris-au domnului cum că împărăția au socotit iarăși ca să nu mai meargă măriia-sa la Hotin, ci să șază în scaun ca să poarte grijă, să îplinească alte porunci împărătești ce ar mai fi, numai să trimiță la Hotin cei 2.000 dă oameni, cu carii era orînduit să meargă măriia-sa, și să trimiță și vreo 2 boieri cu salahorii aceia să lucreze la cetate și să dea și 200 pungi dă bani huzmet la miriia împărătească. O! varvară și păgînească neomenie! pînă în cit și cum necăjăști pă supușii tăi. Care porunci domnului viind mîhnitu-se-au și s-au turburat pînă în suflet mai mult pentru atîta sumă dă bani ce pre-ntreg dă la ticăloasa țară cerea, pentru care domnul numaidăcit au scris cărți la chehaiaoa, la veziriul, cu multe rugăminte, ca doară s-ar milostivi să mai ușureze țeara dintr-atîta nevoie, arătînd că nu iaste nici într-un chip cu puțință a să da acea sumă dă bani.

Dar nici într-un chip împietrirea inimilor cei păgînești n-au putut-o pleca spre umilință, ci încă și mai cu mare poruire această poruncă o au întărit, numai să să dea dăplin

să nu fie într-alt chip. Deci domnul văzînd cumplita poruncă, săvîi că era foarte cu greu și păste puțină așa dăgrab atîta sumă dă pungi din țeară a să da, iar încă și văzînd domnul și boirimea că într-alt chip nu să poate și temîndu-se, fiind și vremile turburate, ca nu cumvași să curgă altele mai grele în țeară, precum și la alte nevoi și păsuri ale țării dă multe ori din bunătatea mării-sale cu ajutoriu țării dintru ale mării-sale s-au arătat, așa și la această grea și mare nevoie văzînd slăbiciunea și neputința pămîntului, fiind alte dăjdi și alte nevoi în țeară, s-au arătat cu mare ajutoriu dînd dă la mării-sale pungi 60; dat-au și boierii pungi 50; luat-au și împrumut dă la unii, alții la Odriiu, și s-au împlinit suma cit au fost porunca și s-au dat la miriia împărătească. Iar după aceia mai răsufîind bieții săraci cite cevași, au ișit o dajde în țeară pentru banii ce didese domnul și boierii și cu încetul s-au strînsu banii și și i-au luat fieștecare și într-acestași chip s-au împlinit cu ajutoriul lui Dumnezeu și această păgînească poruncă.

[C a p. CVII]

PACEA CE IARĂȘI AU FĂCUT TURCII CU MOSCALII ȘI
CELE CE AU URMAT ÎN URMA PĂCII ÎN ȚEARĂ SUPĂRARI
DĂ LA TURCI

Lucruri mai nestatornice, mai netemeinice și mai învăluite dăcit într-acest an, socotescu că nici un veac nu va fi adus pre nicăirile, ca cum au adus acest timpu la Împărăția Otmănească, că într-o zi striga dă pace, iar într-alta odrăslea nepacea, într-o zi îmbrăca pă soli cu caftane, într-alta iarăși îi închidea și îi ocăriia, și într-acestași chip cităva vreme întru turburare lucrurile păcii să purta. Iar la 28 dni ale lui iunie, viind călărași dă la Odriiu, scriia boierii domnului cum că au scos iarăși pă soli dă la închisoare și au făcut iarăși pace, mai alcătuind citecevași pă lingă cele dintli cerere ce la Prut să legase și să așăzase, adecă să mai dea moscalii pre

an 80 pungi dă bani pentru cojoacele tătarilor, care obicei fusese și mai dă dănuț, iar pre vremea ce în urma Beciului s-au făcut pacea, s-au stricat.

A dooa, să să mai lățească hotarale turcilor spre pământul moscalilor într-acești chip: hotarul turcescu mai înainte era apa Samarul și hotarul moschicescu apa Orelul, ci între apa Samarului și a Orelului la mijloc iaste cîtva pămînt. Ci acel loc l-au cerșut turcii dă la moscali ca să așaze acolo pre cazacii cei ce fugise cu Mazepa-hatmanul și încă, pă lîngă aceste ape să n-aibă voie nici o parte, nici alta să facă cetăți, nici turcii adecă pă lîngă Samar, nici moscalii pă lîngă Orel.

A treia, să-și rădice moscalii mîna deasupra Țării Leșăști.

A patra, pricina și vina acestor turburări ce s-au întîmplat într-acești 3 ani între turci și între muscali, să și-o ia moscalii asupra lor, mărturisindu-se că ei au fost și sînt dă la început și pînă acum pricinuitorii acestor multe scandale.

La aceasta a lor cêrere, plinitu-se-au cu adevărat cuvîntul Isaii carele zice că: răotatea au orbit și au tîmpit uremile lor, ca vîzînd să nu vază, și auzînd să nu auză și să nu înțeleagă. Un lucru ce pren toate laturile pămîntului s-au auzit, vor după a lor năprasneacă voie să-l acopere, ca cum ar vrea neștine să adune toată lumina den lume ca supt obroc să o vire. Însă acêstea adaose, solii și zăloagele moschicești, ori dă voie, să zicem, ori dă nevoie a primi le-au căutat și priimind toate cêle ce putêrneca Poartă au poruncit, numaidecît împărăția, den solii cei ce să afla acolo, pentru întărirea acelor puncturi și așazămînturi mai mult, au slobozit pre Avraam Lupohikov, fratele țariții țarului Petru, călugărița, carele în trecutul an cu solie la turci dă țarul să trimisese.

Iar turcii, după ce s-au zvonit pacea ce au făcut cu moscalii, precum mai sus s-au zis, aflat-au altă panurghie a face, cu pricină ca să facă cetatea Hotinului precum mai înainte să va vedea că au și făcut-o, cu care pricină au coborît multă sumă dă oaste la pod la Sacci, orînduînd și zaharêle, și cară, salahori și de toate dă cêle ce trebuiescu dă treaba oștilor și a lucrului; însă nimeni atuncea nu să putea domiri; ce le iaste,

socoteala păgînilor și gîndul a face? de vreme ce dăspre moscali arăta pace, dăspre lăși, cum mai înainte să va vedea, așijderea, și așa cu pricina cea, la Sacci stringindu-se toate oștile, trimițînd și 50 de balghemezuri, 150 de tunuri și mulțime dă oaste, lucru foarte dă mirare: la lucru și zidire dă cetate să meargă atîta mulțime dă oaste, precum să înțelegea, cu turci, cu tătari, ca trei sute dă mie și mai bine și cu atîtea tunuri și alte gătiri și mai virtos, că pînă a merge la Hotin vremea să scurta și da răceala, că pînă a să aduna toți și pînă a purcede au venit și luna lui avgust; deci tocmai la avgust 1 dni, după ce s-au adunat toată oastea, făcînd împărăția pe Abdi-pașa seraschierul, seraschieriu peste toate oștile, i-au trimis și surguci, și paici împărătești (atunci li s-au cunoscut și cea ce le era în gînd a face, dar nu le-au dat îndămină, precum mai înainte să vă vedea, de vreme ce nu lucrurile precum zicea Stănilav au ișit).

Poruncindu-i ca să ia și pre Stănilav-craiu cu dinșii dempreună poate-fi că aceasta le era socoteala ca să-l ducă să-l așaze craiu în Țara Leșască, dă vreme ce așa el dedese turcilor a înțelege că: cum vor merge spre Hotin, vor iși toți boiarii cei mari și dă cînte și toată Țara Leșască și să vor închina lor.

Deci, după vorbele și părerile lui cele mincinoase și turcii alunecîndu-se l-au luat și mergînd pînă la [...] nici unele din cele ce Stănilav zisese și făgăduise nu să vedea. Deci seraschierul, văzînd că cite le-au zis au ișit toate la minciună, numaidăcit au făcut știre la împărăție și împărăția, înțelegînd, foarte s-au turburat și au poruncit seraschierului, dă acoloa pă Stanislav să-l trimiță iarăși înapoi, să-l inchiză în cetate la Bender și ei să meargă la Hotin, să să apuce dă cetate. Deci cu pricina lucrării acei cetăți, nesuferite greutăți și cumplite porunci dă la păgîni au venit domnului și țării. Că afară din cele 200 pungi ce au dat hezmet împărăției, sau mai bine să zic năpaste, carele și mai sus s-au pomenit, și afară den cea miie de salahori ce cu Iordache vel-clucer za arie s-au trimis la Hotin, au venit poruncă mării-sale ca să

mai trimiță 2.000 de salahori, cu care era orînduit măriia-sa să meargă și 1.600 dă cară, unele să meargă la Hotin, iar altele să încarce zahareao, să meargă pă uscat iarăși la Hotin.

Aceste păgînești cumplete porunci totdeauna viind, nu în puțină grijă și turburare domniia și toată boierimea au intrat și măcar că în multe feliuri au cercat domnul cu rugă-minte la Poartă: ca doară ar fi putut mai ușura ticăloasa dă țară dentru atita nevoie, dar nimic nu au putut folosi. Deci văzînd că într-alt chip nu să putea, fără numai să să împlinească porunca păginilor cea crudă, din slujitorii ce avea pentru treaba curții mării-sale, au gătit 1.000 dă cazaci și trimițînd la margine bani, au mai strinsu încă 1.000 de salahori, și așa cu mult greu plinînd 2.000 dă salahori, i-au trimis unde era porunca, trimițînd mai mare peste ei pă Neagul vel-căpitan za cazaci.

Văzînd dar domnul atit păs și atita nevoie ce pă ticăloasa dă țară căzuse și mai cu greu decît toate fiind carăle, dă vrème ce să aduna la 3.000 dă cară și, neputînd face dăspre Poartă nici o ușurare, trimis-au măriia-sa cu rugămintе și cu daruri la Abdi-pașa serascheriul și la tefterdariul ordii, rugîndu-se ca să facă acest bine și ușurare săracilor: să trimiță adecă aci sirile să arădice făina dă la oraș dă la Floci, ca să nu mai trépede săracii pină la Hotin, că nici era cu puțință a să împlini din țară atita sumă dă cară. Deci după rugăciunea mării-sale, au voit și ei și au orînduit vasele dă au venit și au arădicat dă la oraș, și s-au mai făcut o fărîmă dă ușurare săracilor, că era toată suma acéia a zaharélii obroace 25.000 de făina și de orzu obroace 25.000.

[C a p. CVIII]

MERGEREA DOMNII LA TÎRGOVIȘTE ȘI CÉLE CE S-AU ÎNTRUPLAT CÎT AU SĂZUT ACOLO

Arădicînd domnul și acel păs și grea poruncă a huzmetului, pornînd și toți salahorii și carăle la Hotin, și viind și mării-sale ferman și poruncă ca să nu meargă, ei să șază

În scaun, să poarte grijă dă alte trebi și porunci ce ar fi, sculatu-se-au drept acéia mării-sa den București, cu toată casa mării-sale și cu toată boierimea, și la avgust 5 dni, au purces, mergînd pã la satele mării-sale Mogoșoaia, Potlogii și la 11 dni au intrat în scaunul Țirgoviștii cu halaiu foarte frumos, după obiceiul.

Iar după sosirea mării-sale în Țirgoviște, nu multe zile trecînd, venit-au călărași dă la Odrii cu carii scria boiarii că vine un agă vezirescu, ca să dea mării-sa den haraci pungi 100, care înțelegînd domnul și toată boierimea foarte s-au întristat, dă vrème ce gréle și dese poruncile fiind, o făcuse și domnul, și boierimea, și țara. Însă cu toate acéstea viind și turcul cu fermanul și fiind poruncă grabnecă, precum toate mării-sa le-au împlinit, și această poruncă, făcînd mării-sa nevointă dempreună cu toți boiarii și, neputîndu-se atuncea în grab a își dajde în țară, de vrème ce era pã bietii săraci alte nevoi, ci era supărați peste măsură, dat-au mării-sa și toți boiarii de au împlinit banii și au pornit pã aga de s-au dus cu dînșii după poruncă la miriia împărătească. Apoi cu vrème au ieșit dajde și ș-au luat fieștecarele banii ce au dat și într-acestași chip s-au împlinit și porunca aceasta.

Iar la septembrie 2 zile, viind călărași dă Udrii, scria boiarii mării-sale cum că și solul cel leșăscu, carele dă cităva vreme era acolo trimis dă craiul Avgust și de céialaltă toată recipospolita, pre carele fiind turcii foarte supărați dă clefetiturile și minciunile craiului șfețescu și ale lui Stănilav, grăind și zicînd multe împotriva leșilor, nevoindu-se în tot chipul craiul șfețescu ca doară cu puterea turcilor ar putea face pã Stănilav craiu iarăși Țării Leșăști, atuncea în grab nu i-au dat voie ca să aibă împreunare cu veziriul pînă cînd vrème au dăscoperit toate meșteșugurile și făgăduialele céle mincinoase ale lui Stănilav, în meidan le-au scos.

Deci atuncea veziriul l-au adus dă s-au împreunat și la toate céle ce-i era poruncite dă craiul său și de recipospolita ascultare au dat, și iarăși cu cinste la gazda lui l-au trimis,

arădicînd și paznicii cei ce era mai înainte. Tot cu acei călărași au venit și această veste cum că și solul ce să aștepta da la țarul, da au priimit cele ce solii lui au tocmît și au așă-zat cu turcii, au ba, au sosit, pre carele cu mare cinste și minunat alaiu, zic, că l-au priimit turcii în Odriiu, trimițînd împărăția mulți agi înainte-i, ceași și paici împărătești, și așa cu mare pompă și cinste au intrat în Odriiu.

Iar după ce au sosit, fără da zăbavă împreună și cu ceialți ce era mai înainte, i-au dus la veziriul da s-au împreunat și i-au priimit cu mare cinste, și văzînd că au adus toate cele ce împărăția au pohtit, priimate și da țarul și întărite cu pecetea împărăției-sale, i-au îmbrăcat cu 30 da caftane.

După aceia a treia zi, ducîndu-i și la împăratul, după obicei, îmbrăcatu-i-au și acolo cu 40 da caftane, făcîndu-le mare și frumoasă cinste. Iar domnul prentre atitea supărări și valuri ce au avut și într-acest timp avînd pururea gîndul și inima spre cele dumnezeiești, îndemnătu-s-au și au învălit Mănăstirea Dealului păste tot cu table da aramă și o au infrumusețat precum pre dinlăuntru cu zugrăvele și cu alte odoară, așa și pă din afară.

Plinitu-se-au și anul 25 al domniei lui Costantin-vodă Basarab la octomvrie 29 dni, leat 7222.

[C a p. CIX]

DĂ AICI SĂ ÎNCEPE A SĂ SCRIE CELE CE LA ANUL AL
XXVI-LEA DIN DOMNIA MĂRII-SALE S-AU ÎNTÎMPLAT

Fiînd Ianache Văcărescul vel-clucer da cîtăva vreme dus la Poartă pentru trebile țării, măriia-sa au socotit da au trimis pă Grigorie Băleanul vel-vornec și au scris lui vel-cluceriu să vie, purcegînd da aici vel-vornec la noiembrie [...], iar la 13 dni au sosit și boiarii cei ce fusese la Hotin cu salahorii la lucrul cetății, vel-cluceriu za arie i vel-căpitan za cazaci dîmpreună cu ceialți căpitani, rămîind acolo încă

5 steaguri dă cazaci, care i-au oprit turcii să mai lucrăze încă pînă la 25 dni ale lui noiembrie la saraiurile pașii.

Venit-au și Ianache Văcărescul vel-cluceriu la 17 dni ale lui noiembrie, carele cu multă dreptate slujind domnului și cu multă nevointă spre cumpătarea dărilor pentru folosul țării, domnul l-au priimit cu cinste, îmbrăcindu-l și cu conțeș cu samur.

După aceasta viind călărași dă la Țarigrad, scriia boiarii mării-sale cum că poruncește împărăția ca să trimiță 3.000 dă chile dă făină ce-i mai rămăsese aicea din făina cea dă astă-vară cum mai curind și fără de zăbavă, să o ducă la Hotin, lucru foarte greu și peste puțință, vreme dă iarnă fiind, a mērgе carăle cu făina pînă acolo; și intr-această grijă aflindu-se domnul și toată boierimea, iată și altă poruncă mai mare și mai grea dăcit acēia veni, să trimiță domnul cară la Țuțora să arădice 100.000 stambolchile, să le ducă iarăși la Hotin, care să făcea atîta sumă dă cară să meargă, vrēme dă iarnă pînă acolo.

Socotească dar fieștecine în cit necazu și zdrobire a inemii și domnul, și toată boierimea să afla, pentru că vedea un lucru foarte peste fire și peste puțință, carele nici într-un chip a să face nu să putea.

Însă, a sta amîndooă poruncile jos nu să putea, ci făcut-au măriia-sa nevointă și au găsit cară dă au încărcat cele 100.000 dă chile și le-au trimis la Hotin, iar dă célelalte fiind lucru foarte peste puțință, vrēme dă iarnă fiind, a să face, fiind și suma carălor mare, că era poruncă să trimiță 300, măriia-sa numaidăcit au scris cu multă rugăciune și la Poartă ca să să milostivească să mai scază și să lase să trimiță în primăvară, că fiind iarnă vor peri și oamenii, și dobitoacele și va sta și teaba jos. Și au scris și la seraschierul dă la Hotin iarăși și cu multă rugămintе, ca doară dă nu să va putea afla folos dă la Poartă să scază pașa cevași și numaidecit au pornit călărași la Țarigrad și la Pașa au trimis pă Iordache grămăticul și așa au dat Dumnezeu și dăspre o parte și dăspre alta

dă au venit răspunsu că s-au făcut după rugămintea domnului și s-au scăzut cară 100 și célelalte să să trimiță în primăvară, cum zic ei, la nevrute.

[C a p. CX]

MUTAREA DOMNII DIN SCAUNUL TÎRGOVIȘTII

Șăzind deci domniia pină la lăsatul-secului la Tîrgoviște, făcînd și săptămîna cea mare acolo, luni după săptămîna cea mare, la [...] au purces și mergînd pă la satele mării-sale Potlogii i Mogoșoaia, duminică la [...] au întrat cu fericire în scaunul Bucureștilor [...]

V A R I A N T E

C a p. XLIX

Iar domniia șazănd în Țirgoviște pină la octombrie 23 dni, sculatu-se-au și pă la satele mării-sale Mogoșoaia, Potlogii mergind unde și praznecul lui Sfete Dimitrie făcînd, la noiembrie 6 dni, au întrat cu fericire în scaonul Bucureștilor. Plinitu-se-au cu fericire și anul al 11-lea al domnii sale la noiembrie 28 dni.

C a p. L

NUNTA CE AU FĂCUT DOMNUL CU FIICA MĂRII-SALE
CEA DE A PATRA, DOAMNA SAFTA, ȘI ALTELE CE AU
URMAT ATUNCEA ÎN GRABĂ DUPĂ NUNȚĂ

După ce au mersu domniia în București, căutat-au cu nevointă toate trebile țării și poruncile împărății pină dăspre primăvară. Dăspre primăvară dar, văzînd că sînt lucrurile într-o fărîmă dă liniște și socotînd ca să căsătorească măriia-sa pă fiica mării-sale doamna Safta, și aflînd și obraz vrédnio și cuvios dă a face ginere mării-sale pre Iordache Crețulescul, om bun dă neam și foarte înțelept, cu pirlej și îndăstulat dă toate, dă la moși și dă la părinți cu moșii multe, cu vii, cu țigani și cu dă tot binele, pre carele domnul numaidăcît

dîndu-i dregătorie la curte l-au făcut cămăraș mare și la mai 12 dni, începîndu-se nunta cu multă bucurie, veselie și domnească parisie, în zioa dă Sfînta Troiță s-au săvîrșit și sfintele cununii la mai 19 dni. Deci fiind botezat acest cocon dă răposatul Iordache Cantacuzino vel-spătar și neavînd naș, cununatu-l-au sfințitul mitropolit kir Theodosie, dimpreună cu Sanda, fata lui Iordache spătarul [și întîmplîndu-se aicea preafericitul patriarhu al Antiochiei kir Athanasie, sfinția-sa slujba sfintii cununii au săvîrșit și cu mare parisie făcîndu-se, tot au șazut și la masă ospătîndu-se cu multe feluri de zică-turi, muzice cu jocuri și cu alte dăsfătări cu...]¹

Iar după ce au trecut nunta, avînd domnul mare liniști și bună odihnă dăspre Poartă și toată boierimea aflîndu-se toți cu bucurie și bună petrecanie, iată odrăsli la mijloc făr'dă veste mare turburare, neputîndu-se odihni procletul văzînd lucrurile întru atîta liniște a le lăsa nemîșcate și neturburate, după cum obiciuit ca un diiavol iaste binele și folosul oamenilor a-l zavistui, ci aflînd organe ca acéle pren care a-și lucra voia și pohta sa, îndată le-au arătat mod cu carele să poată aduce domnului și țării turburare doară și pacoste. Acestea diiavolul socotiia și cei ce lui urma.

Iar proniia lui Dumnezeu altele orînduia și cele ce ei socotiia domnului a lucra, la capul lui ticălosul au sosit și rău dumnezeiasca dreptate pă el au pedepsit, precum mai înainte să va vedea. Nu iaste atîta cu ciudă cînd dă la striini să pricinuiască cuivași vreo pagubă au altă primejdie, cît iaste obida și ciuda cînd dă la neam și dă la cei ci-i are neștine credincioși i să pogoară și-i vine necazul și turburare precum și vulturul au zis, duple cum mithul spune că, însăgetîndu-se dă un vinător și uitîndu-se unde îl pătrunsese săgeata, văzînd stanzul săgeții că iaste dîn penele lui au zis: „nu-mi iaste cu ciudă atît căci m-au rănit, cît îmi iaste necaz că dă aripile méle mă omor“.

Așijderea și prealuminatului domnu nu-i era atîta cu ciudă și cu obidă pentru turburările și zavistiile céle vrăjmă-

¹ Adăugat marginal (partea finală a fost tăiată la legat).

șăști ci asupra-i să scorniia, cît să necăjiia văzînd că să co-boară și vin dintr-ai mării-sale carii credincioși îi avea și pururea cu cînte și cu milă să afla, că fiind Dumitrașco Corbeanul, fratele lui Vintilă Banul, din fire om foarte rău, zavistnec și turburătoriu asemene, și potrivă avînd și pă jupineasa lui Tudosca, muiare rea și neastîmpărată, ceale ce nu putea să împlinească el, pren mijlocul ei le săvirșia, neputîndu-se odihni ticăloșii intru atîta bine și îndăstulare ce era. Ci vrînd ca să-și arate și să-și dăscopere toată zavistiia și răotatea, ca niști iubitori dă a scorni răzmirițe și zarve, precum feliul dă început le-au fost, pus-au în gînd ca să aducă domnului, dă va putea, pacoste și strămutare și aflat-au mijloc și organ pre carele acea vrăjmășască voie a-și împlini, pre un turcu ce se afla pre acea vreme aici, carele și efende la Grigorie-vodă fusese, cu carele ajungîndu-se și alcătuiindu-se, multă taină cu dînsul împotriva domnului pusese și așăzase. Și fiind numai ca să puceagă turcul acela cătră Țarigrad, socotind ei între dinșii că a scrie pen scrisori cele ce acolo ar putea face și isprăvi nu va fi bine, socotitu-se-au procletul acela Dumitrașco paharnecul și și-au trimis jupineasa noaptea pă la tobă carea tălmacea. La acéste ficléne umblete avea pe domnița fata lui Grigorie-vodă, ci o ținea Iordache beizadea sin Antonie-vodă; ea îi tălmăciia dă toate la turcu, fiind și rudă amîndooă și nădăjduind ca să fie frate-său domnu sin Grigorie-vodă; cu carea i-au trimis o măhramă cu sîrmă zicîndu-i că: acea măhramă să fie semnu și cînd ar putea isprăvi ceia ce între dinșii au vorbit și au socotit, acea măhramă să o trimiță în chip dă semnu ca să lipsească cărți și alte scrisori pentru ca să nu li să întimple vreo dăscoperire sfatului lor celui drăcescu.

Aceste moduri i-au sofisit diavolul dă au aflat spre turburarea domnului și pîn-aici numai le-au slujit pă taină și d-ici i-au dăscoperit și i-au dat în auzul tuturor în ce și cum au umblat, că a doao zi, poate-fi că din voia lui Dumnezeu, păgînul dă turcu, poate-fi că pentru lăcomiia cîștigului, au pentru ce să va fi socotit, că numaidăcît, luînd măhrama și

răvășălul ce-i didese spurcăciunea dă jupîneasă a lui Dumitrașco, Tudosca, și mergînd la Comnu i-au dăscoperit toate cele ce zavistnicul și vrăjmașul Dumitrașco urzise și așăzase pă taină cu dînsul, dînd domnului și mahrama, și răvășălul, care lucru auzînd, s-au minunat și domnul, și toată boirimea dă zavistie și nespūsă răutate. Nimic însă domnul atunci nu s-au turburat, nici i-au făcut certare cu nici o pedepsă, lăsîndu-l în judecata lui Dumnezeu.

Dar nici cu atîta răutate și zavistiia cea mare ce era încuibată în drăceasca inimă a lui Dumitrașco s-au putut odihni, ci tocmăi și la Țarigrad lucrurile și meșteșugurile lui au ajunsu. la unii din cei asemenea cu dînsul la răutate, la carii au fost trimis proeletul acela și boieri scriși tot anume cu carii zicea că iaste alcătuit ca să fie după ce-și vor isprăvi, totună; cu care mare turburare au făcut la Poartă (dar dreptatea domnului au biruit toate ficleane meșteșugurile lor, precum în jos să va vedea), că numai ce s-au pomenit domnul tot-dăodată, unde vine un agă împărătescu cu ferman dă poruncă ca să ia să ducă toți boiarii cîți era scriși în tefter, tot anume să-i ducă la Poartă, lucru foarte spăimîntat și nu cu puțină grijă domnului. Însă domnul, știindu-se drept, numaidăcit i-au pornit și alți boiari încă, afară din cei ce semna în catastih, cîțiva; cei ce era semnați dă acolo era aceștia: Costandin Știrbéiu-vodă clucer, Cernica Știrbei vel-armaș, Radu cluceru sin Ilrizii visterului, Grigorie postelnicul Băleanul, Șarban postelnicul Hierăscul, Mihai postelnicul Corbeanul, Dumitrașco paharnecul Corbeanul, Vlaicul armașul și alții mai trimițînd cu dînșii pre Mihaiu Cantacuzino vel-spătar i pre Bunea Grădișteanul vel-comis, și așa cu toți pină la Cuciuc-chioiu, aproape dă Țarigrad ca la un ceas, și dînd știre la Poartă că au venit atîta gloată dă boiari din țară, coprîns-au mare grijă pre ceia ce era pricina acei turburări, pociu zice că și pă însuși veziriul.

Înțelegînd că au venit atîta boierime și văzînd că n-are domnul nici o vină, ci cite s-au făcut toate din îndemnările vrăjmașilor s-au făcut, și cunoscînd că dă vor intra în Țari-

grad să va face vreo turburare mai mare și ca să nu aște și împărăția, numaidăcit au trimis poruncă ca să nu între nici unul în Țarigrad, ci să să învirtească toți îndărăt. Scriind numaidăcit cărți și chehaiaoa și boiarii capichehaiale la domnu cum că au înțeles Poarta că, toate cîte s-au zis și au pîrît împotriva mării-tale, toate au fost den îndemnările vrăjmașilor; deci veziriul însuși, ca să nu să mai facă vreo turburare în Țarigrad, au poruncit nici un boiaru să nu între în Țarigrad, ci toți să să învirtească înapoi și să fie măriia-sa fără grijă, carii și după poruncă s-au învirtejit înapoi. Deci pă unii dentr-aceștia, care li s-au dovedit faptele și vrăjmașia împotriva domnii, i-au pedepsit puțină vrême cu închi-soarea: pă Dumitrașco Corbeanul paharnecul, pă Grigorie postelnicul Băleanul i pre Radul clucerul sin Hrizii; iar apoi domnul din bunătatea sa milostivindu-se iarăși spre dinșii, lăsîndu-i în judecata lui Dumnezeu i-au slobozit și i-au și miluit cu dregătorii și cu cînte la curte, făcîndu-se următoriu cu adăvărat cuvîntului evanghelii care zice: „iubiți pre vrăjmașii voștri și nu răsplătiți rău pentru rău“.

Deci mîntuindu-se milostivul domnu și dentr-a-ceastă turburare cu ajutoriul lui Dumnezeu, carele i-au supus toți vrăjmașii supt picioarele mării-sale, viind vrême dă toamnă, sculatu-se-au măriia-sa la septemvrie 15 dni, mergînd pă la satele mării-sale, la octomvrie 10, au intrat în scaunul Țirgovîștii. Plinitu-se-au cu fericire și anul al 12-lea al domnii mării-sale lui Io Costandin Basarab-voievod la octomvrie 28.

Cap. LII

DĂ AICI ÎNCEP A SCRIE CELE CE LA ANUL AL 13-LEA
AL DOMNII MĂRII-SALE LUI COSTANDIN-VODA S-AU
ÎNTIMPLAT ȘI CUM DĂ PREAÎNTELEPTUL ACESTA DOMNU
S-AU CHIVERNISIT

Sosînd deci domnia în scaunul Țirgovîștii, nicidăcum supărările dă la păgîni nici acolo nu-l lăsa, ci pururea cu valurile și cu supărările lor să afla, unde după ce au sosi

nu multe zile trecînd au venit mării-sale vête dă la capi-
chehaiale cum că turcii vor să să apuce să dreagă cetatea dă
la Bender. De care neapestit după acéia au început a veni
și dă la păginu porunci mării-sale dă zahareale, dă cară, dă
salahori și dă alte nevoi. Deci, văzînd domnul că-l îmbulzescu
supărările și poruncile păginilor, au șăzut numai pînă la
Sfeti Necolae, apoi s-au sculat iarăși dîn Tirgoviște și au
mersu în București, ca să-i fie mai îndămină a căuta trebile
și poruncele împărății. Unde după ce au sosit nu în puțină
grijă necontenitele supărări ale păginilor au băgat și pă domnu
și toată boierimea, dă vrême ce vrême dă iarnă fiind cu dă grab
a să împlini să porunca, care cu dăstul necazu [se puteau
împlini], iar făcînd domnul nevoință atit pentru cară, pentru
zahareale cît și pentru salahori și altele, pînă în luna lui
martie le-au gătît și le-au făcut toate.

Cap. LI

Văzînd domnul atitea porunci și atitea supărări de la
păgini, fiind atunci Dumitrașco Caramanliul vel-postelnic
la poartă, i Vergo vel-clucer i Bunea vel-comis, și văzînd
că pă lingă atitea supărări ce avea dăspre Poartă acei boieri
ce era acolo făcea și ei niște cheltuieli mari și fără socoteală
de a aduce țării atita pagubă, socotit-au mării-sa și au trimis
pă Șerban Greceanul vel-vistier la Poartă și pentru alte
trebi ale țării, iar mai virtos ca să ia seama acelor boieri dă
atitea cheltuieli fără dă ispravă ce făcuse, la ce și unde le-au
făcut și luîndu-le seama, Dumitrașco Caramanliul să vie în
țară, pornind pă vel-vistier dă aici la 25 dni ale lui februarie.
Iar după aceia nu multe zile trecînd, au nemerit călărași
de la Tarigrad cu carii scriia boierii domnului cum că au ișit
ferman ca să să gătească mării-sa însuși să meargă cu cită
oaste va mai avea și cu toată boierimea, să să afle acolo la
lucrul cetății (orînduînd și pă domnul Moldovii să meargă
și el la Bender). Deci viînd domnului poruncă ca să meargă,

măcar că nu era cu puțin greu și cheltuială și domnului, și tuturor dar, neavind într-alt chip cum face, i-au căutat după poruncă a urma și a să găti.

Iar și la Poartă, ca doar să va putea zătici acea mergere cerceta deci viind aga cu fermanul la aprilie 29.¹

Cap. LIX

AICI ÎNCEP A SCRIE MERGEREA DOMNULUI DIN
PORUNCĂ LA ODRIIU, ȘI CELE CE SE-AU ÎNTÎMPLAT
ACOLO, ȘI CUM SE-AU CHIVERNISIT, ȘI DĂ CE I-AU
FOST DUCEREA DUPĂ CUM SE-AU ÎNTELES ȘI ÎNVIRTE-
JIREA IARĂȘI CU FERICIRE ÎN SCAUN

Unde domnul și toată boirimea cu multă bucurie să afla, lăudind și slăvind pre Dumnezeu pentru bișugul ce în țeară dăruise și alte multe bunătăți și liniște ce avea dăspre partea Porții, viind atunci și boierii ce fusese la Poartă Cornea vel-ban i Mihai Cantacuzino vel-spătar, care cîteva luni făcuse acolo în trebile țării, și ale domniii trimițindu-se în locul lor Bunea Grădișteanul vel-comis carii și bună vistire domnului aducind, cum că lucrurile stau și să află în bună liniște, era toți cu bucurie și cu bună viață.

Dar poate-fi că zavistiia, care nu lipsește niciodată din lume, la a lui Dumnezeu urgie și parahorisis să zic tot-dăodată au strămutat acea bună și odihnită stare pentru că din răutate lor unii din vrăjmași îndemnindu-se și împingindu-se spre pacostea domnului și stricăciunea țării, aflind vreme după a lor pohtă și vrăjmășască voie, ca niște organe zavistnice și mișcătoare spre răutate, mari și grele prepusuri dăspre partea domnului către stăpîni au arătat, pină ce din răutatea și vinzarea lor firea cea lacomă și păgîneasă la stăpînii lor spre pohta și voia lor au povîrnit, precum mai înainte pre amăruntul precum se-au înțeles le-am semnat.

Cînd au fost la aprilie, viind călărași dă la Odriiu, scriia boierii ce se afla acolo cum că împărăția au făcut ferman

¹ În ms. 548 urmează trei foi albe.

întru carele poruncește domnului ca să să arădice să meargă la Odrii să sărute poala împăratului (dă vreme ce dă cînd Dumnezeu sfîntul îl miluise cu domnia și stăpînirea pămîntului acestuia ca un diadoh strămoșilor mării-sale, nu mersese niciodată la puternica Poartă, încoronîndu-l cu domnia singură dumnezeiasca pronie, iar nu cu mișcarea mării-sale au cu vreo dare multă dă bani, ci din singura voia lui Dumnezeu și din dumnezeiescul năstăv împingîndu-se tot norodul, toată țeara, toată boirimea cu rugămintele multe și fără dă voia mării-sale l-au pus în jugul și oțîrmuirea pravoslavnicului acestuia norod a fi domnu și stăpîn, precum la începutul létopisetului să vede).

Și după știrea boierilor nu multe zile trecînd, la aprilie 26, au sosit și aga cu fermanu-i carele era orînduit ca să arădice pre domnu Cuciuc imbrohor al împăratului întru carele poruncia domnului să să gătească și să meargă la Poartă, să sărute poala împăratului.

Deci domnul văzînd porunca împărătească, măcar că cu dăstulă grijă, iar încă și luînd pre Dumnezeu într-ajutoriu, numaidăcit au început a să găti, dînd poruncă și tuturor boierilor ca să să gătească să meargă cu măriia-sa. Iar după venirea turcului 3-4 zile trecînd, mers-au măriia-sa la gazda lui ca să-l vază, și după împreunarea ce au avut cu turcul, învirtejîndu-se iarăși la curte, numai ci au început a să umfla la obrazu și a-l cuprinde căldură mare și boală cumplită a umflăturii, și aruncîndu-l în așternut au pătimit 2 săptămîni și n-au putut purcede mai în grab pînă ce i-au trimis Dumnezeu iarăși sănătate, [care văzînd domnul aceia ce i-au sosit dă la Dumnezeu, ca să nu între păgînii în vreo bănuială pentru zăbavă, numaidăcit au socotit și au trimis înainte cîțiva boieri ca să facă știre de întîmplarea slăbiciunii mării-sale pă Diicul Rudeanu vel-logofăt, pă Cornea vel-ban, pă Mihaiu vel-spătar, pă Preda Prăscoveanu vel-medelnicer, iar apoi] mai îmbărbătîndu-se cevași și măriia-sa, măcar că dă slăbiciune dă tot nu să mîntuise, iar încă și ca porunca să îplinească cu dăstul greu și inimă zdrobită și nu

puțină grijă, dă vreme ce după a mării-sale arădicare din boală lovit-au și pre doamna mării-sale iarăși aceiași cumplită boală a umflăturii, și pă lingă acestea călcind toate, lăsind și pre doamna mării-sale într-a lui Dumnezeu milă și ajutoriu [orinduind purtător dă grijă în scaunul Bucureștilor pă Stroe Leurdeanu vel-vornic și pă Șerban Greceanu vel-vistier, pă Radu Golescu biv-ve' comis, pă Ianache Văcărescu vel-agă.]

La mai în 18 dni, au purces dă aici, mergînd dîmpreună cu măriia-sa, pînă la Copăceni, toată boierimea, și sfinția-sa mitropolitul kir Teodosie, și toți cuconii mării-sale, și dă acolo luîndu-și zioa bună toți, măriia-sa au purces unde porunca îi era, iar cuconii și ceilalți se-au învirtejit iarăși în București, numai ci au luat măriia-sa pre Ștefăniță, fiul mării-sale cel dă al doilea, ca să aștepte pre lingă măriia-sa. Însă sfinția-sa părintele vlădica au mersu cu măriia-sa pînă la Giurgiu și dă acolo luîndu-și domnul zioa bună dă la sfințitul mitropolit, citindu-i molitvă cu mare osîrdie și vîrsare dă lacrimi, l-au blagoslovit ephisindu-i bună călătorie, și așa dăspărțindu-se domnul cu ajutoriul lui Dumnezeu ș-au căutat calea, iar părintele s-au învirtejit la București.

Călătorit-au domnul cu fericire și sănătate, mergînd încet pînă la Odriiu, la puternica Poartă, unde apropiindu-se bumbașirul Cuciuc imbrohor, numaidăcit lăsînd pre domnu în marginea Udriiului, au mersu înainte și au făcut știre cum că și domnul după poruncă au sosit (care lucru înțelegînd cei ce acea mergere o proxenisise și o indemnase, rămas-au încremenți neîmplinindu-se pohta lor cea vrăjmașască și gîndul cel plin de răutate, precum mai înainte toate pre amăruntul să vor însemna și dă ce au fost ducerea domnului și ce, precum se-au înțeles, au fost gîndul vrăjmașilor). Iar domnul sosind în marginea Odriiului au tăbărit în cîmpu cu corturile pînă ce îi va veni răspunsu ce să fără și unde să meargă.

Iar cînd au fost a dooa zi pre vreme dă chindie, au venit Alixandru Mavrocordat dragomanul, sinheretisind pre mă-

riia-sa dă bună venire și arătindu-i bună vestire și bucurie dăspre partea Porții, pre carele domnul cu cuviincioasa cinste primindu-l și ca la un ceas cu domnul la voroavă șazăind, iarăși se-au învîrtejit. După aceia au venit și fii-său Neculae dragomanul dă se-au împreunat cu măriia-sa.

Iar după [...], venit-au domnului poruncă ca să lase cor-turile și gloata acolo afară, iar măriia-sa cu cițiva boieri să să scoale să meargă la Mitropolie în Odriiu, gătind mării-sale gazdă acolo să șază pînă va fi vreme să meargă la veziriul.

Deci domnul mergînd în Odriiu șazăut-au vreo săptămînă, neavînd împreunare cu nimeni nici la măriia-sa nu mergea nimeni, nici măriia-sa nu mergea la nimeni. Iar [...] viînd [...] la măriia-sa i-au zis să fie gata a doao zi, că iaste poruncă să meargă să să împreune cu veziriul și să priimească toate cele ce-i va zice din porunca împăratului, să nu facă într-alt chip.

Zicînd mării-sale cum că împărăția înțelegînd că țeara i s-au înmulțit și s-au umplut dă norod, așa au socotit să i să mai înalțe și haraciul, care domnul auzînd una ca aceia mîh-nitu-se-au pînă în suflet și se-au întristat, vâzînd și conosînd ce greu și păs mare va să cază și să cuprinză pre ticăloasa de țară. La care mult măriia-sa s-au nevoit, că doară ar dăpărta acel gînd rău al păginilor și ar mîntui țeara dă acea grea și ne-suferită povară ce în spinare-i dă îndemnările vrăjmașilor era să cază și mult se-au trudit a nu priimi. Dar apoi, vâzînd i oirimea că acel gînd al păginilor nu-l vor putea strămuta ci, și fără dă voia lor ceia ce vor vrea vor face și să va pricinui și altă primejdie și domnului, și boirimii, și țării, mers-au cu toții și au zis domnului că nu iaste bine a sta împotriva poruncii împărătești, ci să primească cu toții și să supuie poruncii, zicîndu-le și alți priiatini mulți, și sfātuindu-i să nu turbure împărăția, că pă urmă să vor căi în zadar și nimic nu vor isprăvi.

Deci ca să scape dă primejdie cu mare supărare și multă groază și struncinare a domnului și a toată boierimea, în silă și fără dă voie, cu înfricoșare și grele porunci acel sporiu al

haraciului se-au priimit. Însă domnul cunoscînd că a scăpa dă acea nevoie cu putință nu iaste, socotitu-se-au măriia-sa ca un iubitoriu dă a sa patrie ce era și conoscînd aceasta că va să aducă ticăloasa dă țeară la mare distihie, dă vreme ce haraciul să adaogea să să arădice încai și să lipsească alte angarii, mincături, mucareruri, huzmeturi, bumbașiri cu porunci și altele. Ci ce ar fi trebile și poruncile împărăției pren capichehaiele să să dea știre domnului și domnul să le facă și să le îplinească socotind măriia-[sa] dă vreme ce țeara dăspre o parte să încarcă, dăspre alta să afle încai cevași răsufliu și ușurare. Care socoteală a domnului și bunul sfat plăcut fiind la toată boirimea, hotărit-au cu toții acea socoteală a să și săvirși, și așa mergînd după poruncă a dooa zi la Poartă ca să sărute poala veziriului, și întrînd la veziriul, priimit-au pre domnu cu blindețe și dîndu-i porunca împărătească, l-au îmbrăcat cu caftan împreună și 40 dă boieri. Iar domnul atunci cînd vrea să iasă au făcut mare rugăciune la veziriul pentru țeară, cerșînd toate cele ce se-au zis mai sus că se-au socotit, și veziriul dînd bună ascultare, domnului au făgăduit că după rugăciunea mării-sale îi va isprăvi și îndată făcînd talhăși la împăratul după rugăciunea mării-sale, împăratul încă au porunciț așa să fie și să să așaze, și așa și hătișeriful împărătescu se-au întărit să lipsească toate alte mincături pentru căci se-au adaos haraciul.

Iar domnul ișînd dă la veziriul cu frumos alaiu și domnească parisie, la Mitropolie au mersu și întrînd, după cum iaste obiceiul domnilor, în sfînta biserică cu axion și cu toată eclesiastica parisie și sărutînd și sfintele icoane, luat-au și molitfă, și blagoslovenie dă la arhiereu, rămîind toți vrăjmașii împilați și plini dă necazu.

Atuncea domnul numaidăcit au trimis cu veste la doamna mării-sale, fiind în București, și la boierii caimacami, p-e Mihai postelnicul Fărcășanul, înștiințînd pre doamna cum că iarăși puternecul Dumnezeu, diaschedasînd gîndurile cele rele ale păgînilor și infrîinînd pornirea cea fără dă frica lui Dumnezeu și zavistiia vrăjmașilor, l-au miluit cu domniia

și strămoșasca stăpînire a patriii mării-sale, care veste viind, cuprins-au nespusă bucurie atît pre doamna și toată casa mării-sale, cît și pã toți boierii ce rămăsese în București, și toți cu bun dar atît măriia-sa doamna cît și boierii l-au dăruit pre postelnicul Mihai.

Iar cînd au fost duminecă după ce au mersu la veziriul a [...] zi, poruncit-au domnului ca să meargă să îmbrace caftan și dă la împăratul, după obicei, la divan, unde dară după poruncă mergînd cu toată boierimea, după ce s-au isprăvit divanul îmbrăcat-au pre domnu cu caftan, și pã fiul mării-sale Ștefan, și 40 dă boieri și după aceia vrînd puter-necul împărat să facă mării-sale cinste și mai mare, au poruncit dă au dus pã măriia-sa înlăuntru înaintea mării-sale împăratului, împreună cu fiul mării-sale și cu alți 4 boieri ce au fost mai dă frunte și mai bătrîni, Cornea Brăiloiu vel-ban, Diicul Rudeanul vel-logofăt, Mihai Cantacuzino, vel-spătar, Dumitrașcu Caramanlicul vel-postelnic, și așa mergînd înaintea împăratului, au zis împăratul domnului 2-3 cuvinte să chivernisească adecă țeara, raiaoa, bine, precum și pîn-acuma, și piinea cu care l-au miluit să-i fie halal, și așa sărutînd pămîntul au ișit afară (împăratul cînd grăia cu veziriul grăia, și veziriul zicea Exaporitului dragomanului celui mare, și dragomanul le zicea domnului).

Iar după ce au ișit afară, trăgîndu-i cal împărătescu cu podoabe scumpe, au încălecat domnul și cu frumos alai puindu-se toți boierii în frumoasă orînduială, făcînd alai veziriului, pînă au trecut, apoi purcegînd și domnu mergînd și toată boirimea înainte, cu caftane îmbrăcați, și mai pã urmă domnul cu ceauși și paici împărătești, cu mare și minunată pompă și multă gloată dă norodu la Mitropolie au mersu, unde sosînd, priimitu-l-au mitropolitul cu litanie iarăși în sfînta Mitropolie, și așa dară cu ajutoriul lui Dumnezeu curgînd lucrurile și la acest sfîrșit proniia sa aducîndu-le, ș-au luat a douo zi zioa bună și dă la veziriul, și cu multă bucurie au purces, învirtejîndu-se iarăși în țeară la scaunul mării-sale, și sosînd la Turtucaia ișitu-i-au înainte părintele vlădica,

Costandin Cantacuzino stolnecul, coconii mării-sale, ginerii și toată ceialaltă slujitorime, și așa cu multă bucurie toți adăsta pă blindul stăpin dă ceasta parte, unde trecind priimitu-l-au sfințitul mitropolit cu acea sufletească și părintească dragoste și, dă multă bucurie, cu lacrimi l-au blagoslovit. Apoi mergînd toți cuconii și toată ceialantă boirime au sărutat mîna mării-sale și, dă acolo luînd în jos spre Obilești cu toții, se-au primblat cîteva zile mai trezvîndu-se dă valurile ce avusese. Iar la [...] au intrat în București cu frumos și minunat alai, cu ceași și paici împărătești și cu toată podoba cea domnească înfrumusețat și, după ce au sosit la curte, intrînd în divanul cel mare, unde era adunare dă toată boirimea și alt norod mult, se-au citit hatîșeriful împărătescu intru auzul tuturor; după aceia îmbrăcînd și pă turcul ce venise cu măriia-sa [...] cu cojoc dă samur, au șăzut în scaon și atunci se-au slobozit 12 tunuri. După aceia au îmbrăcat și pă boierii caimacami cu felegele cu pacele dă samur și sărutînd mîna domnului toți, după obicei, dă domnie noao, pă turcu l-au trimis la gazdă cu alai, iar domnul pogorîndu-se pă ceialantă scară au mersu la biserică, unde era adunare dă toți arhiereii, igumenii, preoți și tot clirosul bisericescu, și l-au priimit la ușa bisericii cu litanii, cu axion și, după ce au mersu în biserică sărutînd icoanele, au sărutat și mîinile arhiereilor, dînd [măriia-sa] mîna și [la] toți igumenii, toți preoții. După aceia s-au suit sus și au mersu dăspre doamne dă au sărutat mîna doamna și toate cucoanele mării-sale și toate jupînesele, făcîndu-se mare și nespūsă bucurie la toată casa mării-sale. Și apropiîndu-se prînzul, fiind gătit și frumos ospăț, șăzut-au domnul la masă cu arhiereii și cu toată boirimea, veselîndu-se foarte, cu tunuri, cu puști și cu alte muzice frumoase. Iar pînă la ceasul acela bdeniile, acatisturile, liturghiile și alte rugăciuni după la sfintele mănăstiri și după toate bisericile necontenit făcîndu-se n-au lipsit, pînă ce Dumnezeu s fîntul la acel bun săvîrșit, lucrurile le-au

adus cu scăpare, adecă nevătămată din minile tiranilor pre domnu mîntuindu și cu cîntea stăpînirii iarăși încoronînd.

Acum dară scriu și ducerea domnului din ce au fost pricina duple cum se-au înțeles și cine au fost îndemnătorii.

Din multa zavistie și răutate îndemnîndu-se și împingîndu-se, unii din vrăjmași puse-au nevoiță ca doară ar aduce domnului surpare și primejdie, și așa dă îndemnarea diavolului orbindu-i gîndul trufiiei, au aflat mod ca acela, în ce chip ar aduce pacoste asupra mării-sale, neavînd nici un rău, nici nici o supărare dă la măriia-sa. Dar Dumnezeu sfîntul nedăpărtîndu-și sfînta sa direcția dă asupra mării-sale, în zadar ticăloșii s-au trudit, nimic folosînd, ci numai hulă și blestem dă la săraci ș-au ciștigat. Aflînd dară vreme spurcatul și vrășmașul acela Alexandru Mavrocordat marele dragoman al Împărăției Turcești, carele poate-fi că și veche pizmă și răutate asupra domnului în inema lui hrăniia, avînd bun prieteșug cu spurcatul acela vezir Rami, încă dă cînd era el reiz-efendi, cu care dempreună fusese sol le Beciu și de acolo făcuse între dînsii prieteșug; deci ajungînd veziriu și avînd multă voie și îndrăzneală la dînsul, pusu-l-au la această cale ca să mazilească pre măriia-sa Costandin-vodă și să puie pre fii-său domnu aicea în țară, puind la acest mijloc și pă muf-tiul. Și, neputînd a aduce domnului mazilie într-alt chip de vreme ce avea hațișirif împărătescu ca să fie măriia-sa domnu pînă în sfîrșitul vieții mării-sale, făcut-au acest meșteșug și au mersu dă au zis vezirului că într-acestași chip îl va putea arădica, să zică adecă împăratului cum că însuși domnul pofteste ca să meargă să să închine puternecului împărat, dă vreme ce dă cînd luase domniia trecuse atîția ani și nu mersese la puterneca Poartă, socotînd că doară viînd domnului acea poruncă să va tîme și nu va merge, ci va fugi. Și atuncea de acia pre lesne ar putea face pofta și rugăciunea dragomanului și așa veziriu, după îndemnările lui unindu-se și cu muf-tiul, au mersu dă au zis împăratului și împăratul după a lor zisă au poruncit numaidăcît domnului ca să meargă.

Dar măriia-sa domnul știindu-se drept și fără de nici o grișală, fără de nici o îndoială, îndată ce au văzut porunca, precum am zis mai sus, s-au gălit și au purces.

Deci ei văzînd că nu precum ei gîndia și socotia lucrurile curgu și altă răotatē mai mare și mai grea asupra pămîntului au pricinuit, pentru că văzînd că vine domnul, atuncea iarăși mergînd la împăratul, au zis împăratului cum că Țara Rumânească s-au umplut dă norod și iaste îndăstulată foarte, ci să i să mai înalțe haraciul, care și împăratul după îndemnările și ale lor vînzări, acēia a fi au hotărît. Ci de iaste așa să fie întimplat, acēstea toate pre demnările lui Exaporilon, Dumnezeu, carele iaste drept judecătoriu, să-l judece duple lucrurile și fapla ce au făcut.

C a p. LX

AICEA ÎNSEMNEZU CELE CE DUPĂ VENIREA DOMNULUI
ÎN SCAON SE-AU ÎNTIMPLAT ÎNCEPÎND DĂ LA MAZILIA
LUI SULTAN MUSTAFA ȘI ÎMPĂRĂȚIREA FRĂȚINE-SĂU
SULTAN AHMET

După ce au sosit domnul în scaon nu multe zile trecînd la iunie 20, viînd călărași dă la Odriiu, scriia boierii domnului cum că pentru pricina muftiului, avînd mare voie la împăratul sultan Mustafa și făcînd multe rele cit nemaiputînd suferi norodul, s-au sculat inicerimea dîmpreună cu gebegii și alt norod mult dă la Țarigrad împotriva împăratului și ș-au făcut dintre dinșii vezîr pre un Chiuz Mehmet-pașa și inicer-aga pre un Cealie Ahmet aga și muftiu, și așa cu mulțime dă norod arădicîndu-se asupra împăratului i-au lipsit și pomenirea după la geamii, și cu toții au purces la Odriiu numai să scoată pre împărat. Deci împărăția înțelegînd cum că zorbalele s-au arădicat cu răzmiriță asupra lui, au dat și el poruncă înecirimii ce era cu dinsul ca să să gătească, dîndu-le și lefi ca să stea cu dinadinsul și să-i fie într-ajutoriu și sprijinitori

zorbalelor ce venia asupra lui de la Țarigrad. Dar nimic n-au putut folosi, că după ce au venit inicerimea dă la Țarigrad și s-au împreunat cu cei dă la Odriiu, unindu-se între dinșii amindoaș părțile și făcînd mare pornire și năvală cu toții asupra saraiului împărătescu, au mazilit pre sultan Ahmet, și îndată au arădicat împărat pre frate-său sultan Ahmet, iar veziriul cel ce era Rami, neputînd scăpa dă dreapta judecată a lui Dumnezeu și de blestemele săracilor pentru acea grea povară ce au stătut pricină dă-i însărcinase cu adaosul haraciului, atît el cît și muftiul și dragomanul în scurtă vreme după aceia i-au ajunsu osînda și plata lui Dumnezeu pentru că asupra zarvei și turburări aceia mazilind pre împăratul, știindu-și și ei rugina și temîndu-se de primejdie, au fugit, pre carii căutîndu-i pre urmă, cu nevoință i-au prinsu și luîndu-le tot, pre veziriul Rami l-au făcut surgun, iar pre muftiul l-au sugrumat și în ulițe trupul ca unui ciine i l-au aruncat.

Atunci dar înțelegînd dragomanul dă patima acestor priiateni ai lui și cunoscînd că dă va încăpea și el în mîinele zorbalelor nu mai prost va pătimi și neputînd afla altă scăpare, dat-au năvală în saraiul Țării Munteneste cu lacrimi, rugîndu-se boiarilor ca cu ce mijloc vor putea să facă bine să-l scape dă acea primejdie dempreună cu fii-său Necolae dragomanul. Deci boiarii ca niște creștini, călcînd lucrurile lui cele păgînești ce făcuse și adusesse țării, ei lăsîndu-i în judecata lui Dumnezeu, numaidăcît i-au schimbat den haine, pă cel bătrîn înfășurîndu-l cu o burcă și încingîndu-l cu sahai d-acele peste dînsa și pre cel tînăr îmbrăcîndu-l cu un ciapcîn tătărăscu, i-au dat noaptea în mîna a doi călărași și i-au dus într-un sat, unde au știut ei, șezînd acolo pînă s-au potolit toate zarvele și toate zorbalele și d-icii iarăși au mersu în Țarigrad și cu acest mijloc au scăpat dă primejdiia ce era să le sosească.

Iar zorbalele arădicînd împărat pre sultanul Ahmet, numaidăcît împărăția s-au sculat și au mersu în Țarigrad.

Cap. LXI

AICEA ÎNSEMNEZU CÉLE CE S-AU ÎNTÂMPLAT DUPĂ MERGEREA ÎMPĂRĂȚII LA ȚARIGRAD ȘI TRIMITEREA LUI IANACHE VĂCĂRESCUL VEL-AGĂ LA POARTĂ

Înțelegînd domniia dă acea întîmplare și turburare și văzînd că s-au schimbat și s-au strămutat toate obrazele Porții, numaidăcit (măcar că era acolo boiari la Poartă Dumitrașco Caramanliul vel-postelnic i Toma Cantacuzino vel-sluger) iar încă și au socotit măriia-sa dă au trimis și pă Ianache Văcărescu vel-agă cu carele s-au poruncit ca să să facă nevointă, ca doară s-ar surpa și adaosul haraciului ce să făcuse și la 15 dni ale lui avgust l-au pornit dă aicea.

Și aceasta să însemnează ca să să știe că tot atuncea cînd a venit poruncă domnului ca să meargă la Odriiu, făcînd boiarii moldovéni jalbă la împărăție pentru domnul lor Costandin-vodă Duca, că nu mai pot birui răutățile și jafurile lui, împărăția numaidăcit au trimis capigi-bașă împărătescu ca să-l aducă și pre el la Odriiu. Deci pînă a sosi el la Odriiu, iar domnul nostru își isprăvise toate trebile și îmbrăcase și caftan dă la împărăție și-și luase și zioa bună și purcesese. Iar pă Costandin-vodă Duca ducîndu-l la Odriiu, Rami veziriul numaidăcit l-au făcut surgun la Cavala și întîmplîndu-se atunci zarva zorbalelor și strămutîndu-se împărăția și veziriul, au rămas acolo la Cavala pînă ce au mersu împărăția la Țarigrad.

Iar după ce au mers împărăția, fiind toți boiarii Moldovii la Poartă, păzînd vrîme ca să-și isprăvească să le facă domnu și alegînd dintru dînșii pre un Mihalache paharnecul Racoviță ca să le fie domnu, încă dă la Odriiu au căzut și la domnu nostru cu rugăminte toți boiarii, ca să le fie într-ajutoriu să nu să puie altul, ci să să puie acel Mihalache paharnecul, de vreme ce era și boiariu dă țară. Deci domnul, după rugămîntea boiariilor moldovéni, au lăsat poruncă la boiarii mării-sale ce rămăsese la Poartă și la capichehaiale ca să le fie într-ajutoriu și să-i ajute și cu o sumă dă bani, și mergînd la Țarigrad pren

nevoința și mijlocirea boiarilor munteni și pren voința și cêrerea tuturor boiarilor moldoveni, împărăția l-au miluit cu domnia Moldovii, carele după ce au luat domnia și ș-au așăzat toate lucrurile și au purces din Țarigrad, după cale au trimis pă cel mai dă aproape boiaru al lui, pă Iordache Ruset vistiarnecul, sol la măriia-sa vodă, carele la zi întâi a lui septemvrie au sosit aici, primindu-l domnul cu mare cinste, după obicéiu, unde numai 4-5 zile șăzind și dîndu-și solia dăspre domnul său, făcutu-i-au domnul și frumos ospăț. Iar a doao zi după ospăț luîndu-și zioa bună, îmbrăcatu-l-au domnul cu felegea dă ale mării-sale cu limie dă samur și la 5 dni ale lui septemvrie au purces dă aici, învîrtejindu-se iarăși la domnul său, iar la purcederea lui avînd domnul nostru gînd a să încusca cu dînsul, dă vreme ce avea coconi înțelepți, învățați și foarte iscusîți, vorbit-au și dă ale logodnii, așăzînd lucrul cu fiica mării-sale cea dă a cincea, Ancuța, și făcînd schimbul, hotîrit-au și nunta a fi la primăvară.

Iar după purcêderea lui, gătînd măriia-sa pre Radul Golescul biv-vel-comis l-au trimis sol la Mihaiu-vodă, purcegînd dă aici la 10 dni ale lui septemvrie, deci și domnul după pornirea Golescului arădicîndu-se din scaunul Bucureștilor la septemvrie 15 dni, mersu-au pă la satele mării-sale Mogoșoaia i Potlogii și la 20 dni au intrat în scaunul Țirgoviștii cu frumos alaiu, după obicéiu.

Iar după ce au sosit domnia în Țirgoviște la 30 dni ale lui septemvrie, viînd călărași dă la Țarigrad, scriia boiarii domnului cum că căzînd cu multe rugăminte la veziriul Chiuz Ali-pașa și la Cealic Ahmet aga ce era inicer-aga, dă vreme ce pînă atuncea lor li să putea și li să trecea la împărăție, ca doară ar surpa adaosul haraciului ei, după rugămîntea boiarilor, au făgăduit că le va isprăvi și au pus și nevoință ca aceia ca să isprăvească și cînd era ca să ia lucrul sfîrșit, numai ce au mazilit împărăția și pă veziriul Chiuz Ali-pașa și pă inicer-aga. Apucase numai dă să scăzuse 80 dă pungi și acêle nu cu puțină cheltuială și mazîlînd pă Chiuz Ali-pașa au făcut pă Damaz Hasan-pașa pentru carele scriia boiarii că iaste om

bun și înțelept, carele îndată ce s-au făcut vezir au început a curăți zorbalele dă la mare până la mic și a întemcia împărăția lui sultan Ahmet.

Deci domnul avînd într-acea vreme multe supărări și neputînd să meargă precum era obicinuit într-alți timpi pentru o preumblare la culesul viilor, într-altă parte au făcut culesul, pă la Săténi, pă la Doicești. Acolea în Tirgoviște venit-au și Golesecul dă la Moldova la 10 dni ale lui octomvrie. Plinitu-se-au cu fericire și al 16-lea an al domnii mării-sale la octomvrie 29 dni.

C a p. LXV

AICEA ÎNCEP A SCRIE CÉLE CE LA AL 17-LEA AN AL
DOMNII MĂRII-SALE S-AU ÎNTÎMPLAT ȘI CUM DĂ MĂ-
RIE-SA S-AU CHIVERNISIT

Săzînd domnia în Tirgoviște pînă la zi întii a lui dechemvrie și fiind vreme dă iarnă, sculatu-se-au măriia-sa cu toată casa mării-sale și cu toată boierimea, mergînd pe la satele mării-sale Potlogii i Mogoșoaia, la 10 dni ale lui dechemvrie, au intrat în scaunul Bucureștilor cu halaiu frumos, după obicei; iar după ce au sosit domnia în București, viînd călărași dă la Țarigrad la 15 dni ale lui dechemvrie, înștiința boiarii pă domnu și alți priiateni dă acolo cum că Toma slugeru nu să astîmpără, ci umblă turburînd lucrurile împotriva mării-sale, întrîndu-i în cap fumuri și fandasii dă domnie, făcînd priiaten pre un Izmail-pașa și pre un capetan-pașa, umbla turbat, turburînd lucrurile și făcînd mari și nescotite cheltuieli, păgubînd țeara, dă care înțelegînd domnul și toată boierimea și temîndu-se ca să nu aducă domnului și țării vreo primejdie, socotîndu-se-au măriia-sa ca să-l arădice dă acolo și gătînd pă Cornea Brăiloiu vel-ban, i pă Radul Golesecul biv-vel-comis i pre Ștefan Cantacuzino vel-paharnec la ghenarie 15 dni, i-au pornit dă aici, scriînd domnului și lui vel-sluger ca să să arădice să-și vie acasă de vreme ce era mai

un an dă cînd slujia la Poartă, scriind și la vizirul, și la chehaiaoa ca să-i dea voie lui [adică lui Cantacuzino] și lui vel-agă să vie în țară și să rămie în locul lor boiarii ce s-au trimis, carii după ce au sosit acolo, mergînd la vezirul, la chehaiaoa și dînd cărțile, abia au luat voie Toma slujer dă la Poartă ca să vie, și purcînd dă acolo dempreună cu vel-agă la martie 10 dni, au sosit aici, unde după ce au sosit, neuitindu-se prea înțeleptul domnu, nici în seamă luind blestemățiile și lucrurile cele necuviincioase ce Toma umblase să isprăvească asupra mării-sale, ci tocmai ca cum i-ar fi fost un părinte, călcînd toate, prinzîndu-i în seamă și toate cheltuialile ce rău le cheltuse la lucruri blestemățești și cu mai mare dregătorie l-au cînstit, [făcîndu-l postelnic mare]¹ și în bună dragoste l-au luat și l-au incredințat întru toate.

Iar pă Dumitrașco postelnicul Caramanlicul făcîndu-l capichehaia, l-au trimis la Poartă, purcînd dă aici la 10 dni ale lui aprilie.

Și aceasta să însemnează ca să știe că într-acest an la martie 29, ajungînd pă beizadea feciorul lui Iliș-vodă, gînerile mării-sale domnului nostru, grea și grabneacă boală, pînă în trei zile ș-au dat obșteasca datorie, lăsînd mare jale și nemîngiață întristăciune domnului și tuturor, iar mai virtos iubitei lui soții, rămîind tinără și fără de coconi.

C a p. LXVI

AICEA ÎNSEMNEZU CĂ AVÎND DOMNUL O FĂRIMĂ DĂ
LINIȘTE ȘI VIÎND ȘI VRÎMEA CEA HOTĂRITĂ A NUNȚII
A FIICĂI MĂRII-SALE CARE ERA LOGODITĂ DUPĂ
FECIORUL LUI IORDACHE RUSSET VISTIIARNECUL.
ANUME NECOLAE POSTELNICUL AU TRIMIS DĂ LE-AU
FĂCUT ȘTIRE CĂ SĂ VIE SĂ SĂVÎRSEASCĂ NUNȚA ȘI
ALTELE CE S-AU MAI ÎNTÎMPLAT DUPĂ NUNȚA

La 12 dni ale lui aprilie viînd călărăși dă la Țarigrad și scriînd boiarii cum că lucrurile Porții stau și să poartă în liniște, măriia-sa, încă avînd toată gătirea nunții, numai-

¹ Adăugat deasupra rîndului.

decît au trimis spre Mihaiu postelnicul Fărcășanul cu cărți la Mihaiu-vodă la Moldova, poftind și pre măriia-sa ca pre un priiaten și vecin să fie ostenitoriu la acea veselie ca să să veselească deîmpreună și să ceară și boiarilor nuntași voie ca să vie să săvîrșească veselii. Carele după ce au mersu, Mihaiu-vodă priimînd pohta și voia domnului nostru, numaidăcît au dat voie lui Iordache visteiarnecul deîmpreună cu toată casa lui ca să vie să facă nunta, trimetînd și cîtiva boiari ca să să afle dempreună cu dînsul pînă să va săvîrși nunta [...] iar mai osibit ca să împlinească locul și chipul mării-sale și mai virtos ca să fie ostenitoriu a sîvîrși dăspre partea mării-sale și sfintele cununii trimis-au pre fratele mării-sale, Dumitrașco Racoviță vel-comis.

Și așa cu toții purcegînd dă acolo cu jupînese cu tot și viînd veste domnului cum că să apropie să între în țară, măriia-sa numaidăcît au rînduit pre Radul Dudescul vel-căpitan za margine ca să le iasă înainte și să le fie purtătoriu de grijă, dă conace și altele ce vor trebui și să vie cu dînșii deîmpreună, purtîndu-le grija pînă aicea în București. Iar după ce s-au apropiat să între în București, făcînd vel-căpitan știre, măriia-sa vodă numaidăcît au orînduit ca să le iasă înainte pre: Diicul Rudeanul vel-logofăt, pre Costandin Știrbeiu vel-clucer, pă Șarban Greceanul vel-stolnec, pă Gheorghe Castriotul vel-comis și alți mulți boiari dă ai doilea, cu toată slujitorimea, cu surle, cu trîmbițe, cu paici și cu toată domneasca pompă și așa, cu toții ișîndu-le înainte la Plumbuita dă asupra dealului, puîndu-se și toată slujitorimea în frumoasă orînduială, acolo s-au împreunat cu boiarii moldoveni și, dînd mîna, au arătat și dăspre partea domnului cu bună dragoste așteptarea dumnealor și cercetarea sănătății. Și așa cu toții deîmpreună cu frumoasă orînduială și minunat halai au intrat în oraș la mai 20 dni, pînă la casele ce era orînduite și gătite gineriului. Și dă acolo boiarii munteni s-au risipit toți pă la casele lor, iară a doa zi dînsu-dă-dimineată, orînduînd domnul tuturor cai domnești și alai iarăși foarte frumos, i-au adus la curte dă s-au

împreună cu măriia-sa și iarăși s-au învîrtejit la gazdă. Iar nunta s-au început duminică cu o săptămîină înaintea Sfintei Troițe și în ziua de Sfeta Troiță cu ajutoriul lui Dumnezeu s-au săvîrșit și sfintele cununii cu frumoasă și domnească parisie.

Iar după nuntă, mai șazînd vornecul Iordache împreună cu ceilalți boiari încă vreo săptămîină și, dăruidnu-i domnul pre toți, au purces iarăși la Moldova, iar pă Dumitrașco comisul Racoviță, fiind ostenitoriu dă au și cununat, l-au îmbrăcat cu felegea cu pîntece dă rîși dă ale mării-sale și s-au dus și el împreună cu ceilalți boiari, purcînd dă aicea la iunie 2 dni.

Iar după ce au isprăvit măriia-sa nunta cu fericire, fiind acei boiari ce s-au pomenit mai sus dă atîta vrîme duși la Poartă pentru trebile țării, ca să-și vie acasă măriia-sa au socotit, și au trimis iarăși pă Ianache Văcărescu vel-agă i pă Drăghici Cimpineanu vâtaf za aprozi ca să aștefle la Poartă pentru trebile țării și ale domniei și la iunie 10 dni, i-au pornit dă aici. Iar măriia-sa sculindu-se dă aici, mergînd pă la satele mării-sale Mogoșoaia, Potlogii, la 26 dni ale lui iunie, au intrat în scaunul Tirgoviștii și, cu fericire șazînd în scaun, au îmbrăcat și pă vornecul dă Tirgoviște cu caftan, după obicei. Iar la iulie 5 dni, au sosit vel-ban i vel-paharnic dă la Țarigrad pre carii domnul blind priimindu-i și bine, pentru slujbele lor i-au dăruit.

Cap. LXVI

DESPRE NUNTA DOMNIIȚII ANCUȚA¹

Venind vremea și pentru nunta pe care domnul dorea să o facă fiicei sale cu Nicolae vel-postelnic, cel mai mare fiu al marelui vornic de Moldova Iordache Roset, să trimise de către Mihail-vodă al Moldovei, ca să le fie nun-mare, vel-

¹ Varianta dată după Șt. Greceanu, *op. cit.*, care arată că a luat-o din Filistich.

comisul Racoviță. Și cînd sosi acesta la granița Țării Românești cu toți cei ce îl însoțeau, fură întîmpinați de către căpitănuțul acelei granițe în modul cel mai măgulitor și strălucit, și astfel cu toții meraseră pînă la București, după porunca ce de la domnul lor aveau, dîndu-se în călătorie și toate cele trebuincioase acestor oaspeți.

După a lor sosire nu mult trecînd să și începu a nunții gătire, care în ziua de 8 iulie se îndeplini. Boierii din Moldova nu zăboviră a lor întoarcere multă vreme după nuntă.

Văzînd într-acest an Costandin-vodă îndemnările stăruitoare din partea lui kir Dosoftei, patriarhul Ierusalimului, pentru a se reclădi în București, sfînta biserică cu hramul Sfîntul Gheorghe, care de altfel era și veche, și foarte mică, și pentru care chiar de mai nainte din a sa dragoste de cele sfînte și dorință pentru binele creștinilor însuși măriasa socotise să o mai mărească și să o înnoiască, mai ales de cînd mărețele chilii ce tot acest Costandin-voievod în a sa domnie le clădise de jurul împrejurul acestui sfînt lăcaș și foarte vestite erau prin a lor frumusețe de bolți și de ziduri încăpătoare pentru toate cele trebuincioase unei mari mănăstiri, precum în alte locuri asemenea frumuseți nu se găseau; pentru aceia dar în anul acesta se puse în lucrare deocamdată clădirea zidurilor de roșu cu al lor învelișu, precum se văd, lăsîndu-se săvîrșirea celorlalte lucrări pentru următorul an. Iar cînd veni vremea obicinuită domnului de a merge la Tirgoviște, să porni cu toată curtea domnească de la București prin satele sale Mogoșoaia și Potlogii, trecînd cu toate țeremoniile ce obiceiul era d-a se face, și la ziua de 22 septembrie sosiră în orașul Tirgoviștei.

C a p. LXVI

CA SĂ SĂ ȘTIE ȘI ACEASTA AICI INSEMNEAZU

Adecăte viînd vrémea căsătorii cocoanei mării-sale lui Ion Costandin-voievod, a patra cocoană a mării-sale, anume Aneța, după orînduiala dumnezeiască vrînd să o căsăto-

rească, așa bine au socotit măriia-sa că au făcut ginere pre coconul cel mai mare ce avea Iordache Ruset vel-vornec al Țării Moldovei, anume Necolae postelnicul. Care fiind chemați la orînduita vreme a nunții, măriia-sa Mihaiu-vodă, domnul Moldovei, au trimis pe frate-său Racoviță vel-comis dăspre partea mării-sale să fie nun. Viind deci aici în țară, la margine cum au trecut, acolo oameni orînduiți fiind cu căpitanul cel mare de margine, cu cînste, cu conace, i-au adus pre toți cîți dă la Moldova veniia boiari pînă aici în București, și cu cînste mare aducîndu-i la curte de s-au împreunat cu măriia-sa vodă au început nunta care la iulie 8 dni, s-au săvîrșit foarte frumos și cu mare pompă. După acția socrii și cu ceilalți, zăbovindu-se aici puțină vreme, s-au înturnat iar la Moldova, pre care iar pîn' la Focșani cu multă cînste și cu conace petrecîndu-i.

Într-acest an, al șaisprăzecele, măriia-sa vodă fiind mult rugat și supărat de sfinția-sa părintele patriarhul ierusalimneanul kir Dositheu pentru biserică lui Sfetî Gheorghie de aici den București, care fiind mică și întunecoasă și nefiind după potrivea hanului carele împrejurul ei era, zicînd [patriarhul că] precum au nevoit de au făcut rîndul chiliilor după împrejur, să facă și mănăstirea. Așadar măriia-sa ca un milostiv și iubitoriu de-a face pomeni, bine au voit și den temelie acea biserică stricîndu-o, au rădicat o mare, și minunată și frumoasă mănăstire, după cum să vede. Într-acest an numai pînă la un loc lucrîndu-o au lăsat să se usuce și așa au învălit-o.

Viind vremea cea obiciuită să meargă măriia-sa la Țirgoviște, au purces de aici den București și mergînd pînă la satul mării-sale, Mogoșoia i Potlogii, au mersu la Țirgoviște, intrînd la scaunul mării-sale cu frumos alaiu, după obiceiu, la septembrie 22 dni.

Cap. LXXI

ȘI ACEASTA SE INSEMNEAZĂ CA SĂ SĂ ȘTIE

La iulie 15 dni, viind călărași dă la Țarigrad, scriia boiarii domnului cum că împărăția cu urgie totdăodată au mazilit pre Mihaiu-vodă Racoviță, trimetind și capigi-bașă împărătesc ca să-l ia să-l ducă la Poartă și în locul lui a făcut domnu pre Antiohie-vodă Cantimir, iar pre Mihai-vodă luindu-l dă la Moldova și ducindu-l la Poartă, l-au pus la închisoare și nu multă vreme trecind, s-au înțeles că cu doamna lui, cu cuconi cu tot, l-a închis la Ediculea de au șazut multă vreme. Iar Antiohie-vodă, luind domniia și mergind la Moldova, numaidăcit gătind pă Bogdan hatmanul, cumnatul mării-sale, l-au trimis sol la domnu arătind multă dragoste și supunere către măriia-sa, carele la 25 dni sosind la Țirgoviște, priimitu-l-au domnul cu cinste, după obicéiu, și numai vreo 4 zile șazind și dîndu-și toată solia dă la domnul său, măriia-sa domnul nostru făcutu-i-au frumos ospăț, după obicéiu, și la zioa bună îmbrăcîndu-l cu contoș dă ale mării-sale, cu pacea dă samur, au purces, învirtejindu-se iarăși la domnul său.

Iar după purcéderea lui, gătind și măriia-sa pă ginerele mării-sale Șerban Grecianul vel-stolnec ca să-l trimiță sol [...]. La 2 dni ale lui august l-au purces den Țirgoviște și mergind la Moldova, și dîndu-și și el solia dăspre partea mării-sale lui vodă și luindu-și cinstea cea cuviincioasă de la Antiohie-vodă, s-au învirtejit iarăși și la 17 dni ale lui avgust au sosit în Țirgoviște.

Cap. LXXII

La mai 1 dni, viind călărași dă la Țarigrad, scriia boierii domnului cum că împărăția au mazilit pă Baltagi Mehmet-pașa și au făcut veziri pă Calai Licoz, om foarte rău, lacom și trufaș, care veste viind domnului, numaidăcit gătind pă Ștefan Cantacuzino vel-paharnic, la 10 dni, l-au

pornit dă aici, trimițind dimpreună cu dumnealui și pocloane veziriului, scriind lui Drăghici vâtaf să vie aicea, dă vreme ce multă vreme făcuse la Poartă. Deci vel-paharnic sosind acolo, Drăghici vâtaful nimic mai făcind zăbavă, la 6 dni ale lui aprilie¹ au sosit aici.

Și aceasta să însemnează pentru ca să știe:

Fiind în târgul Bucureștilor o mănăstioară a căriia hram era Sfeti Gheorghie, veche foarte, zidită dă un boier anume Dobruș Banul, foarte mică și întunecoasă, care fiind în mijlocul târgului și toată neguțătorimea acolo, și împrejur fiind împodobită cu minunată zidire ca o cetate dă luminatul domnu Io Costandin Basarab Brâncoveanu-voievod cu case patriârșăști cu 2 rînduri di chilii, lucru foarte frumos, deci măriia-sa din fireasca mării-sale cea spre cele dumnezeiești rivnă ce avea îndemnîndu-se, surpat-au acea mică și întunecoasă biserică ce era și din temelie au zidit măriia-sa ceastă ce acum tuturora să vede, zidire foarte iscusită și minunată, înfrumusețîndu-o pă dinlăuntru cu frumoase zugrăvele cu minunată timplă, cu icoane iscusite, cu pardoseala tot dă marmură, luminoasă, dăsfătăță, lucru care altul într-acest pămînt n-au făcut. Făcutu-i-au și frumoase și scumpe odăjdii și alte sfinte odoară tot dă argint și cu alte multe și bune lucruri și venituri o au inzestrat, isprăvindu-o într-al 18 an al domni sale la leatul 7215.

C a p. LXXII

AICEA ÎNSEMNEZU CĂ AVÎND DOMNUL CEVA RĂSUFLU
ȘI CUNOSCÎND PUȚINĂ LINISTE DĂSPRE POARTĂ,
FĂCÎND ȘI SFÎNTA MĂNĂSTIRE A RÎMNECULUI ȘI 2
PIVNITE DĂ PIATRĂ LA SĂRATA, S-AU ÎNDEMNAT
DEMPREUNĂ CU TOATĂ BOIERIMEA ȘI CU CASA MĂRII-
SALE ȘI AU MERSU TOCMAI PÎNĂ ACOLO DĂ LE-AU VĂZUT

La 25 dni ale lui avgust, viind călărași dă la Țarigrad, scriia boiarii domnului cum că să află Poarta în mare liniște. Deci domnul înțelegînd, fiind și vrîme frumoasă dă preum-

¹ Sic!

blate și mai virtos că dă cînd zidise măriia-sa sfînta mănăstire Rîmnecul niciodată nu mersese să o vadă și pentru acéia mai mult iar și ca să să primble, gătitu-se-au și la zi întîi a lui septemvrie, dempreună cu toată casa mării-sale și cu toată boierimea, au purces den Tirgoviște și, fiind rugat dă boiarii ce să afla în Praova ca să meargă pă la satele lor, măriia-sa, ca un domnu blind și înțelept, primind, au mersu întîi la Mărginenii lui Mihaiu Cantacuzino vel-spătar, unde făcîndu-i frumos și minunat ospăț s-au sculat dă au mersu și au făcut masul la Filipeștii lui Costandin Cantacuzino stolnecul.

Și au fost și a doao zi dă prînzu, iar după-prînzu în diseară s-au sculat și au mersu la Filipeștii Tomii Cantacuzino vel-postelnic și au făcut și a dooa zi prînzul acolo și de acolo au mersu la Măgurenii lui Șerban Cantacuzino biv-vel-paharnec, ospătîndu-l și acolo foarte frumos, și dă acolo au mersu la Scăiani la viile mării-sale, unde șazăind vreo 5-6 zile, văzînd și bivnița ce făcuse acolo la vii și lăsînd și izvod, și măsură ca să facă case, s-au sculat și au mersu la viile mării-sale la Șcheai și de acolo la Sărata.

Dă la Sărata iarăși pă ospăț la satele gineriului mării-sale Neculae postelnicul Ruset care-i dedese dă zestre anume Fundénii i Fureștii, și dă acolo rugîndu-l Mănăilă vel-șătrar ca să meargă și la satul lui Mărăcineni să-l ospetêze, măriia-sa numaidecît au fost bucuros și au mersu, unde făcîndu-i Mănăilă vel-șătrar ospăț foarte frumos, s-au sculat și dă acolo și au mersu la sfînta mănăstire la Rîmnecl.

Deci după ce au văzut și sfînta mănăstire, s-au învîrtejit iarăși pă la viile mării-sale Sărata i Șcheai, și dă acolo, luînd în jos, au venit la satul Tomii Cantacuzino vel-postelnic, Bercénii, unde numai prînzul făcînd, sculatu-se-au și au mersu la satul giniriului mării-sale Șerban vel-stolnec, la Tătărani, și acolo pentru ca să să odihnească măriia-sa au făcut oturac două zile, ospătîndu-se foarte frumos, iar a treia zi sculîndu-se mers-au pă la satul Negoeshii lui Pană vel-comis, unde numai prînzul făcînd, iar masul iarăși la

satul gineriului mării-sale Șerban vel-stolnec la Cornești și a doao zi cu fericire au intrat în scaunul Țirgoviștii, la 5 dni ale lui octomvrie, unde după ce au sosit început-au măriia-sa iarăși a căuta cu nevointă toate lucrurile și trebile țării. Plinitu-se-au cu fericire și anul al 16-lea den domnia mării-sale la octomvrie 29 dni.

C a p. LXXIII

DĂ AICI ÎNCEP A SCRIE CELE CE S-AU ÎNTÂMPLAT ÎN
ANUL AL 18-LEA DIN DOMNIA MĂRII-SALE ȘI CUM
SE-AU CHIVERNISIT

La 5 dni ale lui noiembrie viind călărași dă la Țarigrad, scriia boierii domnului cum că împărăția au mazilit pă Damas Hasan-pașa veziriul și au făcut în locul lui vezir pre un Baltagi Mehmet-pașa, om bun și nelacom: deci înțelegînd domnul cum că se-au schimbat veziriul și cum că s-au liniștit toate lucrurile Porții și dă vezir cum că iaste om bun, nu au lăsat nici atuncea a nu cerceta pentru adaos ca doară s-ar surpa, dar nimic nu au putut folosi, dă vreme ce împăratul avea lăcomie nespusă. Deci șazînd domnul în Țirgoviște pînă la 23 ale lui noiembrie și rădicîndu-se, mergînd pre la satele mării-sale Potlogii, Mogoșoaia, la 29, cu fericire au intrat în scaunul Bucureștilor. Iar după ce au sosit măriia-sa în București, numaidăcit gătînd pă Sterie căpitanul, l-au trimis la Țarigrad împreună și cu Palaloga vtori postelnic, și lui Ianache Văcărescul vel-agă i-au scris ca să vie dă vreme ce multă vreme șazuse la Poartă, purcegînd dă aici vtori postelnic i Sterie căpitanul la 8 dni ale lui dechemvrie și vel-agă au sosit la 30 dni aici.

Și aceasta să însemnează ca să știe că, viind iubit fiul mării-sale lui vodă cel mai mare, Costandin, la vîrstă, luminatul lui părinte încă mai dănainte cercetînd ca să afle vreo cocoană vrednică ca să-l căsătorească și neputîndu-se afla aici în țeară nicidecum, cercat-au măriia-sa pren ginerile mării-sale Neculae Ruset postelnicul și la Moldova, și așa

aflind o cocoană a lui Balșu stolnecul, foarte frumoasă, blindă și înțeleaptă, au făcut logodna încă mai dinainte vreme. Decii socotind măriia-sa ca să săvîrșască și nunta, trimis-au pă Radul Cantacuzino vtori logofăt la Moldova la Antiohie-vodă, una ca să ia voie lui Balș stolnicul să vie să facă nunta, a dooa să proscălească și pre domnu ca pre un vecin să vie să să veselească dimpreună la veselii aceia, a treia că avind Antiohie-vodă cucoană și pohtind ca să se încuscreze cu domnul nostru încă dă cînd trimisese pă cumnată-său sol, pă Hatmanul Bogdan la domnu, prentre-însul pohtise pre măriia-sa vodă ca să să încuscreze. Deci și măriia-sa priimind, atunci cu trimiterea lui vtori logofăt au trimis și inelul dă schimbu.

Așa la noiembrie în 26 dni, l-au pornit dă aici, care mergînd și arătînd cele ce-i era poruncite dăspre partea domnului Antiohie-voievod luînd multă bucurie întiiu pentru logodna ce au priimit și au voit măriia-sa ca să facă cu fiica mării-sale și priimind schimbul de lă domnul nostru, cu multă bucurie au dat și măriia-sa, iarăși după obicei, măhramă și inel, și ospătînd frumos pre vtori logofătul, îmbrăcîndu-l și cu conțeș cu pacea de samur și luîndu-și zioa bună, au purces și la dechemvrie în 23 dni, au sosit aici în București. Iar după purcederea lui vtori logofăt numaidăcit dind voie și boierilor nuntași ca să vie, s-au gătit și purcegînd cu toți ai lor la ghenarie 5 dni, au sosit în București, dă a căroră venire înțelegînd domnul, trimis-au înainte multă slujitorime și boieri dă i-au adus cu mare cinste și cu frumos alai în București pînă la casele Cornii Banului, dă vreme ce acolo era gătit a găzdui și a fi și nunta. Iar a dooa zi trimițînd cai domnești au adus pă socri la curte, de se-au împreunat cu domnul, și iarăși se-au învîrtejît la gazdă.

Trimis-au și plinitoriu chipului și locului mării-sale pă Ion spătarul, feciorul Mutii, iar la ghenarie 28 dni, se-au început și nunta, și la februarie în 8 dni, s-au săvîrșit cu fericire făcîndu-se foarte cu frumoasă și minunată orînduială și domnească podoabă, fiind ostenitoriu a săvîrși sfintele

cununii preacinstitul și preaînțeleptul boier star Costandin Cantacuzino stolnecul. Și săvârșindu-se nunta cu fericire, făcînd solului un osebit ospăț și mulțumindu-i dă osteneală, l-au îmbrăcat cu conțeș și cu pacele dă samur, și luîndu-și zioa bună, la februarie în 13 dni, au purces dă aici învirtejindu-se iarăși la domnul său, iar după purcederea solului nu multe zile trecînd, dăruindu și pă cuserii foarte bine, s-au învirtejit și ei la Moldova.

C a p. LXXV

După ce au sosit vel-paharnic la Poartă, venit-au călărași la aprilie 15 dni, cu carii scriia cum că vezirul cere huzmet 100 pungi și foarte dăgrabă, lucru păgînescu. Deci măriia-sa, văzînd acea poruncă, mîhnitu-se-au pîn-în suflet văzînd ce jaf pre-ntreg au căzut pă ticăloasa țeară, însă neavînd într-alt chip cum face, i-au căutat a împlini porunca. Săvai că măriia-sa scrisese cărți la țhehaiao, la veziriul cu multe rugăminte ca doară dintr-acea sumă să vor milostivi dă vor scădea cevași, dar unde milostivire la tiran, că-l cuprinsese și-l orbise lăcomiia, care dînd mare strînsoare boierilor acolo și groaznice înfricoșări, neavînd într-alt chip cum scăpa dă tirăneasca lor lăcomie, le-au căutat a lua imprumut dă unde au putut și au dat acea sumă dă bani, făcîndu-se mare pagubă ticălosului pămînt, măcar că nici el dă dereapta plată a lui Dumnezeu a scăpa n-au putut, ci în scurte zile cu urgie împărăția mazilindu-l și luîndu-i tot, l-au surgunit, și în locul lui au făcut veziri pă silihtari Alipașa, om și mai rău, și mai lacom și foarte împotrivnic creștinilor.

Deci măriia-sa înțelegînd că iarăși se-au strămutat obrazele, fiind și vel-paharnic dă cîteva luni acolo, i-au scris dă au venit, însă vel-paharnic numai singur și, la iunie 25 dni, au fost aici, iar la 30 dni au pornit la Poartă pă ginerile mării-sale Iordache Crețulescu vel-cămăraș, i pă Iorga vel-slujer,

i pă Mihai vel-medelnicer dimpreună cu poclonul veziriului dă vezaret și Palalogăi vtori postelnic i-au poruncit să vie aici, dă vreme ce multă vreme în trebile țării la poartă să aflase. Deci mergînd vel-medelnicer, i vel-slujer, i vel-cămăraș și dînd pocloanele veziriului, Palaloga vtori postelnic luîndu-și zioa bună au purces și la iulie 19 dni, au sosit aici. Iar după ce au venit vtori postelnic, s-au sculat și domnia dă aici și mergînd pă la satele mării-sale Mogoșoaia, Potlogii, la iulie în 26 dni, au intrat în scaunul Tirgoviștii cu frumos alaiu.

Și aceasta încă să insemnează ca să să știe că tot într-acest an cumpărînd măriia-sa vodă Doiceștii dă la Bălăceni, fiind aproape dă Tirgoviște, ca să aibă unde să primbla citeodată și fiind acolo niște case vechi surpate și nesăbuite, măriia-sa, luînd moșia, numaidăcit au strămutat și casele dă cum era și le-au prefăcut, puindu-le în orîncuiala ce să vădu și le-au grijit foarte frumos făcînd și biserică dă piatră, și heleșteu, și vii și dă toate, precum să vădu acum înfrumusețate, și le-au dăruit fiiului mării-sale celui mai mic, lui Mateiaș.

C a p. LXXV

După ce s-au pus Ali-pașa vezir, au avut domnul liniște și toată ticăloasa țeară arătînd dragoste către domnu și nedînd ascultare vrăjmașilor nicidăcum, celor ce rău împotriva domnului clefetia, dar nu mult aceasta au ținut, că în scurtă vremea l-au orbit trufia și i-au strămutat toată bunătatea, lăcomia; la atita trufie au ajunsu, cit nu primiia să să împreune nimeni cu dînsul fără numai cu chehaiaoa lui. Însă domnul avînd liniște cităva vrême, apropiîndu-se și vremea culesului, fiind și vreme frumoasă dă sus, îndemnatu-se-au măriia-sa și au mersu dă au făcut culesul la Pitești și primblîndu-se citeva zile acolo, ospătîndu-l și Radul Golescul biv-vel-comis la satul dumnealui Golești, iarăși se-au învrtejit în Tirgoviște, unde după ce au sosit la octomvrie

1 dni, fiind Iordache Crețulescul vel-cămăraș dă citeva luni la Poartă, i-au poruncit măriia-sa ca să vie și să rămie acolo purtătoriu dă grijă Iorga vel-slujer pînă să va socoti să trimiță altul. Deci mergind porunca lui vel-cămăraș, numai-dăcit luindu-și zioa bună au purces și la 20 dni ale lui octomvrie au sosit în Țirgoviște, iar după ce au sosit, măriia-sa numaidăcit au trimis pă Ianache Văcărescul vel-agă și Iorgăi vel-slujer i-au poruncit dă au venit.

Plinitu-se-au cu fericire și anul al 18-lea al domnii sale la octomvrie 29 dni, leat 7215.

C a p. LXXVI

AICI ÎNCEP A SCRIE CELE CE LA ANUL 19-LEA AL DOMNII SALE SE-AU ÎNTÂMPLAT ȘI CUM DĂ PREAÎNTELEPTUL ȘI PREACREȘTINUL ACESTA DOMNU S-AU CHIVERNIST

După ce dar au sosit vel-agă la Poartă, iar Iorga vel-slujer numaidăcit luindu-și zioa bună au purces și la 18 dni ale lui noiembrie au fost aici. Iar după sosirea lui vel-slujer numai trei-patru zile trecind, au nemerit călărași dă la Țarigrad cu carii scriia boierii domnului, cum că chemindu-i chehaiaoa, le-au zis că împăratul poruncește să dea țeara huzmet 200 pungi și cum mai dăgrabă să-i trimită, să nu facă într-alt chip. Care poruncă domnul văzind, și toată boirimea rămas-au incremențiți, neștiind ce să mai răspundă și ce să mai facă, că era o nevoie mare pă ticălosul dă pămînt, dă vremea ce haraciul să indoise și cu huzmetul acela să întreise.

Deci domnul numaidăcit au scris cărți cu multe rugă-minte și la veziriul, și la chehaiaoa, arătînd în tot chipul că iaste cu neputință a să da atita sumă dă bani, dă vreme ce țeara au ajunsu la multă și mare slăbiciune, dar nimie lăcomiia cea păginească la rugăciunile domnului și ale supușilor lor s-au uitat, ei mai mult încă, iuțindu-se cu mare grabă și groaznice porunci, au trimis numai să să dea banii. Care domnul și toată boirimea văzind și neavînd într-alt chip

cum face, dă vreme ce lăcomiia păgînilor cu cuvinte și rugăciuni numai nu să îndăstula, ca să nu turbure răutatea cea păgînească mai rău, dat-au mării-sa din casa mării-sale o sumă dă bani și ceialalți: boirimea, mănăstirile și toată țeara și s-au împlinit cumplita și nesățioasa lăcomie a păgînilor. Deci mintuindu-se domnul și toată boirimea și dă acea grea și cumplită nevoie ce le căzuse asupra, domnul fiind tot la Țirgoviște pînă au făcut sfintele zile acolo: Crăciunul, Sfeti Vasile și Boboteaza, la februarie în 10 zile, se-au arădicat din Țirgoviște și mergînd pã la satele mării-sale Potlogii, Mogoșoaia, la februarie în 20, au intrat în scaunul Bucureștilor cu frumos alaiu după obicei, și șazănd cu fericire în scaon se-au slobozit 6 tunuri și au îmbrăcat și caimacamii cu caftane.

C a p. LXXVII

Fiind domniia la București, la februarie 25, viind călărași dă la Țarigrad, scriia boiarii mării-sale cum că vine un agă împărătescu cu ferman, poruncind mării-sale ca să să gătească să meargă cu toată boierimea și cu toată slujitorimea mării-sale la Bender, să facă cetatea dă acolo și la 18 au sosit și aga acela cu fermanul.

Deci mării-sa văzînd porunca acéia nu în puțină mîhnire și intristare să afla dempreună cu toată boierimea, atit pentru multa osteneală și struncinarea mării-sale, cit pentru munca, nevoia și cazna săracilor, de vrème ce nu vrea să să ție în seamă nimica la mirie, ci zicea să fie toată osteneála și cheltuiala țării pierdută. Iar încă și neputînd face într-alt chip, ci ca porunca împărătească să să implinească, numai-dăcit au dat porunca tuturor ca să să gătească, măcar că dăspre Poartă a scrie și a cerceta, ca doară ar putea scăpa încă domnul și boierimea dă acea călătorie, nu înceta.

Deci văzînd mării-sa și cunoscînd cum să împingu lucrurile Porții, fiind și Ianache Văcărescul vel-agă dă citevã luni

dus la Poartă, ca să-și vie acasă, gătit-au măriia-sa pre gine-
rile mării-sale Șerban vel-stolnic și pă Iorga vel-slujer,
și la 29 dni ale lui martie i-au pornit dă aici, trimițându-i
la Poartă ca să se afle pentru trebile țării și ale domniui și
Ianache Văcărescul să vie încoace. Deci pină a sosi boiarii la
Poartă, viind călărași scriia mării-sale cum că făcindu-se
cercetare și rugăciune la Poartă pentru domnu, ca doară
s-ar putea zătici să nu meargă ci să trimiță ispravnici,
chehaiaoa le-au zis și le-au dat nădejde cum că va grăi vezi-
riului și le va isprăvi.

Deci sosind și vel-stolnec i vel-slujer la 12 dni ale lui
aprilie la Poartă, vel-agă luindu-și zioa bună, la 18 dni,
au purces dă acolo, iar domnului fiindu-i porunca de la
împărăție ca înaintea lui Sfete Gheorghie să puceagă, gră-
bindu-l și bumbașirul carele era ca să meargă dempreună
cu măriia-sa și văzind că nici un răspunsu adăvărat pentru
rămînerea mării-sale dă la Poartă nu mai venia, măcar că
salahorii și altele ce trebuise le pornise mai înainte, iar încăși
și măriia-sa la 24 zile ale lui aprilie, luind pre Dumnezeu
într-ajutoriu, au purces și mergînd măriia-sa pină la Tunari
unde și prînzul au făcut, acolo au sosit și vel-agă dă la Poartă
la 25 dni ale lui aprilie. Deci neaducînd nici el vreo ispravă
dă temei, zicînd numai că în urma lui tot era nădejde a să
isprăvi, deci măriia-sa văzînd așa, au purces și de la Tunari,
și mergînd pină la conacul dă la Căldoroșani, dă acolo au
pornit măriia-sa și pe Costandin slujeru Caramanliul, trimi-
țîndu-l și pre el ca să să afle capicheaia la Poartă dempreună
cu ceialalți boiari și au trimis și pe Grigorie postelnic, fratele
lui vel-stolnec ca să să afle acolo, pentru ca să scrie el ce ar
fi, cerșîndu-l de la domnu, frate-său vel-stolnec. Iar măriia-sa
aridicîndu-se și dă la Căldoroșani și mergînd încet, cînd au
ajunsu măriia-sa la conacul de la Șcheai iată nemeriră și
călărași dă la Țarigrad, mai 3 dni, cu-carii făcea boiarii
domnului știre cum că împărăția trimite un agă cu poruncă
ca să să învirtejească măriia-sa în scaun și să trimiță isprav-
neci boiari dă ispravă să lucrêze la cetate, cu care poruncă

sosit-au și aga tot într-acea zi, numai mai pă urma călărașilor cu 2-3 ceasuri, viind dă la Țarigrad pînă la Șcheai zile 7. Deci văzînd măriia-sa porunca dimpreună cu toată boierimea s-au bucurat foarte, și dăruind măriia-sa și pe aga care adusese vîstea, îmbrăcat-au și pe iazagiul cu contoș dă ale mării-sale cu samur.

Așijderea și pe vel-agă l-au îmbrăcat iarăși cu contoș cu samur și dăruindu-l pă aga care venise cu vîstea l-au pornit iarăși îndărăt, iar măriia-sa, mai mergînd pînă la Sărata ca să-și vază viile, s-au învîrtejît iarăși în scaunul Bucureștilor, mai 15 dni. Unde după ce au sosit, numai-dăcît orînduind măriia-sa boieri ispravnici [...] dîndu-le toată slujitorimea și toți salahorii care era orînduiți să meargă la cetate să lucrêze, la 17 dni, i-au pornit, iar măriia-sa mai făcînd citeva zile aici și viind zădufurile, la avgust 15 dni, s-au arădicat dimpreună cu toată casa mării-sale și cu toată boierimea, mergînd pă la satele mării-sale Mogoșoaia i Potlogii și la avgust 28 dni, au intrat în Tirgoviște.

Și aceasta se însemnează pentru o pomenire pentru ca să știe:

Învîrtejîndu-se preafericitul patriarh kir Ilrisanth dă la sfîntul mormînt, de vrême ce atunci făcîndu-se patriarh orînduit fiind de preafericitul și minunatul patriarh kir Dositheu, unchiu-său, încă den viața lui ca după prestăvirea lui să fie el patriarh, cunoscîndu-i că iaste om foarte învățat și vrédnec dă a chivernisi sfîntul mormînt și dă a păstori pravoslavnicul acela nărod. Deci făcîndu-se patriarh și mergînd la Ierusalim, s-au învîrtejît iarăși în Țearigrad și dă acolo îndemnîndu-se s-au sculat și au venit aici în țeară, care înțelegînd domnul dă venirea sfîntii-sale, numai-dăcît găînd carita domnească, au trimis tocmai la Dunăre, înainte cu cîțiva seimeni, cu pitariul cel mare, cu 1 postelnic al doilea și dă acolo puîndu-se patriarhul în carita cea domnească venit-au pînă în București, iar cînd au fost să între în oraș ișitu-i-au înainte toți igumenii, toți preoții orașului și l-au adus cu frumos alai, cu cîntări, cu clopote, pîn-în

sfînta mănăstire a lui Sfeti Gheorghie. Iar a dooa zi, trime-
tînd domnul carîta, l-au adus la curte dă se-au împreunat
cu sfîntia-sa și i-au sărutat mîna, luînd moliftă și blagoslo-
venie dă la sfîntia-sa și, șazînd domnia tot în București
pînă la Sfeti Petre, isprăvindu-se mănăstirea lui Sfeti Gheor-
ghie dă tot lucrul și împodobindu-o pre dăplin cu dă toate
și, întîmplîndu-se și preafericitul patriarhu aici, îndemna-
tu-se-au măriia-sa a o tîrnosi.

Și așa în zioa Sfîntilor Apostoli hotărînd a fi tîrnosania
făcînd știre și preafericitului patriarh, și tuturor celorlalți
arhieriei, se-au gălit cu toții și toți în vășmintii frumoase
și scumpe imbrăcîndu-se, mers-au la curte împreună și cu
părintele patriarhul, unde era multă adunare dă toată boiri-
mea cea mare și mulțime dă alt norod călugări, igumeni,
preoți, nesocotiți, și dăspre doamna mulțime dă jupinese.

Deci din biserica domnească arădicînd preafericitul pa-
triarh sfintele moaște, cu mare evlavie, și puîndu-le în cap,
purces-au pre jos dă acolo, mergînd înainte, gloată multă
dă slujitorime și alt norod, apoi boirimea, apoi igumeni,
călugări, preoți, mai pre urmă arhieriei și după arhieriei prea-
fericitul patriarh, iar pă urma patriarhului domnul cu toți
cuconii lui, toți cu podoabe domnești, și după domnu, cămă-
rașul cel mare, carele dă la curtea domnească pînă la Sfeti
Gheorghie [împărțea tot orți]¹ la prostime și la toată sără-
cimea.

Iar mai pă urmă mergea doamnele cu toate jupinesele
și așa că această orînduială, pă jos toți au mersu pînă la Sfeti
Gheorghie. Iar după ce au intrat în minunata biserică, mer-
gînd patriarhul în oltari și puînd cu multă evlavie sfintele
moaște pre sfîntul preastol, au început îndată sfînta litur-
ghie și după sfînta liturghie, făcînd și tîrnosania, suitu-se-au
sus în casele cele patriarșăști, unde fiînd gătit ospăț foarte
frumos, ospătatu-se-au domnul cu toată aceia cîstită adu-
nare, cu patriarh, cu arhieriei și cu toată boirimea, slăvind

¹ Adăugat marginal.

și lăudind pre vecinecul Dumnezeu că l-au învrednicit a săvârși dă tot acea minunată zidire care în pământul acesta nu se-au învrednicit altul a face.

Și aceasta să însemnează ca să știe:

Tot într-acest an, la leat 7215, la al 19-lea an din domnia mării-sale, fiind în grădina domnească dă la București un fuișor dă lemnu vechi, măriia-sa precum cu alte multe lucruri înfrumusețase curtea domnească și grădina, o pusese foarte în frumoasă orînduială dă vreme ce mai înainte era foarte proastă și fără dă nimic într-însa, îndemnatu-se-au și acel foișor a-l face dă piatră: deci trădicînd acel dă lemnu ce era, făcut-au măriia-sa din temetie tot în locul aceluia, fuișor dă piatră cu stilpii dă piatră săpați, lucru foarte iscusit și minunat, împodobindu-l și cu zugrăvele atît pă dînlăuntru cît și pă dîn afară l-au înfrumusețat precum să și vede.

Și aceasta am vrut să însemneză ca să știe:

Tot într-acest timpă cînd au orînduit pre domnul nostru ca să meargă la Bender, orînduise și pă Antioh-vodă, domnul Țării Moldovii, carele după poruncă au și mersu. Deci fiind acolo la lucrul cetății dimpreună cu toată boirimea, Mihai-vodă dă la Țarigrad neconținînd a umbla pentru domnie și a ațîța și a scorni nevoie asupra lui Antioh-vodă, dimpreună cu Cupăreștii cei neașezați, fiind și veziriul Ali-pașa foarte lacom și după pohta lor, dat-au multă sumă dă bani, îndatorînd ticăloasa dă țeară, și la iulie 25 dni, au luat domnia, scoțînd și mazilind pă Antiohie-vodă fără dă nici o pricină și fără dă nici o greșală pă-ntreg, numai pentru lăcomia banilor, pre carele numaidăcit au dat poruncă Isuf-pașii seraschierului ot Bender dă l-au trimis la Poartă.

C a p. LXXX

Tot în Țirgoviște domnia fiind, socotit-au măriia-sa ca să aducă pă vel-stolnic dă la Țarigrad, carele cîteva luni făcuse la Poartă în trebile țării și gătînd pă Sterie căpitanul

ca să-l trimită să se afle cu Iorga vel-slujer la Poartă, la avgust întiiu, l-au pornit dă aici, carele după ce au sosit acolo, vel-stolnic numaidăcit luindu-și zioa bună au purces și la 28 dni au sosit în Tîrgoviște, pre care domnul cu drag primindu-l și bine pentru slujbele ce au slujit domnului și țării acolo, l-au dăruit.

Iar după ce au sosit vel-stolnic, a patra zi viind călărași, scriia boierii mării-sale cum că le-au poruncit chehaiăoa să scrie mării-sale să trimită mucarer pungi 25, care mucarer il dăruise împărăția bostangi-bașii. Deci domnul, gătind banii după poruncă, i-au trimis, iar la septemvrie 20 dni, pentru o trezviere mers-au măriia-sa la Pitești dimpreună cu toată casa mării-sale și, făcînd culesul acolo, la 30 dni, iarăși s-au invirtejit în Tîrgoviște, unde după ce au sosit, gătind măriia-sa [pă Radul Dudescul sluger biv-vel-căpitan za marginea]¹ pă Ianache Văcărescu vel-paharnic, la octomvrie 15 dni, l-au trimis la Țarigrad, poruncindu Iorgăi vel-slujer ca să vie, dă vreme ce vreo 8 luni șăzuse la Poartă. Iar la octomvrie 25 dni, viind călărași, scriia boierii domnului cum că trimite împărăția un agă pentru banii haraciului să-i ia să-i ducă la miriia împărătească și, la 3 dni sosind și aga acela cu porunca la domnu, măriia-sa, după poruncă, măcar că banii nu era, iar încă și ca să nu stea porunca împărătească jos pină a să strînge banii din țară, fiind cu zabavă și dă la Poartă grăbind, dat-au și dă la măriia-sa citva sumă dă bani, pus-au și pă boieri și alți pină în 6 zile s-au implinit toți banii.

Plinitu-se-au cu fericire și anul al 19-lea al domnii sale, la octomvrie 29 dni.

¹ Cuvintele au fost șterse cu o linie.

CUPRINS

Predoslovie	7
Cap. I	12
Cap. II	
<i>Pentru domnia lui Șărbăn-vodă, unchiul mării-sale, cîți ani au domnit și de moartea lui</i>	13
Cap. III	
<i>Cum, după moartea lui Șărbăn-vodă, toată boierimea s-au strînsu la mitropolie de au făcut sfat pentru alegirea de domnie</i>	14
Cap. IV	
<i>În ce chip rădicarea și înălțarea domniei au fostu lui Costandin-vodă</i>	15
Cap. V	
<i>Cum, după ce s-au așăzat domnu, au trimis boiari în toate părșile, pre unii la Poartă, pre alții la pașa serascheriul, ce era cu oști la Baba, pre alții la hanul, de ș-au făcut toate isprăvile domniei</i>	16
Cap. VI	
<i>Cum au venit domnului poruncă de la împărășie în anul dentii al domniei de s-au dus la Cerneti cu cîțeva oaste într-ajutor oștilor</i>	

*turcești, ce era acolo și de alte porunci ce era a face, și cum venirea
nēmșilor s-au întimplat în țară a intra.....* 18

Cap. VII

*Cum au trimis nēmșii sol la Costandin-vodă, făcînd știre că vor
să între în țară, și apoi măriia-sa încă asemenea boiari soli au
inceput a trimite la nēmși cu răspunsurile soliilor lor.....* 19

Cap. VIII

*Cum s-au sfătuit domnul cu boiarii, pentru cele multe și peste
putință cereri și pohtie ale nēmșilor, care cerea să odihnească, să
nu calce țara să o strice* 21

Cap. IX

*Cum s-au dus prințepul de Baden la Reci și au lăsat în locul lui
pre Haizler ghenărariul cu oștile în țară, și cum au trimis domnul
boiari la Poartă, de au făcut știre cum nēmșii au cōprinsu țara* 23

Cap. X

*Cum s-au rădicat domnul de la Cotrăceni cu toată boierimea și cu
toată gloata, de s-au tras în jos, ca să nu să împreune cu nēmșii..* 25

Cap. XI

*Cum au mersu Haizler ghenărariul însuși de s-au împreunat cu
domnul la Drăgănești* 27

Cap. XII

*Cum au venit domnului veste de calga-sultan că vine în țară cu
tătarii și i-au trimis boiari înainte, apoi și măriia-sa au mersu
de s-au împreunat cu el.....* 28

Cap. XIII

*Cum, după ce au făcut domnul Boboteaza la Piscupia de la Buzău,
s-au sculat de au venit în București, la scaun, pentru că ieșindu
nēmșii den țară, tătarii încă au ieșit.....* 30

Cap. XIV

*Cum au venit domnului poruncă de la împărăție ca să să gătească
să meargă cu Tucheli cu oștile turcești, tătărăști în Ardeal.....* 32

Cap. XV

Cum au purces domnul de la Potlogi și au ajunsu oștile urcești, tătarăști și crușii la Podul Hrizii..... 35

Cap. XVI

Cum au intrat oștile în Ardeal cu toate capetele cele mari, adecă seraschierul, Tuckeli și domnul prin loc rău, și strânau și cu mare nevoie, și cum s-au lovit [cu] înșimii..... 37

Cap. XVII

Cum au prinsu pre Haizler viu în războiu și pre alții den căpetenii, fără cei mulți ce au perit..... 38

Cap. XVIII

Cum au adus dar și capul lui Costandin Bălăceanul la Costandin-vodă..... 39

Cap. XIX

Cum au început ungurii a să închina la Tuckeli căzindu izbînda turcilor..... 40

Cap. XX

Pentru coronația lui Tuckeli, cum s-au coronat a fi craiu Ardealului, iproci..... 42

Cap. XXI

Cum au venit capigi-bașă înj-ărătescu de au adus cașlane seraschierului, sultanului, craiului, domnului, de i-au îmbrăcat pentru izbînda ce au făcut..... 45

Cap. XXII

Cum că la conacul de la Fereghiaz s-au strînsu toti pașii, și sultanul, și craiul, și domnul: pașa saraschierul, de s-au sfătuit a să trage oștile în jos, pentru oștile nemțești ce veniau den sus asupra lor, și pre Costandin-vodă l-au rînduit să meargă să fie de pază la gura Teleajănuului..... 46

Cap. XXIII

Pentru ieșirea oștilor din Ardeal fiind iarăși în țară și pentru Tucheli, cu ce vrăjmășie pre urmă asupra creștinilor s-au arătat 47

Cap. XXIV

Cum s-au rădăcat domnul de la Ploiești, de au venit la satul mării-sale la Tătărani, unde și alalte toate oștile au venit..... 49

Cap. XXV

Pentru lăcuste cîndu au venit în țară, de făcea multă stricăciune, și pentru venirea boiarilor soli de la Beciu, și pentru moartea lui Iordache spătariul 52

Cap. XXVI

Cum că al patrulea an al domniei lui Costandin-vodă cînd au fost vara, au mersu mării-sa la Tîrgoviște 53

Cap. XXVII

Pentru Staico păharnicul ce era ficlean părți de multă vreme, cum că s-au rădăcat de la Moldova, și au mersu la Poartă ca să facă pîră lui Costandin-vodă, umblîndu și el după domnie... .. 54

Cap. XXVIII

Pentru judecata și moartea lui Staico păharnicul în ce chip au fost.... 57

Cap. XXIX

Cum că au venit poruncă de la împărăție lu Costandin-vodă să gătească zaharele și conace, că viziriul însuși cu hanul dempreună va să vie în țară, să treacă în Ardeal..... 58

Cap. XXX

Cum că au venit domnului poruncă al doilea rînd, să rînduiască conacile în sus pre baltă, pînă la Cerneți, și pentru mergirea mării-sale împreună cu veziriul, pînă la Diiu..... 61

Cap. XXXI

Pentru venirea doamnei Mariei de la Moldova..... 63

Cap. XXXII

Pentru a tătarilor iarăși venire prin țară..... 64

Cap. XXXIII	
<i>Pentru trimiterea boiarilor la Odriiu.....</i>	66
Cap. XXXIV	
<i>Pentru mergirea domniei la cetatea Cladovii den poruncă împărătească</i>	68
Cap. XXXV	
<i>Pentru a hanului iarăși venire prin țară.....</i>	71
Cap. XXXVI	
<i>Pentru trecirea împărăției prin țară și pentru călătoria domnului, de au mersu înaintea împăratului sultan Mustafa.....</i>	73
Cap. XXXVII	
<i>Pentru conacile împărăției, care pe unde au fostu, anume pînă la Turuu, unde au trecut decindea la Nicopoe</i>	76
Cap. XXXVIII	
<i>Cum au venit într-acest an multe porunci de la împărăție, cereri de bani și de allele, de au venit țara la mare greu și de trecirea tătar lor iar prin țară și de mergirea domniei la Tirgoviște.....</i>	78
Cap. XXXIX	
<i>Cum au mersu împăratul sultan Mustafa la Beligrad și războiul ce-au făcut turcii cu nēmșii</i>	81
Cap. XL	
<i>Pentru zidiri ce au făcut măriia-sa și alte lucrări carele au săvîrșit într-acestu an</i>	83
Cap. XLI	
<i>Pentru nevoile ce s-au întimplat țării într-acestu an de la turci; și pentru călătoria domnii ce au călătorit la Cerneți; și de războiul ce au avut turcii cu nēmșii și estimpu.....</i>	84

Cap. XLII

De mergirea domniei din Tirgoviște la București, viindă agă de la împărăție cu caftan 90

Cap. XLIII

Pentru alte zidiri și sfinte biserică ce au mai făcut măriia-sa și pentru-alte țări și altele ce s-au mai împlinit într-acestu an și de mergirea mării-sale la Tirgoviște 93

Cap. XLIV

[Pentru prăstăvirea dumneai jupnesei Stancăi Brâncoveanu Cantacuzino, maica mării-sale lui Costandin-voievod]..... 97

Cap. XLV

[Cum au venit domnului poruncă de la împărăție ca să dea 1.000 de cară și 700 de salahori ca să meargă să fie pentru deșărtarea Cameniții] 98

Cap. XLVI

[Pentru facerea mănăstirii Brâncovenilor]..... 98

Cap. XLVII

[Cum de la împărăție poruncă domnului au venit să trimeată iarăși 200 de cară la Camenița și de moartea ginerelui mării-sale Scarlatache Mavrocordat vel-paharnic] 99

Cap. XLVIII

[Cum mării-sale domnului poruncă de la viziriul au venit ca să plinească 600 cară cu boi și 300 vaci pentru cruxii care era să ierneze la Chiuprovăț] 100

Cap. XLIX

[De a domnului mergere din Tirgoviște, la București]..... 101

Cap. L

Începerea cu ajutorul lui Dumnezeu a anului doisprăzecelea de domnia mării-sale lui Costandin-voievod 102

Cap. LI

Începerea cu ajutoriul lui Dumnezeu al anului treisprăzecilea a domniei mării sale lui Costandin-vodă 105

Cap. LII

[Cum au făcut sfat pentru haraciul cel mare și de trimiterea boiilor la împărăție, care pe vremea aceea la Odriiu era]..... 106

Cap. LIII

[De purcederea domnului pîn'la conacul al Tunari și după a fermanului venire la București s-au învîrtejit]..... 107

Cap. LIV

[Pentru boiarii de la Moldova fugiți aici în Țara Rumânească] 108

Cap. LV

[De trecirea prin țară a englezului solului Angliei, veniți de la Poartă și numele lui milord Paget era]..... 110

Cap. LVI

[De trimeterea unor boieri la nunta fiicii lui Banfi Gheorghe, gubernatul cel mare al Ardealului]..... 113

Cap. LVII

[De sfințirea sfintului mir și de mergerea mării-sale la scaun, în Tîrgoviște] 114

Cap. LVIII

De aici încep a semna ce s-ar întîmpla în anul al cînsprăzecilea al domniei mării sale lui Costandin-vodă..... 117

Cap. LIX

[Însemnăm aici cum unii boieri vrăjmași ai mării-sale lui Costandin-vodă, pe vizirul la cale au pus de au chemat la Odriiu pre mării-sa, la care mergere domnul multe daruri au dus la sultan] 118

Cap. LX

[*Insemnăm aci despre răscoala ce inicerii au început a face împărăției, pe cînd să află la Odriiu și de războiul dintre ostașii den Tarigrad și den Odriiu*]... 123

Cap. LXI

[*Aici insemnăm pentru o pomenire numai ca să știe și de domnul moldovenescu care era, ce s-au întîmplat*]... 126

Cap. LXII

[*De mergerea domnii den București la Tirgoviște*]... 127

Cap. LXIII

[*De aicea încep o serie ce s-ar înnoi la anul șaisprăzecilea al domnii mării-sale lui Costandin-vodă*]... 127

Cap. LXIV

[*De scoaterea dregătorilor de la împărăție și de adaosul haraciului ce s-au pus pre țară*]... 129

Cap. LXV

[*De aici încep a semna ce s-ar întîmpla în anul al șaisprăzecilea al domniei mării-sale lui Costandin-vodă*]... 130

Cap. LXVI 130

Cap. LXVII

[*De mazilirea viziriului*] 131

Cap. LXVIII

[*De aicea începem a semna orice s-ar întîmpla a fi în anul al șaptesprezecilea (XVIII) al domniei lui Io Costandin Basarabă-voievod*]... 132

Cap. LXIX

[*De mazilirea lui Mihai-vodă den Moldova și de moartea lui Leopold, împăratul nemțesc*] 133

Cap. LXX	
[De trimiterarea altor capichiaiale la Poartă].....	133
Cap. LXXI	
[De venirea unui sol de la Moldova la măriia-sa Costandin-vodă și de trimiterarea și de la măriia-sa sol la domnul cel nou al Moldovii]	134
Cap. LXXII	
[De preumblarea mării-sale Costandin-vodă prinlăuntrul țării]	134
Cap. LXXIII	
De aici însemnezu orice s-ar întâmpla în anul al optusprăzecilea (XIX) al domnii mării-sale lui Io Costandin Basarab-voievod	136
Cap. LXXIV	
[De scoaterea veziriului și cum boala ciumii în București s-au întins]	136
Cap. LXXV	
[Cum, iarăși poruncă pentru dare de bani de la Poartă au venit]	139
Cap. LXXVI	
De aici cu ajutoriul lui Dumnezeu încep a semna orice s-ar întâmpla a fi în anul al XX-lea al domnii mării-sale lui Io Costandin Basarab Brâncoveanu-voievod	140
Cap. LXXVII	
[Cum, boala ciumii curățindu-se, au mers măriia-sa vodă la București și ferman i-au venit de la Poartă să meargă Măriia-sa la cetatea Tighinii să o dreagă].....	142
Cap. LXXVIII	
Aicea să însemnea-ză pentru Tirnosaniia mănăstirii lui Sfeti Gheorghie cum au fostu ca să știe	144

Cap. LXXIX

[De preambularea mării-sale lui Costandin Brâncoveanu-voievod
și de mazitirea lui Antiohie Cantemir de la Moldova]..... 146

Cap. LXXX

[Iarăși de trimitere pe deplin a haraciului]..... 148

Cap. LXXXI

Dă aici încep a semna orice s-ar întâmpla a fi în anul a douăzeci-
cilea al prealuminării domnului Costandin Băsarab Brâncoveanu-voievod 149

Cap. LXXXII

[Cum au venit ferman de la împărăție, ca să trimită domnul cară
și salahori la cetatea Benderului și haraciul pe jumătate înainte] 152

Cap. LXXXIII

[Aicea însemnez că, având domnul în anul acesta puțină liniște,
a făcut și nunta fiicei mării-sale Bălașa cu Manolache, feciorul
lui Chiriță Andronache (Lambrino), de la Țarigrad, și de răscoala
cerchezilor și mazitirea lui Caplan Gherei, hanul Crimului]..... 154

Cap. LXXXIV

De aicea începem a scrie orice s-ar întâmpla în anul al douăzecilea
și unul al domniei mării-sale lui Costandin Băsarab-voievod.. 156

Cap. LXXXV

[Cum domnia a avut pace și răsuflu într-acest an în țară]..... 160

Cap. LXXXVI

[Ferman de trimiterea haraciului la miriia împărătească și cum
au venit la măriia-sa sol de la Moldova]..... 161

Cap. LXXXVII

Aicea să începe a să scrie orice s-ar întâmpla la anul al douăzecilea
și doi al domniei mării-sale lui Io Costandin Băsarab-voievod.. 162

Cap. LXXXVIII	
[<i>Poruncă pentru salahori și cară la mai multe cetăți și de schimbarea viziriului</i>]	163
Cap. LXXXIX	
[<i>Iarăși ferman de trimiterea haraciului la Bender și de schimbarea viziriului</i>]	165
Cap. XC	
<i>Dă aici încep a serie ce s-ar întâmpla la anul care s-au început al doazecilea și trei al domniei mării-sale lui Io Costandin Băsărab Brâncoveanu voievod</i>	166
Cap. XCI	
<i>Aici să însemnează purcederea domnului la oaste; trimiterea lui Gheorghie comisul din porunca Porții la moscali și fuga Tomii Cantacuzino vel-spătar către aceiași moscali</i>	168
Cap. XCII	
<i>Aicea să însemnează cea din poruncă înotrtejire a domnului în scaunul Tirgoviștii și venirea Tomii cu Ren ghenerariul la Brăilă și războiul ce au făcut tureii și pacea cu moscalii</i>	172
Cap. XCIII	
<i>Aici semnezu înotrtejirea turcilor dă la războiu și poruncile cele grêle ce în urmă domnului și țării au venit</i>	179
Cap. XCIV	
<i>Bici să semnează trimiterea boierilor înaintea veziriului ca să facă jalbă pentru slăbiciunea și neputința țării</i>	181
Cap. XCV	
<i>Supărarea ce brăilenii au făcut domnului și țării, pentru prada și stricăciunea ce au făcut moscalii la Brăila</i>	182
Cap. XCVI	
<i>Aici însemnezu pentru huzmelul ce au cerut veziriul pentru înotrtejirea din oaste și în ce chip se-au dat</i>	184

Cap. XCVII

*Aici semnezu cele ce la anul al XXIV-lea s-au întimplat și cum se-au chivernisit, începînd dă la mazîliia lui Mehmet-pașa balla-
giul și vezirlicul giurgi Isuf-Pașii și trimîterea lui vel-logofăt
la Țarigrad 188*

Cap. XCVIII

*Purcederea domnului dîn Tirgoviște în București și înnoirea
păcii ce au făcut turcii iarăși cu moscalii..... 193*

Cap. XCIX

*Aici să însemnează că conoscînd domnul cum s-au mai liniștit
lucrurile, socotit-au să facă nunta fiicai mării-sale Smaragdiei 194*

[Cap. C]

Poruncile ce au venit domnului în urmă păcii cei dă a doao.... 196

[Cap. CI]

*Aici pentru o pomenire să însemnează zidirile ce au făcut prea-
creștina doamnă a acestui luminat domnu 198*

[Cap. CII]

*Mergerea domniei dîn București la Tirgoviște și altele ce în urmă
s-au întimplat 199*

[Cap. CIII]

*Începerea anului al XXV-lea al domniei luminatului domnu
Io Costandin Basarab-voievod..... 200*

[Cap. CIV]

*Poruncile ce după s-au stricat pacea domnului au venit și furtuna
cea ticăloasă a craiului șfetescu..... 202*

[Cap. CV]

*Între acestea toate cade-se să scriem și furtuna cea ticăloasă a
craiului șfetescu, ce dă la cei ce nădăjduia ajutori i-au venit
pentru o pomenire 202*

[Cap. CVI]

<i>Poruncile ce, în cîtă vreme au fost Poarta fără veziri, domnului au venit</i>	210
--	-----

[Cap. CVII]

<i>Pacea ce iarăși au făcut turcii cu moscalii și cele ce au urmat în urma păcii în țeară supărări dă la turci</i>	212
--	-----

[Cap. CVIII]

<i>Mergerea domnii la Tîrgoviște și cele ce s-au întîmplat cît au șezut acolo</i>	215
---	-----

[Cap. CIX]

<i>Dă aici începe a să scrie cele ce la anul al XXVI-lea dîn domniia mării-sale s-au întîmplat</i>	217
--	-----

[Cap. CX]

<i>Mutarea domnii din scaunul Tîrgoviștii.....</i>	219
<i>Variante</i>	220

<i>Cap. XLIX</i>	220
------------------------	-----

Cap. L

<i>Nunta ce au făcut domnul cu fiica mării-sale cea de a patra, doamna Safta, și altele ce au urmat atuncea în grabă după nuntă</i>	220
---	-----

Cap. LII

<i>Dă aici încep a scrie cele ce la anul al 13-lea al domnii mării-sale lui Costandin-vodă s-au întîmplat și cum dă preatînjeptul acesta domnu s-au chivernisit</i>	224
---	-----

<i>Cap. LII</i>	225
-----------------------	-----

Cap. LIX

<i>Aici încep a scrie mergerea domnului dîn poruncă la Odriiu, și cele ce se-au întîmplat acolo, și cum se-au chivernisit, și dă ce i-au fost ducerea după cum se-au înteles și învîrtejirea iarăși cu ferircire în scaun</i>	226
---	-----

Cap. LX

*Aicea însemnezu cele ce după venirea domnului în scaon se-au întâmplat începînd dă la mazilia lui sultan Mustafa și împă-
țirea frăține-său sultan Ahmet 234*

Cap. LXI

*Aicea însemnezu cele ce s-au întâmplat după mergerea împărășii
la Țarigrad și trimiterea lui Ianache Văcărescul vel-agă la Poartă 236*

Cap. LXV

*Aicea încep a scrie cele ce la al 17-lea an al domniei mării-sale
s-au întâmplat și cum dă mării-sa s-au chivernisit..... 238*

Cap. LXVI

*Aicea însemnezu că avînd domnul o fărîmă dă liniște și viînd și
vrénea cea hotărîtă a nunții a fiicăi mării-sale care era logodită
după feciorul lui Iordache Ruset vistiiernecul, anume Necolae
Postelnicul, au trimis dă le-au făcut știre ca să vie să săvîrșească
nunta și aliele ce s-au mai întâmplat după nuntă..... 239*

Cap. LXVI

Despre nunta domnișii Ancuța 241

Cap. LXVI

Ca să să știe și aceasta aici însemneazu..... 242

Cap. LXXI

Și aceasta se însemnează ca să să știe..... 244

Cap. LXXII 244

Cap. LXXII

*Aicea însemnezu că avînd domnul ceva răsuflu și cunoscînd puțină
liniște dăspre Poartă, făcînd și sfînta mîrstire a Rimnecului și
2 pivnițe dă piatră la Sărata, s-au îndernat dempreună cu toată
boierimea și cu casa mării-sale și au mersu tocmai pînă acolo
dă le-au văzut 245*

Cap. LXXIII

Dă aici încep a scrie cele ce s-au întâmplat în anul al 13-lea din domnia mării-sale și cum se-au chivernisit..... 247

Cap. LXXV 249

Cap. LXXV 250

Cap. LXXVI

Aici încep a scrie cele ce la anul 19-lea al domniei sale se-au întâmplat și cum dă preaînțeleptul și precreștinul acesta domnu s-au chivernisit 251

Cap. LXXVII 252

Cap. LXXX 256

Lector : SUZANA CARMEN DUMITRESCU
Tehnoredactor : AURELIA ANTON

Coli ed. 13,04. Coli tipar 8,5
Bun de tipar : 17.11.84

Comanda nr. 40 341
Combinatul poligrafic „Casa Științei”
Piața Științei nr. 1 — București,
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

